

Prosinec 1994

ThDr. Antonín H U V A R

Záblesky z temného dolu

Jen ten, kdo dovedl dřít svá kolena o horninu uhlí nebo uranu, kdo na svých ramenou nosil v šichtě tři metry dlouhé bory (vrtáky), komu brněla zápěstí od sbíječky, může pochopit aspoň něco z prostředí i z činnosti na dole, kde zcela specifickým způsobem zpracovávala osádka, ve které byla celá čtvrtina kněží, čas i to, co bylo k dispozici. Naší neustálou touhou bylo, aby všichni byli jedno. Proto se celý volný čas naplňoval spoluprací se vším, co přivádělo kohokoliv z našich bratří k Bohu. Byly okamžiky, ve kterých bylo možno i zapsat to, co člověk nemínil jen lehce zapomenout.

Tento svazek je celý vyhotoven v těchto tíživých podmínkách a znamená i po čtyřiceti letech kus života. Není to jen zajímavá část autorova života. Odzrcadluje stejně tíživě prožitá léta i ostatních spolubratří. Je to svazek, který obsahuje úvahy, referáty, filozoficko - pedagogické výklady, které byly naplní volného času mezi směnami. Proto v žádném případě nepovažuje nikdo tuto dobu za ztracenou, i když jsme byli těmi posledními, kdo si mohl leccos v životě upravovat nebo diktovat. Tmavý důl ve Rtyni v Podkrkonoší - jinak důl hrůzy a smrti. A přece v něm tolik požehnaní.

Originály, které jsou zachyceny na různých cárech papíru tak, jak jej bylo možno zcizit bachařům, zachyceny mikropísmem, načichlých potem bot, ve kterých byly přenášeny, skýtají nyní pravdivý obraz nitra, naplněného živou vírou i láskou, která se musela přelévat do několika oddaných skautských duší. Všechny stránky jsou nesený tou jedinou touhou nemyslet na sebe a dávat bratřím. Je zajímavá i bohatost slohu, který je otištěn bez jakéhokoliv zásahu cenzur. Představuje dokumenty kruté krásy kněžského stěsnaného života v podsvětí. Celý život zbaven bloumání, bez nařikání nad ztrátou svobody, nese se myšlenkou, že jestli existuje svoboda v duši, neuskuteční se žádné otroctví, které by nás porobilo.

Celý svazek i každý řádek byl psán mezi životem a skutečnou smrtí. Tolikrát i papír nese otisky těch bratří, které jsme bezduché vynášeli. Nové potvrzení autorovy teorie, že jen to má trvalou hodnotu, co dovedeme s láskou obětovat jiným. Svobodnými nás učiní jediné služba bratřím a sestřám.

Bylo by nespravedlivé, kdyby úsek, který zanechává za sebou velkou řadu písemných stop, zůstal nedotčen. Většina písemností, které uvádím, pochází z velmi obtížného období, kdy nebylo jediného hnutí, které by nebylo spojeno s nebezpečím - buď úrazu nebo prozrazení. A přesto vznikla celá velká sbírka dosud nezveřejněných statí, které znamenaly v době úplného teroru jasný průzor do připravovaného už civilního působení. Materiál, na kterém jsou zachovány řádky, je velmi různorodý, podle toho, jak se podařilo různým bachařům vykuchat sešity nebo se vetřít do kanceláří a přinést kus papíru. V různých dobách byl i psací materiál zcela rozmanitý. Na samotkách i na společných uzavřených kriminálech to mohl být jenom lístek, podotýkám, ale nepoužitého, klosetního papíru, který byl použit jako spojovací materiál s ostatním světem. Různí uniformovaní potratové slídili zvláště po této činnosti. Za vším viděli spiknutí, přípravu k útěku, ohrožení převýchovy, krutý výsměch jejich výchovným snahám. Ale pro nás to znamenalo kus našeho vlastního povolání, takže jsme využívali všeho podle jakýchkoliv i nebezpečných možností. Co je těžko pochopitelné, jakým způsobem se nejenom vtěsnaly řádky mikromyšlenky, ale sám způsob, jak se dostávaly ven. Stojí za upřímnou vzpomínku nejenom na pisatele, ale též na všechny ty upřímné hochy - civilisty, šachťáky a mašinkáře, kteří, i když byli mnozí členy nenáviděné strany, považovali za svoji povinnost odčiňovat alespoň tímto způsobem krutosti svých soudruhů. A tak se dostala celá řada věcí, tenkrát možná i naivně vedených, do civilního prostředí, aby svědčily o tom, že naše myšlenky nebyly plné pomsty, ale že jsme žili v jakési nadnesené situaci, která nepočítala se sprostárnami, ve kterých jsme se pohybovali. Každého živého jsme hleděli povzbudit. Pokud byly možnosti spojovali jsme všechny ve svátostných úkonech. Ty, které jsme doprovázeli nebo vytahovali neživé ze šachet, jsme odkazovali zcela srdnatě milosrdenství Božímu. Všechny řádky jsou psány v prostředí, ve kterém smrt i život

se téměř držely za ruku. Je to doba, kterou nikdo nepochopí, kdo v ní nemusel trávit kus svého života. Na některých místech je vidět i třeba naivitu myšlení, na jiných téměř katastrofickým způsobem podávaný pomyslný scénář, ale v každých okolnostech jsme to byli my se svým vlasteneckým i církevním smýšlením, které nás táhlo k práci i k pochopení trpících bratří. Je to nepochopitelné pro všechny, kdo jenom budou zase dále civět, očumovat, divit se a kritizovat. Nepochopí ani ti, kdo nepoužili nikdy svoji dlaň k tomu, aby zatlačili někomu ze zahynulých bratří oči, kdo ještě netáhl na žebříku místo na pohodlnějších nosítkách rozbitá těla spolupracovníků z podsvětí anebo neslyšel smrtelné steny dobíjených spolubojovníků. V některých okamžicích to byly příležitosti tklivé. Některé byly takovou nádherou protkané, přátelstvím a chutí se zcela obětovat, že se nedají v žádném případě opakovat po druhé. Velkodušnost až k smrti je možná jen jednou, má-li ji vyjádřit superlativ života. Nebylo času na ponuré myšlenky, byli jsme v tuto dobu zcela zaujati těmi druhými. Proto nás uráží každá laxnost i našich představených v poměrech, které jsou nesrovnatelně volnější. Jsou to odpovědi i otázky, které byly časové. V mém případě rok 1954 - 1958. Smrděli jsme jako kanci z nevyměněného prádla, byli jsme vyprahlí po všech těch pomyjích, které jsme srkali a měli rozedrané dlaně od balvanů a kovářského uhlí, mezi kterým se objevoval uran. Štěstí pro každého komu Bůh dal možnost, že mu tento nebezpečný prvek prospíval. A to byl můj případ. Všude, kde jenom trochu bylo radiaktivity, ať to bylo na průzkumové chodbě nebo přímo v těžbě, jsem byl čilý jako rybička. Šťastně přečkal všechny úrazy a téměř s utvrzeným zdravím jsem mohl podávat všechno to, co bylo naskládáno v myšlení. Škoda, že není možné dát originály k dispozici. Jsou psány takovým písmem, které zůstává čitelné i po 40 letech a pro představu zápisy na formátu A5 obsadí dvě celé stránky strojem psané. Ovšem zrak, který slábne léty, musí mít ke čtení podporu zvětšovacího skla. Bylo by však škoda, kdyby tyto myšlenky měly zůstat bez povšimnutí. V citované době znamenaly život, činnost i pohyb. A to pohyb k jasnému cíli, který vyúsťoval u každého z dostižených kandidátů u svátosti. Tak jsme chápali své křesťanství v podzemí. Celá činnost nás kněží v oněch katakombách, které byly srovnatelné s katakombami starořímskými, by zasluhovala zpracování ne románové, ale pravdivé jako svědectví, že není žádné těžké období ani prostředí, ve kterém by věřící člověk neprožíval radost z Boží přítomnosti. To poslední je právě tím největším, co jsme mohli prožívat jenom v těchto těžkých podzemních podmínkách. Proto se ani nesnažím jakýmkoliv způsobem přesvědčovat ty, kteří si celou dobu užívali svých dovolených a při setkání s hladnými spolubratřími, kteří byli ještě křiví od námahy šachet, si utírali mastná bradiska svými posvěcenými dlaněmi. Utrpení dovede spojit, ale toto nás rozdělilo. Ne, že bychom o to stáli, ale snad je to takto v úradku Božím, že člověk dovede snadněji pochopit spolubratra ve štěstí než v utrpení. A to nebylo pro nikoho zanedbatelné. Řada zažloutlých popsanych stránek je též důkazem možné a uskutečněné spolupráce tolika spolubratří. Neznám období mezi těmi, kdo vymýšlejí všechna možná nová hnutí v blahobytu a organizují jakousi činnost jako by jejich objevy byly tím, co jiné hodí až do nebes. Nic z těch velkých akcí s mnohými lidmi není použitelné, nestojí-li na základech utrpení jiných. Tak, jak byla rozmanitá látka, která naplňuje tyto aršíky, tak byli různí posluchači anebo spolupracovníci, většinou mladí hoši, sotva po maturitě anebo zničení kulaci, odloučení od svých rodin, či přímo lidé, kteří s námi měli společné jen to, že stejně nadšeně pracovali pro všechno, co mělo položit na lopatky proklínaný komunismus. Kdybychom neviděli tolik mrtvých a nebyli svědky tolika "arií" zpívaných ve smrtelných bolestech, mohli bychom snad mít i víc úcty k těm, kdo nevím jak záhadným anebo lehkým způsobem se zmocnili v civilním životě všech vedoucích funkcí. A to nevynechávám ani naše vedoucí spolubratry. Prostě není žádná lávka, po které by bylo možno přejít a padnout si do náruče. Na jedné straně uschlé slzy na skráních, na druhé straně zpupný výsměch, že jsme nebyli dost opatrní, takže nás museli tímto způsobem setřít. "Však sis to zavinil sám" - to je věta uznání našich představených. Proto si cením velmi vysoko spolupráce všech těch mašinkářů, kteří se nebáli riskovat ve vědomí, že pracují pro dobrou věc zrovna v tu dobu, kdy naši velicí i Vatikánem uznávaní vedoucí diecézí využívali plných stolů moderních Neronů. Nemá to být jenom řada vzpomínek. Je to skutečnost, která je podávána až za uplynulých 50 let. Ale pravda je taková. Pro nás je to pravda radostná, druhé musí bolet, protože se s pravdou patrně ještě nesetkali. Ona hra na sympatie a pitvoření před mocnými je tím jediným, co jsme se nenaucili mít rádi. Tedy celá tato doba je pro nás dobou nekonečného požehnání Božího. Referáty, které podávám, nejsou ani kalendářně seřazeny anebo seřaditelné, ani by jim nepřidalo nic na hodnotě, kdyby byly přesně podle dat zařazeny a podle vznešenosti posluchačů umělecky seřazeny. Jsou v té podobě, v jaké jsem je přetahoval před očima bachařů v gumákách, aby mi je některý ze šachtáků uchoval až do doby návratu. Snad nebude zbytečné podat aspoň nějakou skicu ze života mukla, který dává své myšlenky na tyto stránky. Je nutná kulisa, aby se dalo hrát divadlo, ale k poznání autora, jeho života i všech proměn, ve kterých se pohyboval je důležité alespoň něco poznamenat. V této příručce jde jen o jeden úsek, kde blízkost lidí znamenala nejen náplň ale i život sám. Životopisná data i údaje o soukromých úspěších, o pádech, prohrách života jsou podány v předešlých knihách. Je neradostným úkazem, že právě skupina našich občanů, kterou představuje její autor, je nemravně odsunována do nepotřebna a to od státních i duchovních představených. "Jste staří, je vás třeba vyměnit" - to je asi vlnidné i hrubě řečený verš, který jsme nesčetněkrát, právě v těchto letech, museli vyslechnout. Ale domnívám se, že proto potřebnější je svědectví právě tohoto období 50. let, protože autor je jedním z posledních svědků, kdo byli ve státních mlýnech a přežili onu hanebnou éru 50. let v českých dějinách. Je to skutečné ponižování každého z naší velké skupiny, přezírání a doslova hození do stejného pytle se všemi ostatními, kdo spolupracovali se zločinným režimem nebo posrkávali alkohol s estébáky, tajemníky a všemi možnými soudruhy a to tolikrát ve jménu tzv. záchrany církve. Nevynechávám ani jednoho z členů Pacem in teris. I naši představení setřelí rozdíl mezi týraným a tyranem, mezi těmi, kdo místo kropáče mávali desetiletí krompáčem. Nemůžeme vejít do jimi určeného formuláře, kdy na oficiálních místech, a to i našich, se přehlíží

celý systém dějin. Sám i většina našich spolubratří, kteří měli podobný úděl, považujeme za nenapodobitelnou milost, že jsme to mohli být právě my, kdo byli v prvních řadách. I když se tam nikdo z nás netlačil, přece jenom byli jsme tam a musíme svědčit. Není to sice tak vznešené svědectví jako to, které vydávali apoštolové o umučení a zmrtvýchvstání, ale protože už jsou z nás jenom trosky a z celého houfu zbyteček, považujeme se za bolavé svědomí národa i církve. Snad nenajdeme nikoho z našich mluvčích, kdo by nebyl už doopravdy rád, kdyby tyto hlasy umlkly. Je možné to doložit tolika listy i důvěrnými rozhovory, že právě lidé tohoto ražení jsou nekonstruktivní, nechápou, co chtějí ti, kdo jsou o celá desetiletí za námi. Proto je nazývají doslovně kveluranty. Náš hlas ale ještě, i když zmalátněl, je živý. Zdá se, že vůle Boží je poněkud jiná. Podotýkám však souhlasně se všemi stejně postiženými spolubratry, že pokud budou na zodpovědných vedoucích místech skuteční zrádci a spolupracovníci účinkovat ve všech možných kategoriích našich úřadů, bude únosnější i celou svou životní praxí každý primitiv, který nebude pohlížet na žádné chyby, jen se bude tulit k těm, kdo byli pověřeni jakoukoliv mocí. Zdá se nám, že doopravdy nemá nikdo z nás, kdo bohužel přežil, žádnou šanci na jakýkoliv význačnější post. Naše představy byly skutečně v mnohém mylné. Tak, jako nám podvodně přikrývá červený samet svým nezapným šumotem všechno minulé, tak se nám zdá, že současně kryje i všechno neřádstvo minulých desetiletí. Zdá se, že je pravdivé tvrzení několika soudruhů, kteří s námi kutali buď uhlí nebo uran, když tvrdili, že po dvou desetiletích nastoupí vždy delší či kratší období, tzv. leninský úhyb, aby zase někdo jiný shladil ze světa všechnu, nebo aspoň částečně, onu ničemnost dluhů a trosk. Vidíme kolik to bylo lži a kolik je dále zkreslování, takže jeden i sebesilnější hlas není ničím proti všem přivalům slov a reklamy nynějších mocných. Platí to i o našem školství, které stále nejenom zaměstnává, ale protěžuje spolupracovníky minulých období. Kolik je mezi nimi i nositelů našich vyznamenání. Právě v této trpké éře jednoho života i životů těch, kdo čekají na milosrdnou smrt, vychází nenápadně pravda, která není žádána ani našimi představenými. Celá naše generace je zasklena, protože právo na projev i projevy mají ti, kdo se dokázali hadovitě vinout jako pochlebníci k mocným a toto umění si podrželi i v této době. Lidé tzv. šedesátých let, kteří se dobře učili od minulého režimu, umí ještě dále skřípat hlasitě zuby proti všem jiným názorům, než byla jejich pohodlná pravda. Pro nás to byla doba, i když plná utrpení, vrcholného poznání. Slovo měl v této době, kdy tisíce padaly i umíraly, kdo byli drzeni při lopatách v bahně, kutali s nasazením života pod zemí, kdo se doslova živil na podhoubí nenáviděného režimu. Byli to právě ti, kdo mohli svobodně cestovat, jezdit a přežívat i fondy, kterými Západ chtěl přidávat náplast na mučenou církev. Bohužel, kolik spolubratří vězí i dnes až po krk v tomto špinavém minulém toku bez nejmenší chuti poznat, uznat, litovat a napravit. A tak se tolikrát bolestně ptáme, až do kdy Pane? Do kdy ještě? Byla to dlouhá cesta, pestrá, kamenitá, než jsme se dostali k mezníku 1954. Od r. 1922 život v rodinném prostředí, jako sedmý v pořadí dětí. Doba výrazná, neustále rušná, poznamenaná úzkou spoluprací všech dětí s rodiči, kteří nejenom při svém zaměstnání ale i v politickém a sociálním hnutí měli své vyhraněné a vyhrazené místo. Co to bylo pracovních příležitostí jenom v přírodě, která obklopovala. Kolik to bylo vynalézavých zábav, které zaplňovaly nám všem volný čas. Lesíky, louky, řeka, pastvina, to bylo stálé kolbiště. Kostel byl střediskem. Většinou v 6 hod. ráno tak, jak jsme přibírali na létech, všichni u oltáře. 10 let prožitých se skvělým knězem Páterem Suchánkem, který nenavazoval jen na domácí výchovu, ale umocňoval svou vlídností bez ústupků klukovinám všechno, co se dá jenom předpokládat anebo co se žilo. Jeho zásada byla "čím přísněji v dětství, tím snadněji v dospělém věku". Byla to jím žitá moudrost. Všechny podrobnosti autorova života jsou uvedeny v knize Střepy jednoho života, ale abychom užitečně mohli pochopit tento složitý běh, posadili se někdy na mezník či křižovatku, je nutné se vcítit do pestrého života vesnického chlapce. Široký rozhled byl už diktován samotným prostředím rodinného kruhu. 7 pohyblivých sourozenců je dost pro získávání zkušeností a to pro všechny členy. Působení otce a matky bylo natolik výrazné, že nezanechávalo v duši jen stopy, ale byla to jimi vytyčená cesta života. Obecná škola byla vytvarována do všech důsledků p. řídícím Antlem, který ne zcela nenápadně celé rodině fandil. On též ale měl vždycky chuť i čas, aby i školáčka autora zasvěcoval již v jeho deseti letech do umění včelařiny a zdůrazňoval hned již v tomto raném dětství - "uvidíš, jaká to bude nádhera, když doopravdy nebudeš mít někdy co dělat, u včelek je vždycky čím se zabývat a ony tě nezradí. Nakonec ti budou prozrazovat i změny počasí". I v těchto několika krásných srdečných větách se formovala ona výrazná nauková stezka, kterou měl autor příležitost celá příští desetiletí vtěsňovat do onoho nenápadného výchovného systému - využívání volného času. Právě proto, že naši učitelé měli rádi své žáky, my jsme měli k nim takovou jemnou chlapeckou úctu. Zástupce našeho řídícího učitel Demel, až nad míru nadšený sokol, byl strohým učitelem ale vždycky mu byli blíže ti, kdo patřili do jeho spolkového okruhu. Místně byl v této době ostře vyhraněn vztah sokolů a orlů. Obě dvě tyto skupiny byly tolikrát až nenávisťně v bojovém střehu. Šly ne ruku v ruce, ale celá desetiletí byla neustále poznamenána někdy vleklou nenávistí těchto čilých skupin. Toto rozdělení přežilo i dobu německé okupace, formovalo nebo tížilo naše mladé duše i po komunistickém převratu. Byla to skoro nesmiřitelnost žitá celou praxí. Ve vesnici, kde na jednom konci stálo sokolstvo, ve středu zase velkolepý svépomocně postavený katolický dům, který byl skutečným, dobře vedeným vešlínem všech, kdo lnuli ke kostelu i k všemu, co pro ně značil. Bohužel, pokrokáři blokovali růst i na této cestě. Situace se vyhrcovala někdy do značné míry. Před jedním veřejným orelským cvičením, před zahájením průvodu, rozsypávali škodolibci z druhého břehu velké množství kukuřice, aby se nedalo pochodovat, ale orlí chytře nasmetali pro svá orlíčata velké množství této obživy. Nebylo to víc chutné, než když po převratě nevěrci v sousední Studénce kydali na Boží tělo hnuj před eucharistickým průvodem. Dějiny plné protikladů, které byly vklíněny mezi německé vesnice. Nikdo z nás neměl tzv. volný nebo spíše prázdný čas. Část byla ve škole, část se musela věnovat hospodářským zájmům. Hodiny každý týden se věnovaly zpěvu, divadlu, všem možným druhům cvičení, takže doopravdy nebyl čas se zkazit.

Různost zaměření sourozenců nechávala svoji pečeť na všech jednotlivě. Každá chvíle se nedá hodnotit jako vzorově sladěná. Ale všechny okamžiky byly poznamenány úsilím, které zůstalo mezníkem pro celý život. Pro nás neustále byly tolikrát nepochopitelné i vztahy v celém životním tempu rodiny. Až zazněla otázka, a to ještě v době obecné školy, "čím chceš být, je čas, aby ses rozhodl"? Nějak jsem to tušil stále nebo věděl již tím, že sám Otec Stanislav zvýraznil jako jediné možnou cestu k oltáři. S touto myšlenkou, jako se samozřejmostí jsem chodil do obecné i nějakým polokosým způsobem formoval učitel Pavlík. Zde však neblaze působila rivalita zmíněných dvou rodů. On byl zase vášnivým orlem a i jeho přičiněním byla neustále zvýrazňována rivalita dvou spolkových útvarů vesnice. Celá výchova na obecné škole vedla všechny žáky až k nezdravé hrdošti. Po obecné škole Příbor, Bílovec nebo neblaze hrubostí známá Studénka. My jsme navštěvovali až na jednoho bratra všichni Příbor. Skvělé gymnázium, známý učitelský ústav, měšťanka, ty byly skutečnou chloubou tohoto menšího okresního města. Lidovci i orlí měli právě tam svoji oporu. Inteligence Příbora byla formována skvělými postavami tehdy známých profesorů. Nižší gymnázium v Příboře. Na začátku okupace Hitlerem jsme byli rozprášeni po protektorátě. Pro mne gymnázium ostravské s řadou výtečných profesorů znamenalo skutečnou bohulibou náplň pro celý život. Profesori Chaloupkovi, Gajdušek, Vrla, Koželuh, Herat, Kramoliš a řada jiných, zvýrazňovali pro celé dějiny život všech nás, kteří jsme až do heydrichiády navštěvovali gymnázium v Ostravě. Celý život v gymnáziu i později v semináři ve Vidnavě byl plný rozporů, úhybů našich mluvčích, ale též obav z persekucí, které pohltily i celou řadu našich spolužáků. Pro mne však to byla doba plná činnosti. Tři léta jsem měl možnost v Ostravě u Salesiánů na Vítkovické získávat všechny vědomosti o metodě Dona Boska. Kromě střechy a stolu možnost i hudby, varhany a flétna braly velkou řadu hodin mého času. Ale čas celý byl naplněn do důsledku. Po maturitě zrovna v té době, kdy padaly hlavy za zabitého Heydricha, přijetí do vidnavského semináře. Blahoslavená doba pro každého, kdo jí mohl prožít. Už nikdy v životě se nikdo z nás nesetkal s tak skutečně lidskými profesory a vychovateli a to ani na žádné z dalších fakult, jak nám dokázali naši profesori naplňovat naše tužby po oltáři. Doba vzácná. Mohu tvrdit - důkladnější než všechna následná desetiletí i na velkých fakultách a seminářích. Byli prostí svým vztahem k nám, ale byli vznešení v hlásání všeho, co jsme měli my po nich přebírat. Škoda jen, že to byla léta válečná, která pro mnohé znamenala jen přístřeší, takže polovina ze spolužáků si našla po převratě laické povolání. Neodvažují se srovnávat Vidnavu s Olomoucí, ani v té podobě, jak jsme vpluli do onoho fakultního prostředí v roce 1945. Vnější i duchovní strava se podstatně lišila. Přestali jsme být naplno lidmi - tak jsme to vždycky hodnotili. Zde jsme byli jenom jakýmsi přívažkem pro vznešený zástup těch, kdo nás měli v péči. Ten, kdo dokázal dobu studií vyplnit doopravdy pilným studiem, si mohl osvojit ve všech institutech velkou zásobu vědomostí. Jenže po světové válce začal ostrý protináboženský boj a my jsme nechtěli zůstat pozadu, tedy jsme fungovali ve všech možných, podle norem příštího režimu, rozvratnických skupinách. Sám jsem redigoval v Olomouci celou řadu ne tuze vlídně vedených spisů proti drzému rudému režimu. V tu dobu jsme též vychovávali celou řadu hochů jako skutečné špehéře a prorady, jak jsme říkali, osvojovali jim metody pronikání do různých prostředí, takže jsme nemohli skončit po r. 1948 jinak, než jak jsme začínali svá nejhlubší studia po soudních procesech okamžitě v r. 1948. Jen patnáct měsíců po uvedení do duchovní činnosti jsem měl onu nezaplacenou výhodu, že jsem byl doslova vybrán do prostředí, ve kterém byli jako v oleji naloženi všichni bývalí anebo i přítomní nejvyšší představitelé vojenského i politického života našeho státu. Za toto vzdávám neustále upřímný tichý dík. Čím více a rychleji míjejí dějiny, tím jako by se stále více prohlubovala jáma zapomnění. Snad jen účastníkům něco jemně připomínají vzpomínkové kusé zprávy o všem prožitých událostech. Začátek povolání, tzv. primice moje osobní je pro mě událost, která je plná bolestných rozporů. Skauti ve velkých řadách naplňovali ulice i kostel, vlastní duchovní negoval i na tuto událost jako na něco, co jej dráždilo. Dráždil jej i kazatel, kterým byl budoucí kardinál Tomášek. Měl mu zdůvodnit, jestli stačí na to, aby když učí katechismus, dovedl též hřímat z kazatelny. Jeho odpor k mládeži vycházel ze samostatné aktivity zmíněné mládeže. První čas byl naplněn zcela nadšenou organizační teoretickou i praktickou prací na táborech. Všechno bylo neseno upevňováním poznání o přírodě, jako by se to vsunovalo již do onoho velkého Františkova chvalo zpěvu na vesmír a jeho divy. Znovu jsem si stále uvědomoval, že to, co dovede naplnit každé nitro, musí vycházet nutně ze zladěného harmonického vývoje v přírodě. Má-li však naše mladá generace vyrůst a nepropadnout se do beznadějně hledání, nezbyvá jí jiné východisko, než se vrátit, ale s láskou a intenzitou k přírodě a to ve všem i se vším. V oné zeleni všech odstínů, v nenápadné kráse, v účelnosti i barvách ale též i ona důslednost přivádí ke skutečnému plnému životu člověka, který se pohybuje v řádu přirozeném i v ryzím vztahu k Bohu. První místo duchovního působení - Vizovice. Těžko je jenom zobrazit onen elán, pohyb, nadšení, který se dal vyjádřit celou padesátkou rozesmátých soustředěných synků u oltáře i mimo něj. Byla to nádhera, která zaplňovala čas, zaujala všechny synky i jejich rodiče a svojí náklonností nadnášela všechno to, co bylo skepsí mladých let. Ono bohatství přetrvalo celá desetiletí i ve svém jemném citovém vztahu. Krása i pohyb. Byl to start, ale též druhý začátek života, který v těchto věkových zastávkách mohl být pozorován jenom jako nejpestřejí vybarvený experiment. Jednotlivě, tolikrát těžké komplikované úseky, jsou již zachyceny v knize Střepy jednoho života. V tomto svazku, jehož jádro sahá do nejtěžších 4 let života na Tmavém dole, srovnává zásady, které byly potřebné právě pro ty, kdo v uhelných šachtách anebo později v uranových, vedli naše mladé spolumuky k onomu odevzdanému - Pane, chci prožít každý den s Tebou. Každíčkový den prožitý na lágru, na ubikacích nebo v podzemí znamenal nenapodobitelné drama svojí tvrdostí, ale též umožňoval nejhlubší studium povah i poměrů v republice po r. 1948. Vždycky jsme hlásali ono ne pohodlné pravidlo - než fešácký kriminál, je lepší každá sviňská šachta, i když je tam tma, přece jen dá se tam pootevřít okno do světa. Bylo to vidět v našem tolikrát naprosto rozpustilém vztahu ke všemu i ke všem, jak jsme to dokázali využívat. Byla tam s námi i řada opravdu

hodných, jemných, obětavých spolupracovníků - civilů, kteří nám odvážně udržovali spojení se světem. Bohužel, na Mostecku to byla většina německých spoluobčanů, vystěhovaných ze Slovenska, kteří se doopravdy ukázali jako přátelé, zatímco tzv. Čecháči dokázali zprotivit i bídnou svačinu. O svou se nikdo z nich s námi neměl odvahu dělit. A tito němečtí bratři - šachtáci, jak jsme jim říkali, se dělili o jídlo, přenášeli dopisy, šetřili nás při práci, zaškolovali nás, abychom včas dovedli rozeznat nebezpečí, byli ochotni převzít za nás těžší práci. Byli k nám jako lidé, zatímco řada českých havířů, zfanatizovaných režimem, soptila nenávistí proti každému z nás a zesměšňovala vše, co se nevešlo do jejich bolševického slabikáře. Pro většinu jsme byli doopravdy, zločinci, ničemové, vatikánská prasata, která měla být postřílena, protože brání jejich vysněnému proletářskému pokroku, na který se tolik let připravovali. My jsme však i tyto chybní bratry odmítali s poukazem - my už ale ze svého postavení jako věřící vás musíme mít rádi. Na to nám každý druhý odpověděl tím jadrným h...

Již v doznívajícím r. 1948 nám někteří ze soudruhů zcela otevřeně vysvětlovali, že oni jako členové strany musí mít právo a doopravdy musí vlastnit všechny výhody. "Čekali jsme na to dost dlouho a teď už je konec, abychom dřeli na pány anebo na lumpy. Vy jste frajeři, kteří chcete, aby zase druzí na vás dělali, tentokrát to ale budeme my. Buďte rádi, že vás necháme žít a pozorujte jenom, jak organizujeme my svůj život a život celého státu". Tvrdili docela nepokrytě - "systém, který jsme nastolili bude trvat dvacet let, my to víme. A potom, protože z republiky bude opravdu děsný bordel, že to nepůjde dál, proto musí po dvaceti letech nastat změna, abychom to zase mohli vpořádku vzít a vést dále. Vy to nepochopíte, ale moudrý Lenin nám radil tyto úhyby. Vidíte to sami hned na začátku, jak přibývá zmatků. Ale někdo z jiných to musí dát dohromady, aby byl možný zase další život". Nebyli oni blíže pravdě, když hodnotili 20 let napřed rok 1968? Jeho skutečnost jsme pochopili až v r. 1968, ale zároveň i rok 1989, kdy sice se zpožděním a v jiné podobě, nastoupilo totéž - jen výměna stráží. A cítíme, že ani za první období, ani za to, co následovalo, není koho brát k zodpovědnosti. Nakonec ti, co tam ponechávali svoje životy, zdraví, způsobili, že se obrátila logika myšlení a ničemní jsou ti, kdo trpěli a ne ti, kdo zabíjeli a týrali. K této bezbřehé ničemnosti mlčí i celá vládnoucí suita. My jsme však, a na toto chceme důrazně upozornit, posledními svědky, kteří jsou sice protivní svým naléhavým voláním, ale jsou skuteční v dějinách, které nejsou jenom vzpomínkami. Ať to byly na Mostecku šachty Pluto, Koh-i-nor, Nejedlý, Centrum, všude nás častovali bezohledností, aby snad více vynikla krása těch jednotlivců, kteří vyjadřovali nejenom spoluúčast, ale pomáhali, abychom skutečně nemuseli odkládat z civilu všechno. Naše snaha byla školit, nejenom sebe zaškoloval a přesvědčovat všechny soudruhy z blízka i z dále na pracovišti. Měli jsme tam zavedený stupeň přeškolení - první se ještě bránil, odporoval. Druhý už se nehádal a mlčel a třetí stupeň - sláva, už přinesl i svačinu a nejenom mlčel, ale začal láteřit s námi na poměry, na režim a dával nám za pravdu. Aby to dokázal, že to myslí správně, byli ochotni přenášet dopisy, popř. udržovat spojení s těmi, které jsme nechali doma. Díky těmto spolupracovníkům jsem mohl posílat úspěšně již z Pluta čerstvé relace pro cizí rozhlas. V mosteckých hlubinných šachtách stále hořelo, tvořily se nebezpečné závaly, vybuchoval plyn, neustále buď rostla hornina zespodu anebo tlačila z nadloží, stále jsme byli přítomni v závalech či zazdívání hořících slojí a na nás zbylo, abychom vynášeli i těžce postižené anebo ty, kdo padli v šachtách. Byla to hrozná bída kolikrát vidět zmařené mladé životy a to nechávalo onu otázku - komu tyto oběti prospějí? Byli jsme pověstní tím, že celá naše parta - bylo nás na stejném díle většinou 19 - zpívala, hlasitě se modlila, ale o těchto akcích je zmínka v jiném svazku. Rozšiřovali jsme své poznání i vědění o horninách i o způsobech života všech možných i nemožných spolupracovníků, jak by to nikdy nemohl poskytnout život na světle. Pobyt na následném izolovaném oddělení D-1 byl snad odměnou doopravdy Boží za to, že jsme se nebáli odporovat jako první. Krásu všech duchovních hodnot jsme mohli nejenom prodebatovávat, ale i prožívat. Stejně tomu bylo i na Mírově. Když se ke všemu duchovnímu přidala i řemeslná zručnost v kolika oborech, vedlo nás to i pro civil k houževnaté snaze využít čas jako příležitost Bohem nabízenou. Pobyt v Mladé Boleslavi byl snad jen pro někoho zábavný. Byl lehčí tím i pro mě, že jsem mohl být blízko s Dr. Habáněm, s Páterem Babíčkem, kteří využívali každou volnou chvíli k tomu, aby okamžitě odpovídali na všechno, co bylo vtěsnáno třeba jen do všetečné otázky, ať se to týkalo jakéhokoliv oboru dogmatiky či morálky. Doplnění vysokoškolského studia, umocněné nevládným zacházením a tolikrát i hladem. Přiděly byly tak nesnesitelně nízké a nekvalitní, že to znamenalo doslova ruiny pro mnoho spolubratrů. I tam však se dalo leccos pěkného, zábavného prožít, ale též otřesného, jako život na samotkách v Kartouzích na sing-singu, které znamenaly jen intermezzo před oněmi čtyřmi léty na uranových dolech, kde bylo nutno ale růst duchovně, zocelovat se v různých povinnostech šachetních, ale víc bylo potřebné žít a pracovat jako skuteční optimisté, kteří nevidí jen tvrdé katakomby, ale za nimi doopravdy žádoucí oči těch, kterým jsme obětovali čas i všechno, co jsme věděli. Tento duchovní pohyb není možné jakýmkoliv vyprávěním zachytit. Ale všech 68 kněží, kteří byli mezi havíři, znamenali skutečně pro všechny zbývající mukly trest upřímného života z víry. Na starém lágru v houfech blech a štěnic, pokousaní a tupeni zcela nemožnými bachaři, ale též na druhé straně zase hlídání opravdu citlivými služebníky v uniformách, jsme prožívali to, co se nedá vymazat ze života žádného z nás. To, co kdokoliv z nás prožíval, bylo odtaziť od všeho toho, co jsme tím získávali. Hloubku vnitřního života jsme poznávali teprve rozedranými dlaněmi anebo rozbitými koleny. Byly desítky míst, na kterých jsme měli uloženy potřebné věci pro sebe, ať to byly věci k celebraci, knihy nebo věci, které jsme museli přenášet kolikrát na obě dvě strany. Celá tato cesta byla lemovaná mnohými raněnými i mrtvými, ale naplněna nepochopitelným Božím pozhánáním pro ty, kdo se Boží vůli nevzpírali. Starý lágr se stal brzy neúnosným. Bylo nás tam přes čtyři stovky, ale přece jenom ve starých, štěnicemi bohatých boudách, ve kterých jsme byli, byly větší možnosti zachycovat i posílat do světa mikropísmem sestavené referáty, kterých bylo

bezpočet, zvláště adresně cílených ke studentům, kteří s námi společně mručeli. Byli jsme natěsnáni po 18 - 20 do jednotky. Ve volném čase jsme mohli číst a když zrovna nebyl blízko dozor anebo nás nesledovali fízli, mohli jsme psát a nějakým způsobem s kontaktními šachťáky korespondovat do civilu. Starý lágr, starý zmatek, ale přece jenom větší možnosti. Když jsme byli přestěhováni do zděných budov, bylo všechno těsnější, snadněji uhlídatelné. Měli jsme být jako kněží izolováni od všech ostatních. Jenže naše sedmdesátka potřebovala celý jeden blok a všichni chuligáni anebo jiní lumpíci si nás hleděli zvláště proto, že říkali - "vy jste jediní lidé, vy se s námi podělíte o všechno, co máte navíc". A byla to pravda, stačila sem tam nějaká káva nebo něco z nákupu a tito lapkové velmi ocenili přátelství s námi. Fungovali však mezi nimi též i lidé nasazení speciálně jako fízlové na nás. Ale byli jsme na toto zvyklí. Pokud jsme se udrželi v bratrském soužití, byla to doba plná požehnaní. Jehovisté a jiní sektáři nám však dovedli zprotivit každý okamžik. Byli žárliví a chtiví každého, kdo si získal naši přízeň. Jako by byli nasazení na to, aby znechutili i tento život v tak obtížných podmínkách. Jak se měnili bachaři, střídal se i metody výchovy. Nejdříve jsme byli rozptýleni po celém lágru v diaspoře, ale působení všech spolubratrů bylo tak zjevně pozitivní, že nás zase poskládali do jednoho bloku a zakázali, aby se kdokoliv s námi stýkal. To však nemohli uhlídat. Kolik to bylo oborů, ve kterých se mohli naši spolumukličiči školit. Nám však záleželo na tom, aby vyrostli jejich postavy do světlých rozměrů. Nedovedu si ani v nejmenším představit život bez tohoto úseku. Nesmí tam scházet z těch 13 nápravných stanic a ústavů ani jediný, protože ona mozaika by byla slepá. Stejně dokreslení života pokračovalo ještě dál, ať to bylo pracovní nasazení - oněch 9 let na rybnících nebo v sedlárně v Bílovci, na Dopravních stavbách či ve velkomlýně. Všude se dalo pokračovat na oněch zkušenostech, které jsme tam získali. To byl ten obrovský přínos, že se nemuselo žít jen z podstaty. Všechno bylo pevně zakotveno těmito temnými léty. Jistě nemůže nikdo počítat, že by to byly velké zástupy, které jsme mohli formovat. Jedná se vždy jen o hochy aktivní, plné zájmů, kteří bez všech možných formalit brali i člověka - kněze jako toho, který má právo zasahovat i do nitra. Jen tam se dalo zapůsobit, kde byl čas a z protějška zájem. Jeden z těchto hochů - mistrný závodník - cyklista - byl též delší dobu objektem mých duchovních útoků. Ale poddával se jako vláčný materiál, který šel zpracovat až do oné jemnosti, kdy mohl říct: "Jak jsem rád, že jsem mohl absolvovat tuto cestu s tebou". A položil mi otázku: "Kdo to byl Krištof? Je naším patronem, ale ještě jsem nenašel nikoho, kdo by mi byl ochoten aspoň přiblížit symboliku jeho jména." A tak z toho vyrostl následující arch:

Krištof

ochránce automobilistů, cyklistů, převozníků, muž z prvních křesťanských století, člověk světa, který nejednou poznává, že pravá hodnota života nemůže ležet v úspěších ani v síle, ale celá velikost života je jen ve skutcích řízených láskou k Bohu i k bližnímu. Opouští ruch a odchází do samoty. Z ryku rušného římského života se usazuje u řeky, kde tolik bezmocných lidí potřebovalo pomoc při přechodu přes vodu. Převáží, přenáší, pomáhá lidem na druhý břeh za jedinou odměnu - za vědomí, že koná službu lásky. Vypráví se, že jednoho dne přišel k němu malý hošík a prosil o přenesení na druhou stranu. Krištof bere dítě s úsměvem do své mohutné teplé náruče, vstupuje do vody a nedbá ani na opěrnou hůl, kterou brázdíval jindy s úsměvem vlny. "Ty jsi hošíku ale dneska můj první zákazník, nám se půjde zcela lehoulinko". Vstupuje do vody, ale tu ho toto odhadnuté nepatrné břímě - tento útlý hošík jakýmsi způsobem stále víc tlačí, zdá se mu neustále těžší, cesta nesnesitelně obtížná. Krištof zatím nedbá na onu tíhu, kterou přenáší, není ještě ani v polovině, postává, těžce oddechuje, už téměř nemůže dál, zdá se mu, že nedojde pod touto nepochopitelnou tíhou. Zdá se mu nejednou, že se nedostane k druhému břehu. Po krůčcích vysílen a sláb se dostává na druhou stranu. "Jak je to možné, že ty, takovéto dítě jsi tak těžký?" "Jen se lépe rozhlédni, nesl jsi právě Pána nebes a země" - to byla stručná hošíkova odpověď. Tak obtížnou, těžkou, nesnesitelnou se ti bude častokrát zdát, drahý hochu, břímě, které na sebe někdy nakládáš s veselou myslí, lehkým srdcem, někdy s pohrdáním a uvidíš, že mnozí, kdo nemají lásky nedojdou a klesnou. Ani tobě to nebude lehké dojít obvyklými cestami, zabývat se tím, co tě právě baví, budeš-li chtít zůstat věrný Božímu zákonu, kterýs přijal i těm zásadám, o kterých věříš, že jsou ideálem bohatství tvého života. Někdy je věrnost poutem nesnesitelným. Uvaž jen, jak těžké je někdy dodržet slovo, které dáš. I to slovo, které dáváš člověku nejdražšímu. Poskočil sis, když jej dávalš poprvé, naplňovalo tě radostí, že je máš komu dát jako důkaz své statečnosti a nejednou chceš ustupovat, vymlouvat se, vzdycháš a tolikrát se ti zdá, že se s tímto břemenem nikam nedojde. V tu chvíli ale uvažuj, že i kdyby všichni lidé zklamali, ty nesmíš dát ani příčinu k tomu, aby člověk tebou milovaný cítil, že jej zklamáváš, třeba jen v maličkostech. Mohl bys pak dokazovat, že ve větším a důležitějším věrnost zachováš? Uvaž hochu, že už k samotnému začátku života, který má být hodnotný před Bohem i před lidmi, se vyžaduje pevný bod, od něhož se všechno odvíjí. Někdy budeš na tom jako marnotratný syn, ale k tomu, abys vyslovil "vstanu a půjdu k otci" je potřeba větší statečnosti než ji vyžadoval Pán po Krištofovi. A přece tento statný válečník - člověk ztvrdlý životem světa, zkušený - onen Krištof - dovedl odložit v jednom okamžiku, co ho poutalo ke světu. Anebo snad ne? Bylo to jedno rozhodnutí anebo to byl dlouhý obtížný boj, protože boj se sebou je někdy velmi obtížně dlouhý, protože bojujeme s největším nepřítelem a to je nedostatek dobré vůle. Je třeba se opřít o onu hůl, kterou Krištof odložil a tím jsou dobré návyky, svazky s lidmi statečnými a čistými, je to ono odvážné zapuzení neřestí a zlovyků, pohodlnosti, nechutenství ke všemu, co je méně pohodlné. Nebo nepotřebuješ k tomu rozhodnost, chceš-li překonat svádění kamarádů? Nechceš být před nimi slabochem. A proto nesvádíš boj, jen se přizpůsobuješ. Jak málo však užiješ radosti, abys mohl být jist svým vítězstvím. Největší statečnost je potřebná k prvnímu odhodlání. Je to dílo jediného okamžiku. Dovedt odhodit co bylo minulostí a vžít se do oné touhy - "chci být dokonalý pro Boha". K tomu je potřeba jediné síly,

kteřá žene k činům a to je láska. Pevný bod duchovního života. Jak těžký je tento požadavek vyrovnat minulost, utéci od všech světských názorů, šlápnout na ohledy k slabým lidem. Cítíš sám, že si nesmíš všimát ani hrubosti okolí, považovat za něco pohrdání jiných. Chce to utéct stejně odvážně jak to dokázal Křištof a to je to velké, dokážeš-li to každý den být aspoň chvíli s Bohem sám. Celou upřímností pak můžeš uchopit sebe jako skutečnost, takový jaký jsi a to jeden bod za druhým. Poznej, hodnot a zúčtuj. Měj velkou odvalu, kterou Kristus posiluje svým výrokem "i kdyby vaše hříchy byly četné jako písek, rudé jako purpur, budou zbíleny nad snih". V této chvíli budeš sám sebou, protože mělš odvalu být s Bohem. Jak blahoslavená je tato samota. Je to poušť. Je to příroda, všechno se nese dechem klidu věčna. Nalezneš oporu, nezakolísáš, jestliže dokážeš odložit i lidmi blízkými uváděné důvody. Dojdeš k poznání a lítostí vyrovnáš všechno, co by před Bohem svědčilo o nedokonalosti. Teprve tyto kroky ti dovedou otevřít cestu a všechno ostatní ti bude už voláním po opravdově žité lásce, v níž je teprve možné splynout osobní dokonalostí s nekonečnem. Bez vyrovnání minulosti, i kdyby se ti zdálo v povrchním pojmání svého jednání, že o nic velkého nešlo, bez tohoto kroku nemůžeš ani začít. Protože nejdříve musíš svojí skromností nastolit Boha na místo všeho, co bylo prázdné. Jeho přijmeš tak, že naplní tvoji duši. A opravdu začneš nový život. Jako Křištof všechny skutky od této chvíle jsou přímou službou Nejvyššímu. Ať sportuješ, namáháš se, pracuješ nebo užíváš rekreace, věnuješ se hudbě nebo ať svým pláčem se oddáváš zármutku se svými blízkými nebo sdílíš jejich momentální radost, bude to plnost, která vstoupí do tvého "já" a tvůj hovor bude písní, která ti pomůže orientovat se i v hlubokém mlčení nenávisti okolí. Všechno se ti otvírá jen tím, že navážeš na osobního Boha, všechno se stalo onou vznešenou službou Nejvyššímu. Jestliže jsi projevil onu počáteční odvalu, vstoupil okamžitě Bůh do tvé duše a ty ses rozhodl být podobný Křištofu. To znamená jít tímto životem tak, že budeš nosit Krista nejenom ve své duši při veškeré lopotě, horku i zimě, dne i temnoty, mezi nenávistníky i okolím plným zášti a tím nebudeš konat dílo, kterým si tolik jiných jen bídě vydělává na chléb a oděv a přitom proklínají a nařikají, vzdychají, lají svému nepodařenému dni. Ty sice půjdeš jako oni zaprášen denními starostmi, avšak se srdcem naplněným štěstím a to ve vědomí, že neseš onoho Věčného ve své duši, že jej přenášíš přes dravé vlny potřebným bratřím. Hochu drahý, uchop takto každý svůj den. Buď sebevědomý jako onen nositel Nejvyššího. Nad to již ničeho v životě vyššího nemůžeš dosáhnout, protože být nositelem Nejvyššího je přenášet všechna břemena svých bratří a sester. V duši ti bude zaznivat neustálá píseň "Jen tobě Bože". Je to služba svrchovaného Pána a to každý jednotlivý den. Jak šťastná je pak i ona krátká doba mezi dvojím odpočinkem, byla-li plna Boha. Hleď však splnit denní úmysl. Všechno ve shodě s poznávanými zásadami, všechno pro tebe velký mocný dobrý Bože. Ať je tvůj rozhovor s ním např. podobný následujícím slovům: "Jsem ti vděčen nekonečný Pane nebes a země, vládce duší i všeho, co dovede obsáhnout lidská mysl. Ty jsi vládcem všeho skutečného i pouhých možností, tys naplní všeho, co dovede chtít, toužit, milovat. Díky za to, že mi poskytl milost začít tento den s tvým jménem na rtech. Chci žít tento den ke své i tvé cti, naplněn dobrou vůlí jak nejlépe to dovedu. Dej mi tento den jako nový a naplň jej možnostmi, abych se dokázal prací pro bratry z lásky k tobě zcela stravovat. Vzdávám ti nejdříve už dík před tím, než jsem začal své maličkosti jako náplň dnešní zkušební doby. Díky za všechno, co bude naplňovat mé hodiny. Ať i to nejmenší se stane velkým a ať dokážu všechno žít i vykonat jediné s tebou i pro tebe. Už nyní jásám nad hodnotami věčnosti, nad tímto bohatstvím, které vstupuje do mého života. Kolik krásna jsem obdržel od tebe. Co ušlechtilého dovedu promyšlet, nabízíš mě sám bez toho, že bych tě o to žádal. S touto pokorou se k tobě obracím a nabízím ti vše, co dovedu vymyslet. Všechny své kroky ať míří k tobě, i můj dech i to, pro co jásám a trpím. Vezmi všechno do svých rukou jako to, co udílíš nám jako požehnání. S pevnou vírou, kterou chci posílit i dnešním dnem, kterou toužím upevnit a s hrdostí i nést jako službu především těm, které miluji, těm pro které se namáhám a prosím tě, abys mne sám vedl a chránil od každého nebezpečí, do kterého by se má duše mohla vnořit. Ty sám určuj hranice mého počínání. Chci být ale šťastný jediné vědomím, že vedeš i ty, kdo mi jsou drazí, po pevně bezpečné půdě, bez nehod a nebezpečí, ty sám a já s tebou. Za tuto cenu chci i já sám žít svou jistotu a mít klid, mír a štěstí ze svého statečného postoje vůči tobě i bratřím. Mám-li ti však zůstat věrný ve veškeré práci, kterou mi den uloží, chci ti to hlásit už předem jako svůj úmysl. Naplň mě sebevědomím mocný Bože i vládce, kterému chci věrně sloužit. Cítím, že hrdost sluhy se váže na důstojnost pána, kterému slouží. Já bych pak neměl být hrdý na to, že mezi tolika nevšimavými tvory já jsem jedním z těch, kdo ví, že ty jsi jediný Pán, tvůrce i udržovatel všeho, co je stvořené? Nedovedu pochopit ten nekonečný projev tvé lásky, který se nespokojil s ničím menším než se smrtí tvého Syna za mne i za všechny mé bratry. Tím jsi nás nenechal osamoceny, jen s tím, co víme nebo co znamenáme v životě duchovním. Naši nemožnost naplnil svou moudrostí, kterou jsi seslal přes Duchu svatého. Jak bych já neměl využít všeho, čím člověk sílí a v čem může ožívat? O všech skutečnostech vím, že musejí jako na základě všeho nutného našeho vědění spočívat na tvé existenci a na mém vztahu k tobě. Ty chceš v každém okamžiku k nám, ale na nás není nic světlého kromě onoho vědomí, že jsme spojeni společným poutem se všemi našimi bratřimi a sestrami. A ty si přeješ, abychom s nimi žili jako s druhým já. Proto tvůj Syn vytvořil toto tajemné tělo jako jeden Boží organismus, jehož jsme částí. Mělo by mě stačit už jenom toto pouhé vědomí sounáležitosti se všemi spravedlivými v tobě, dobrý Bože. Pak bych mohl kráčet, ba pospíchat za tebou, protože mne pudí láska. Nenechej mě mým bídým počátkům. Chci v tobě promyslet všechny slunné dráhy, vidět svůj cíl, blaženost u tebe a nechci, abych poznal v konečné fázi svého setkání s tebou jen nepříznivý soud nad mými hříchy. Víam, že budeš i mne soudit na sklonku věku, budeš rozdělovat spravedlivé od hříšných a proto již dnes tě naléhavě žádám, abych mohl hrdě patřit ke tvé církvi, která je jedinou společností tebou ustanovenou. Je řízena Duchem svatým a tak pevně se odevzdávám do její péče, aby mne též přivedla ke spáse. Protože tobě vděčím celým svým bytím i veškerou vahou svých citů. Proto odevzdávám své mladistvé srdce a

chci, aby ses ustrnul nad všemi, kdo mě kdykoliv pomáhali a jsou i dnes ještě spojeni dálkou prodchnutou láskou se mnou. Kéž bych mohl mít stejně jemné srdce, jako ti, kdo mi projevují tolikou přízeň. Jak toužím po tom mít tak jemnou duši jako Matka Páně ve dnech slávy svého Syna, ale též i pod křížem. Dnešní den nechci v žádném případě opomenout cokoli z toho, co poznávám jako dobré. A proto tě prosím o pomoc ať dokážu odmítnout všechno, co je mé duši škodlivé nebo co by tě uráželo, protože ty jsi můj nekonečně dobrý Otec. Vroucně tě prosím, abys mě dopřál vrůst v osobnost ozdobenou vším, co je v dějinách velké, statečné, cokoli mě vábí jako čisté. Chci žít svůj život harmonicky se vším, co je velké před tebou. A proto se ti i dnes dávám do služeb."

Slovo na závěr dne

"S ubývajícím světlem chci jemně, tiše uvažovat o všech hodinách, které jsem prošel od chvíle, kdy jsem se k tobě Všemohoucí hlásil. Jak rád bych ti podal jako dík aspoň jeden záblesk z té nesmírné záře, kterou zdobíš vesmír. Dovol, abych zhodnotil nejdříve své vlastní skutky, tužby, chtění, celý svůj vnější i vnitřní malý svět. Chci být ale pravdivý tak, jak jsem vše skutečně prožil, bez touhy zkrašlovat nebo se zbytečně naplňovat nepokojem. Dopřej mi, abych dnešek viděl Tvými očima. Proto veď mé myšlenky aspoň v tuto chvíli, abych poznával, co bylo živým a životodárným předmětem mého dne od časného rána. Čím jsem se zabýval ve svých představách? Mohla by to být hrdost na jejich obsah, kdybych je zachytil obrazem a podrobil soudu cizích lidí? Nikdo z lidí to nedokáže, aby zachytil šíři mého myšlení, jen ty sám můj dobrý Bože. Ty nepranýřuješ hned. Všechno, co je proti tobě necháváš odpočinout. V tom se my nepodobáme tobě. Reagujeme velmi rychle na všechno, co je nám proti mysli nebo co nám na jiných vadí. Kolik krásných veršů bylo vtěsnáno a předneseno pouhými slovy. Kolik to bylo melodií, které lidé dnes vyzpívali. Zjevovali krásu tvorstva svým hlasem. Nezneužil jsem já svůj jazyk posuzováním stvořených věcí nebo hrubostmi nebo tím, že jsem vyjadřoval závist nad úspěchy jiných? Byla má slova pronesena dnešního dne slovy skutečného muže? Pane nesud mne podle toho, jak mnoho jsem proslovil. Prosím tě jen, abys ocenil moji touhu pronést jen to, co je krásné. Neposuzuj nic jako zcela prázdné. Víím, kolik takových slov bylo proneseno před tebou i před bratry. Nyní se toho děším, budu-li z každého prázdného slova vydávat počet. Proto chci svůj dnešní život podrobit tvému milosrdnému soudu. Víím, kolik je jich prázdných bez náplně, bez všeho, co by mohlo kohokoliv udělat šťastným, potěšit nebo povznést. Byla to jen bídná má slova. Mé skutky však nebyly tuze daleko za prázdnotou slov. Kéž bych mohl být zbaven tvým milosrdenstvím bezúčelnosti dnešního poznání. I svůj cíl jsem měl jen mátožně před sebou. Na věčnost jsem málo pomýšlel a v mnohých okamžicích jsem se pídil za blízkými cíly a unikl mi cíl věčný. Ani štěstí jiných jsem nehledal. Vžívám tvoji moudrost, abys mě naučil hodnotit své vlastní skutky, abych dokázal pak nalézt i správný poměr k jednání jiných. Chci vědět, jak dokonale mají být mé osobní povinnosti, mé skutky, které konám jako zástupce stavu, jak vysoko bych měl toužit, abych skutečně činil to, co jsem slíbil. Chci vědět, jak jsem dodržel i dnes dané slovo. Co všechno já bych mohl vykonat pro sebe i pro jiné, abych rostl? Nechci vědět jen, čemu ze zlého jednání mých blízkých jsem mohl zabránit. Snad si nemusím dnes vyčítat, že bych svými skutky dával pohoršení jiným. Jsi mocný, dobrý, ale i milosrdný a proto znáš moji lítost nad vším, čím jsem tebe nejvznešenějšího urazil. Ani jsem si nevšiml, že jsem tolikrát znevážil důstojnost svých spolubratří, opomíjel sterými metodami svou vlastní duši, která je chrámem tebou posvěceným. A já ji k tobě nepovznášel. Smiluj se nade mnou a mých vin mě zbav a očisti mé nitro. Ty sám naplň moji duši a posilni, abych dokázal jít stále výše. Poznávám, že ani nejsem sám se sebou spokojen, ale přijmi mě na milost, protože toužím po pravé náplni života. A tou nemůže být nic jiného než ty sám. Jen smilování a pomoc od tebe žádám. Příští hodiny mého odpočinku ať patří jen tobě a všem, které chci mít rád přes tebe. Posiluj moji víru, abych nepovažoval za důležité věci, které mě obklopují, živ ve mně touhu po výšinách a moji naději nechť cele zakotví ve tvém bytí. Veď mě po cestách, jak se tobě jen líbí, ale na každém úseku mě naplňuj jistotou, že jsem stále opravdu na cestě k tobě. Proto ti dnešek s radostí nabízím. Opatruj a chraň ve mně všechno, co Božího se vytvořilo, ale vem do své ochrany i všechny mé nejdražší".

Jsi skutečně křesťanem? Je-li vznešeným posláním již být člověkem, je náplní života teprve žít jako křesťan. To znamená vyplnit nejdříve všechny základní povinnosti a pak je s pomocí Boží rozvíjet jako život milosti Boží. Výchozím bodem pro celý život křesťana je milost Boží. Její rozvíjení je možné vším, co jen poznáváš, že je dobré. Nedá se tedy ani toužit po vzestupu, jestliže bychom opomenuli tento první požadavek - získat milost Boží, rozmnožovat ji v sobě všemi naučenými ctnostmi. Jak jinak by bylo možno víru v Boha v sobě upevňovat, jak by bylo možno růst v lásce k němu i k lidem, kdyby nenávisť naplňovala duši, kdyby byla zavalena zlovyky a hříchem? Nediv se tomuto pořadí, tento postup v růstu duchovního života je nutno zachovat. a/ Nejdříve je potřebí vyrovnat všechno minulé podle nejlepšího poznání a vědomí, silou dobré vůle hledět všechno zahrnout do Božího milosrdenství a to přesně co se stalo, jakým způsobem se to událo, ne jen pro svědectví před lidmi a od lidí, ale tak, jak to bylo před vševědoucím Bohem. Protože však není téměř nic před jeho tváří, čím bychom se mohli chlubit, čím bychom jej mohli prostě oslavovat, proto první vyrovnání s ním je nutné podmíněno opravdovou lítostí nad naším vlastním pochybením. Očistí pouhá prosba o prominutí pro umučení Božího Syna za nás? Takhle může začít u nás ono pevné odhodlání žít život čistý, plný i před tváří Boží. b/ Jestliže jsme vstoupili do této radostné skutečnosti - znovu získané milosti Boží, je možné růst, rozmnožovat v přirozené kráse všechny poznání síly, napnout je k nadpřirozenému snažení po plnosti milosti Boží. Křesťan, který získává tuto jistotu, může pak růst, zušlechťovat, ba nemůže ani jinak jednat, pokud svůj směr k Bohu nezmění novým dobrovolným hříchem. Je k tomu potřebný dobrý úmysl, který je třeba obnovovat, abychom mohli umocňovat hodnoty svých činů, které dáváme k dispozici Nejvyššímu za bratry. Proto je nutné jemně vnímání k tomu, abychom vyloučili všechno, co by mohlo jakýmkoliv způsobem ranit naše spolubratry či sestry a tím i samého Boha nebo

nás mohlo znovu poskvřnit. Je to úkol nadpřirozené síly. Proto je třeba nadpřirozených prostředků. Prvním z nich je modlitba, rozhovor s nekonečným Bohem. Účast na svátostech znamená rozmnožení života Božího v sobě. Spojení ve svatém přijímání je víc než vnější oběti s Kristem v prostých způsobách chleba a vína. Jako třetí neopominutelná hodnota je skutek milosrdenství, kterým se dokážeme zřít toho, co věnujeme komukoliv z našich blízkých. Tímto způsobem zhodnotíme v sobě všechno i hmotné, protože se tímto každým jednotlivým úkonem vymaňujeme z toho, co jiné táhne do zlých návyků. Dovedeme duchovně rozesmát své vlastní nitro a povzbudit blízké, neboť všechno je v objetí nelíčené lásky. Zlé návyky vyblednou v záři věčného Boha. Cítíš, že není možné opomíjet žádný den svého života i vnější skutky milosrdenství, kterými můžeme mírnit hlad i touhu poskytnutím prostého pokrmu či nápoje, kterého se můžeme zřít. Nevynechámej nikdy příležitost, kdy můžeš kohokoliv z potřebných navštívit, abys podepřel, potěšil, naplnil vědomím potřebnosti kohokoliv z trpících nebo i uvězněných. "Vše, co jste učinili jednomu z nejmenších mých bratří, mně jste učinili." Jsi-li v milosti Boží, všechny skutky jsou pod přímou ochranou Boží. Cítíš sám, že chceš-li vytrvat, musíš věrně posilovat vědomí křesťana v sobě četbou, rozhovorem o vznešených, jemných předmětech, o Bohu, o vztahu člověka k němu. Celý život se upevňuje životem dobrých skutků, které mohou nadchnout ze životů světců - Božích hrdinů každého, kdo dokázal odevzdat život plný a čistý. Je ho třeba doplňovat náboženskými promluvami, kázáním, četbou, rozjímáním, posilovat své křesťanské sebevědomí onou nenápadnou spoluúčastí na společných službách Božích, účastí na společných modlitbách. Jestliže si všimneš těchto požadavků, můžeš růst až k plnosti života Božího v sobě.

Sebeobětování

Prvým výkřikem vesmíru, písní přírody, snad jen hudbou sadu, květ, plod, pokračování v novém jedinci v člověku - dítě. Může být něco krásnější velkolepějšího než to, co dokáže uchvátit srdce, ponořit do větší hloubky duši než je ono objetí jemné lidské ratolesti? Jako by se tyto jemné ručky tvrději zaklesly do nitra než to dokáže nárek nevinně trpícího člověka. Neznám nic jemnějšího než je nepatrná ručka ohraničená prstíky nebo sešpulené rtíky do sladké grimasy, které dovedou vyjádřit celou oddanost k matce. Už vyjádření tohoto prostého vztahu je nenapodobitelným gestem lásky. Nic není ve světě plnějšího nad ono štěstí z vědomí, že člověk může naplnit život. Je to ten nejposvátnější zákon přírody, láska muže k ženě v posvátném nerozlučném svazku. Jestliže se nikdo nedokáže sklonit ve světě před ničím, před dítětem v jeho nevinnosti jsme bezmocní. Člověk neodolá ani je-li hrubec, neodejde nezlomen, vidí-li u dítěte utrpení. Jako by se vnořil do tohoto posvátného prostoru, kde se neuskuteční nic z toho, co je hrubé, nízké, prázdné, neupřímné nebo zlé.

Dítě je plné ohleduplnosti, dovede pozorovat, jemně se obětuje podle svého poznání, jako by chtělo všechno harmonicky prodýchat vše naplňující láskou. Tuto krásu je možno však na sebe strhnout jen v tajemném prostoru nerozlučného manželství. V tomto svazku nic neznesvěcuje ani tělo ani duši, pohledy, objetí, slova i myšlenky jsou vyjádřením nového růstu v lásce. Je to ztělesněná touha žít, pracovat, obětovat se až do vlastního úmoru a postupovat s tím, koho miluje výše až k onomu splnutí k dokonalosti. Je to společná píseň jedinců, ve které dokážou ve společném verši odzpívat svoji melodii. V dítěti člověk vidí bohatství všeho, co pomáhá, je v něm ztělesněno i odmítnutí toho, co narušuje, co bolí, co brání jakémukoliv znásobení lásky. To je dítě. I v tomto prostoru tak ponuře těžkém je to i má touha, abys ty, i tobě všichni podobní, poznal opravdovost jasnosti úsudku, ale též si vydobyl sílu tyto ideály žít a nenechat nic ladem ve své duši. V nitru nesmí zůstat nic, co by znamenalo bolest, smutek, tedy hřích. Všechny tužby jsou slabší v člověku než touha po dítěti. Tu nikdo v nikom neutlumí. Jestliže je však tak posvátná, že naplní svoji přítomností tento nepatrný jemný tvor, znamená to společný růst v prostředí, kde není vlastní cizota, kde člověk za žádných okolností se nenechal přehlušit hlasem nezkratné vlastní krve. Pak zaznívá jenom touha po krásě i čistotě, ryzosti i opravdovosti. Dát život. Zde nemá místo ryk ulice, který dokáže zesměšnit všechno, co je upřímné. Zde nesmí jedinec podlehnout depresi z neúspěchu, aby hledal zapomnění v náručí, která znesvěcuje. Všechno, co je mimo plnění tohoto posvátného úkolu je balvanem do vlastní duše. Je to zpronevra přijaté zásady a to mnohdy ještě dříve než byla uvedena v plný život. Je to loupež oněch pokladů, které stírá čistě mládí pro jedinou vytouženou bytost, která se stane víc než polovinou tvého já. Byla by to loupež na oddané duši, která má právo na tvé darování bez rizika zpronevěry. Lehké mravy i volný způsob života v mládí může být tím nejtěžším ohrožením této křehké nádhery. Je umění začít, ale je velikost začít s čistým štítem. Pak budeš i ty schopen vybudovat pevný hrad v sobě i pro svoji bytost, kterou láskou na sebe strhneš. Budou brát na ni podíl i tvé ratolesti, v nichž nebudeš v celém svém životě vidět nic jiného, než ztělesněné Boží požehnání. Proto již dnes musíš zůstat silný. Krásu těla nechej ovládnout ještě větší ušlechtilostí duše. Všechny i své přirozené síly musíš dokázat uchovat těm, kdo ti budou znamenat pokračování tvého života. Hloubka poznání Božího zákona zvýší jemnost tvého nitra a bude rozvíjet tvoji niternou hloubku až k onomu absolutnímu bodu, jímž je Bůh. Cítíš, že nesmíš ztratit v žádném okamžiku spojení s Nadpřirozeným. Pro tuto budoucí krásu musíš už dnes milovat všechno ušlechtilé z lásky k Bohu, protože on miloval všechny do krajnosti. Proto ti má být něčím samozřejmým touha obětovat pro všechny, kdo tě potřebují. Už nyní to, co považuješ za zušlechťující pro kohokoliv z bratří či sester. Proto tě prosím, aby ses nyní zamyslel nad onou láskou, která má všechny predikáty, nejen nějaký rys opravdovosti. Má-li začít, tedy pamatuj, jak sv. Pavel ve XIII. kapitole ke Korintským zdůrazňuje, že láska nikdy nepřestává. Pozoruješ, jak velká musíš být nyní, aby ses k ní mohl vrátit, jak si toho žádá sv. Jan, když říká, že musíme mít sílu žít svoji prvotní lásku. Mít ji jenom částečnou, proč bychom se pak k takové měli vracet? Ptáš se, jak je možné už dnes mít rád a neprchnout zítra do objetí cizí ženy a to třeba i od vlastního dítěte. Proto musíš už dnes považovat za nemožné vtisknout polibek svému dítěti a zítra je vyhodit do nejistoty nedokonalou výchovou nebo

bezohledností vlastního jednání či hrubostí v zacházení. Každý cizí vždycky méně pochopí, méně obětuje a více je hrubý, protože nepoznal onu žhavost lásky k vlastnímu. Zapomenout na plod vlastního srdce - to by bylo pak podobné oněm hyenám, které se vrhají za vším, co se zdá, že posílí jejich vlastní tělo. A člověk, který jedná podobně tímto způsobem, drtí celou svoji bytost. Uvažuj tedy aspoň dnes o tomto jediném slovu - dítě. Pak zapomeneš na všechno, co bylo lidsky nedostatečné, protože začínáš vidět v tom druhém "já" velikost anebo též omezenost své lásky. Už dnes ti musí být nade vše blízká, tolikrát v tomto těžkém prostředí nesnesitelná, touha obětovat se pro jejich blaho. To je ta zář, lesk na všech živých tvorech, kteří se dokážou pohybovat v radostné síle obětované lásky pro jiné. Nikdo nemá větší lásku nad tu, než dá-li život za své přátele. I tvé děti musejí být odleskem nádhery výšin, které nyní v tomto místě utrpení můžeš do sebe strhnout. Nestojí to za to obětovat všechno v sobě, co je slabé, nejisté, abys dosáhl aspoň tohoto vědomí, že opravdu miluji?

Stejněmu adresátovi bylo mířeno i těchto nemnoho vět, ve kterých i mluvčí i adresát cítili zmnohonásobenou krásu přítomného dne. Bez jakékoliv redakce, která by, byť jenom v jediném výrazu, proměnila ukázkou psanou v pohnutých dnech maďarského povstání. Pisatel využívá svátků i narozenin spolupracovníků k tomu, aby je pozvuzoval srdečnými větami, které znamenají vždy zcela nový přístup k životu i k jeho tajemství.

Tolik významných dnů ve svém životě budeš mít, kolik jich dokážeš jako takových prožít. Uchop svůj dnešní den jmenin, jen jak je většina lidí zvyklá jej brát a nebude ti ničím víc, než všechny události kolem. Nyní se zamysli nad tím, čím ti byl tvůj první den v životě, kdy ti bylo dáno jméno, které je tvým osobním vlastnictvím a nemůže s toutéž osobní náplní patřit již nikomu jinému na celém světě. Prvních několik dnů svého života jsi patřil jen své rodině beze jména a tvůj pozemský původ určovalo jen tvé příjmení. Dovedeš alespoň zcela nepatrným způsobem pochopit něco z předcházející lásky vlastních rodičů z doby, kdys ještě nebyl pojmenován tím nádherným "náš syn"? Kolik myšlenek se upínalo na tento první okamžik, kdy jsi začal žít životem samostatného tvora. První vroucí políbení maminky, gesto plné radosti otce, které odměňovalo všechno odřikání dříve, než-li ses narodil. Je to všechno jen náhoda nebo je to jen záležitost, která nemá opravdový podklad v duši rodičů? Je-li stav manželství povýšen na svátostný, posvátný, na součást úkonů stojících pod přímou ochranou Boží, vzpomeň, jaké musejí být splnění předpoklady vzájemné lásky, může-li dítě přijít na svět jako odlesk lásky rodičů, ale též zároveň i lásky Boží. To není možné bez opravdového vzájemného ryziho poměru, kdy jeden vidí splnění všech svých tužeb ve splnění přání druhého. Vrchol svého štěstí spatří jen ve štěstí toho, kterého miluje. Žádná hrubost, bezohlednost zde nemá místo. Vše co je jemné, krásné, útlé a vznešené, to svěřil Bůh ženě. Proto i dítě počíná nejdříve své dny přímo s jejím tepem, souhlasně s jejím chtěním i tužbami. Je prvním svědkem jejich radostných dnů, ale též i útrap. Matka je a byla i tobě vším a sebe viděla růst v tobě. Až do okamžiku, kdys ji nejvíce potřeboval. Jen několik dní však jsi jako tvor patřil rodičům s tělem i duší. Ale duše ještě bez něčeho, co ji činí nejenom podobnou Bohu, ale co jí dává právo na přímé dědictví, co převyšuje všechno lidské pomyšlení, totiž právo na království nebeské. Těch několik chvil před křtem je tím, čím procházelo lidstvo dříve, než poznalo Boha, než se odhodlalo mu sloužit. Cesta ještě uzavřená, známe jen cíl, ale scházely prostředky. Dovedeš si představit, jak asi hledali všichni tobě nejbližší jméno pro tebe? Kolik vlastností, ideálů, kolik krásy i splnění vlastních tužeb chtěli mít stěsnány ve tvém jménu. Nikdo nedává svému dítěti jméno náhodné, tedy ani tobě, drahý hochu. Bylo voleno jistě se stejnou láskou, se stejnou toužebností, se stejnou vroucností, aby v něm mohli mít všichni znázorněnu všechnu něhu vůči tobě. A to bylo v oné době, než se tvoji rodiče připravili na svátost křtu. Možná, že znáš alespoň něco z těchto posvátných úkonů. Má-li dítě dostat opravdu věno, nezatížené morálními dluhy, má-li mít své vlohy bez dědičných kazů, musí přijít na svět jen po předchozí opravdové přípravě rodičů. Může být jenom přímým odleskem čisté lásky jako očekávaná ratolest, ne jako náhodný výkřik nešikovnosti rodičů. Bez skutečně opravdové čistého manželství nemá nikdo z lidí právo na úkony, které dostávají své posvěcení od samého Stvořitele. Vše mimo tento posvátný svazek je krádež, loupež a zrada na osobním životě, na životě dítěte, vše, co si říká mimo tuto půdu láska, je pustým sobectvím, lží a lhářem je každý, kdo si tato slova přivlastňuje a jimi plýtvá. Jestliže si nedovedeme udržet svoji výši v tomto ohledu silou vlastní vůle, alespoň touha po darech života, které budou obsahem života vlastního dítěte, má být pobídkou i zábranou před zlem. Můžeš si být jist, že tě Tvůrce natolik miloval, že ti dopřál narození v rodině, v níž jsi předmětem lásky dříve, než jsi byl zapojen na něj svatým křtem. On ti sám předepsal tento čas pro věčnost. Proto musíš být přesvědčen, že celý život má být podle jeho vůle žitý v záři milosti Boží. Základ ti dala láska rodičů. Pokračováním i tvoji silou mají zůstat svátosti, v nichž přijetí první - svatého křtu - ti dalo to, co je dnes zastávkou, při které chceme, a to doufám, že i ty, drahý synu, spolu obejmout svoji vlastní duši. Uchop ji silou dobré vůle a pohlédni nazpět ve svých dvacetipět krásných červenecových dnech. Všichni tobě drazí spolu s tebou chtějí mít kus tvých vlastních radostí tvého památného dne. Nepovažuj to, moc tě prosím, za malichernost nebo přežitek, zabývat se tímto pohledem svého života. Chvilí mě svými myšlenkami následuj. Jestliže pochopíš aspoň část z lásky svých rodičů, přiblížíš se nutně i pochopení lásce Boží. Láska rodičů tě přivedla do tohoto vesmírného prostoru. Leč jen láskou Boží můžeme žít dál, růst, pokračovat až k oné výši, v níž není hranic ani mezí. Z čeho máme oprávnění, abychom žádali, toužili nebo vynucovali nutnost svatého křtu? "Jdouce do celého světa, učte všechny národy, křtíte je ve Jménu Otce, i Syna i Ducha svatého a zachovávejte všechno, co jsem vám přikázal. Kdo uvěří a pokřtěn bude, bude spasen, kdo neuvěří, bude zatracen. Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nevejde do království nebeského." První podmínkou samého počátku duchovního života je tato první, nejpotřebnější svátost. Je to vstupní brána. Dítě dostává posvěcující milost, aby v ní mohlo prožívat všechny okamžiky svého

nejútlejšího dětství jako nadpřirozeně záslužné. Bez milosti posvěcující jsou všechny skutky sice přirozeně krásné, pokud jsou dobré. Člověk bez milosti Boží může sice žít vyrovnaně, může být účasten jednoty, leč pro věčnost je vše mrtvé, protože schází nadpřirozené pouto. Není právo na spojení s Bohem. Křest nejdříve odstraňuje dědičný hřích, ono bídné věno prarodičů, kterým jsme se stali tvorem omezeným v možnostech. Proto zde stojíme ve stálém hledání, zkoušení a očekávání, v neustálém začínání bez jistoty. Žijeme jen z naděje, kterou nám Bůh ponechal. Můžeš-li si představit dítě s dědičným zatížením, dovedeš poznat i možnost a existenci samého dědičného hříchu. To je pozůstatek, to první, co se křtem mění v přítomného Boha. Církev dává do obřadu sv. křtu všechno, co nám má přivést na mysl celý psychologicky zladěný postup k přerodu. Nejdříve jsi to ty sám, kus živého tvora, přinesen před kněze, který zařikává jakoukoliv přítomnost a působení zlého ducha.

Je to logické, abychom už u takového maličkého stvoření seznamovali přítomné věřící s otcem nepravosti? Právě v tomto se ukazuje celá moudrost církve, že upozorňuje ty, jímž je svěřena tato útloučká bytost na nutnost, aby střežili a opatrovali tělo i duši. Aby pěstili hned od počátku všechno dobré a rázně odmítali vše zlé, jako bychom se zřekli navždy a nechtěli ani v nejmenším být s tímto skutečným zlem ve spojení. Po tomto krátkém úvodu jsi před svědky nazván jménem, uveden do církve, do společenství, které nemá a nesmí mít jiný cíl, než osobní blaho těla i duše svých členů. Jak úzce spolu souvisí věčnost i čas, tak to chtěl Bůh. "Tobě dám klíče nebeského království". Dříve kněz dával zrnko soli se slovy: "přijmi sůl moudrosti". Tím připomíná, že od tohoto okamžiku bude považováno v tvém životě všechno za moudré, i když to bude chutnat trpce, ale bude se to srovnávat s vůlí Boží. Žehná svčným olejem od přímého nástupce apoštolů - od biskupa, dělá znamení kříže, první oficiální znamení spásy na drobném tělíčku na znamení, že sílu i odvahu budeš muset brát od tohoto pramene, od Krista a to přes církev. Kmotrové musejí být zástupci rodičů před církví. Oni nyní tvým jménem vyslovili své věřím v Boha, abys byl duchovně obmyt a přijat do církve a tím se stal skutečným členem Boží rodiny. Kněz vrací dítě v křišťálové kráse rodičům a upomíná je na to, že jejich dítě se stalo chrámem Ducha svatého. Dítě lidsky milované, před Bohem i před lidmi svaté, bez vin i návyků, plno Božího jasu, takový jsi byl učiněn i ty v té chvíli, kdy tvůj vychovatel bral hořící svíci na znamení Božího života v tobě. Přijal jsi život nejen přirozený, nyní i život plný nebeského světla. Kdo z lidí dokáže pochopit tu nádhru, krásu, čistotu i svatost? Jaké to byly Boží plné okamžiky? Jak bychom si přáli, aby každý otec a každá matka dokázali celý život takto vítat čistým políbením své dítě. Aby je dovedli posvěcovat, kdykoliv jsou přítomni, kéž by cítili alespoň pranepatrnou část z toho bohatství, které jejich dítě vlastní. Jistě by se nikdy nesnížili, aby jakýmkoliv tvrdým způsobem uráželi nebo dokonce ničili onu Boží vznešenost. Ale tato velikost je ještě tuze křehká. To byla i tvá velikost, čistota i svatost, i tvůj život byl přímou součástí Božího života v tobě. V tomto objetí nebeského Otce máme zůstat až do chvíle, kdy se s ním jako s cílem setkáme. Žili jsme touto velikostí až do poznání a setkání s prvním hříchem, kdy jsme zapomněli na vřelou lásku nebeského Otce. V hříchu se každý z nás zřiká svého největšího dobrodince, odmítá růst v lásce. Proto považují za největší neštěstí poznání prvního hříchu. Ten zatemnil a zabil krásu křišťálové nádhery, do té doby šťastné duše, která pak více a jednodušeji dokázala přilnout ke zlu, než ke kráse čistého života. Jak jednoduše si člověk oblibí svět i s celou pomíjející klamavou krásou, než neviditelného Boha, věčně stejného, neměnného, nepomíjející krásy. Přesvědčil ses sám, že k této nádhře tě mohl pozvedat jedině Bůh. Jsi zařazen do onoho společenství, které má velkou povinnost tě přivést ke štěstí, které nepomíjí. Ti, kdo nemohou být pokřtěni a žijí podle poznání zákona Božího, přijímají jen křest touhy nebo splatí-li svoji věrnost k poznanému zákonu pečeti krve, jsou na stejné úrovni jako ti, kdo přijali i tento tolikrát formálně udílený a přijímaný svatý křest. Všechny tři vedou týmiž prostředky k cíli, jimiž zůstává Bůh. Ptám se docela naléhavě, zda jsi pocítil někdy aspoň v životě onu skutečnou radost z toho - Pane jsem tvůj, patřím ti a to tak, že si nežádám nic jiného mimo život, práci, službu a třeba i utrpení pro tebe? Nyní je to již 25. svátek v tvém životě. 25. ode dne, kdy jsi jej slavil jako první. Prosím tě, abys s vnitřním úsilím, alespoň krátce, podrobil zamyšlení tu cestu, kterou v tobě způsobila milost Boží. Ji jsi obdržel jako dar, jako odkaz, jako princip duchovního života. Šťastný život, pokud jej kdokoliv dokázal čistě žít ve výsluní lásky otcovy i matčiny. V opatrnosti vlastních rodičů míjel tvůj život v dětských hrách, radostech mezi tobě rovnými. Jistě znáš tolik z těchto jasných dnů, patřil jsi své rodině. Zcela byls zasazen do tohoto milujícího prostředí předškolní docházkou. Tenkrát to vyslovované "Oldřichu" znamenalo jen opravdovou lásku a hrdost tvých dobrodinců. Pak přišla škola. Srovnej si všechny své spolužáky a spolužačky. V těchto dnech se již dokázala ozývat v člověku síla dědictví rodičů. V těchto dnech jsi jistě toužil, aby tvé jméno bylo vždy zahrnováno uznáním a pochvalou. Pamatovals aspoň někdy, že je potřeba zachovat křestní znamení bez kazů? Byls u prvního svatého přijímání. Kolik jsi v něm prožíval sebevědomé síly, jak velkolepý to byl začátek působení milosti, jak jemně ses mohl stýkat s Bohem. Škoda, že tak málo i tvých známých čerpalo z tohoto pramene. Kolik je to jen ustrašených, nepatrných duší, které podrobují očištnému světlu pokání vlastní srdce. Jak málo jich pokleká ke svátosti oltářní. Proč jsme si zvykli tolik na lhostejnost, pohodlí vzhledem ke svému vlastnímu nitru? Jak jsme se ochuzovali duchovně. Přijal jsi i svátot biřmování. Nová příležitost a pro tolik poslední. Doufám, že ne pro tebe, kdy jsi účtoval s Bohem. Vzpomeň si, hochu, co bylo důvodem, že to, co je tvým posláním nedokázals tolikrát proměňovat v působící milost Boží. Najednou se nám stávaly tyto jemné věci duše cizími, jevily se nám nepřijatelné. I ty ses vzdálil a snad přestal i toužit po podobném životě. V letech dospívání, kdys dorůstal v jinocha, myšlenka na Boha byla jakoby zardoušena. Obešli jsme se bez přímého spojení s ním. Bez povšimnutí zůstával i vřelý hlas církve, nedostali jsme se ani k roční obnově svátostným pokáním, nevyplnili jsme ani prosboru církve aspoň po jednoročním svatém přijímání. Kristus jako zdroj byl i tenkrát mezi námi, ale my jsme ho neznali. Můžeš si nyní říci, žes prošel úskalím

dospívání s úspěchem, že jsi v sobě vytvořil řadu pevných bodů a porozuměls svému vnitřnímu zrání? Kolik to bylo sil, které působily proti životu tvé vlastní duše. Kolikrát bylo bližší pošlapat zásady Božího zákona. Těžce by ses zklamal, chtěl-li bys vrhnout kotvu svého klidu mimo moře, jímž je Bůh. A cesta milosti Boží, kterou jsi přijal, aby byla součástí tvého jména, prodělává svoji vývojovou cestu i nyní. Jak zůstalo dnes tvé jméno po studiích na střední a vysoké škole? Jak sis vedl v organizacích sportovních, ve volném čase, jak se prokutáváš ke své duši dnes? Jestliže vrcholem štěstí tvého otce i matky, i tvých sourozenců byla radost, když tě mohli mít blízko a jakýmkoliv způsobem ti projevit svoji náchylnost, pak uvaž, že to není ničím ve srovnání se štěstím duše, jestliže toutéž objímající náručí je sám Nejvyšší. Cítíš onu nutnost uvést duši zase do stavu křestní krásy. "Já tě křtím ve Jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého". Jako by ses ponořil znovu do pramene očištné vody. Neubrání se nikdo onomu vstípení ve jméno Nejsvětější Trojice. Tajemství Trojjedinného Boha má být naší touhou i údělem. Je to ona říše, ve které se lidská duše nemůže cítit jinak, než svobodná, volná a krásná. Nejsme zvyklí, aby nás kdokoliv spoutával, aby nás někdo vázal na určité místo. Ale křtem jsme byli svázáni s prostorem věčnosti. Jsme stvořeni ne k zániku, ale k životu, který se může rozvíjet do nekonečna. Proto je nutné i z okolností, které nás obklopují, tolik se chránit, dbát na své skutky, tolik si vybírat ze všeho, ale žít jenom to, co poznáváme jako nejkrásnější. Všechno, co se připíná k tvé duši jako osobní majetek, půjde s tebou i na věčnost. Buď k Věčnému soudci nebo Odplatiteli. Je to přímý důkaz existence Boží, že i ty jsi mohl rozvíjet své vlohy, intelekt, nadání, svoji lásku i náklonnost k lidem i k věcem. Věci vnější jsou jen omezeně možné, kdežto zde jsme vstoupili do prostoru, kde není žádný konečný strop, za vším je jen Bůh. Co to bylo problémů, s nimiž ses setkal jako student. Možná jsi je dokázal minout, možná ses odvážil příhodného závěru ve svém vlastním "já". Jistě jsi uvažoval o celé řadě možností a projevů i lásky v sobě, k sobě i ke svým nejdražším. Proto tě prosím, dnes se poohlédni, pozastav a nech před sebou defilovat celé panoráma svých úvah, činů, svůj růst v lásce, dokonalosti nebo stagnaci, nalézt v sobě sílu, odvahu, dobrou vůli i poznanou pravdu věrně plnit, zachovávat a střežit jako ony poklady, kterými je člověk bohat sám a obohacuje i jiné. Všechno pochopíme jen ve vztahu k prožitému času. Měl jsi mnohokrát na vybranou mezi nabízenými dobroty. Mohl jsi vždycky chtít jen to, co bylo nejhezčí a nekrásnější a dokázals pak následovat, co podle tvého poznání byl skutečně vrchol krásy? Z těchto několika vět jistě pochopíš, čím bych toužil vidět naplněné i tvé vlastní nitro. Ničím pak není rozjásaná nádhera jarní horské stráně, nevstihne ani kousek představy o absolutní krásě, kterou by mohla být naplněna duše i srdce tak, jak vidíme rosou zatřpytění jarní květy, které daleko předčí všechna rozžářená světla světa. Cítíš, jak slabé je každé srovnání ať s melodiemi či s hmotnou krásou? Nevyjádří to ani harfa, loutna ve všech nejmohutnějších akordech. Jistě i tví nejbližší ti přejí, abys všechno, cokoliv budeš brát do rukou, v čem dokazovat svoji dovednost, abys mohl též demonstrovat i svoji lásku ke každé věci v každém gestu. Jak snadné by bylo pak pochopit, že člověk dovede všem ostatním vlastně jen přát požehnání. Pak každá věta posvěcuje hovorem s Nejvyšším, že se štítíme každého hrubého slova. Nejenom vyslovit, ale i nesnášet jakoukoliv hrubost nebo nepříznivý odsudek od kohokoliv i od nejbližších. Člověk by mohl zpívat chvály, mohl by se usmívat, mohl by být nezávislý na jakémkoliv projevu života jiných. Toto i rysy tváře nedokáží zakrýt kulisou neúspěchu. Ať je to pak v životě ponížení nebo bolest, všechno je nekonečnou příležitostí, aby se mohla mladá duše osvědčit jako věrná, poctivá a dobrá. Pak se dá teprve chápat ona služebnost před Pánem. Přeje-li si mladý člověk s taktó utvářenou duší založit vlastní rodinu, co jiného může naplňovat celé myšlení než aby sám předával všechno, co si pevným úsilím uskládal ve svém nitru? Každý z nás pocituje, že to, co je jen pozemské, nemůže člověka zcela uspokojit ani naplnit. Tím méně člověk bez víry dovede předat svůj vnitřní jas jiným. I vrásky, které se léty ukládají na tváři znamenají pak jenom úrodnou brázdou, ve které rostlo štěstí osobní i láska k druhým, jsou to vrásky spokojenosti jednotlivce i ve vztahu k bratřím a sestřám. To je ona plná náruč, ze které se dá rozdávat. Šli jsme kus cesty spolu. A cítíš, že nyní již je potřeba na oné hranici, na které se zastavujeme, osobního rozhodnutí. Všechno, co bylo snad dříve velmi vzdálené, jsme se snažili přiblížit, co bylo nerozhodné, jsme usměrnili a uvažovali ruku v ruce o všem, co nejenom povzbudí, ale i posvěti. Jistě jsi mohl poznat, jak úzce mohou spolupracovat v hledání hodnot dobroty a lásky dvě zpřízněné duše. Člověk potřebuje mít někoho nablízku - člověka stejně smýšlejšího, mravně na výši, duši nezatíženou zlozvyky, srdce, které nelze jen na světské záležitosti, jednotlivce, který dokáže žít a dávat. Možná, že to považuješ za výhodu nebo štěstí, žeš mohl být blíže drahnou dobu tomu, kdo má poslání přivádět jiné blíže k Bohu. Cítíš sám, že hledají-li dva blízkost Boží, že se nacházejí sami tak blízko, že žádná překážka není těžká. Jaká nádhera by to byla taktó žít v manželství. V životě bude asi dost pracná námaha vyladit nejdříve své chtění v souzvuk s člověkem blízkým. Svoji vroucnost nepředstírá. Jeho vlastní štěstí ho nadnáší a překračuje. Propracovat svůj denní program podle světla víry je již jenom samozřejmý detail, který nikdy nebude scházet k tomu, aby darovaný den byl chválou lidskou i Boží. Tím se stane člověk ochráncem, pánem svého času i zálib, protože všechno je posvěceno jedním úmyslem. Zní ze všeho jen ona věta "z lásky k tobě". Jsme vlastně jenom kratičkáý sten věčnosti, jako bychom byli umístění mezi dvěma východy slunce. Poznáváme hodnotu věty "jen jedno je potřebné..", "hledejte nejdříve království Boží a jeho spravedlnost a ostatní vám bude přidáno". Pak všechno ostatní je jenom někdy docela nepotřebným doplňkem. Tak, jak jsme snažili upevnit svůj vztah k životu i k Bohu, cítíme, že jsme pochopili, co to znamená žít v přítomnosti Boží. Milost Boží ve vlastní duši je tím nejsamozřejmějším požadavkem. Když však ztratíme tuto výši, pak jenom pláč opravdové lásky nás může vrátit na dřívější úroveň. Každý jednotlivý den postav do uslechtilých tužeb i snah, ať je to On, který je bezprostředním cílem. Potom všechno, co člověk žije, podniká, v čem pracuje nebo i co trpí, je bezesbýtku jednotnou čistou obětí za sebe i za bratry. Kdo hledá tuto náplň, najde ji v plné míře, protože vnitřní soulad překlene

všechno, čím člověk dokáže žít. Každý den je službou Nejvyššímu. Myslíš, že najdeš i po návratu ještě někoho, kdo takto dovede smýšlet i žít? Ty to však dokážeš.

Nic tak neroztesknulo naše mladé hochy v lapácích jako vzpomínka na domov. Část jedné teskné připomínky vysokoškoláku připoutaného na uranu. Domov - rozesmátá něha muškátů, azalek, jemný vánek hedvábných záclon, které propouštějí jen ty nejhezčí vůně a paprsky zeštíhleného slunce, které jsme považovali i v těchto těžkých poměrech za matku života. Ono sluníčko, kterého bylo v lapácích i v lágrech tak málo. Nebo snad pestré záhony aster mezi vznosnými, pyšnými mečíky a jiřinami, zdi pomalované přítulnými pažemi růží, vonná zahrada bohatých jabloní, ztepilých hrušní a skromných švestek, nebo snad dvůr přeplněný velkým počtem drůbeže, střechy lemované holubími poklonami, pokoje naplněné bohatstvím přírody, stěsnané v odvážných rysech nábytku, pokojové skříně, které zvučely smíchem, veselím, radostí, ozývaly se vyprávěním plné pohody. Snad je to již dost, abych byl v pravém obraze, že toto je domov. Je domovem snad jen dům, ve kterém jsem se narodil, žil, kde se pohybují moji nejbližší? Stačí to k tomu, abych byl naplněn blahem, aby mi tento obraz vtiskl štěstí, i kdyby tam byly trůny plné pokladů? Je tímto zajištěn i zítřek, je to pro mne dost, vrátím-li se k vyhřátému krbu sám zkřehlý zimou, nepohodou, nepřízní počasí? Je to dost, cítím-li se za větrem, i když jsem odpuzován proudem nenávisti, nevraživosti všech cizích lidí? Stačí to, aby byl syt člověk a našel prostřený stůl, když se mu zachce jídla, dostatek pití, touží-li uhasit svoji žízeň? Domácí regál se stovkami fasciкул učených děl utiší jeho vědychtivost. Bude mu to stačit, aby chodil vždycky čistě oděn, ohozen nejlepším šatem, pečlivě poopraveným manželkou nebo matkou? Bude to všechno dost, aby ho již nic netáhlo jinde s větší silou, aby se ho nezmocnilo časově, vzalo mu záliby jeho duše, aby táhlo jeho vášně i touhy? Je natolik silný tento pojem, aby nic neohrožovalo jeho ctnost, jeho věrnosti nečinilo úklady? I kdyby byly syty jeho smysly, je-li to vůbec možné, aby člověk tento pocit prožíval, může být sám se sebou spokojen? Člověk cítí jiný neklid, jsou jiné síly, které ho táhnou i jiný pokrm, který ho sytí. To, co se oku i sluchu jeví jako divem spoutané, skrývá v sobě mnohdy jen prokletí, které nás učí lpět jen na tom, co je moje. Bere nám to pojem, co je naše a nerozlišujeme, co patří nikomu, protože nás chce všechno jako by umučit, utýrat, utrápí k nevydržení, že nakonec nás to žene jako štvance pryč, ven k cizím, i třeba lehkým a špatným lidem, jen dál, jen ne ke svým. S pojmem domov je nutně spjata láska. Je to ona dojmavě jímavá dvojice měkkých očí. Jejich hlubina mně stačí obejmout v sobě, uchvátit, nepustit, je to ona dvojice vždy laděná sladce, v hebké tváři milované bytosti. Neumí vyčítat, jen někdy zabolí, když se podívá. Nezná jiného silnějšího trestu, než ujištění o vlastní věrnosti. Je to onen vánek levandule, který visí z milovaných vlasů. Domov znamená pro nás dálku pouště, bohatství luk i všechno, co je neobsláhlé a nespoutané. Domov je dvojice oddaných paží, která povzbudí k životu, vyrve z nebezpečí a pomáhá v nesnázích. Je to ono teplo, které vyzařuje kolébka a dýše jím všechno, všecinko, co kdokoliv v tomto prostoru uchopí. Je to víc než všechno bohatství, které nenasytí víc než chladivé zlato. Domov znamená široký úsměv, který obohacuje každou duši. Prostředí plné blaha, které je ochotno mít i s člověkem klesajícím trpělivost, je to země, kde se nepospíchá, ale kde všechno v míru, lásce, klidu a ve shodě se vyřeší. Domov je první fronta, kde malé lidské ratolesti získávají první statečnost, kde nepřítelem je jenom ona dětská nepatrná nešikovnost nebo rodící se zlovyky. Dobrotou zůstává ona ničící palba malého nepřítele, kde všechno vyřeší laskavá náruč matky, varovný hlas otcův a spolubojovníky na této frontě proti začínajícímu zlu jsou všichni, kdo obývají stejný prostor. Všichni rostou zároveň, sílí, získávají svá povýšení jako sourozenci, všichni stejná. Jejich jedinou lstí na nás je touha po překvapivých projevech lásky k nám. Od prvních chvil, kdy jitřenkou roztále oko tvé paní ti prozradí, že Bůh požehnal váš svazek novým životem, vaše společné úsilí se začíná ne dělit, ale znásobovat oním novým Božím životem, který vychází z vás obou tímto okamžikem. To začíná být domovem ve tvých vlastních rukou, naplňuje se vaše blízkost lidským jásotem, zpěvem vašeho domova. Leč, hochu, pravý domov musíš tvořit ty sám. Ozdobou mu musejí být vaše ctnosti, vaše trpělivost jeho okrasou. Na sebe musíš vzít tuto velkou povinnost být oním lesním rohem, který bude před všemi tvými hlásat sílu lásky. Zde je třeba poznat, že domovem jsou jen prostory cele naplněny nenáročnou, ale všechno zaplašující hudbou, která není jen unylým hlasem neživotních, byť i do sebe zahleděných tvorů. Domov je síla, která živelně hýbe tvořivou a přetvořující aktivitou. Je stavivem i hotovou stavbou. Je zahradou i sluncem zářícím štěstím nad ním. Zde je ale na místě se zamyslet nad tvrdostí života těch, kdo nemají domov. I zde uvažuj, co to znamená být štván světem a všude a všude si muset opakovat, zde nejsem doma. Nemám člověka. Nikde není místo na zemi, kde bych mohl bezpečně říci, zde si odpočinu, nikdo mi nemůže říci nic jiného než - táhni pryč. Je-li člověk zdravý a zaopatřen, je-li mlád a plný života, může mu být dobře všude. Když však již nemoc uchvátí tělo, když duše pohasne v nadějích, už se nemůže ozvat v člověku ani volání po poznání ciziny, už nás naplňuje jediné přání mít trochu klidu, moci si někde odpočinout. Myšlení bezdomovců nás tolikrát uchvacuje, i když se domníváme, že domov máme. Najednou nám schází troška uznání, chceme vidět špetku pohody, zažít kus lásky. Hledat ji u cizích? Najdeš místo, kde tě potěší třeba na těch místech, kde člověk utrácel čas a hýřil penězi i mládím? Odtamtud nepřijde žádná odpověď. Jak je to potřebné do všech podrobností si vypracovat svoji představu o pravém domově. Ideální představu nikdy nemůžeme dopracovat ani přemírou pocitu štěstí do všech důsledků. I v prostoru, kde můžeme prožívat poměrný klid, zakoušet štěstí, nemůžeme vychutnat nic z této nádhery, pohybují-li se tam duše obtížené hříchem, neřestmi, naplněné zlobou. I v sebeupravenějším nádherném a pohodlném zařízení i v přepychovém bydlení nebudeme nikdy doma, jestliže nebudeme mít tento pocit zakotven v čistém nitru. Každý z nás si chce vybudovat domov podle svých představ, prostředí, kde by všechno

jásalo. Ale nebude-li jeho podstata založena v člověku samém, je všechno úsilí nicotné. Až si každý z vás mladých bude utvářet svůj vlastní domov, moc vás všechny prosím, neberte sebou nic, co není pravým věnem, bohatstvím, tím méně co je výčitkou, všechno zanechej před prahem. Oběť tu minulosti, aby nic z toho, co nebylo dobré a krásné, nemělo pokračování. Jen k veřejím svého příbytku, dále již jen s láskou vlastní duše i s láskou ke všemu a k všem. Můj dům - můj hrad. (My house - my castle).

Bylo třeba reagovat na okamžité otázky hochů, tedy i tematika je zcela rozmanitá.

Smyslová stránka

Nám jde o to, je-li možno poznat věci v jejím skutečném bytí tak, jak jsou, nebo jak je alespoň pozorujeme, vnímáme, blížíme se k věcem a to ke všem, ale vždy s možným rizikem, že se klameme, s nebezpečím, že má představa nevyhovuje a nevystihuje podstatu věci. Smyslové poznání věci, osob není nikdy úplně možné, protože je hmotně omezené. Kdykoliv se přibližujeme k předmětům, vidíme, že je pozorujeme z mnoha hledisek. Chceme mít všechno prostorově umístěno, označeno barvou, chutí, vůní, vyzařováním tepla nebo drsností. Hodnotíme ještě z hlediska naprosto odtažitého, avšak velmi často ulpíme právě jen na povrchu. A tím získáváme jen to nejnižší poznání, tím méně ještě, abychom mohli dát správné mravní hodnocení osobnosti nebo věci. Je třeba srovnávat, kolik hledisek je např. při pozorování jiného člověka, těla muže či ženy, kdy se nedostáváme tolikrát přes hodnocení zcela nepatřičné nebo nedůstojné. Ptáme se, proč tolik lidí považuje za skutečné jen to, co uchopí, drží, co může hmatem určit? Jen to, co cítí rukama nebo dotykem? To je to nejtvrďší u všech smyslů při poznávání jakéholiv předmětu. Každá osoba má různou stupnici hledisek. Ne nadarmo to vyjadřuje i v různých slovních obrazech jako např. dolehla tvrdá ruka, dotkla se jeho života nebo sáhla na jeho majetek. To, co chci nyní svým suchopárným vyprávěním vyjádřit, to všechno máme pochopit oba stejně. Protože to, čeho se chci zmocnit, musím hmotně uchopit. Představa prostoru nám byla dána po pokusném uchopení rukou. Oko vidí jen plošně, teprve hmat dodá prostorovost. Ale i v našem hmatu a uchopení je tolik různých hledisek. Stačí jen podání ruky, abych byl ujištěn o hrubosti kamaráda nebo abych byl pohlazen a prožíval celou něhu jeho srdce. Užívám-li čich jen kontaktem s narážejícími tělísky, poznávám, že teprve vychutnáváním zdokonaluji i vjemy čichové a určují jejich jakost. Kolik zvířat se orientuje jen podle čichu, je pro ně naprostým fyzickým neomylným kontaktem, stal se pro ně problém života. Stačí jim použít jen tento smysl, aby získali správnou představu o člověku a zvíře, aby okamžitě reagovalo patřičným způsobem tímto kontaktováním cizího objektu. Jinak se nedostává do kontaktu s cizím prostředím anebo předmětem. Chceme-li hodnotit teplo nebo zimu, jistě nevnímáme jen pokožkou, ale tyto vjemy jsou zpracovávány ještě celou řadou i hmotného zjišťování myšlenkového rázu, které jsou napojeny bezprostředně. Zvířata mají přizpůsobivou možnost, mění srst i tukové zásoby podle teploty, kdežto člověk se musí chránit patřičným oděvem, příbytkem, ohněm nebo pohybem. U člověka však nejde jen o pouhou ochranu před horkem nebo zimou, je to zároveň projev kulturnosti oblékání, ale též oblek znamená i ochranu mravnosti. Proto není kolikrát mravně únosné, abychom se při oblékání řídili jen módou. Cítíme, že nedostatečný oděv by mohl znamenat pro nás i duchovní pády, protože toto obojí nejenom chrání, ale též udržuje mravní úroveň člověka. V některých oblastech se dá vyrovnávat i výkyv podnebí ochranným oděvem, který se pak stává měřítkem i příslušnosti sociální třídy, povolání nebo určuje zaměstnání. Zde souvisí teplo i zima se zásadním požadavkem použít takové opatření, aby neškodila ani zima či horko. Není to jen informačním smyslem, teplo i zima jsou silnějšími prožitky, které jsou často markovány bolestí. Každá bolest informuje o stavu organismu. Všechno cizí působí v organismu bolest. Organismus nesnáší nic cizorodého. Lékařská věda není založena na ničem, než na snaze zbavit člověka fyzické bolesti. Celé hnutí humanismu má svůj původ i rozvoj právě ve snaze odstranit bolest. Touha zbavit člověka jakékoliv bolesti. Bylo by to ale vždy správné? Není snad bolest někdy výlučně jediným informátorem o skutečném stavu organismu? Není bolest skoro vždy posledním výkřikem před nedbalostí zaviněnou katastrofou? Zde ovšem není jen bolest, kterou působí organismus, postižený nějakým neduhem. Jiná než ta, která tkví v nás samých je bolest vnitřní. Úder cizí ruky nese v sobě víc než jen projev síly, která dopadá na náš organismus, víc než několik kilogramů, které dopadají na centimetr naší pokožky. Stejně tak tahání, lámání některé části organismu nezůstává jen při projevu fyzické síly, ale je přenášena jen různými pohnutkami, důvody. Proto fyzická bolest působená jinými není v nich samých, ale má svůj původ v nehmotné části, kde se organizují řady duševních pochodů. Myšlenku vyžaduje i ta nejmenší radost, kterou působíme jiným. Nejde jen o přímý zásah, ale o celou přípravu k tomuto úkonu (stejně jako rozchod rodičů je připravován nejdříve dlouhými myšlenkovými pochody). Srovnávejme, kolik bolestí nám i celému lidstvu působí jen technický pokrok. Všechno bylo svým počátkem určeno k tomu, aby pomáhalo, dnes však technický pokrok přinesl neštěstí, bolest tolikerým torpédem, bombou, granátem. Pokrok přináší hromadnou smrt. Srovnejme jen, kolik je to katastrof, kterou jsou zrychlovány právě nejmodernějšími letadly, které mají svým určením být pomocníkem k tomu, aby kdokoliv z lidského rodu mohl úspěšně zasahovat do růstu lidstva. Automobily slouží obojímu. Dokáží přenášet, ale též i ničit. Kolik je to fyzických bolestí, které tato různě utvářená hmota v lidstvu působí. Není to jen ona bolest, kterou znamená rozpad atomu. Technika je nadána ještě jinou silou, že svým pohybem hmoty dokáže putat i duchovní síly člověka. Protiklad by mohl být nazván - touha po zbavení bolesti. Kolik léků, kolik zařízení pro pohodlí a jak málo pohodlí dokáže člověka zbavit bolesti. Nejenom prášky vymyšlené proti bolestem hlavy nebo pohodlné vozidlo, či vzdušná obuv, ale i zásahy naprosto bezbolestným způsobem při zrození člověka nebo při jeho odchodu ze života. Stále hovoříme jen o tom, aby všechny tyto úkony byly bez bolesti. Euthanasie - zde jde již jenom a jenom o zásady. Jakmile pustíme princip, budeme se bezmezně vraždit ve jménu pokroku, míru, štěstí a radosti, protože i ono vraždění nenarozených nebo duševně úchylných či slabých je nám předkládáno jen jako ochrana, lék nebo zmírnění sociální či fyzické bolesti. Demagogie svádí k působení sociálních bolestí právě na tyto organismy. Ve jménu štěstí matky vraždíme dítě, ve jménu bezbolestné

operace ničíme organismus, ve jménu míru pustošíme domovy i životy našich nepřátel. Odstranit úplně bolest, toužit bezmezně po ráji, končí nejtvrdějším zneužitím lživosti silnějšího. Čím vyšší organismus, tím větší bolesti působí obdobné zásahy. Nejde proto jen o zásah do organismu samého, ale o víc, jde již o pouhé přemýšlení jak ničit, jak potrestat, jak utýrat a to přece není hmotný princip. Tedy ani bolest hmotná není tím posledním výkřikem do štěstí člověka. Poznáváme, že celá síla života, přátelství i lásky, trpělivost i odvaha se poznává jen a jedině silou utrpení. Úspěch i přátelství, bohatství, pohodlí a spokojenost, to snad udrží u nás jen hlouček obdivovatelů, nezíská ale nikoho, neupoutá přímo, i kdyby obdivy byly v největší míře nepochopitelné. Je to vlastně jenom hra, kterou potají s námi jiní hrají jako v aréně, která ryčí a jásá nad tancem, který konáme podle jejich vůle. Ale stačí tvůj jediný chybný krok a hroutí se obdiv i přátelé. Stejně tak nemůžeš-li platit, ubudou přátelé, odejde-li tvá osobní krása, mládí, ztratí se obdivovatelé. Největší bolest - zůstat sám a nevědět vždycky proč. Zde poznáš, že jen ty a ten, kdo dokáže nést utrpení i s tebou, zůstane tvou oporou a silou v životě. Stejně tě bude následovat i v sebeobětování ten, kdo dokáže jít s tebou stejnou tmou i pustinou, kdo dokáže tebe najít i v oněch projevech, kdy ti selžou síly a nemáš odvahu je zvládat. Nepouštěj nikoho příliš do hlubin své vlastní duše, tam nesmí nikdo, než ty a Bůh. A ten se zjevuje člověku právě v onom okamžiku, kdy závaží života všechno ostatní stlačí až k zemi. Svět nechce, aby kdokoliv z tohoto souzvuku vynikl. Jen a jen plnost síly a krásy dovede na sebe vázat ještě ty, kdo se blíží k naší osobě. Ale to krásné je odplaveno právě tím, že čekáme od těchto lidí podporu a snad i útěchu. Uvědomíš si možná až pozdě, že ke svému štěstí potřebujeme nalézt osobnost Ježíšovu, ale integrální v tom bodě, o kterém s nadšením mluví apoštol: "lásku Kristova nás pudí". Kristus se vtěsná pak do naší osobnosti tak jemně, jako by byl naším dechem. Defiluje před námi se všemi svými ideály jako obrazy ve filmu. Cílem nejen vytouženým, ale skutečným bude okamžik, kdy nás přijme v sebe a pak bez výhrady přestaneme ve své povrchnosti hledat, ověřovat, protože všechno budeme nazírat. Pak už budeme reagovat jen jím samým na všechno, co je nyní částečné. Nezapomeň na to, že je potřeba neustále ožивovat své osobní ideály, žít svoji věrnost k bratřím, napomáhat všemu, co přibližuje člověka a to i toho posledního k Bohu. Žít opravdický příklad, který je neustále nesen a živen láskou.

Sluch

Kdo neslyšel žádný zvuk, neumí jej ani vydat. Hluchoněmý. Celé učení nebo vnímání jakékoliv nauky spočívá ve slovech, ve slovu daném, ve slovu slyšeném a zachyceném. Neznamená to však jenom ono kmitání různě znějících těles, nejsou to jenom rozdílné vrchní tóny, nejsou to jen zvuky vydané a zachycené, ale všechno má svůj smysl a určení, která jsou tolikrát rozdílná od samého autora. My vnímáme celky a dáváme jim smysl. Odtud při každé věci ihned ruku v ruce jde snaha o můj osobitý výklad ve všem, co zachytím. Proto nemůžeme považovat sluch jen za pasivní smysl, ale za živou mysl s činností, kdy rozvádím to, co zachycuji v mysli a okamžitě hodnotím. Zvuk zachycený v uchu, např. jak působí akord harfy, výkřik, skřek, řev, zpěv, jak působí slovo pronesené se záští a totéž slovo pronesené s láskou. (Nejprostší věta - studentík žádá doma o peníze "tati, pošli mě peníze"). V kolika obměnách můžeme tuto větu číst? Matka ji čte s pochopením, s láskou a ještě se ptá, "vidíš, jak pěkně ti píše" a táta strohým způsobem odpoví: "táto, pošli peníze". Kdo z nás pochopí správný smysl? Proto je třeba zamýšlet se též nad větou Písma, kdy Pán sám zdůrazňuje, že není hříchem to, co do tebe vchází, ale vychází, tedy jak věci přijímáš, jak se k nim staviš, jak je hodnotíš, co zamýšlíš. Všechno závisí na tvém vnitřním vztahu, tedy na srdci. Je to onen princip, který leží mimo naše smysly. Žádné slovo není proto jen prázdným zvukem, seřazenými hláskami podle pravidel řeči. Je pojmem vycházejícím z nitra. Kolik možností, lásky, jemnosti nebo též zášti dokáže člověk vložit do jediného slova. Jak dovede strhnout jediné slovo, že umdlévající vojáci se vzchopí. Kolik nenávisť dovede vlít slovo rozzuřeným davům. My ale chceme, aby naše slova nebyla jen hovorem, řečí. Chceme, aby pronikala, přetvořovala, budovala, aby byla tvořivá. Proto usilujeme, abychom všude měli reproduktory, tlampače, rozhlas, chceme, aby každé naše slovo ovládlo jednotlivce i dav, ale ve skutečnosti je to obráceně. Člověk má ovládnout především slovo. Chápeš, jak je to těžké? Proč říkají největší myslitelé, že kdo ovládá jazyk, ovládne celé své tělo? Co to znamená mít naprostou vládu nad sebou? Slovo jdoucí do nitra k srdci. Je to opět něco z mimohmotného prostoru, ono kmitání mimo nárazy na naši sluchovou soustavu a převody k centru. Obsahuje zároveň i hodnocení a to je podle každého nitra různé. Z r a k

Nejsilnějším smyslem v člověku je zrak. Nejvyšší princip souvisí neúžeji se světlem, které je naprosto nutné, bychom mohli předměty nejen poznat, pozorovat, ale abychom je mohli doslova vidět. My nechceme je vidět jenom zběžně, snažíme se dostat na předměty co možná z největší vzdálenosti. Nechceme být odkázáni na podání svědků. Sám na vlastní oči musím vidět, poznat a pak hodnotit. Nechci jenom slyšet řečníka, musím jej vidět, vidět jej, jak mu plynou slova z jeho úst, protože ho chci zcela pochopit. Člověk však nepozoruje jen předměty a lidi, nýbrž hodnotí je i svým pohledem a okamžitě buď věci zahrnuje láskou nebo opovržením, vyjadřuje účast, porozumění anebo nenávidí. Vzpomeň jen na rozzářené oko tvé sestry, na hrdý pohled otcův, láskyplné oko matky anebo účastný pohled sourozenců. Jak rozdílný byl pohled Petřův, prosil-li o odpouštění od pohledu zoufalství, kdy okem zachytil trpícího Mistra. Jak plný byl pohled bohatého mladíka, který odchází smuten, protože příliš lpěl na svých statcích a nebyl schopen se odloučit, i když věděl, že ho stahují od možnosti být dokonalým. Lidský zrak všechno proniká, ale do člověka se nedostává, nemá-li lásku. Proto je láska oním kritériem, měřítkem i silou naší nezaumatosti, našeho objektivního posuzování věcí. Nikdy a nikdo nesmí být sobecky zaujatý, nechce-li zkreslovat, dávat věcem jiný smysl než jim patří, používat je proti jinému člověku. Je tedy vyšším principem v člověku nikoliv sestava zraková, ale duše, srdce naplněno láskou, s jakou předmět obhlížím, přijímám a hodnotím, jak jej chci využít buď pro člověka nebo proti němu. Jak často dovede oko lhát. A proto neupřímný člověk

má rád nejasnosti a libuje si v přetvářce. Je v něm dvojí žádostivost - žádost očí, žádost těla a pýcha života. Ty nezvládnuty berou nejenom zraku, ale všem smyslům jejich skutečné poslání. Totiž možnost poznávat věci v jejich skutečnosti tak, jak jsou a dávat všechno pod pohledem objektivního kritéria. Kdo chodí ve tmě, nemůže poznat pravou podobu předmětu ani osob. Zde jde o hmotné světlo. Oč více však o to, které upíráme předmětům a osobám tím, že úmyslně zaujatostí zastíňujeme podstatu věcí. Proto tě prosím, hochu, zamysli se též i nad posláním vlastního zraku jako opravdového okna do osobnosti. Psychologové objevují, že vlastně smyslů je několik desítek. Všechny tyto brány izolují naše myšlení, hodnotí povrchním způsobem a nenabízejí člověku k posílení jeho vnitřního života než jen velmi málo. Není možné však oddělit věci i jejich projevy od našeho vlastního nitra. Jakmile vidím, soudím, jakmile usuzuji, zařazují každý předmět do jiné stupnice. Je možné předměty i lidi vnímat všemi smysly. Je možné podrobit je nejdůkladnějšímu rozboru, ale přece k porozumění je potřebí duše. Proto chápeme větu Písma, že je možné hledět a nevidět, proto tolika lidem uniká představovaná krása tím, že ulpívají na nízkých předmětech. Jak málo je lidí, kteří rozpoznají ušlechtilá hnutí jiných, protože zůstanou stát jen na dojmech smyslných. Stejný pohled na člověka, na antickou krásu, stejné množství lidí naslouchá téže úchvatné hudbě nebo i volání o pomoc nebo vnímá povzbuzující hlas, ale jako by přeslechli i prostou prosbu nebo žadonění vlastního dítěte doma. Kolik lidí se chopí předmětů, ale zdá se jim, že jsou jim svojí podstatou na hony vzdálené, nedovedou se potěšit ničím, nenadchnou, nerozehřejí a nepovzbudí. Jejich srdce zůstává daleko. Celé pochopení věcí i tvorů je možné jen zapojením vnitřního zaujetí pro věc či osobnost, jen vnitřní hlas mi může diktovat odklon, přílnutí anebo touhu po prožívání naprosto osobních zážitků. Věc sama se nesmí ztratit pod nánosem povrchních soudů a snahy nepodávat věc v objektivním hodnocení, ale jen jako služebnou pro sebe. Každá i sebehlubší myšlenka může znamenat pro člověka směr, ve kterém poznává pravý smysl zásady i nezaujatost k dění. Jestliže však pomineme ono kritérium, jímž je uvolněna nejširší cesta, pak mohu zfalšovat, zkreslovat, dopouštět se nejhorších podvodů. Budu-li hledat ne účel, pro který je věc učiněna, ale budu-li ji omezovat svými snahami, které chtějí druhého nějakým způsobem setřít, je to krize techniky, kdy nakonec i objevy, které mají sloužit pozorování a vidění jako televize, slouží k uloupení posledního, co člověk má. Zbaví ho totiž soukromí, kdy přístroje sledují naprosto přesně pracoviště, jako třeba vězně v Americe. Člověk je nakonec přeměněn jako sluha policejního aparátu. Jest-li mají však smysly plnit své objektivní poslání, poznávají věci v jejich skutečném stavu, nesmějí mít ony brýle nepřehlednosti, které nedovolí pravé poznání věcí. Všem smyslům je dáno poznat věc tak, jak je. Avšak je-li jim postavena do cesty zábrana, nemoc, nedokonalost, spoutání zlozvyky, nepoznáme ihned podstatu, ale musíme teprve rozkládat jednotlivé části a tím získávat aspoň přehled o vlastnostech. Jestliže je však živá v člověku tendence, aby poznal skutečnost věcí, aby jim rozuměl, musí být dán i cíl, k němuž tyto snahy mohou dospět. Všechno hmotné vadí i brání v úplném poznání. Je mimo pochyby, že ono poznání je možné jen jako princip duchovní v člověku, který nesmí být vázán, omezován nedokonalou hmotou. "Nyní vidíme jen jako by v zrcadle, tehdy teprve tváří v tvář jako i já jsem poznán". Je to ono nazírání, kdy věc vidím v její podstatě. Tehdy ji teprve mohu chápat. To je onen neklid, který nedovolí, aby člověk odpočíval před dosažením cíle a cílem pro něj může být jen onen bod absolutního klidu a míru v Bohu. Oslabené smysly dávají v životě živnou půdu vášním. Iluze = přetvořený vjem, skutečnost jen podle mé představy, rozdíl chápat a být. Sen a skutečnost mladého člověka. Máme jednu velkou povinnost být optimistickými realisty.

Odkud zlo - hřích

Tato otázka rozryje jako hrom jasnou oblohu, jako by deptajícím úderem zasáhla naši celou duši, otrásla myslí, oloupila o klid, jakoby odpadky zasypala dětský úsměv, který zkamení v náručí vlastní matky. Je to jako bodnutí dýkou, které zahubí jemné úsilí starostlivého otce. Zaznívá kruté otázka - bolest. Proč? A proč já? Proč právě já? Proč, když jsem nikomu neublížil? Je to vůbec možné, aby byl Bůh a mohl se dívat na to, jak jeho tvor se svíjí v křečích bolesti? Je to sten, který hrdlo vyráží a to v poklidu rodinné pohody, rdousí úspěchy, zašlápne štěstí. Je-li Bůh, proč nás takhle týrá a co já pak mám s ním? Nechci nic mít s ním společného, nevěřím, začnu jej jako původce zla nenávidět. Chci si vystačit sám. I když svou trýzeň musím rovněž sám bez porozumění jiných vléci životem. Co mám z toho života já a co ty milióny nešťastných, bídných, ony statisíce, kdo zmirají, protože se nedohodli dva páni politici. Co ty strašné bomby, hrozná důlní neštěstí, co všichni ti umučení anebo lidé, kteří hynou ve vlnách moře. Jediným mávnutím jsou pohřbeny stovky před tím šťastných cestujících. Proč tolik bolesti, proč mám ve svém krátkém životě tolik trpět? Nebyla i tato otázka tou rozhodující, která ti pomohla do oněch předsudků, kdys odhodil víru a způsob života, který svědčil o tom, že věříš? Nevyhnalo tě právě toto nevyřešené téma do pustého víru života? Do života povrchního, daleko od Boha, bez víry a život žitý pak jen v prázdnotě? Mohu to považovat za jakési řešení. Je-li toto řešení, pak mnohý je může považovat za správné a ty si je můžeš vybrat za systém vlastního života. Nezpůsobíš si tím novou bolest a to svojí vlastní rukou a tvému vlastnímu nitru. Nebolí víc srdce, které je vlastní vinou rozedrané, zničené? Kde máš vzít plnost života, kde štěstí, kde hledat lásku ke všemu a všem, vezmeš-li tak tučově tento nárek miliónů. Pocítil jsi někdy opravdovou bolest a dovedeš se vzít pak do té, kterou snášejí naši bratři a sestry? Snad i tebe zabořila již tolikráte ona gesta, která uchopila zdraví, štěstí anebo život jiných. Snad jsi ji cítil jako křivdu na celém lidském rodě. A tu se ptáš, zda je vůbec někdo z lidí, kdo by podal vysvětlení. Kdo by mohl z tvorů vrhnout tolik světla do těchto problémů, abys sám zkličován bolesti, nepadal pod jejich tíhou, ale ve světle vysvětlení mohl v síle jít dál. Sám poznáváš, že jsme na tom nejlépe, když budeme zápasit jako dítě a pak se rvát v síle, kterou jako mužové získáme, abychom nezahodili v okamžiku bolesti všechno, co jsme pracně získávali. Filosofické systémy nás nechávají chladnými. Zkřehněme v onom velkém nihilismu, nepozvednem ani své koleno ani zraky, budeme

ubozí pak v každé bolesti, která nás zbavuje síly i nadšení. A my se ptáme, jak máme i v těchto nesnázných bídou svou i jiných nést a jak vítězit. Jen vědomí, že dílo, které konáme, je naše nebo že s ním můžeme ve spolubratřích znovu vytvářet hodnoty, nás může naplnit novou chutí, elánem, dodat upřímnou radost z práce ať duchovní nebo hmotné. Pak budeme snáze přehlížet překážky i utrpení. Rádi a ochotně přistoupíme k čemukoliv v životě jako k novému zdroji štěstí a půjdeme odhodlaně vpřed. Ale toto tvůrčí vědomí si může člověk zachránit ve všem a všude, jestliže se nezřekne toho skutečného jediného zdroje, který nejen vysvětlí, ale naplní novou chutí, totiž Boha budeme chtít uctívat svým dílem i pouhým životem. S ním můžeme mít neustále podíl na všem tvůrčím i na svém zdokonalování, aby ani nejsilnější bolest nemohla zničit jakékoliv námi uvozané dílo. Okolnosti a úsilí jiných i nás samých zůstanou pak neustále posvěceny tímto jediným vědomím. Ať bolest, ať utrpení anebo radost, všechno dáváme jako součást svého vyvolení Bohem. Pak se najde jen velmi málo věcí, na kterých bys nezanechal svůj osobní podíl. Ruku v ruce s tvorem, tzn., že můžeme si uvědomovat neustále to Boží, co je v nás. Jsme přece jeho rodem. Máme být v růstu dokonalosti, neustále se svojí mladistvou tužbou. A Bůh slíbil odevždy splnit tyto touhy svých tvorů. Jen obstojí-li v případných zkouškách. Protože žádný člověk neví, kdy a jakým způsobem bude zkoušen anebo podroben utrpení, proto má být v jeho životě neustálý tok bez mezer, neustále s cílem posledním před očima, bez oněch bolezných oklik, kde bych ztrácel svůj směr k poslednímu cíli. Každý člověk touží živelně po poznání toho, co mu zůstává dnes skryté, co je nepoznané a víc ještě touží po tom, co je zakázáno. Člověk, a to i my, se musíme naučit v každé situaci čekat. Prvním lidem se v onom pokušení ozývalo: "Budete jako Bůh, budete vědět všechno, nejen, co je dobré, ale i zlé. Budete mít nesmrtelnost, všechno dokážete ze sebe bez onoho neviditelného Boha. Jen směle uchopte to, co vám Bůh nyní zakazuje. On nechce, abyste byli jako on. Proto vám klade do cesty tyto překážky. Jen se vzchop, nezemřeš, ale budeš jako on" a první člověk, náš zástupce, lidský předchůdce sahá, bere, trhá a užívá v tom, co mu mělo zůstat skryto. V tomto okamžiku netouží po dobru, ale chce poznat i jeho opak. Měl zůstat této cesty ušetřen. Bůh ho varoval. A nyní je pozdě. Člověk nikdy nemá poznávat vlastním životem ono zlé, nejenom to, co vidí jasně, ale i to, o čem se domnívá, že mu může uškodit a toto první zklamání uškodilo nejenom původcům, ale všem, kdo jdou za nimi. Ovoce tohoto přestoupení, oslabení vůle, zatemnění rozumu, tělesná i duševní smrt, vypuzení z ráje, vyloučení až před bránu blaženosti. Člověk pak už bude čist to, co mu nikdo nevysvětlí - ve všech pádech skloňované ono proč a to potud, pokud bude hledat vysvětlení jinde než právě u Něho. Na této pozici tě nechá stát i celá věda. Bůh stvořil člověka rozumného, zdravého, který ovládal myšlenky, žil prostě, byl jednoduchý v myšlení jako nevinné dítě, neznal předsudky. Žil v harmonii nitra i s tvorstvem ke zdraví těla i v plné síle nesmrtelnosti se stálým vědomím pokoje. Byl spojen s Bohem, ve své tělesné kráse i ušlechtilosti duše. Takového jej stvořil Bůh a takového jej chtěl mít na věky. Jenže ... A nyní přichází vzápětí ona bolest. Kde se vzala? Odkud jsou najednou všechny ty organické poruchy, nemoci, odkud mají svůj původ nezřízené náruživosti? Ty nejsou od Boha. A zase se ptáme, odkud v nitru nenávist a závist, touha po pomstě, radost z neštěstí jiných, když Bůh učinil srdce naplněné láskou, přejícností, radostí z úspěchů i pravdy. Kdo vložil do duše pýchu, když člověk byl učiněn skromným ve vědomí závislosti na věčném? Odkud se vzala všechna domýšlivost, když člověk měl poznání, že všechno, co je a má, má jen od Boha? Jak to, že člověka najednou nepustí náruživost, vašeň, nezřízená touha po ukájení pohlavního pudu, když Bůh mu vložil do duše skutečnou lásku, která teprve může uvolňovat i tyto tělesné síly? Teprve ony mohou spoluvytvářet ve vůli Boží lidský rod. Každý z nás lidí cítí tento rozpor a musí svádět boj se sebou. A těžší ještě s jinými. Jak to, že Bůh mírný může nechat vojny, války, vraždění národů? Jak to, že on Stavitel, může najednou připustit zánik svého díla potupou života - smrtí? Nejsou kořeny tohoto zlého u něho? A zaznívá nám ona věta ďáblova: "Budete jako Bůh". Stačí nám, že víra se snaží všechno odvozovat z hříchu Adamova? Snad jen pro tento jediný pád je člověk zvrhlým nedochůdčetem, nemůže dospět k dokonalosti, celý jeho život je nepodařený a to již tenkrát, když začíná, nese v sobě stopy smrti a zániku. A tvrdíme, že kořen je zde, je v hříchu. 1/ Kořen dobra, štěstí, lásky, krásy, nadšení, radosti, naděje ze spolupráce s Bohem. 2/ Pramen všeho zla, námahy, života bez radosti, zvrhlost, nedokonalost přichází z onoho pokřivení, kdy člověk chce bez dozoru Božího žít a pracovat proti němu. a/ Kolektivní hřích dneška: člověk slibuje dát odpověď na všechny problémy, zapřísahá se vyřešením posledních tajemství, tím, že ovládne přírodu, nahromadí bez konce věci a snaží se zvyšovat svojí hrdoost z jejich vlastnictví. Proto střádá bohatství, vymýšlí nové stroje, do nových objevů zapřáhá sebe i jiné, avšak člověka najednou považuje za nevolníka, za kořist, která mu pomáhá dávat žoky s bohatstvím na jeho vlastní ramena. Kolik je to mocných, kteří si žádají Božských poct jako by ztělesňovali onu jedinou větu a vztahovali ji na sebe: "Už mi neschází nic k tomu, abych byl jako Bůh". Ale celá věda, bohatství, pokrok, technika je jen ve službách tohoto nenasytného molocha, kterého postavilo zvrhlé lidstvo na místo pravého Boha. b/ Nemohoucnost a ohraničenost vlastních rukou se snaží člověk a lidstvo překonat spoutáním mnoha rukou. Socialismus tvrdí, že slabost musí být nahrazena silou vynikajících jednotlivců. A zatím přivodil naprostou osamělost mezi věcmi i mezi lidmi. Co nahradí bohatství, které má jen někdo? Co překoná onu dálku a samotu, ze které člověk nemá kam prchnout? Jaké sliby mohou zničit i smrt? Jakoby člověk přítomných desetiletí chtěl vyrvat lidstvo i věci z rukou Božích. Co ale nabízí za všechny tyto omezené, klamavé hodnoty, čím vyrovnává ty děsné oběti tento moderní Bůh? Koncentráky, přeplněné věznice, rozklad rodin, tisíce poprav, hromadné ubíjení bezbranných za hříchy volného života, místo ráje pomalé očekávání smrti v AIDSu. Tento člověk, zbavený Boha, nepřinesl ani mír ani štěstí či pokoj, je to jen ten člověk, který přináší a společensky zvětšuje rozpory, umocňuje bolesti, zvyšuje smutek. Sociální hřích působí společenská neštěstí, osobní zloba hubí duše jednotlivců. Kolik nemocí jen z oně touhy po vyproštění se z mravních předsudků? Kolik lidských jedinců přichází na svět s neblahým dědictvím nezřízeného života rodičů?

Kolik zničených nervů bezohledností a nešetrností vůči nejbližším, kteří se přenášejí přes jakékoli mravní zábrany? Možná, že se i tobě, hochu, zdá, že je to pouhé sekýrování. Není to bezohledné trvat na daných normách? Nechce i tato věta tě zbavit osobní svobody, možnosti žít, užít a vyžít se? A to volně, svobodně, bez ohledu na cokoli, bez ohledu na kohokoli? A zatím poznáš, že srdce téměř vykrváčené z lásky pro jiné, mučené bolestmi, strádáním v nouzi i v bídě může být vrcholně šťastné a to z onoho pouhého vědomí, že člověk zůstal spojen s Bohem. Pozoruj jen člověka, který se domnívá, že je na vrcholu všech nalezených požitků, jak dokáže být nešťastný, ba dokonce nešťastný až k smrti. Bere si život, který přijal. Člověk bez Boha nepřinese nikdy pravý mír, pokoj nebo štěstí. Dokáže snad jen o nich více hovořit. Bolest zde zůstane, je údělem za první hříchy, za první pád jako následek menší denní smrti, jako pomalé ukapávání z oné svíce života. Jestliže člověk považuje život za řetěz nespravedlností, musí být smrt považována za nespravedlnost největší. Může být Bůh, když mu dokáže vyrvat z laskavé náruče matky nevinné dítě? Když dítě vezme matku nebo když náhlá smrt uhasí život živitele rodiny? Proto je lepší snad se oprostít od všech názorů, které stejně tísní jako přicházející nemoc. K čemu pak Bůh? Ale pro nás je to víc než heslo, pro nás je to program. "Pokoj lidem dobré vůle". Ale nám se zdá, že trpí hlavně ti, kdo jsou dobří, povolní, laskaví a mírní k jiným, zatímco všichni drzouni a dravci, darebáci mají zdánlivě víc štěstí. Jim se nejenom vede dobře, ale většina z nich je i ctěna a vážena. Tito si pak ani ze smrti nic nedělají, ani nevěří v posmrtný život. Proto se i nám zdá, že myslí lehčeji na věci poslední. Když není za hrobem nic, nezatěžuje je to v životě, protože mohou užívat bez předsudků, brát všechno podle chuti, nikoliv podle jakýchsi daných mravních norem, které člověka tolikrát brzdí, aby se plně rozvinul. Ale jistě nepovažujeme za vyřešení problému, žijeme-li podle hesla tohoto zkaženého člověka "jezme, pijme, užívejme všechno, aspoň neumřeme s vědomím, že jsme v životě nic neužili".

Okamžiky, které se nedají spoutat žádnými mřížemi.

Nebereš-li ani toto své umístění v těchto ústavech nemožné převýchovy jen jako náhodu, otvírá se zcela nový výhled do kraje plného možností, nádhery, netušené krásy a velikosti. Představ si, že stojíš na výšině, od které můžeš začít přehlížet zcela nový život. Čeká všechno jen na tvoji dobrou vůli, leč nejdříve je potřeba uzavřít za sebou aspoň oddaným pohledem všechno, co bylo minulostí a to i dny radosti, shody, sebeobětování, protože minulost musí být zapečetěna dříve, než se rozhodujeme, jakým způsobem budeme řídit své budoucí dny. To, k čemu se hlásí mladý člověk, co tolikrát sebevědomě přepisuje na své jméno, stejně jako to, co bude slíbenou anebo přijatou odměnou za vykonané dílo, i to, kde utíkáme před trestem nebo vyhýbáme se vyrovnání, lze dobrou vůli rozprostřít širokým pohledem na všechno, co je náplní života. V tento okamžik je potřeba vyloučit všechny vzpomínky, které by zdržovaly, neobírat se tím, co jsme získali, ani myslet na to, po čem jsme jen prázdně prahli. Nyní se upni na všechno, co dokážeš docílit anebo získat a to i za cenu velké námahy. Jistě si kladeš všechny tužby, tolikerou radost nebo i nespočetné okamžiky, kdy smutek zaléval tvoje mladé nitro. Sleduješ jistě tímto dlouhým pohledem, kterým mříž jako by jen cedila všechny projevy lásky, přízně, ohledů, kterými tě zahrnovali tvoji nejbližší. Kolik to bylo lidí, které jsi považoval za nejbližší? Byl jsi ochoten tolikrát zachytit i jejich jemné vlnění nitra, které toužilo dát ti alespoň nějakým způsobem najevo svoji lásku. Kolikrát odmítání, jak často odmrštěné láskyplné ruce, které tě chtěly obejmout. Domníval ses hrdě, že si vystačíš sám. Nebo už ses dostal tak daleko, že jsi rozdělával city vlastního nitra a přikláněl se víc k duši, kterou jsi považoval za přízněnou? Čemu jsi raději naslouchal? Jemným slovům napomínání anebo raději jsi sbíral jenom slova chvály? Čemus věnoval svůj drahocenný volný čas? Nyní je potřeba alespoň na chvíli se zastavit na tomto vrcholu, uzavřít celou minulost a dát správné pořadí všem hodnotám, které kdokoli z nás umísťuje ve svém životě. Jakou škálu hodnot si postaviš dnes? Proto radím jen jeden hluboký pohled zpátky, ale měř všechno očima víry tak, jak skutečně před Nejvyšším věcí stojí. Jsi-li závislý na čemkoli tak, že by ti to působilo bolest, kdyby ses měl od člověka nebo věci odloučit, oprostí se od tohoto pocitu, abys byl pro příští krásné plné dny zcela svoboděn. Jen Pánu náleží celé naše nitro. Zde nepočítej s mnoha lidmi. Jen jeden může být tvůj opravdový přítel. V těchto letech je nutné si odpovědět na onu otázku, která se tolikrát noří do nitra, k čemu jsem vlastně povolán? V prvé řadě je to - být člověkem. Co to pro nás znamená? Naplnit tento prostý pojem celým obsahem. Člověk, bytost stvořená k obrazu a k podobnosti Božímu. Jestliže máme víc schopností než ostatní nižší živočichové, je to především v tom, že je přesahujeme svými smysly, že můžeme stupňovat své schopnosti a uspořádávat i cizí věci kolem sebe. To hmotné máme po rodičích. Jako z kořenů vyrůstáváme ve vlastní rodině. Z ní máme pozemský život, tolikrát i vlohy i řadu návyků, někdy však podědíme i ty nedobré. Rodina nám dává první popudy k činnosti. V rodině jsme se naučili poprvé oslovovat a chápat okolí svými smysly, avšak jen materiálně, smyslově. Tím bychom se ještě mnoho od jiných tvorů nelišili. Teprve rozum, vůle, poznání jsou silami, jimiž překračujeme přehradu, která nás staví spolu s jinými živočichy do téže řady. Člověk rozumem přesahuje, vůli drží v hranicích všechny své možnosti. I když si zrak rozšiřujeme různými dalekohledy, sluch radarem, rukám dáváme větší sílu dynamitem a jinými prostředky, které mají usnadňovat naši činnost, i kdybychom prozkoumali celé nitro země, obletěli kolikrát letady a raketami svět, přece jenom nepřesáhneme onu oblast, ve které jsme zakořeněni. Kolik je to činností, které nás vedou a pohánějí ke všemu, co někdy je určeno nebo vytouženo. Potravu si může člověk brát tak, jak ji dává příroda, nebo si ji může připravovat, což znamená přesah ve srovnání s jinými tvory. Konečně i vztah k jinému jedinci může využívat v obdobích, která si určí sám člověk. Nižší tvorové v určené době, člověk kdykoliv a k tomu má svoji vůli, kterou je před všemi ostatními tvory, aby dokázal i tyto nejsilnější síly v sobě udržovat v mezích. Člověk má ovládat rozumově i vůli všechny své danosti, jinak člověka ovládnou, strhnou ho a zahubí. Člověku schází většinou ona kontrolní hranice, kterou mají zvířata, tj. pud, který se nemůže většinou u nich zvrhnout. V tom se člověk přesahuje a to jen a jedine

duchovně. Jestliže však nedovedl udržet svoji duchovní převahu a nadvládu tím, že nedovolil, aby zchátrala jeho dobrá vůle, kterou usměrňuje a řídí běh svého života, může znesvětit všechno, co žije, co sleduje, co podniká. Člověk, který ztratil kladný vztah k mravním daným zásadám, které jsou jedinečnou výsadou člověka, jsou jeho předností a určují vznešenostní stupeň, může klesnout ještě níže, než kterýkoliv nižší živočišný rod. Cítíš sám, že je nutné se zamyslet, ale zcela vážně, nad problémem, v čem spočívá ono povolání k důstojenství tak vysokému. Staří řekové hledali ušlechtilého člověka a chtěli jej vidět ve spojené kráse, v ctnostech, ušlechtilost těla s krásou duše. Protože se však snažili vytvořit pro člověka prostředí, jako obal jeho přirozené krásy, postavili sice Apolona jako vzor, snažili se vložit všechnu jemnost do Venuše, ale zapomněli na onu zušlechťující sílu - na duši a najednou se před nimi objevuje člověk takový, jaký je, bez vůle, bez síly, která by jej ovládala. Venuše, z níž se stala bytost ochotná být k službám všem. Kolik to bylo směrů, které hledaly, aby si získaly člověka. Jak často se chtěly zmocnit celého člověka, zotročit všechny jeho síly i jeho vůli. Stačí, podrobíme-li zkoumání všechny směry poslední doby. Co žádal po člověku nacismus? Vzal dítě ještě v ranném věku, zmocnil se ho jako dekorativního prvku, nainfikoval mu úctu k sobě, k osobě Führera, k osobě vůdce, stává se pak z něho jen člunek z řady nemyslicích jedinců, podobných tvrdému drilu i v myšlení nacvičených na šablonu SS nebo SA, kteří dovedli jít zcela slepě jen za hlasem vůdce, jehož prodlouženou ruku představují. Ale ruku zločinnou, protože nevládanou tím, co by bylo čistší než pouhá touha po moci. Komunismus sebere dítě ve 2 letech, dá je do jeslí a předává péči o tohoto rostoucího človíčka společnosti. Lituje zaměstnané rodiče a snaží se namluvit, že zvyšování vnějšího blahobytu je tím, co musí naplnit snažení všech členů tohoto společenství. Lživě zdůrazňuje zvyšování úrovně, ale pocitujeme, že člověk se stává stále méně samostatným, myslícím, je najednou jenom pracovním číslem, členem většiny, která jím pohybuje ve všeobecné vůli ústředního orgánu strany. Může být číslem, které je třeba vysoce vyznamenávané, avšak v každé chvíli je snadno vystřídátný, ba může být beze zbytku zničen. Vůle strany je povýšena nad vůli Boží. Organizace už nepomáhá růstu jednotlivce, ale ovládá všechny spojené v bezhlavou masu, zbavenou svobodného rozhodování. Je to nemyslicí dav, který nemá hodnotu, protože jedinci, kteří jej tvoří, jsou většinou bez vypěstěné ušlechtilé vůle. Každý z celé masy musí konat jen to, co je v intencích strany. Člověk dokonce nesmí myslet, na to je všeobecná šablona a té se musí každý podrobit. Slibují volnost mravní, aby tzv. užili, protože vědí, že člověk bez mravní síly se ani nemůže proti jakémukoliv bezprávní opřít. Potom je to jen hříčka s opravdovou věcí, co požadují od všech a všechny ostatní směry se přizpůsobují těm, které jsou podle jejich zdání mocnější. Stačí jen sportovní organizace? Nebo sdružení vědecké, které nemá v úmyslu jakýmkoli způsobem pomáhat bratřím či sestřím? Člověku jako by omezili jeho výhled, je zbaven možností, aby poznával skutečnou vznešenost věcí i osob a pak je volné, jakým způsobem s člověkem, který je jejich součástí, nakládají. Všimneme-li si buddhismu nebo hinduismu počítají s člověkem jen v jeho přirozených rozměrech. Oba tyto směry zušlechťují jen to, co je podkladem, ale dále nad to se nemohou odvážit, protože na to nestačí. Pomáhají sice člověku žít dobře, vyrovnaně, přirozeně, ušlechtilé, ale nic nemůže být posvěceno tím Nejvyšším. Jen ten se může odvážit dále, kdo vezme svůj osobní vzor, příklad i následování samého Krista. Od něho, který prohlásil "kdo mně následuje, nebude chodit ve tmách, kdo ke mně přijde, nebude žíznit ani lačnět navěky". Je tedy možné utišit obojí - žízeň i hlad. Tak mocný se stává v člověku, kdo jej přijímá. Ale je to možné jen a jedinečně u Krista. Jen zde může člověka zdokonalit až k plnosti života. To je plnost v Bohu. Ale domnívat se, že je plný život, že tě může uspokojit něco z těch věcí, které dokáže nabízet svět a jeho mluvčí, je zásadním omylem. Co požadují anebo dávají vůdcové, kteří se vydávají za světloňoše vědy a mravnosti? Ani kousek klidu nikdo nevtěsna do tvého srdce, i když se vysmívají, že nejsi pokrokový, moderní, že modlitba ponizuje, že všechny projevy, které jsou spojeny s uctíváním Všemohoucího člověka zotročují. Postav si nyní před svůj zrak dobrého Boha, nechej chvíli stranou všechno, ale doopravdy všechno, co může uspokojit jen částečně, co třeba na chvíli povzbudí, ale pak tě nechá opuštěného, samého sobě a tvé lítosti. Všechno je jen částečné, jen zlomkovité, je to jenom nepatrné nic ve srovnání s celkem. Ničím není ve spojení s celým životem. Nám se jedná o to, zjednat si život, ale celý, nenaplněný obavami, že jej pozbudem, ztratíme, že můžeme zchudnout ze svého naprostého sebevědomí až na nicku duchovní, k nejistotě, protože nám nedají ani normy, čeho se mám varovat a co musím vynechat, nechci-li mít vědomí ubožáka bez možností, že se mohu o cokoli opřít jako o pevný bod. Všichni chceme život, život celý, bez omezování jakýmkoliv obavami, bez nejistoty, abych věděl, zda jedná správně, nebo se mýlím. A Kristus tak jednoduše nabízí na všechny tyto problémy odpověď. Pod jeho mocnou ochranou budeš osobně nezávislý, budeš žít svobodu naprosto bezpečně, protože k pravé celkové svobodě nás osvobozuje jedinečně Kristus. Můžeme hovořit o této jistotě. Můžeme pochopit jeho učení a všimnout si jeho života. Sám zdůrazňuje - "pojď a následuj mně". Je tedy potřebné, abychom zjistili, co nám nabízí Kristus, čím nás může naplnit jeho učení. Otvírá se tím nový výhled do kraje plného možností, nádhery, krásy a velikosti. Jakoby se postavili na výšinu, kde můžeme přehlédnout všechno nové i život. Všechno chce jen osobní dobrou vůli. Najdeme pak jednotlivé dny i celou jejich řádku jako by zpečetěny vším, co vykonám jako své osobní. Mohu se k dílu i k životu hlásit, můžeš se odvážně ke všemu hlásit, protože je to uzavřeno, cokoli jsi vykonal jako své osobní spolutvůrčí s Kristem. A můžeš si každý dech i krok připsat jako výraz svého osobního já. Jde o zaostření dobré vůle. Nejdříve zhodnot řádně to, cos vykonal. Je potřebí zavzpomínat, co jsi získal nebo po čem jsi marně jenom prahl. A nyní musíš vědět jasně, co chceš a co se odvážíš získat jako hodnotu a to za každou cenu. Dovedeš si ještě vzpomenout na všechny tužby, na všechnu tu radost nebo jak často a kolikrát jsi naplnil svoje nitro smutkem? Víš kolik lásky, přízně a ohledů se ti dostalo od tvých nejbližších a všech, které jsi považoval kdysi za sobě blízké. Nikdo z nás není schopen zachytit to jemné vlnění duší. Kolik to bylo milovaných bytostí, které aspoň nějakým způsobem

chtěli projevit svůj ryzí vztah. Někdy jsme snad odmítli i láskyplné ruce, které chtěly sevřít do pevné náruče. Komu patřilo v uplynulé době tvé nitro, komu jsi sliboval dát i svoji duši? Čemu jsme byli ochotni naslouchat? A čemu jsme věnovali svůj čas? Alespoň pro tuto chvíli je potřebí se tiše zastavit a zamyslet nejdříve nad tím, co bylo minulé, nad tím, co bylo v pořadí hodnot na předním místě a v čem vidíme hodnotu života dnes. Je-li tvůj pohled hluboký, stačí jen jednou se ohlédnout zpět, ale očima víry a hodnot všechny věci tak, jak jsou skutečně před Tím, kdo utvořil člověka jako nezávislého na jiných i na věcech jen před jediným a nejvyšším Pánem. Hodnot pravdivě každou písmenu. Jen toto je skutečná cena, kterou mají věci nebo osoby. Jen takovýmto způsobem se neklameme. Nepočítejme tak, jak počítají lidé kolem nás. Ptáme se znovu zase, k čemu jsme povoláni? V přední řadě být opravdu člověkem. Jaký obsah dáváme tomuto výrazu? Člověk, bytost stvořená k obrazu a podobenství Božímu. Máme-li něco víc než ostatní živočichové, je to především to, že přesahujeme svými smysly i schopnostmi všechno kolem sebe. Materiální základnu máme po rodičích a tímto kořenem tkvíme ve vlastní rodině. Z ní vychází pozemský život i řada návyků. První popudy k činnosti. V ní jsme se naučili srovnávat věci ve svém okolí tím, že jsme zapřáhli své mladičké smysly. Materiálně, smyslově se nelišíme od tolika jiných tvorů. Rozum, vůle a poznání jsou silami, v nichž překračujeme přehradu, která nás staví spolu s jinými do jedné řady. Člověkem rozumem překračuje, vůli drží v hranicích všechny své možnosti, zrakem rozšiřujeme jako dalekohledem svůj obzor, sluch je nám radarem, ruce dynamitem. prostředky, jimiž navazujeme své poznání i na vývoj země. Nohy zrychlujeme automobilem a letadly, že můžeme dosáhnout v nejkratší době vzdálené oblasti, kde dříve člověk před námi potřeboval celé měsíce. A tím, že si připravuje člověk pokrm, dostává se nad všechny nižší tvory, kteří si potravu nepřipravují a berou ji hotovou z přírody. Pohlavní pud člověk může kdykoliv používat, kdežto nižší tvorové jsou omezeni určenou dobou, přírodními zákony. Pro člověka tato svoboda může znamenat tolikrát mravní skluz, nedovede se ovládat, nechává se strhnout hlasem krve. Člověku schází kontrolní hranice, kterou mají vžitou zvířata, totiž pud, který se nemůže u nich zvrhnout. Člověk se v mnohém přesahuje, ale jen a jen duchovně. Jestliže však nedovede udržet svoji duchovní převahu a nadvládu tím, že oslabí dobrovolně svoji vůli, že ji neusměrňuje, neřídí láskou k věcem i k lidem, že neposvěcuje své prostředí a to, co v něm podniká, ztratí všechny svoje přednosti a výsady, které mu Bůh dal. Je tedy nutné, abychom se vždycky dokázali solidně zamýšlet nad tím, co tvoří naši důstojnost. Je to bolestná otázka, kterou si člověk klade. Kde může posléze nalézt štěstí, jestliže je ponořen do utrpení? Křesťanství, tzn. Kristus, znamená celý život. To je ten paradox k ostatním naukám, že naplnění života klade v obětování svého vlastního "já", tedy toho, co je nejdražší, za jiné. Je-li těžké položit život jednou, je nesrovnatelně obtížnější plýtvat svými projevy lásky i obětmi denně a každý den stále a to dnes a celý život. Srovnej si všechny důvody, které dokázaly udržet na výši tolik lidí. Je nutné doopravdy se každý den aspoň několik okamžiků zastavit, vtěsnat do mlčení a zamyslet se nade vším, co nám může nabídnout svět, co nám dávají jeho nauky, co žádá a doopravdy bere všechno za to, co ti nabízí. I svět chce tebe celého, s tvým časem, zábavami i prací, vysaje i síly a ani ve smrti nesmíš patřit jinému, než tomuto světu. Protože chce, abys pro něj dřel i zemřel pro ideu třeba i zločineckou. Srovnej si poslední velikány co nabízeli a co dali těm, kterým vyrvali i vlastní duši, rozbili rodinu, nainfikovali nejistotu, zbavili kritéria hodnot a člověka zaplavili zoufalstvím. I poslední vteřiny pozemského života těchto obětí jsou toho výmluvným příkladem. Běs viděl rozdíl, porovnej život spravedlivého s životem člověka oddaného všemu, co na druhé straně nabízí svět. Dobře porovnej a potom vol. Dneškem vstupuješ do velkého období mužného jinošství. Zanech, prosím tě upřímně, za sebou všechno, co bylo dětské, prosté a nevyrovnané, co bylo nejasné anebo jako v dospívání neupřímné či klamavé. Všechnu nejistotu představ o světě, o osobách i o Bohu i o všem, co svět nabízí a co dovede poskytnout. Uspořádej hodnoty podle svého nejlepšího poznání, nezapomínej na to, co ti bylo v celém životě oporou a radostí, co tě přivedlo až sem, k patě Kristova kříže. Stojíš jako na Kalvárii obklopen rykem světa. Ale světa rozpolceného, lidí, kterým schází i ujasněný pohled na jakékoli záležitosti života. Jen nenávid, zášť, nepřátelství, které zbavují možnosti žít podle vlastní čisté vůle. Všechno nám pomáhá, abychom se vzdálili těm hodnotám, které poznáváme v Bohu a v jeho nauce. Svět se nespokojuje jen s tělem, chce i duši. Ale třídí nenávidí naplňuje srdce do té míry, že nám nezůstane ani důvěra k nejbližšímu člověku. Všechno je pokáleno nečistotou. Ke každému se však obrací jako by poskytoval větší možnosti, než mohl získat v dřívějším životě, když jsi žil ještě podle poznání život mladistvě čistý. Snad převládal i ryzí vztah k Bohu, ke Kristu i k bližnímu. Dokázals snad i zapomínat na sebe a své touhy a chtěls pomáhat jiným. Je to všechno, co dokáže i lákat, ale odmítá přiznat, že to bude život plný obětí, odříkání, ale bez radosti, protože bude scházet vědomí, že konáš cokoliv z lásky k Bohu. Není místa pro ty hodnoty, které naplňují člověka hrdostí. Teprve Bůh vyplní každou skulinu a rozšíří srdce tím, že do něho, je-li čisté, dovede vstoupit. V tomto prostředí, ve kterém se pohybujeme, cítíme onu nekonečnou potřebu mít Otce, který by byl dobrotivý, nekonečný, kterého nám zvěstoval Kristus. Ten dokázal obejmout každou duši, tedy i tebe a to bezprostředně v onom okamžiku, kdy v očistném procesu pokání zase člověk může obnovovat své síly a vtěsnávat nový jas života. Nikdo z nás nezná lepšího přání a upřímnější myšlenky než toto spojení s Bohem v celém nastávajícím dalším úseku života. Ať je to tedy on velký a dobrotivý Bůh, který posiluje každé úsilí a přivádí tě ve spojení s ním neustálým životem v milosti Boží. K němu musíme dospět a s ním věčně splyneme a to teprve bude ona šťastná věčnost, kde už nás nikdo nemůže odloučit od věčné lásky, ke které nás Bůh povolává. Nic nemůže minout toho člověka, který tímto způsobem bere jednotlivé své dny.

I v nejtěžších podmínkách, ze kterých jsme vyfárali na den, jsme museli neustále měnit myšlenkovou

náplň ať ve svých vlastních rozjímáních nebo v úvahách, které jsme mohli rozvíjet s hochy, kteří chtěli žít poněkud lépe a nadšeněji než ti ostatní, kteří dokázali všechn volný čas, i třeba po namáhavých směnách, úplně zbůhdarma utratit. Bylo třeba neustále burcovat právě ty hochy, které jsme považovali za své, aby využívali každou chvíli, kterou jim Pán Bůh dává, jasné poznání a chuť k sebevzdělání. Vždy nezáleželo na tom, jaký byl obsah, jen jedno musel mít každý na paměti, že člověk potřebuje v každé chvíli někoho, o koho se může opřít. I prostá úvaha dávala záruku, že zvláště hoši, jichž tam byla celá řada - těsně po maturitě - zůstávají naději těch, kdo jim chtějí uvolňovat místo. Proto hodiny prožité v tomto společenství byly víc poučné pro kněze než pro posluchače. V poměru ke studentům, kteří byli o 8 - 10 let mladší, jsme potřebovali vidět vděčný úsměv a radost z nového poznání, kterou jsme mohli zprostředkovat. Nevím ani, komu byla mířena úvaha, kterou dávám ve zcela stejné podobě, jak byla řečena v onom hlučném táboře, kde štěnice zpívaly neustále svůj hymnus života. Rozlitá záplava voňavých růží nebo rozjásaných květů luk, rozpráhlá křídla všech oblíbených ptáků, vesmírné dálky prosvětlené zlatými trsy slunečních paprsků, či zvonivý úsměv milované bytosti nebo vroucí objetí starostlivých rodičů, srdečné přivítání sourozenců nebo jen výkřik vlastního nitra po životě, který jsme chtěli rozdávat, to všechno zachycovalo vnější vjemy, nejenom to, co zaujalo, potěšilo, obšťastňovalo. To všechno vyluzovalo spolu onen otazník - může být ale tento pocit trvalý? Nenesou všechny v sobě ono nebezpečí, že budou vystřídány zcela opačnými dojmy? Nikdo neudrží žádný souzvuk nástrojů jako trvalý, stejně tak jako pocit štěstí z blízkosti milovaných bytostí. Nezachytíš někdy vůni luk, stejně jako se nenasytíš ze sebekrásnějšího pohledu. Pohled zůstává stále těkavý, krása velehor i oblaků prchne. Všechno pomine a to tak rychle, jak dovedou smysly přecházet z jednoho předmětu na jiný, jak se před našimi zraky střídají předměty, jak vyměňují dojmy naše čivy. Jak bolestně krátce můžeme zachytit i ve své náručí milované dítě nebo člověka drahého, jak málo dokážeme vyčerpat krásu a proměnit ji ve svůj všední den ať z hudby anebo ze sebekrásnější utvořeného předmětu. Žádné vjemy nejsou takovým štěstím, aby dovedly naplnit prázdnotu života. Vedou nás nutně k rychlému zapomnění, jinak by znamenaly jen nitro rozedrané bolestným vzpomínáním. Celá přirozenost se hlásí o všechna svá práva, ale člověk přece není jenom to, co zachytí smysly. Není šťasten tím, že zažene hlad. Pozoruj jenom požitkáře, labužníky, všiměj si těch, kdo připravují různá jídla, jak dovedou s mlaskáním hovořit ještě před tím, než jídlo přijde na vlastní tabuli o všem tom, co má člověku přinést pocit nasycení a blaha z jídla. Žádné funění blahem neznamená nic z toho, co by mohlo člověku přidávat síly k prožívání dne. Běda nám, jestli bychom chtěli žít tak, jak varuje sv. Pavel. Jejich bohem zůstalo břicho. To vyšší, cennější, hodnotnější po každém takto prožitém okamžiku, co dovede aspoň na chvíli uspokojit přirozenost, nespočívá nikdy v těchto vnějších dojmech. Nikdo nedovedl zahnat svůj hlad natrvalo, ale po každém takto vychutnaném pokrmu cítí se více ještě prázdný a nešťastný. Za chvíli se v něm ozývá stejný žádostivý hlas, znovu a opět. Nespočívá tedy pocit štěstí v jídelním lístku. Zůstává jenom stálá touha po nových, chutnějších jídlech, po sestavování stále víc překvapujících efektů, tedy chuť nevyrovnaná pohledem, ale ani všemi úvahami, které rozmazávají v člověku ony požitkářské dojmy. Žádné kvantum hmoty nenaplní útroby v jejich požadavcích. Člověk přesahuje všechny tyto surové podoby, chce mít všechno upraveno a připraveno podle vzhledu, který jemu vyhovuje, i když nic tento vzhled nepřidává na kvalitě. Zvířeti postačí hrubá forma. Kus syrového masa zapije vodou a má pocit spokojenosti. Pozorujeme, že v člověku musí být ještě jiné síly, než je tento hmotný prožitek, ještě jiná stránka než pudová, která rozhoduje o jeho vnitřním uspokojení. Kolik je to nápojů a v jakých nádobách i příchutích, aby člověk ukojil svoji žízeň? Všechno podle nejprísnějších pravidel řádu a zvyklostí. Cítíme, že nestačí se napít jenom vody, či vína nebo čehokoliv, zde se požaduje vždycky něco, co i vzhledově přidává další vjem. Žádné trvalé štěstí ze sytosti anebo z utišené žízně. Najde někdo člověka, který by měl navždycky dost nápoje nebo pokrmu? Ani nápoj ani potrava. Právě tenkrát, když jsme neměli ani suchou kůrku ve špinavé kapse, jsme vzpomínali velmi rádi na hostiny, s rozkoší a se slzami jsme prostírali stoly, na kterých se to prohýbalo tučnými pokrmy, chtěli jsme se nasýtit jen tou chutí, která byla jedinou vazbou snad na prožitou některou dobrou občanskou příležitostí. A vymýšlelo se stále něco nového, lepšího, něco co překvapilo, třeba jen úpravou, neustále jsme rozprádali dál a výš a spekulovali, jakým způsobem by bylo dobré jakýkoliv druh jídla či pití upravit, aby dojem zůstával trvalejší. A zase cítíme, že k nasycení nestačí pokrm. Po každém vyhládnutí nebo po nastolené žízni přichází nový a nový požadavek za ještě lepším jídlem a nápojem. Chceme více než jsme byli před tím zvyklí na obvyklý rámec, chceme znovu chutněji, úhledněji potravu i nápoj, ale cítíme, že vlastně čím více bereme a pozorujeme, tím víc a hlouběji zapadáme do nových požadavků. Jen ten, kdo sáhne po pokrmu jiném, věčném, nebude lačnět a žíznit. Máme oba jednu výhodu, že jsme se setkali s krajní mezí, ve které jsme pocítovali vyčerpání hladem i žízni. Tenkrát jsme toužili aspoň po kousku hmoty, aby nutkání za pokrmem či za trochou vody nebylo bolestné. Nebylo tak jednoduché zůstat klidný právě v těchto chvílích, kdy se organismus bouřil jen po tom vnějším. Měli jsme sice tolik, co zachovalo život, ale nebylo to dost, abychom jej mohli pěstít a rozvíjet. Proto pochopíme, že nejhorší asi boj je z hladu a ze žízně a lidé jsou ochotni jako jednotlivci i jako celé skupiny nasadit svůj život i všechny statky k tomu, aby se dostali k potravě či k nápoji. Má-li zvíře nyní dost, je spokojeno, nemyslí na léta dopředu, ba ani včelka v krajích, kde není zima, nehospodaří jako v našem prostoru, aby měla zásoby. Člověk chce být zabezpečen, proto touží, aby měl stále více prostředků i možností, kterými by překročil ono životní minimum, které by mu stačilo, zapomněl na skromnost a chce bojovat o právo, aby měl víc nejenom pro udržení života, ale aby byl syt ještě vědomím, že se mu podařilo zmocnit se většího kvanta, než mají ostatní. Jak rádi i v těchto těžkých podmínkách, kdy vidíme jen na okně dvojí mříže a před okny v bezpečnostním pásu jenom kopřivy, se vpíjíme myšlenkově do krás přírody, vzpomínáme na nádheru, vytvořenou šikovnou lidskou rukou. Jak rádi jsme zachycovali aspoň několik šípů slunečních paprsků, hvězdičku anebo

viděli zuboženou pampelišku u doslova obehcaného kriminálního plotu. Nastavujeme tolikrát před svůj zrak zrcadlo, ale cítíme, že nám v tomto prostředí schází ona výzbroj, kterou bychom se mohli zmocnit této nádhery, na kterou mají právo jenom ti, kdo žijí v poněkud aspoň svobodnějším prostředí. A v této chvíli toužíme dál a chceme výš. Rádi bychom si prodloužili dráhu viditelnosti, rozšířili obzor jakýmkoliv dalekohledem, teleskopem. Právě v těchto chvílích jen myšlenka dokáže přesáhnout to, co nám nedokáže nyní tlumočit zrak. V tomto těsném sevření rádi myslíme na dálku, na mohutnost makrokosmu. Z těchto nemožností se vtěsnáváme do tajů všech nepatrných zlomků přírody. Toužíme aspoň po kusu přirozeného světla. Je těžko pochopit v tomto přítmí a puchu všechny použité technické vynálezy, ultračervené a infračervené paprsky, které pronikají všechno, co zahaluje tma. Toužíme poznávat a odhalovat nejenom povrch, ale chceme do nitra. Právě v těchto nemožných poměrech přesahujeme myšlenkově smysly bez paprsků slunečních, ponořeni jen do svého trpkého vzpomínání. Stratosféra je pro nás tesknou. Člověk chce neustále dál a budeš šťastný i v tomto prostředí izolace, jestliže ti zůstane ona touha všechno poznávat dál, vidět v jeho skutečné pravdivosti, přemýšlet o těch silách, ve kterých cítíme, že přece jenom to největší jsme si ponechali, totiž lidskou důstojnost. Ani sluch nenasytí všechna naše chtění. Ucho nezachytí každý jemný mechanismus ani tenkrát, když používáme všechny nejjemnější naslouchací přístroje. Každou snahu vytvořit mechanismy, které by dovedly uchovat tón jako hodnotu trvalou, cítíme jako málo účinnou. Musí být jiná trvalejší síla, která v člověku dovede zachovat i vjem jako trvalejší. Chceš se načichnout krásy kvetoucí přírody, uchovat si jako v dóze vůni luk anebo květy sadů? Kolik je to jenom vůní, které mají člověku život zpříjemnit, kolik je to kapalin a nejrůznějších přípravků, ve kterých člověk chce zachytit trvalejší pocit blaha. Leč i tyto vůně přesahují hranice našeho myšlení. Nezachytíš žádným smyslem to, co je nehmotné, jen lidská ruka dovede uchopit, dovede zvedat, upravovat nebo drtit. Člověk touží svojí rukou účinněji zasáhnout ať nástroji anebo gestem, bere si ještě páky, ruka mu pomáhá, aby se dobyl do nitra země. Proto vrtá, trhá, užívá dláto, prodlužuje si ruku na poli, v lese i ve vzduchu. Už mu nestačí jen to, co může přitáhnout k sobě, uchopit a zachovat pro sebe či pro své, potřebuje pro své práce ještě tolik prostředků, které prodlužují a umnožují jeho možnosti. Soustruhy, frézy, váhy, mikrometry mají dbát o to, aby jeho ruka byla dokonalejší, přesnější. Tyto nástroje přesahují jeho možnosti, mají nahrazovat všechno to, co ruka už nedokáže. Kolik je to dovedností všeho druhu, které dokáže cvičená lidská ruka. Ale člověk nechce být jenom tam, kde může dosáhnout svojí rukou. Proto mu pomáhá celá technika do dálek, do výšek, do hloubky. Přijímá zvuk a vysílá ho dál. Touží po určitém druhu všudypřítomnosti, kde by mohla jeho ruka prodlužovat činnost smyslů. Nejvýš a nejdál, než všichni kolem. Tomuto úsilí věnuje nejvíc lidského umu, času i námahy. Kolikrát zůstává stranou duše i srdce, jen se opřít větší silou, jen se dát hnát větším úsilím. Jen tím směrem, kde může co možná nejvíc ohmatat a získat. Chce ohraničit prostor i čas, chce rozdrtit i hmotu a udělat ji služebnou, chce s větší rychlostí a účinností rozšířit svůj akční okruh. Poznáváme neustále a zvláště v této izolaci, že celé bytí člověka nemůže spočívat jenom v těchto mohutnostech. Nejsou to jenom ty dobře vycvičené smysly, které by rozhodly o hodnotě člověka. Spíše nám dokazují svým zcela nenaplněným řádem, že existují ještě jiné síly, které převyšují ony smysly tolik omezené, že člověk může obsáhnout prostor, čas i rychlost, dokáže-li je duchovně hodnotit. Smysly jako by nám dokazovaly, že existují jiné síly než ty, co můžeme obhlédnout, ohmatat, pozorovat, že musíme poznat i ty síly, které nás zbaví onoho věčného něco hledajícího neklidu. Nenasytíme touhu po dalších nových předmětech, objevech, budeme toužit neustále, tak jako v hladu a žízní po tom, co nikdo nikdy nemůže uchopit, aby ho uspokojilo. A jedinec netouží mít věci jenom pro sebe. Člověk chce rukou uchopit všechno, co vidí, co poznal, co se mu zdá dosažitelným. Je-li to, co chce dosáhnout a vlastnit možné pro něho samého, sáhne po tom. Zde cítíme, že je výše ten, kdo si dovede odřít a s klidem ani nezatočí po těch věcech, které by působily jiným obtíže anebo bolest. Prožíváme hluboké následné neštěstí, jestliže vztahujeme svojí ruku ve zlobě, vzteku, zášti nejenom po majetku, ale i na životy jiných ve všech možných poznatelných formách. Ve vlastním nitru začínají společenské zločiny - loupeže, krádeže, války, násilí, zde se vymačkává pláč i slzy vlastními dlaněmi, zde začíná proklínání všech prožitých zločinů. Kolik se zvedalo v dějinách rukou, které rdousily a zatínaly se proti jiným? My toto všechno víme a hodnotíme jako zločin, avšak ne vždy dokážeme odmítnout hned zpočátku onu chtivost, která má obyčejně tyto tragické závěry. Už nepatrně vyvinutí sourozenci si dovedou brát věci tvrdě a bezohledně, dovedou týrat jemnější sestru, dovedou si vynucovat při jídle větší sousto a to tolikrát, i když víme, že onen kousek patří tatínkovi nebo sestřičce. Kolikrát se neovládáme i ve vězení, když pozorujeme, že snad větší kousek dostává jiný náš spolubratr. Tvrdost proti jiným, která znesvětila tak často i náš vztah k těm, kdo trpěli stejně. A ruka bývá tolikrát nástrojem, která bortí ony nádherné hodnoty duchovního života. Jak je důležité nezvyknout si ani na gesta, která jsou plná rozporů anebo nejapností vzhledem k sobě i k jiným. Ruka má podepírat, upravovat, budovat, ale nemá přivádět zkázu ani na sebe, ani na jiné. A tolikrát je to právě ruka, která zpustoší i nitro člověka, kterého milujeme. Jak může stejnou náručí obejmout nejdražší bytost a stejnou rukou uvádět sebe i jiné do neštěstí hříchu? Je potřeba, abychom si dokázali vždy uvědomit, jakou funkci má naše ruka. Dokážeme ji vždy pomáhat, udržet se na výši anebo jsme víc nakloněni k tomu, že svojí nervozitou vtěsnáváme do gesta pohružek? Není naše ruka jen k tomu, aby ztělesňovala pohružky? Bereme-li ruku nejenom jako nástroj, ale jako knihu, z které se dá číst a kterou můžeme jakoby listovat ve stránkách vlastního nitra, poznáme, že své myšlenky můžeme tolikrát ukládat do písma, které jako tyto poznámky, přetrvávají celá desetiletí. Těmito trvalejšími gesty můžeme nejenom upamatovávat na věci a záležitosti, ale též jako by překlenout nad člověkem onu oblohu, pod kterou se cítí šťasten a bezpečen. Jak je důležité, aby člověk dbal na to, jakým způsobem ruku podává. Žádný mladý člověk, který jen jako by bezkrevným způsobem nastavuje svojí pravici, nedává svědectví o charakterové výši. I ruka odzrcadluje úroveň

nitra. Každé gesto pomáhá sdílet i vnitřní nálady. Někdy ruka dokáže odpudivým způsobem jiné odmítnout, odhodit od sebe, urazit věrnou duši. Jak často ale může mírné, jemné gesto vyjádřit i touhu po blízkosti jiné osoby. Vnitřní svět i jeho projevy navenek i dovednost ztělesněná v realizaci možností vnitřní síly, mají svůj výraz v ideálním nástroji - v ruce. Proto je třeba nešetřit ani těmito gesty, když můžeme vyjádřit svoji vděčnost vůči rodičům tak, jak to dokázali dříve, že za projevy dobroty i vlastní děti se neostýchaly políbit ruku otci nebo matce. Stejně tak jako věřící vyjadřovali svůj kladný vztah ke knězi tím, že líbali ruce. Pokud to není jen prázdné gesto, je to výraz pokorné oddanosti těm, jimž chceme vyjádřit svůj ryzí vztah. Je to jiný princip, který řídí a vede i ruce člověka. Nekončí tyto projevy jen u ruky samé, ani gesta nejsou samoúčelová, jsou ještě něčím, co ukazuje buď nedostatky anebo převahu člověka. Jak málo je zvířat, které by podobným způsobem dokázaly podat svoji packu. Je-li ale ruka knihou, nástrojem, projevem nitra, je též tlumočnickem srdce člověka, stejně tak jako jazyk a ústa. Nikomu se nepodaří zachytit všechny chvalozpěvy vyzpívávané lidským jazykem. Kolik to je předmětů a událostí pod sluncem, které už byly opěvovány. Těžko zachytíme hudbu anebo barvu i ušlechtilost lidské tváře. Kolika výrazy oplývá obličej? Jak mnohým variacím podléhají otevřená nebo zamčená ústa. Dovedou vyjádřit údiv, ale též škleb, ohleduplnost, nadšení i radost, tolikerym tónem se může rozezvučet jazyk, jak to dokazují projevy umělců. A ústa dokážou prvními slabikami, úsměvem, šepotem, který zachytili poprvé otec a matka, rozprostřít celý budoucí život. A rodiče v onom prostém gestu nevinných úst vidí všechnu svoji naději, všechna splněná už přání, vidí sebe v pokračování. S jakou toužebností čekali na první projev těchto hnutí? Kdybys dovedl pochopit něco z oné hloubky prožitků hrdosti tatínka, který slyšel poprvé tvůj hlásek, něco z něhy sourozenců, kteří tě hlídali, dbali o tvůj odpočinek, ať jsi bděl anebo zachycovali první úsměvy, věnované těm bytostem, které malého tvora obklopovaly láskou, jistě by to musely být slzy vděčnosti, které by ještě dnes zaplavovaly tvá kukadla. To nejprostší slovíčko mělo pro něj cenu života. Byla to odpověď na ono čekání, zda jejich dítě bude mluvit. Tyto první slabiky stály nejvíc bolestí, námah, sebezáporů. Od tohoto okamžiku jsi dokázal už sdělovat, prostým způsobem vyprávět, již jsi nezůstával sám. Kdo pochopí cenu, váhu i krásu prvních slov? Jakou ale hrůzu způsobí a jakou bolestí zalije i utrpením naplní rodiče, jestliže zjistí, že jejich dítě nemůže mluvit. Prvním slovíčkem začíná nový život v rodném domě. Všechno ožívá tímto projevem, ty sám začínáš denně postupovat, objevovat nové hlásky, slova, linou se první písničky, říkanky a zjistíš, že se můžeš dohovorit i se svým Tvůrcem. Šťastní rodiče, jestliže dokáží naučit tě modlit a modlí se s tebou a to dříve, než budeš ještě schopen jiných společenských rozhovorů s lidmi. Prostá větička vyjádří celou hloubku tvého čistého dětského nitra. Můžeš hovořit s Bohem. Začínáš růst i duchovně. Jazyk je člověku dán k vyjádření krásy, kterou cítí, kterou žije, aby vyjádřil to, co chce obdivovat a mohl to jiným sdělit. Kolik lidí však jej dokáže takovýmto způsobem využívat? Kolik je to oněch osobních i společenských přestupků a křivd, které způsobujeme svojí řečí? I dítě zachycuje nejenom prvních chvály, ale i nadávky, posměch rodiny i kamarádů a musí srovnávat, že jazyk není jenom nástrojem chvály a slávy a vstupují do jeho nitra ještě nedotčeného první rozpory. Dar, který byl Bohem dán, není využíván k tomu, aby činil i jiné šťastnými. Jazyk dokáže i zabít, je-li zneužíván k pomlouvám a nactiutrhaním a běda, jestliže dítě v raném dětství již poznává, že se jazyk jeho prvních dobrodinců začíná křivit lží nebo nadávkami. Z řeči pozná první nenávisť, vyprávění o zločinech, poznává faleš. Tolikrát se setkává již v nejranějším věku s přetlumočenou pornografií od apoštolů neřesti. Kolik je to zločinů proti osobě, majetku, mravnosti od počátku dějin. Kolik je to křivých přísah, falešných svědectví, kolik řečí, které odporují mravnosti. Jak hrozná rouhání, kolik udávání a nactiutrhaní a kleteb, kterými se člověk vysmívá svému Tvůrci a znevažuje i hodnoty lidí. Kolik je to živých nauk a zmatených filozofií, hříšných od samého jádra, kolik pochybených zásad, o kterých lidský jazyk pěje chvály. Většina i domácích těžkostí a tvrdých útoků, doslovné zabíjení lidské duše, je právě tímto Božím darem - jazykem. Většina hříchů obyčejně začala radou, pokynem zlobného jazyka. I tvůj jazyk, hochu, Bůh vyzbrojil všemi kladnými schopnostmi, v ničem mu nenasadil brzdy, aby tě cokoliv strhávalo před ostatními. Denně můžeš vyjádřit chválu i nadšení, denně můžeš vlídným slovem svého bratra či sestru ochránit od zlého a pomoci k šťastnějšímu životu. Je ale nutné se vážně zamýšlet nad darem řeči. Dnes ti to připomínám tak jemně, protože čekám, že tento okamžik ti pomůže k tomu, abys sledoval, jakým způsobem zhodnocuješ tento velký Boží dar v sobě. Jak bude vypadat tvůj každý další den, abys poznával cenu vysloveného pro sebe, ale též i hodnotu slov, která budeš mířit k jiným. Čím větší má být slovo, tím krásnější musí být i nutné mlčení, které pomůže každému z nás, abychom jazyk dokázali ovládnout. V tomto ohledu mají nevýhodu ti, kdo myslí rychleji, mohou se ukvapovat v úsudku, nedokážou tolikrát zmírnit svůj výrazový styl. Každá mnohomluvnost strhává člověka z oné očekávané výše. Pamatuj na cenu svých slov, kdys ještě vyjadřoval prostým způsobem stav své křišťálové duše. Na první slůvko si vzpomeň. Každé další slovo je jenom pokračováním tohoto prvního. Tvé slovo musí být i ochranou, záštitou slabších. Uvědom si rovněž cenu dobrého slova v rodině. Kolik odříkání, kolik pokusů sebezáporu dítěte, kolikrát jsi chtěl jako dítě slyšet slovo uznání z úst otce, matky, kolikrát to bylo slovo, které hodnotilo lopotu otce anebo starostlivost matky, slovo, které tě spolu formovalo, protože poznávals v nejtěplejším věku, jak je potřebné, aby člověk to, co cítí, vyjádřil. Kolikrát statečnost manželů je zachráněna jednou pěknou větou, pronesenou milující bytostí. Slovo lásky, uznání, díky i vděčnosti. Jak často by však znepřátelení manželé dali jmění i život za jediné mírné, vlídné slovo uznání. Kolikrát zarputile mlčící manžel nebo manželka spolkne to jediné slovo, které by mohlo přetrhnout onu smrtelnou nenávisť. "Odpusť, nezlobím se, mám tě stále rád". Toto slovo může mít cenu života, protože jeho odmítnutí znamená násilně ukončený tolikery mladý život. Je to vlastně opravdový lék, který podáš svým nejbližším, slovo, které je příjemné příteli stejně jako spoluvězni, který trpí obdobně jako ty a i když to nedává znát pro muka, která vnitřně prožívá, přece jenom i mohl potřebovat vidět, že ještě je vedle

něho člověk. Zkus zde zrovna na tomto místě trpkých zkušeností vyzkoušet svoji statečnost. Třeba se zapři, ale nikdy nepronese tvrdé neuznalé slovo k nikomu, kdo se potácí ve stejné špině vnější i mravní jako ty. Jak velkou hodnotu mají mlčenlivá ústa. Zbytečně neustanovil Bůh nejdůvěrnějšího přítele duše i všech dějů lidských člověka zavázaného naprostým mlčením i za cenu jeho života. Slovo, které musí být placeno i životem než by bylo vysloveno. Zpovědní tajemství. Zde poznáš nejvíc svoji vznešenost. A nenecháš kolem sebe takovým snadným, ledabylým způsobem plynout život v prázdných nebo špatných řečech. Svými slovy hled' ovlivňovat okruh těch, kdo mají zájem slyšet a spolupracovat, aby brali podíl na výslednici tvých snah, tvých životních bojů i tvých nezkreslených vítězství. Svaty Jan klade slovo jako základ. "Na počátku bylo slovo..." To slovo má cenu věčnosti a tvé každé může mít hodnotu odečtenou od hodnoty slova věčného. Jazyk i rty posvěcené slovy, které vycházejí z ušlechtilého srdce. Vlož celou váhu do svých slov. Teď hned a navždy. Pohodlně si sedíš a do tvého, od všeho odpoutaného sluchu se řítí veletok akordů Bethovenových symfonií, či slavné Mozartovo Te deum. Jen sluchem zachytíš onu strhující krásu výšin mistrova ducha. Tímto způsobem působí hudební veleduchové na duše jiných, rozšiřují představy o kráse, lásce, vedou do dálek i pomáhají pochopit vznešenost lidského ducha i všech výtvorů, opěvají vznešenost přírody i všeho, co člověk dokáže vytvořit. Vtěšňávají i budují své představy o věcech stvořených, o všem velkém, čím Bůh obdařil člověka i přírodu. I myšlení i dílo, všechno v těch prostých linkách notového papíru, které přinutí hudební nástroje, aby zaujaly celého člověka svým obsahem. Kolik je to vznešeného, co dokážeš obejmout svým sluchem. Je to nádhera, kterou Bůh svěřil jednomu člověku, aby oblažoval jiné. Cítíme, že to není jen z lidských sil, že to není jen výraz jeho vlastního myšlení. Leč přece ani tyto hudební projevy nedokážou v člověku všechno vyvolat. Někdy zadrží zlolajný jazyk nebo tvrdou ruku, zachrání od záhuby tělo, dovedou napřímít srdce, vyvedou člověka do oněch končin, kdy netouží po návratu. Kolikrát jen jediný akord varhan zachrání i tolikerou rozkolísanou duši k životu, vyloudí štěstí k opravdové práci, kterou člověk pak koná s upřímnou radostí a zaujetím. Ale žádný člověk se nezastaví u hranic slyšitelnosti, lidský duch jde dál, dopracovává autorovu ideu, třídí dojmy, spolupracuje s myšlenkami autora, rozděluje si události podle jakosti zvuků. Přesahuje sebe a touží ještě dál. Zachycuje i vesmírné vlny. Jdeš za mužem, který pomalu co noha stihá nohu, těžce napadá vždy střídavě na jednu a zase na druhou, zastaví se, odpočívá, jde pozvolna dále zamyšlen, smuten, protože sám. Jeho potkává zástup jedinců rozmařile veselých, kteří poskakují, pádí, všechno jako by chtěli roztančit, směřují opačným směrem, těžce potkáš auta, povozy, vrčí ti nad hlavou letadla, chtěl bys zrychlit krok, ale fyzická nemožnost tomu brání. Kolem tebe všechno spěchá, utíká, běží o závod, ale kam? Či nikdo z vás nemá čas? Zvýšilo se tempo, ale nikoliv rychlost nohou a nohy tohoto muže nedovedou pospíchat, protože se jen šourají tam, kam chce dojít a už tam jde velmi dlouho. Všichni snad pospíchají jenom za dokonalostí, za krásou, za vzděláním, spokojeností, aby získali klid nebo aby se dokázali bez lidských svědků obelhávat. Každý člověk musí vědět, kde je jeho cíl. Cítíme, že každý z těchto lidí už byl někde v místě, kde byl aspoň na chvíli klidný. A každý člověk touží zvýšit hranici, zvednout dnes nedostižnou metu, chce dál a výš, chce předběhnout ty ostatní, aby byl první. Chce vědět, ale chce to vědět jako osoba s výsadou, že on je tím, kdo se setkal s problémem i s řešením jako vedoucí. Zatím ale málo z těch lidí dospělo ke klidu. Vidíme, jak stoupla nervozita, protože lidé touží mít stále víc, nečekají v zástupu, ale předbíhá jeden druhého. Kolik by to bylo štěstí, pohody a klidu v našich rodinách, v obci, kolik v církvi, kdybychom hleděli udržet v sobě onen stav vyrovnaní, kdy duše diktuje pohyb i rychlost. Kolik lidí má pro sebe všechno potřebné a nutné? Mohli by žít klidně, bez obav? Měli by si sednout za společný stůl, přikládat do společného krbu, měli by se zastavit, ale ne, všichni chtějí mít víc a proto se zase pospíchá. Manželka, matka, sestry musejí do zaměstnání. Proto tolik dětí si nemůže sednout ke knize, klidně se zabývat sportem, jít za vzděláním, proto tolik hochů a dívek nesmí mířit svými kroky k osobě, kterou milují, protože otec a matka jim vymezili jinou cestu. Domnívají se, že lepší, bohatší a rychlejší než tu, kterou by si člověk podle vlastního růstu mohl vyvolit. Spoutají tak často nohy svým vlastním dětem, svazují tolikrát i hříchem jejich vlastní nitra. Bylo by mnohem méně slz, neštěstí a zloby, kdyby rodina nenaučila, jak se spoutávají kroky, ale též nitro naučenou neřestí. Jak věrně by mohli vykonávat mladí své povolání, jak čistě a jemně by mohl plynout život v manželství bez náruživosti, bez oněch zločinných lží, které se snaží omlouvat. Spoutáváme děti neovládanými chutěmi, vedeme je k onomu chrtounství, ve kterém toužíme, aby nás následovaly. A proto ubylo rodin, které by si vážily hlasu vlastního otce, matky, není rodin, které by vedly k úctě, k dobru a k lásce. A mladý člověk nejde jen za svým cílem, sleduje pak jen to, co je cizí vůlí, která mu vnucuje podle vlastního mínění výhodnější cíl. A nešťastný je každý z mladých, jestliže ona síla, která se vyprovokuje, je nízká, špatná, spoutává mladé síly člověka. Jak se mýlí každý, kdo přehání svoji chuť po zábavách. Nesmí se dát spoutat ani chtivostí vědění. I své touhy a chutě musí řídit intelektem. Každý tvůj krok má být svědectvím tvé radostné síly, touhy po zdraví duše i těla. I tvé kroky mají každý den dokázat směřovat tam, kde můžeš pomoci. Nesmí to být jenom ono kulhání, onen unavený pochod, kdy vlastně svoji cestou spoutáváš ještě i sílu jiných. Dokážeš kontrolovat své kroky, aby šly vždycky tam, kde cítíš dobro? Kde hledáš krásu, lásku i štěstí své i jiných? Nezmýlíš často směr svého pochodu tím, že přijímáš nepoznané, neosvědčené, zlé zásady jiných? Jen dvojím směrem se mohou ubírat i tvé kroky. Mohou být odvážné, statečné, ale též zbabělé, které prchají přede vším, kde by po tobě ať bratr či sestra vyžadovali pomoc. Všechno musí mít svoji míru, ale kontroluj, jak dnes, jak zítra a jak v tvém celém příštím životě.

S m y s l n o s t

I o tomto tématu bylo třeba jako reakci na otázky, které nebyly všetečné, ale byly zvidavé, pronést několik vět. Prostředí si samo volalo o podobné úvahy. A tak zase jako studenti nejraději reagovali na několik květnatých vět, jsme se mohli zabývat tímto tématem ve větší šíři. Přesné znění: Tak

jako kytice bleděnachových květů se dala zcela vystřídat kvetoucími větvemi jabloní, které donedávna smutně čněly svými holými rameny ke skupě hřejícímu slunci, tak nyní každá snítka se koupe v bzučení včelek, čmeláků a broučků, kteří zlákáni křišťálem bezbarvé nektarové rosy, poletují v houfech z jednoho kvítečku na druhý. Nepospíchají, jen trpělivě stírají do košíčků vzácná zrníčka pelu a nasávají sladkou šťávu. Nádhera - jabloňový květ. A vedle v bělostné záplavě jara hrušeň, v hedvábných bílorůžových kalíšcích se ztepilě chválí ve své nádheře meruňka a vedle ní docela nenápadně, jemně, ale velkolepě v bělostném šatu zase stromy švestek. V kolika fialových, červených a bílých odstínech se dala do života raná magnolie? Nic méně nádhera louky, opilé výšivkami žlutých petklíčů, kosatců, pampelišek, které jako by stydlivě a nenáročně vinou své hlavičky k řeřišnicím nebo k hvozdíkům, které vyzvánějí nad celou plochou svoji modří, která chráněna stinnými pruhy lesa nabízí svoji nádheru vzrostlých jedlí a smrků. Známe něco nádhernějšího než-li zlatohlavé lilie, orlíčky, černyš, jemně vlající kokošky, které jako by se rvaly o přízeň konvalinek, dýmnivek, plícníku a kokoříku? A co ona mohutná záplava prachu jehličnatých velikánů nebo třeslavé lákáni jehněd olší, lísek a osik? Dvoji květy - tyčinkové a pestíkové, dvoji zvoucí hlas. Jeden pól je tažen ke druhému. Pestík usiluje vsát v sebe jednoduchý prášeček, aby jeho semeník začal zrát, aby svůj život svěřil dále, rozmnožil přijatou krásu. Každá květina touží po tom, aby jemným povrchem prostřela jako by stůl očekávaného hosta. Sláva Tvůrcova. Kolik to je činitelů a prvků, které vedou k jedinému bodu - ke spojení. Jaro je období, kdy i mezi živočichy se vzrývá neklid, samci pádí k samicím a naopak. Jak úchvatné škály vyzpívá celý ten chór opeřenců v blízkosti, aby lákal, ale též i velebil dílo Tvůrcovo. Tím zároveň upozorňuje na svoji oddanost, podtrhuje svoji touhu po druhém jedinci. Tokání, hejkání či zvuky vydávané čtvernohými zvířaty, které přirozeně přibližují k sobě ony dva, kteří společným úkonem vytvářejí nového jedince svého druhu. A nemůže být překročena ona hranice druhů. U všech živočichů mimo člověka je tento úkon splnutí omezen na pevně stanovenou dobu a mimo ní ani nedochází, ba nemůže dojít k pohlavnímu spojení samce a samice, aby vznikl nový jedinec. Je to řízeno přesně pudem. Mimo tento rámec není možné spojení. Člověk přesahuje i v tomto bodu ostatní živočichy a jeho pohlavní pud je uvolnitelný kdykoliv, ke kterémukoliv jedinci jiného pohlaví. Tento tah je naprosto přirozený, není zde nic, co by bylo nenormální. Protože však pud je nutno držet v hranicích, neboť neovládá, neklade přesné meze jako u živočichů nižšího řádu, proto zde už nejde jen o pouhé vyžití anebo vybití vlastních sil, jde nutně o ovládnutí rozhodnou vůlí. Jestliže člověk neovládne tyto pudy, zvrhnou se nutně až k perverznímu prožívání a zaujetí jiným jedincem. Příroda sama dává přednost řízenému pudu před svobodnou vůlí. a/ Vzpomeň jen, v čem spočívá tato náklonnost k druhému pohlaví. Co považuješ za normální nezkažené mládí? Už v útlém věku předjinošském nebo ranně dívčím, hoch nebo dívka se cítí přitahováni silou, která proudí od druhého jedince a to ne jako by druhořadým tahem, ne jenom sličností tváře, krásou, rysy, které zjemnily tahy druhého těla, ne jenom ušlechtilostí tělesných pohybů. Počáteční úžas, obdiv jistě patří souměrnosti těla, ušlechtilosti pohybu druhého jedince. Zpočátku je to snad jenom úžas, obdiv, sklon a touha, která posléze, co jen mladá nezkažená duše dovede cítit, prožít a vymyslet, je ochotna snést všechno možné jen tomuto druhému, ušlechtilému, krásnému jedinci. Chce mu sloužit, aby si jej mohla připoutat k sobě, aby byl tak blízko, že bude jen pro mě samého. Ušlechtilý člověk touží po té blízkosti, aby chránil, opatroval, strážil i pěstil a to v první řadě pro sebe. Tato kráska, popř. i inteligence musí sloužit mně. Vzplane obdiv, náklonnost a pak chci mít toto krásné tělo pro rozkoš, zábavu, pro požitky. Ozývá se jako nejnižší tah. Jestliže pak zůstane hoch nebo dívka na tomto přirozeném stanovisku, sejde se cesty, ztratí se v úchylných a může propadnout do mravní propasti. Člověk těžko může tvrdit, že zná sílu tohoto, nyní ničím neovládaného pudu, jestliže není ještě vůle zocelená na určité výši. Když hoch nebo dívka pozná ušlechtilost, krásu, nemůže než zatoužit celým srdcem, aby si projevili navzájem náklonnost. Zpočátku jen nesmělé pohledy, úsměvy, pozdravy, drobné úsluhy. Opakování cizích veršů anebo vytvoření nových a nová lidská kráska vzniká z onoho úzkého přivnutí jedné osoby k druhé. Zůstanou-li na oné úrovni, která obdivuje, chce učinit šťastným on i ona, pak musí být hotová pro tuto krásu přinést nejenom žhavou lásku, kterou vkládají nejdříve do podání ruky, ale též do onoho propastného zapomnění, které připoutá jednoho ke druhému vroucím gestem, polibkem a následně ona oddanost, ale v čistém vztahu, nyní již na světě nejdražší bytosti. Kolik nezkušené naivity je však skryto právě v těchto neujasněných ještě gestech. Nezkažený hoch touží po naprostém sebezmaření, aby vyjádřil svoji oddanost. Dívka se chce zcela obětovat pro jí teď nejmilejšího hochu. Všechny projevy přirozeně vedou ke splnutí v jednotu, neboť "Bůh stvořil člověka mužem a ženou...". A tito nejdříve vzplanou. Mají-li však hořet jako trvalá vatra, je nutné, aby správným způsobem formovali tento svůj vztah. Je uvolněná, nepochopitelná síla v člověku. Chce celou duši milovat bytost, kterou si vyvolí. Toto pouto se musí stát tak pevným, že vydrží onu jednotu a chrání onen žhavý plápol vzájemné lásky. Všechno pak nezkažení jedinci vidí jako ve zjevení v této záři a vůni a ztrácejí se ve vzájemné oběti. Náklonnost k otci, matce, sourozencům je jenom velmi nepatrná ve srovnání s tímto novým životem. "Proto opustí člověk otce, matku, bratry, sestry a trvale se přikloní k svému manželu či manželce a ti dva budou jedním tělem". Je to přirozená zákonitost, kterou se stanou těmi nejbližšími dosud i vzdálení jedinci, aby se dokázali sobě navzájem oddat a to jen tito dva mohou rozumět onomu záření lásky a odvahy a vytvoří jedno "já". Příroda může jen posvětit tento úkon, z něhož pak má právo vyrůst jejich pokračování. Pokud tento vztah zůstává v mezích přirozena, je dobrý, není závadný, je přirozený, pomáhá, podporuje, pěstí každý den novou lásku mezi oběma. Ani nejkrásnější tělo trvale neuspokojí. Ani jejich třeba nyní ušlechtilý vztah, je-li založen jen na prožívání tělesné blízkosti, nevydrží. Ani věrnost a oddanost nemůže být zachována ani v nejpevnějším tělesném objetí. I kdyby byl sebečastější nebo vzácně řídký, trvale neuspokojí ani kráska těla ani bezvýhradná oddanost jedince. Kráska zevšední, zvětší, vzájemný poměr může ochladnout, těla si začnou být cizími, není-li žádná jiná síla zapojena než to, co vyzařuje

z jejich vlastních těl. Člověk se nemusí cítit omezen ani zde. Jediným regulátorem, silou, oporou mu zůstane jen dobře vycvičená vůle. Projevy jeho přízné mohou do nekonečna být opakovány. U zvířete přijde ono nejsilnější hnutí krve, splní své poslání a dále zůstane utajeno. Člověk musí být vázán vyšším principem, kterým dokáže ovládnout i tyto, do určité doby dřímající síly. Potud senzualita, smyslovost a smyslnost. Všem těm, kdo milují Boha i tyto věci nemohou než napomáhat k dobrému. b/ Všechny pojmy, úkony, snažení zdravého organismu i duševních sil touží již v době dospívání ke splnutí v onom dotud čistém úkonu, kdy dvojí ústrojí splývá ve zdravém, úplném úkonu a přichází nový život. Květiny, zvířata i lidé jsou utvořeni v těchto dvou jedincích od sebe odlišných. Snad nebude na škodu uvést aspoň několik lékařsky prokázaných faktů, abys měl jistotu, že nic z toho, co ti ukládám, co ti dávám jako směrnicí, jak žít, co se ti nyní jeví jako nemožné uskutečnitelné, co podle všech poznání a statistik je trvale přestupováno, ignorováno, ale též i zesměšňováno. Nepovažuj to za něco, co je jen navíc. Nepochopíme onu marnotratnost přírody, protože jen jediná spermie a jediné vajíčko, ostatní zbývající miliardy jsou vstřebány organismem. Jen tyto dvě jsou schopny vytvořit pokračování života těchto dvou jedinců. Těžko pochopíme, jak se stupňuje i krása člověka všemi těmi úkony, které však zůstávají v řádu. Všechny tyto síly přetvářejí organismus jak muž tak ženy, takže pozvolna v harmonicky utvářeném společenství přijímá jeden od druhého podobné rysy. Fyzionomie se mění stupněm lásky, kterou jeden druhému daruje. Příroda tak chce dokázat i vnějším vzezřením, že všechny projevy vzájemnosti, kterými je veden přirozený průběh vzájemného vztahu, vytváří v onom společném procesu obdobné rysy i tváře. Zde ovšem je též prostředí nebo pole, které je příležitostí i k projevům nečisté vášně. Proto je vymyšleno tolik různých prostředků, které mají umožnit zcela volný vztah jednoho ke druhému bez toho, že by museli brát i sebemenší závazky. Má na toto člověk přirozené právo, aby jednal libovolně v těchto záležitostech? Naše morálka hájila vždy jen tyto zásady, které byly v naprostém souladu s přírodou. Přirozený průběh všech dějů až k jejich naplnění k cíli, aby obojí organismus vzájemně uspokojoval, ne jen dráždil orgány, které po perverzních počitcích končí neschopností mít rád a přivést potomky. Kolik je to záležitostí i prostředků, které nejsou než potupou obou jedinců. Jsou skutečnou loupeží na obojím organismu a zbavují oněch čistých, uklidňujících zážitků, na které má člověk přirozené právo. Horším zásahem do organismu je onen neodpuštělný úkon, který ničí rostoucí dítě v těle matky, či-li potrat. Není možné přijmout názor, že tento křehký život není ještě člověk, ale všechny vědecké obory dokazují, že tento jedinec nemůže být ničím jiným než člověkem a již v počátečních fázích má v sobě vtěsnány do největších podrobností všechny rysy budoucího života. Žádný z těchto jedinců není sdělitelný, aby mohl být něčím jiným než člověkem. Je to zločinný zásah do práv dítěte, ale též umlčení otce a matky, kteří mají právo na své pokračování. Kolik je to velkých lidí - mužů a žen, kteří už nikdy nemohou existovat v národě či církvi pro tento jediný zločin, který hledá, zvláště v přítomné době, jak nejrafinovanějším způsobem umlčet i poslední sten svědomí. Zmařením tohoto života vzniká místo prázdné v národě i v církvi, nikdo nemůže toto místo zastoupit ani po duchovní, ani po tělesné stránce, ničím se nedá tato křivda vyrovnat. Je to tak, jako když Ráchel naříkala nad zahubenými betlémskými syny. Proto je tak naléhavé toto volání po sebeovládání, zvláště v té posvátné době dorůstání do jinošských let. Pamatuj si, hochu, že tyto vody jsou neutišujícím prostředkem, kdo z ní bude pít, bude žíznit na věky. Tělo neuspokojí, tím méně, kdo zločinně porušuje tyto posvátné úkony vlastní hříšnou bezohledností. Je zde nejen potřebný ohled obou manželů, leč i vědomí odpovědnosti před dětmi za onen kapitál anebo též i za bídu mravní i hmotnou, kterou svým potomkům zaviněně rodiče připraví. Uvaž, o to tě prosím celým svým zaujetím, jakým zodpovědným posláním je pro tebe i pro všechny, kdo se připravují na toto posvátné povolání - být otcem, být matkou. Je třeba, aby sis uchoval celou svoji mladistvou sílu, nadšení, svěžest i šířku srdce nejen pro sebe, ale pro ty, kdo ti musejí zůstat celý život nejdražší a nejbližší. To není jen prázdná výzva, aby člověk zůstával neposkrvrněný tělesně, ale je to úpěnlivá prosba, aby se nic nedotklo nečistotou i duše. Znamená to ono rozumné prožívání všech procesů, které mají přirozený průběh. Všechno, co probíhá přirozeně, nenásilně, je nezávadné. Netrpí tím žádný organismus. Vzpomeň na onen jemný průběh i tvého osobního dospívání. Od onoho otevření očí nad přeměnou orgánů dítěte v muže se všemi průvodními zjevy nejistoty, smutku, zklamání i bezradnosti. Kdo v tomto období našel v někom pevnou oporu, vystavil si základ pro celý svůj život. Každé umělé vyvolávání, dráždění, hubí nejenom tento mladý organismus a narušuje nervový systém, ale zasazuje do vědomí pocit, že jsem narušil i celistvost svého já a nemohu je odevzdat těm, kterým musím odevzdat celý náboj svého života. Jen manželé navzájem a jediné oni mají právo na celé prožívání tělesné blízkosti. Zde je potřeba naléhat i prosit, aby člověk byl dost silný a zapudil od sebe všechny zvrhlíky, kteří nepovažují za něco důležitého onen hříšný stav, do kterého se uvádějí úmyslně u sebe nebo se zločinnou radostí se vrhají do těchto zvrhlostí s jinými. I když všichni svědkové nevidí nebo jsou němí, zdají se hluší, tvé nitro je-li zdravé, musí se přihlásit těžkým povzdechem, že už nebudeš moci nikdy svým dětem odevzdat celou nádhru vlastního těla i duše, že ti něco zůstalo, co narušilo charakter, podlomilo síly, zatemnilo pohled, který už nikdy neobsáhne celou nádhru čistoty, jestliže kdokoliv z dospívajících jedinců zapadl v bahně této proklaté neřesti. Možná, že není na škodu zapamatovat si několik zdravých zásad: 1/ Cvič neustále svůj organismus, abys byl tělesně odolný, hledej vždycky, čím zaplnit svůj volný čas. Ať je to sport, studium, ušlechtilá zábava nebo hudební dovednosti. Budeš mít jednodušší boj se sebou, protože ve zdravém organismu se nutně musejí ozvat všechny ty síly, které ne vždy zůstávají přínosem. Odhodlanost zůstat vítězem a to v každé situaci a za každou cenu. 2/ Přirozené procesy uvolňování, ať je to při spánku nebo bezprostředně po něm, kdy není možno zasáhnout ještě vůlí, ty ať tě za žádnou cenu neznepokojují. Jsou přirozené a zdravý organismus se musí občas uvolňovat většinou na začátku spánku. 3/ Jestliže jsi příliš podrážděný a víš nutně, že tento proces uvolňování bude nastupovat i vnějším projevem, neznepokojuj se, nechej všemu volný průběh, změn

popř. práci, zábavu nebo sport, zabývej se něčím zcela rozdílným, co by tě zaujalo víc a buď opatrný na dotyky i polohu - všechno bez zvláštního neklidu a měj na zřeteli, že jediný vítězný boj, který máš za sebou, přidává sílu pro příští, který by tě mohl zaskočit. Pamatuj na to, že každým dobrovolným pádem se oslabuje ostražitost, slábne vůle, vzdaluje se obezřetnost a lehkost pro příští přemáhání obtíží. Zlozvyky, kterým hoch v tomto věku propadne, mohou znamenat při častém opakování nejen nervozitu, trvalý smutek, pocit méněcennosti, ale tolikrát i nezpůsobilost pro normální manželský život. Dobře pamatuj, že hříchem je v tomto ohledu jen to, co po mém poznání, že nejednám správně, přeče svoji vůli vyvolávám ve skutek. Cítíš sám, jakým způsobem je potom možno hodnotit volný pohlavní styk před manželstvím. Je to nejméně hřích proti sobě i těm, jímž mám uchovat a předat svoji celou duši i srdce, svoje schopnosti, všechno, abych nejenom v nich pokračoval, ale abych každou touto skutečností, dobře prožitou, mohl vyrůst. Nic se nevyrovná onomu pocitu, když si můžeš říci později před průvodkyní svého života, před dětmi - z lásky k vám jsem se dokázal udržet čistý. Proto je tolik nešťastných manželů, že dříve, než mohli jeden druhému darovat sebe, rozdali se jiným, cizím a to hříšně, protože jinak před manželstvím to není možné. Jestliže je to jen pouto hochů k dívce nebo naopak, nečistá náklonnost, jak by pak mohla mezi nimi vrstát ona síla, která vyrovná všechny nesnáze, zacelí rány, rozjasní tvář a je ochotna zapomenout i na sebe a žít v milované osobě. Proto to ber jako vroucí prosbu, abys hledal i u dívek, ze kterých toužíš si najít tu správnou, nejenom krásu, ale i statečnost, nejenom tolikrát drzou sílu, ale i ctnost a setkáš-li se s některou dívkou, která zůstává silná v sobě. Můžeš počítat s tím, že bude schopna učinit i tebe silákem - hrdým, šťastným a to svoji bezmeznou láskou.

L á s k a

Je mnoho mohutností v každém člověku, které můžeme udržet i povznést jediné bezmeznou láskou. Ona je víc než paprskem a světlem, je skutečným Božím životem v nás. Vede nás k tomu, aby v našem nitru všechno rostlo v onom tichu a vstupovalo s krásou vztahu jako přirozená náklonnost. Jen dva jedinci jsou schopni odposlouchat pouhým tepem srdcí melodie vlastních duší. Tuto jemnost nemůže žádná poskvrněná duše zachytit. Nastoupí-li obtíže, je to tím, že ustoupila všeobětující láska. Všechny ostatní ženy tě musí přestat zajímat, musí ti být lhostejné, všechno se má usměrnit k jediné, nejdražší, první ze všech. Pak se může i ve tvé duši vyvinout přirozený vztah, usměrněný sebeobětovnou láskou, odvahu vykonat cokoliv pro druhého drahého člověka. Dívka, žena, slušně vychovaná, sestupuje k muži, který k ní musí dokázat vystupovat. Spojí se ve společném úsilí, aby pak muž nejenom diktoval, ale vedl a pozvedal svoji průvodkyni, která v tichosti dokáže umlknout a žít v něm. Věrnost před manželstvím je první zárukou štěstí obou manželů. Oním štěstím se nazývá celé společné prožívání. Je to ona vzájemná otázka, co ještě mohu pro milovanou bytost vykonat, čím snad potěšit, čím povzbudit? Všechny, i ty nejnepatrnější projevy jsou jen touhou po jednotě mysli, vůle i smyslu. Nic nesmíme mít proti druhému, ale též nic bez vědomí druhého. Nic z toho, co by mohlo bolet, všechno jen má pomáhat a posilovat. Pamatuj, že každý sebemenší čin oběti, kterou dokážeš uskutečnit z lásky k bytosti, kterou ještě ani neznáš, z lásky k dětem, o kterých ještě ani nevíš, jak toužit, je skutečně nejmenším stínem proti velkému světlu hrdosti, když jsi vytrval. Nakonec vybojuješ pevný trvalý názor na život, na svůj organismus, dovedeš zušlechťovat povahu, poznáváš pravou cenu života i všech nutných obětí, aby byl život hodnotný. Dříve, než se rozhodneš pro určitou dívku, abys s ní mohl růst v lásce, musíš znát nutně její povahu, sklony, musíš vědět, zda je ochotna být tobě průvodkyní, ale též i náplní. Nesmíš jen tušit, je-li ochotna a schopna být matkou tvých i svých dětí. Musí to být znovu zase ona síla lásky, která vás připoutá. Chtěj to vědět, jestli má odvahu vytrvat, ne jen když se budete utápět ve štěstí bezmračných dnů, kdy se vám pohnou do klína úspěchy, ale zvláště tehdy, když budete k sobě připoutáni neštěstím nebo nemocí, když se budete vzájemně potřebovat, aby jeden druhého potěšil, podpořil. Musí jeden i druhý vytrvat nejenom v úsměvné pohodě, ale i tehdy, když odpovědi může být vyčítavá tvář. Teprve až hoch i dívka znají svoje povahové rysy, mohou vrstát i do obapolné lásky. A jen jí vyzbrojení mohou pak uzavřít manželství, které má předpoklad, že bude živé, protože bude nesenou láskou. Pak se nejedná jen o smyslový prožitek, jen o blízkost těl bez odevzdání duší. Jaká by to byla nádhera, kdyby to byla skutečná, obětavá, vytrvalá láska a nikoliv jen volání sexu. Od takto žité vzájemné lásky se již liší jen jako odstín láska křesťanská. Ta miluje, obětuje se, zapomíná na sebe i tenkrát, kdy není možno být blízko nebo dokonce uzavřít sňatek, aby člověk zaujal tu druhou osobu jen pro sebe. Křesťanská láska je tím proudem, který nezná jenom pohyb směrem k blahu, viditelnému dobru a ke kráse, ale vede člověka svojí láskou k druhému, jako by vyzýval: "vezmi si mně, já tě nezklam". Jen toto vědomí stojí za námahu, práci i utrpení i za celý život. Jen o toto vědomí je potřebí bojovat, abych měl každý den ono velké mínění i o sobě, že jsem sloužil. Snad touto cestou je možné pochopit i ono zřeknutí se vědomé lásky k vlastní průvodkyni i k oné velké touze mít vlastní děti. Cítíš onen rozdíl mezi láskou takto zviditelněnou manželstvím a mezi tou, která se dokáže zřít vědomé lásky k vlastnímu vytouženému jedinci a rozdává se všude tam, kde jí je všeobecně potřebí? Jaká je to obětí bratří a sester, řeholníků, kteří dobrovolně berou na sebe obětí celoživotní - v nemocnicích, v misiích. Stávají se těmi posledními služebníky, aby opuštěný člověk nezůstával nikdy sám. Srovnej si jen světské síly, třeba jen v nemocnicích a porovnej péči těch, kdo vidí v trpícím bratra, sestru, kdo se zřekl vlastní rodiny i uspokojení v ní a vytvoří onen širší předpoklad pro rodinu Boží. Nesou Krista za jedinou odměnu, kterou zůstává vědomí, že tím Bohu slouží. Jak velká je tato část křesťanské lásky, kterou dokáže ztělesnit doživotní slib života bez manželství, učiní člověka posleze sebevědomým otcem či matkou všude tam, kamkoliv přijde? Jsou-li nedostatky, jsou ze stejných příčin jako v lásce manželské. Člověk, který navenek se obětoval, začíná se litovat při prvních nesázích. Z tohoto pohledu je možné teprve pochopit idealismus misionářů i sester, i všech těch odhodlaných duší, kteří vedeni ryzím vztahem k bratru či sestře Kristovým opustí otčinu,

rodinu, ba ani po ní nezatouží, aby s láskou pomáhali z vnitřních nesnází všem, koho jen poznají jako potřebného.

P r á c e

Jestliže jarní slunce otepluje všechno kolem nás, nic a nikdo nechce prodlévat za zavřenými dveřmi. A ptáme se, co se vlastně mění? Je tentýž den, jako byl včera, nic se zvláštního nestalo. Ale všem je nám do hraní. Na dvoře skotačí jarní hřibata, housata se prohánějí po vodě, všechno jako by se chystalo na to, být něčím jiným. Zvěstuje to konipásek a dokonce i dospělé husy. Všem tvorům je nějak do hraní. Všechno projevuje opravdovou chuť žít. Chceme projít ulicí, musíme však míjet celý houf hrajících si dětí, chceme domyslit svůj problém v tichosti, ale setkáváme všechny jak zpívají, poskakují, tančí, smích a radost je jejich denním chlebem. Hrají si tyto nejmenší bytosti doma i venku, nic jim nepřipadá nesnadné a těžké. I dětský pokojík je plný hraček, panenky, loutky, míče, vláčky, koníci, stavebnice a tu se zastavíme a ptáme se, proč stavebnice? Poprvé se setkáváme s tím, co znázorňují tyto kousky dřevěček, představují první práci. A i to nepatrné dítě chce najednou stavět, budovat, chce pozorovat něco hotového, co uskutečnilo vlastními pažemi. První stádium výchovy je dobře spořádaná hra. Ale nevytvoří nic trvalého. Dítě je pomalu vedeno k počítání, k písmenkům, pojmenování věcí kolem sebe. Zpočátku se učí, později musí jen učená a práci střídat. Tolikrát nemá chuť do práce, do učení, přemýšlí, jak se vyhnout tomu, co mu druzí určili jako zaměstnání. Raději si hrát, to nikoho nezavazuje. Ve hře jsem volný, nespoutaný, sám si určuji, čím naplním svůj čas. A každý dospělý člověk by chtěl být zaměstnán tím, co si dokáže cenit, chtěl by se vyhnout jakémukoliv zaměstnání, kterým jiní pohrdají a chtěl by vyniknout tolikrát i útekem ze skutečnosti tvrdého života do světa, který uvolní, odpoutává - do oné říše, která nám pomáhá k růstu výš. Alespoň něco chceme podnikat, kde by nás mohli pochválit, oslavovat. Aspoň v nepatrných záležitostech chci mít jistotu, že jsem lepší než ostatní, že jsem zvítězil. Proto se chápu tolika sportů a poznáváme, že čím více oborů ovládám, tím jako mladý člověk mám snadněji po ruce možnosti, kterými mohu vynikat. Záleží však na tom, co mám rád, co dovedu uchopit s láskou, ať je to jízdní kolo, hrazda anebo jakýkoliv tělocvičný kus nářadí. Jen dokázat sobě i jiným, že to zvládám. Co mě ale pomůže, abych mohl takovýmto vítězným způsobem překonávat jakoukoliv obtíž? Jen pravidelný, nenápadný trénink. Chci to dotáhnout tak daleko, že mě budou fotografovat, že mě budou tisknout právě s mým nejoblíbenějším nástrojem. Proto se nebojím ani přísné průpravy. Proto dokážeme věnovat tolik času přípravě a pro nic jiného nežijeme celou dobu před samým závodem, že se nám zdá, že všichni a všechno musí žít spolu s námi právě jen tímto způsobem. Jinak nikdo o nás neví. Jen teď v této chvíli si všimnou i ostatní silného jedince, který dokázal proběhnout nebo projet kus dráhy o zlomek vteřiny lépe než tolik ostatních. Proto tě zástupy povzbuzují. Chtějí tě mít na svém podstavci. Pro své uspokojení ti přejí též úspěch. Kolik je ale mezi nimi i těch, co fandí protivníkům? A tvůj úspěch závidí. To už není ono pochvalné sledování tvého procesu, ale napětí, které nepřeje. Nezáleží na tom, jestli se jedná o tým cyklistů nebo mužstvo hokeje či fotbalu. Lidé dokáží úplně slepě šílet kvůli těm několika jedincům, kteří ne vždy čistě hledí na těch druhých vybojovat své vítězství. Ale po každém vítězství se cítí těch několik šťastnými. A zde je libovolné, zda je to oštěp, disk, hrazda, bradla nebo zacvičená prostrná, sport všeho druhu - gymnastika, rytmika či balet. Pamatuj, že nic nebylo vymyšleno jen pro hru samu. Byla by to obrácená logika. Všechny sporty, i kdyby byly vítězně absolvovány, nesmějí v žádném případě být ani pro tebe samoúčelné, jen pro sport sám či pro zábavu. Nemají právo vzít všechn tvůj volný čas. Jinak by ses ochuzoval o to nejcennější a to je hodnocení správného pořadí všech veličin tvého osobního života. Všechny sportovní hry nesmějí být měřítkem tvé osobnosti. Tím bude vždycky tvé vlastní povolání - totiž práce, proces, kterým tvoříš, budeš hodnoty. Proto tě prosím, věnuj se vždy sportu i zábavám jen tolik, abys jimi nabral novou radost, chuť, elán pro práci ve svém povolání, abys byl silnější, odolnější, lepší a přijatelnější pro život doma, abys zocelil své zdraví, nikoliv, aby sis jej sportem a výkony zničil. Je třeba, abys, jakmile hned na začátku poznáš, že ti škodí určitý druh sportu či zábavy, zamyslel se nad tím, jakým způsobem jej můžeš vyškrtnout ze svého života. Nezapomeň rovněž ani na to, že sport ti nesmí být ani v nejmenším příčinou, abys ztratil ohleduplnost mravní. Oděv, bezohlednost nebo zcela volný způsob života. S chutí, s láskou, ale jen potud, pokud ti pomáhá nejen zapomenout, ale tvořit, budovat, žít jako plný člověk a to ve svém. Kolik je smutku v životě, že je nutné si z něho pomáhat. Někdy ušlechtilá zábava - sport, někdy dobrá společnost, která dokáže konstruktivně uvést do práce, zaměstnání, které mohou vykonávat s láskou. Někdy je práce opravdovým trestem, jestliže se k ní blížím s otrávenou náladou, znechucen, jestliže přicházím nevypsan, naštván, třeba z domácích sporů a pod. Kolikerá práce však může být skutečným požehnáním pro jednotlivce, který ji vykonává, jestliže ji koná se zalíbením, zaujetím, láskou, s pocitem, že tvoří nové hodnoty. "Já to zaměstnání mám opravdu rád". Nesmíme ovšem sami hlásat a žít ten blud, že jedinec musí všechno obětovat kolektivu. Jen tolik, abych nezotročoval svoji osobnost. A každý kolektiv musí být složen z lidí, kteří jsou jako jedinci silní, kritičtí a výkonní. Tedy každá komunita je pro člověka, aby mu pomáhala rozvíjet osobnost, umožnila mu růst, vzdělání i vedla život podle jeho ideálu. Práce je tedy prostředkem: 1/ k rozvinutí osobnosti, 2/ k získání potřeb, 3/ k umožnění blahobytu, 4/ k zajištění pro nemoc či stáří.

Vývoj těla i duše musí začínat v nejtětlejším věku, nejdříve rodiče a ti, kdo berou na sebe povinnost vychovávat, musí usilovat o správný vývin duše i těla. Dobře organizované osvěžení, správná volba využívání volného času už od nejtětlejších let a pokud možno být v přírodě za každého počasí. Je třeba už nejmenšího jedince zvykat, otužovat, cvičit, připravovat pro všechny možné budoucí

eventuality. Tato první povinnost by se mohla vtěsnat do věty: "Aby dítě bylo připraveno na všechny i zákeřné zvláštnosti života". Heslo "v zdravém těle zdravý duch" nám nepomůže, jestliže zdravé tělo by bylo vedeno chabým duchem. Je třeba využít každé příležitosti i svého vlivu zvláště na ty nejmenší, abys mohl totéž uplatnit i u svých vlastních dětí. Růst osobnosti musí být harmonický. Práce a zaměstnání musí být voleno podle povahy tělesných a duševních možností. Zvláště mladý jedinec nesmí nikdy padnout do omylu, aby si hledal zaměstnání jen podle velikosti výdělků. Získat si potřeby, ale ne zničit organismus. Jakmile poznáš, že ti kterákoliv i dobře placená práce škodí, jsi vázán svědomím, abys ji změnil, opustil a vyhledal jinou. Je nutné mít určité potřeby, aby se člověk, zvláště mladý, dovedl zařadit do průměrného běhu svého prostředí. Můžeš vystavět i přiměřený blahobyť, ale pamatuj, že nesmíš neustále zvyšovat své požadavky. Jen hromadit potřeby a rozšiřovat přepych kolem sebe, by znamenalo nikdy nedojít klidu. Onen stálý nepokoj většinou přichází z neuspokojených potřeb. Budeš-li žít už v rodině, pak to nechej jako by rodinné radě, která má na paměti jistě i tvé blaho. Nezatvrzuj se ani tenkrát, když máš mnoho anebo když máš nedostatek. Pozoruj sám, zasahuj účinně všude tam, kde vidíš, že je potřebí tvé pomoci, kde přijímají tvoji radu nebo čekají na hmotnou pomoc. A ber si jako svědky svých dobrých akcí své nejbližší. Malé dítě dokáže čistě odzírat všechno, co se zračí v tvém radostném pohledu. Někdy stačí i nepatrná pomoc a člověk si pomůže sám. Nikdy se nezatvrzuj. Nikdy nebude takový blahobyť, aby nebylo třeba pomáhat. Pozoruj prostředí, ve kterém se nejvíc pohybuješ. Ale odpověz si vždycky, jestli můžeš a jakým způsobem dovedeš pomoci jiným. Většinou vlastní poctivá práce bývá měřítkem vlastnictví. Proto není možné do nekonečna zvyšovat bohatství, není možné též bezmezně se udit. Kapitalismus bez mezí je hříšné vydírání. Je to úmyslné stupňování potřeb člověka. Nutí ke směřování všech možných výrobků, aby stupňoval své zisky. Chtěl mít tolik, aby měl pocit určitého bezpečí i v nemoci, stáří, v neštěstí. Prostředky, které společnost dovede produkovat, musí zajistit i lékařskou péči bez ohledu na cenu léků nebo na léčebné procesy. Směrodatné může být jen zdraví. Bylo by tedy neštěstím odmítnout potřebného člověka. Musíme i ve své činnosti učinit všechno, aby si žádný politický systém neosvojoval toto drzé právo. Člověk musí nějak bydlet, šatit se, potřebuje patřičnou stravu. Ne jakýkoliv byt, má to být tvůj domov, máš mít určitou jistotu bezpečí nad vlastní hlavou. Stejně tak i plat má být dostačující aspoň na tzv. životní minimum pro všechny členy rodiny. Rekreační a odpočinek na dovolené není přepychem. Budeš-li však v životě mít možnost určovat tyto výhody i jiným, nezapomeň na to, že každý člověk potřebuje klid, odpočinek, vydechnutí po prožitých tvrdých dnech. Každý týden ale musí být aspoň jeden den věnován tělesnému uvolnění, odpočinku, povznesení duše. Neděle i svátky je třeba prožít tak, aby byla možnost ujistit ty, s nimiž jsem nejvíce, že mám pro ně nejenom pochopení ale i čas. Nasměřuj jejich náplň tak, aby to byl doopravdy den Páně. Ne jen pohodlí, klid, odpočinek, ale též i přijímání všeho, co zušlechťuje duši a vzájemný vztah k jiným bratřím či sestrami. Toto je příkazání, které považuj vždycky za nejlehčí. Není potřebí se zapírat, zde se jenom uvolňuje všechno pro nejvyšší cíl. Den pro Pána. To, co obětujeme z lásky k Bohu se vrací jako požehnání v lidském snažení. Radím, aby sis právě v těchto těžkých dnech prošel celé své i mužné mládí a ohodnotil, jakým způsobem jsi využíval i ten sedmý díl týdne. Jak nám nesmí být lhostejná jeho náplň, tak nám musí vadit, jestliže naši bližní přehánějí právě v tento den svůj poměr ke sportu, k hrám, k zábavám anebo k nadměrnému kutění na chatách. Neděle je nejenom hodnocením uplynulého, ale všeho, co nás má dostat nad průměr, který je většinou šedivý, nezajímavý, spočívá právě v onom správném ohodnocení i příštích dnů, které den Páně uvozuje. Právě v neděli a ve svátky se člověk může pohnout, aby se dostal z onoho nuceného průměru, ať ve škole nebo v zaměstnání, aby dokázal si nejen uvědomit cenu vlastního "já", ale aby si vytvořil opravdu přijatelný program, který bude znamenat skutečný růst pro celý příští týden. A to bez nervozity, bez závisti, věrně, jemně, jako by v požadavcích na každou hodinu. Tedy žádná nečinnost, žádné prázdné hodiny. Ty nejvíce ohrožují duši. Nevyhledávej však nic, co by mohlo uvádět do dráždivých okolností. Vyhní se všemu, kde by byl urážen mladistvý stud. Nevyhledávej ani nebezpečí, i kdyby to bylo v závodění, aby nebylo bezohledné. Vybuduj si systém využívání pracovních dnů, ale též styl, jak prožít den sváteční. Tam nutně musíš mít na předním místě účast na společných službách Božích a myšlenka na to, že to je ztracený anebo nedobře využitý čas, ti musí být cizí. Ubíjí nás právě ona lhostejnost k tomuto posvátnému, co den Páně nabízí a proto tak bezbarvě pro většinu lidí mívá potom i celý následující týden. Postav si pevný řád, jak si troufáš zaříditi svůj domov, okolí, jakou výši blahobytu i jak si zachováš v prostředí rodinném onu jemnou, posvátnou autoritu, kde by jeden druhého podporoval ve všem, co je dobré, krásné, čisté, kde by všechno posvátné směřovalo ne k osobnímu vyniknutí, ale k růstu až do oné dokonalosti, jak Písmo sv. vyzývá - toho, co je v nás Boží. V podvědomí každý člověk chce být skoro všemohoucí, chce to docílit prací a proto vymýšlí. Člověk si chce podrobit i přírodu, ale cítí, že nejdříve se musí naučit ji mít rád. Může si usnadňovat onen trend dřít se, ale ať nikdy netouží po tom - všechno moci zvládnout vlastními silami. Nic nejde stupňovat bezmezně. Jestliže šaty dělají člověka, jak se říká, tedy uvažujme, že oděv má několikrát poslání. První hygienické podle doby, zdraví, podle potřeb. Není bez závad, jestliže se strojíme jen frajersky. Zvláště mladí jsou náchylní k tomu, aby přeháněli i ve své ústroji. Není rozumné nevsímat si třeba vlhka, zimy, sychravého počasí, nenapodobujeme nikdy ony horké hlavy, které chtějí zůstat za každou cenu originální a potulují se bez pokrývky i v zimě, ani se nestrojíme příliš upjatě, protože někdy tato móda je bezohledná na vývin organismu. Viz móda riflová. Někdy poznáváme podle oděvu zařazení do společenské třídy. Máme chodit oděni přiměřeně svému stavu, slušně, ale ne přemrštně. Nedávejme velmi najevo příslušnost k odlišné třídě, pohybujeme-li se v jiném lidském souručenství. Nevystupujme snobsky, bohatěji, nepravdivě, abychom dávali jiným, zvláště chudobnějším najevo svoji nadřazenost. Jedině nenápadnost a dobrota má být důkazem tvé příslušnosti k lepší třídě. Nesmí to být dávaní na odiv privilegií, protože tolik lidí se cítí být odstrčeno, zakřiknuto v tom, že

vidí vnější znaky vyšší třídy nebo vidí nepravdivost, kterou staví i třeba osobu, k níž máme celou řadu dobrých ohledů, na pranýř. V ničem, hochu drahý, nepropadni onomu bludu, abys třeba v kanceláři nebo v zaměstnání dával přednost těm, kdo se strojí nápadně před těmi, kdo vystupují prostě, venkovsky. I v nedbalém oděvu může být duše ušlechtilá, jestliže svojí námahou a obětmi dokazuje, že zná pravou hodnotu času i kvalit druhých osob. Někdy i prostě oděný venkovan dává najevo krajní vypětí pro druhé. Zvláště vlastní děti nesmějí nikdy mít důvod k tomu, aby se styděly za rodiče anebo blízké, kteří jsou oděni v pracovní halenu. Jestliže přijdou příbuzní z venkova, většina vznešených se k nim nehlásí, stydí se. A přitom rozdíl je jen v oděvu. Bylo by to zlé, kdyby děti se nehlásily k prostě oděné vlastní matce. Šat nesmí nikdy počítat s padlou přirozeností. Má doplňovat jen krásu těla, nesmí ani dráždit, ani nechávat přílišně vystupovat tvary těla. Nápadná móda je většinou diktována, zvláště u dívek, módními mužskými podniky. Proto je tolik vzorů děláno jen na zvýšení dráždivosti. Příliš těsné šaty nebo nápadně vystřižené, příliš krátké nebo na veřejnosti móda koupacích oděvů. Začátek většiny nevěr začíná právě tímto nemožně řízeným okukováním druhého, špatně oblečeného jedince. Jestliže se takový člověk chce líbit jiným, nesmí usilovat o to, aby jej stáhl na scesti. Muž nesmí za žádnou cenu dávat přednost, a na to je třeba dbát již od nejmenších začátků, aby mu byla milejší cizí žena, která je nápadněji oděna, přimalovaná, méně oděna než vlastní, tolikráté ustaraná manželka. Proto je to ničemnost, jestliže najednou si všímá víc té, která vypadá mlaději, jemněji. Vždyť tolikráté tvrdé ruce anebo ustaraná tvář jeho nejbližší průvodkyně života je možná zaviněna jeho vlastním jednáním. Nevadí mu, že mu uklízí i špinavé hadry, nedbá na svoji únavu, aby když přijde domů, mohl být spokojen a v čistém a bezohledný muž tolikráté zamění reklamě podobnou dívku nebo ženu za svou skutečně milující manželku. Zde je třeba jemného taktu, který neuráží, ale upozorní na chyby a ohleduplnosti, která si váží i těch nejmenších služ, i když se jedná o člověka nejbližšího. I v rodině má však každá žena dbát, aby byla úhledně upravena, má poutat, ale ani doma mezi nejbližšími nemá dojit nikdy k oné, dnes hlásané, bezostyšnosti. Žena, manželka, matka tvých dětí musí vždy zůstat onou jemnou, ohleduplnou i stydlivou osobností. Šťastní ti jedinci, kteří se mohou celý život jakoby po krůčcích dobývat. Pamatujme, že polooděné tělo dráždí víc než tolikrát zcela bez oděvu v přirozených krátkých úborech. Srovnej jen onu klasickou krásu starořeckých těl. Je to nejdrahoccennější výtvar Tvůrcův, ale člověk do něho nesmí vkládat onu dravou, nemravnou bezostyšnost. Srovnej onu nádheru starobylých obrazů v našich chrámech i v galeriích. Předmětem tvého zpytování dnes musí být i tato oblast. Všechno dobré i zlé začíná nejdříve od myšlenky, představy. Jestli se pohybují po předmětech, kde krása znamená hodnotu, pak máš naději, že jdeš správným směrem. Esteticky krásné je to, co se líbí. I oděv má doplňovat onu přirozenou krásu a zvyšovat půvab. Není zbytečná touha po krásném modelu, po originálních projevech i na tomto úseku. Oděv má být vkusný, krásný, citlivý. Není mnohdy ani marnost u dívky a ženy, použije-li někdy jemný růž na rty nebo na tváře, pokud chce jen přizdobit třeba svůj unavený obličej. Jde často o zakrytí přirozených nedostatků. Pro mnohou dívku je tato skutečnost dost těžká. Jestliže žena čeká dítě, je většinou její obličej bezbarvý, nevzbuzuje u těch, kdo ji potkávají, přílišné nadšení, tedy tam to považují za zcela normální. Vybledlá tvář může přece jenom zračit i půvab pro svého nejbližšího člověka. Ať nezapomene žádná žena či dívka, že musí mít vždycky rezervu, aby stála za dobývání. Neustálá touha po poznání ráje, ale sama člověka nemůže uspokojit. Po poznání zůstává v člověku stejný pocit, jaký byl u prvních lidí, totiž prázdnota a jistota, že nejsme uspokojeni. Nesmíme se vyplýtvat na věcech nízkých a marných. Všechno ve světě cílí za tím, aby mělo v něm pevné jisté místo. I člověk chce místo bezpečné, krásné, praktické a pohodlné. V tomto ohledu je ze všech tvorů člověk nejvíce vybíravý. Každý jednotlivý člověk má mít svůj domov, má-li prožít pokud možno štěstí jako své, jako pocit blaha z vlastního hnízda. Proto netouží asi nikdo ve své podstatě bydlet v činžáku nebo v továrním bytě, kde není žádné soukromí nebo jen v jedné místnosti s mnohými, ale chce obývat prostor, kde právem může říci, "zde jsem pánem" (my home, my castle). Vede nás to k tomu, že nutně musíme usilovat o tak honorovanou práci, aby každá rodina mohla žít z tohoto pocitu - "jsem zde doma". Ať je to malé, ale musí být čisté, úhledné, spořádané. Říkám, že je rozumnější bydlet třeba v bytě ne větším než kufr, ale vlastním. Zde má nalézt po práci otec odpočinek, matka může mít prostředí vhodné pro výchovu svých dětí a děti praktickou ukázkou, jakým způsobem mohou naplnit shodou, dobrotou a láskou, ale též i statečností ten prostor, který budou kdysi obývat. Je to strašná zodpovědnost zaměstnavatelů, aby honorovali pracovníky tak, aby měli možnost bydlet v domech rodinných, nikoliv v bytech kasárenských.

Stud.

Nejvíce se ostýcháme toho, co je nám nejbližší. Největší neklid, máme-li působit právě na ty, co jsou s námi nejvíce. Je jistě zkušenostní pravdou, že nejméně poznáváme to, co vlastněme. Často se chováme nejvíce právě k tomu, co musíme mít vždycky s sebou a to je mé "já". I těmito končinami musíme projít a není rozumné jít tak, abychom vlastní vinou učinili z tohoto prostoru svět neznámých veličin. Máme se pohybovat na půdě, která je s námi obeznámena. Je důležité, abychom si nedělali z každého hned přítele nebo přítelkyni, protože v každém z nás dřímají síly tolikrát výbušné a nepřátelské. Snad jen těch několik kroků, kterými jdeme spolu cestou k neprobádané sfínze nebo k propastným hlubinám, či upíráme pohled do nedozírných dálek. Všechno je vedeno bezmeznou touhou ukázat v lásce krásu, vznešenost, důstojnost i část z těch sil, které ti Všemohoucí daroval. Ty sám jsi povinen být šťastný, ale víc si povinen jiné k těmuž štěstí vést. V člověku jsou nejenom ty síly, které již zde působí jako hotové, ale i ve svých dlaních třímáš řadu utajených možností, skrytých, nevyužitých, člověku neznámých. Teprve jejich objevením a uplatněním jsou životodárnou silou každého jedince. Musíme usilovat o vytvoření typu, který jiným dovede dát stejný směr k těmuž cíli, který dokáže pomáhat všude tam, kde není ani potřebí vyzvat k akci. Nejsme jenom jednoduše utvořeným jedincem, nejsme jen hmotnou částí hmotného vesmíru, ale máme navíc velkolepost duchovního

světa. Není ani jenom hmota, ale též ne jenom duše. Jsme obojí, učiněné v souladu. Proto je nutné, abychom si všímali obojího, odděleně i společně. Hmotná skutečnost se projevuje podle ústrojí, které jsou právě v činnosti. Pudová stránka - hlad, žízeň, právo na život. Smysly podle působení - zrak, čich, chuť. Sexus - přirozené napětí v člověku, ovládáno silou vůle, nutnost sebezáporu. Smysl pro práci, zaměstnání, odpočinek, touha po hře, po sportu, po lásce, po samostatném díle.

Nezávislost

Touhou každého mladého člověka je zachovat si za každou cenu nezávislost. Škoda, že tolikrát se za touto vlastností skrývá svěhlavost jinochova anebo vlastní hlava dívky. Je to spojeno s touhou chtít si dělat, co se člověku zamane. Syn projevuje svůj tvrdý postoj k otci a odůvodňuje to tím, že si na sebe vydělá, proto nepotřebuje pořád zdůrazňovat závislost na radách a odmítá všechny pokyny vlastního otce. "Co jsem ti dlužen, to ti vrátím a dnes již po tobě nic nechci, nechej mě na pokoji"! Takto v nevychované rodině končí předávání odměny za všechny projevy oddané lásky i péče o dítě. Každá touha pomoci dítěti vzhůru je odmršťována. Dcerka se vymkne touto záminkou péči matky, jen aby byla naprosto svobodná, tzn., že si nechce dát již ani radit. Postaví si svoji hlavu, ve zlém opouští matku a odmítá každou starost o sebe. Toto ale není nezávislost, která osvobozuje. Těžko bychom to vtěsnali do této podoby. Jen potud ale bude člověk svoboden, nezávislý, pokud si nepřipoutá na sebe jakoukoliv osobu nebo věc tak, že by ztráta způsobila těžkou nepřekonatelnou bolest. Kolik trápení působí ona nejryzejší láska dvou přátel, když není možno vyhovět ve všem, protože projev skutečné lásky znamená i vytknout chyby. Kolikrát takto na sebe navázání přátel nedovolí ani změnit program, nedělají si často starost s dodržením daného slova, nesnesou žádné tvrdší napomenutí od toho, komu dříve projevovali svoje ušlechtilé city. Za žádnou cenu však nevyžadujeme pro sebe projevy obdivu či oddanosti, jestliže nejsme silní natolik, abychom je spláceli. Jsem-li spoután, byť jenom jednou osobou, jedinou bytostí, která mě nutí, abych nechával trhliny v plnění svých zásad, jsem nesvoboden, nebudu moci nikdy sebrat svoje síly a projevit se jako samostatná aktivní osobnost. Jedině tím se zprostím škodlivých vlivů, jestliže užívám věci jen potud, pokud mi pomáhají, abych byl lepším, spokojenějším, čistším. Jedině tak podporují můj růst a pokoj v nitru i v celém okolí, ve kterém se pohybují. Jen pokud mi pomáhají, abych byl lepší! Tímto způsobem mohou být spoután, abych cítil zodpovědnost za vykonání všeho, co jsem poznal, že je ušlechtilé. Jen k těm mám cítit náklonnost, kdo dokáží pozvedat výše. Jde o získání onoho trvalého pokoje, nikoliv jen o zdánlivý pocit, který mně zaujme jen na krátký okamžik. Tato nezávislost mi pomůže, že nejsem nešťasten ani tenkrát, když mám pocit naprosté opuštěnosti. Jsem tak sám, ale nejsem-li spoután, jsem volný pro ono velké pouto v Bohu. Kolik je to zůsobů, které mohou člověka svázat? V kolika společenských systémech musí nutně samostatná osobnost cítit svoji vázanost? Za feudalismu měl člověk jen takovou cenu, jakou představoval jeho majetek. Proto sebedůležitější postavení nic neznamenal, nebylo-li spojeno s lénem, s půdou, se statky. Ani duchovní nic neznamenal ve farnosti, jestliže se k jeho praxi nevázala i praxe na gruntě. Učitel, lékař, kněz - každý byl vázán na majetek, ze kterého bral užitek. Měl dokázat, že je samostatný. V nacismu byla celá tíha úsilí člověka položena do krve, rasy, do nadřazeného generačního potenciálu vyvolené germánské rasy. Všichni ostatní byli v očích vedoucích nacistů vázání nízkými pudy, takže pohrdání nacistů vycházelo právě z této vazby na nižší genetický původ. Proto došli tak daleko, že slabé tělesně a duševně zaostalé ubíjeli, odstraňovali. (Übermensch - Knechtvolk). Jen vazba na tzv. čistou krev znamenala všechno. Jinak to bylo jen mihotání pracovních čísel, které bylo nutno nahradit, jakmile se ukázala slabá produkce. Sám člověk neznamenal v nacismu zcela nic, jen podle velikosti služby v mase měl svoji hodnotu. Člověk je postaven křtem do oněch možností, ve kterých může svobodně vybírat mezi dobrem i dobrými a lepším a tím umocňovat v sobě krásu, lásku i nadšení. Zesiluje tím svoji navázanost na to, čím roste osobnost. Tato svoboda v člověku je tou největší úctou, jakou byl člověk ze strany Boží poctěn. Není většího vyznamenání již pro malé dítě, než důvěra rodičů. Vychovatel nenadchne víc hochu nebo dcerku než svěřením úkolu. Dívka nemůže být víc nadšená, než je-li jí ponechána naprosto svobodná volba, když se třeba rozhoduje uzavřít svůj vztah s blízkým člověkem. Nesmí tam být žádná vazba nátlaku. Člověk nemá ani vznešenějšího poslání, než dávat věcem novou hodnotu a to svou osobní, není-li poután na něco, co je nižší, protože věci dostávají v očích člověka právě vnitřní hodnocení podle krásy jeho vlastního nitra. Bůh však chce, abychom dokázali volit dobře, abychom poznali pravou hodnotu věcí a nenechávali se vázat něčím přednostně před tím, co v očích je vznešenější. Zvláště mladý člověk musí znát správné pořadí věcí a důležité musí dovést dát na přední místo před tím, co je vedlejší. Všechno, co nás vede k onomu poslednímu cíli, tj. k Bohu, musí být voleno ve svobodě a nezávislosti. Kristus nás učí brát všechny záležitosti pod zorným úhlem věčna. Každý si musí vyvolit svůj správný okamžik života, tedy vyvolit to, co vede k cíli, nikoliv proti němu. Proto je tak vznešené ono postavení každého člověka. V pořadí hodnot musíme přilnout jen k tomu, co znamená vzhledem k věčnosti hodnotu, bez ohledu i na tzv. lásku, bohatství, umístění v zaměstnání, na blízkost nebo dálku lidí. Jak je důležitá nezávislost k bohatství, aby nám stačilo to, co potřebujeme. Proto je důležité ono uskovňování v dospívání po vzoru Kristových učedníků, kteří byli o to svobodnější, protože nebyli spoutáni ani péčí o majetek, ani pohodlností místa. Měli tolik, aby žili a bohatství nacházeli ve svém pravém postoji ke všem statkům vnějším i vnitřním. Člověku nestačí jen mít střechu nad hlavou, chce mít tolikrát domov dobře vybavený, prostředí, které by budilo závist u jiných. Zvláště křesťan má dbát vždycky, jaký příklad dává, aby to nebylo pohoršlivé, k čemu je vázán. Nesmí dát najevo pocit smutku nebo neštěstí, že má méně než jeho kritikové. Ona otázka, co by řekli na to třeba jiní, nesmí být směrodatnou, aby přijímal jejich šablonu. Tam to může být jen vědomí oběti pro vyšší cíl. Ve všem jde o osobní vztah k věcem i k lidem. Vždycky nebude moci člověk, zvláště ne mladý, volit všechny prostředky, které by chtěl využívat tak, jak jsme si nemohli zvolit ani příslušníky vlastní rodiny. Musíme cítit i návaznost na starší, někdy

i nepohodlné příbuzné, kteří potřebují víc už než jen ohledy pro svoji osobní neschopnost. Kolik to je oněch strašných rodinných sporů jen kvůli tomu, že se nám zdá, že někdo naši návaznost na pohodlí nebo na náš denní rozvrh narušuje tím, že nás potřebuje. Proto tato tvrdost stíhá jako nemoc dnešní společnost, že se zbavujeme oněch opěrných bodů zkušených životů před námi. Sami musíme tolikrát prožívat onen pocit vyhnanců, abychom pochopili už jenom prostého bezdomovce. Kristus ukazuje životem v Nazaretě, že domov je důležitý, aby byla zachována osobní nezávislost. I ke všem prostředkům, které musíme užívat, musíme být nezávislí. Kristus se nedal nutit ani k zázrakům, žádný neudělal jen proto, aby dokázal svoji moc nebo nadřazenost. Kristus posvěcuje manuální práci, aby dokázal, že na ní není nic ponižujícího, jak bylo mínění ve starověku, posvěcuje jí sám, pracuje rukama. Nestaví práci hlavou výše než práci rukou. I prosté zaměstnání může být podkladem osobní svobody. Dokazuje soběstačnost, může osvobozovat myšlení. Musím mít své povolání rád a pak jsem svoboděn a sebetěžší zaměstnání mě nespoutává. Většina, zvláště našich mladých, dává přednost zaměstnání duševnímu před práci rukou. Práce osvobozuje tenkrát, jestliže ji dovedu využívat v optimistickém duchu jako službu jiným. I v těch nejtěžších zaměstnáních musíme nalézt svůj vztah k pravému štěstí a pomáhat všem trochou vnitřní radosti, spokojenosti, kterou nehrajeme, ale z přesvědčení ji bereme tak, že nás nezavazuje nejenom klidu, ale dodává sebedůvěry. Správný, svobodný člověk dokáže, kdykoliv je to potřeba, opustit všechno, co žije a co má, aby prospěl ostatním. Kristus se odvolává právě k této svobodě, že i lišky mají svá doupatá, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil, ale neříká to roztrpčeně, se smutkem. Jestliže se jedná o potřeby bratří a sester, mladý člověk má nadšeně poskočit a sledovat právě to, co jiným může roztrhnout pouta anebo vazbu na tíhu života. Proto Kristus zdůrazňuje s takovou láskou "nechte malých přijít ke mně" a odmítá všechny, kdo mu připomínali jeho vlastní únavu. Odmítá i vlastní příbuzné. Kdo je mi otcem, matkou, kdo jsou moji příbuzní? Nechce být vázán, chce zůstat svoboděn pro svoje poslání. "Jen ti, kdo plní vůli nebeského Otce, jen ti jsou odůvodněně navázáni na mne a já na ně". Kristus hlásá evangelium, které učilo zapomínat na sebe a vidět své štěstí jen v blahu jiných. Jen jedna povinnost ho váže a té využívá. Celou svou inteligenci, moudrost má i mladý člověk podobně dávat do služeb. Tak, jak Kristus mohl potvrdovat moc svých slov zázraky, svým celým jednáním, nedá se mást ani navázat na bohatství. Jak je důležitá zdrženlivost vzhledem ke všem smyslům, které dokáží člověka zbavit celé osobní svobody. Podle Kristova vzoru každý, kdo bere na sebe povinnost nebo právo hlásat evangelium, má dokázat postavit všechny své síly a dovednosti za tím cílem, aby získal člověka pro Boha. Kdo z našich mladých dokáže něco obětovat ze svých zájmů, zálib, pohodlí a aspoň v něčem vyhovět zájmům duší jiných. Kdo získá jedinou duši pro Boha, svou vlastní už zachrání. Pro kolik našich mladých jsou to jen prázdně znějící slova. Jestliže dáme každé věci skutečnou hodnotu, umístíme je na její pravé místo. Někdy je to ona přepěče ve vnějších potřebách, někdy se vážeme touhou vyniknout ve sportu, ve hře nebo někdy i ve vědě, abychom udivili ostatní. Kolik mladých lidí je tím docela odváděno od péče o vlastní duši. Mnohé mladé mlsání, tedy touha po dobře připravených pokrmech tak sváže, že nám ničím není ani prosba církve o zdrženlivosti na velký pátek nebo popeleční středu. Cítíme, že jestliže se dokážeme osvobodit od chtivosti právě v době posvátného postu nebo adventu, že se stáváme svobodnějšími pro každou službu bližnímu i Bohu. Nedej se vázat ani přílišným přátelstvím nebo ohledy na ty, kdo nedbale využívají těchto zásad. Kolik našich mladých je odváděno od účasti na službách Božích jen tím, že jsou svázáni sportem a různými kroužky. Kolik ohledů dokáže člověka svázat, že se neosvobodí ani tenkrát, když může svoji duši přivést ke klidu ve svátosti smíření. Dovést odložit ohledy a vyúčtovat, chopit se celé své osobnosti a vyrovnat všechny neshody minulých dnů. Každý z mladých se musí cítit nešťastným, kdo je již v raném dětství spoután touhou po slávě anebo podhlédá psychologii nevychované masy. Kolik je to příkladů i v dějinách, že se zhroutil ze svých výšin i nejmocnější až na úroveň popraviště ať faktického nebo duchovního. Mladý člověk se má umět obklopit těmi, kdo jsou opravdu nejvěrnější a nemyslí velmi jen na sebe. Jidáš se nedokázal zbavit svého chtíce po penězích a zradil. Jak vypadá neukázněná rodina, kde každý chce vévodit svými názory. Kdo pro nás má být větší? Apoštolové se hádají o místa, navzájem se urážejí, jsou k sobě hrubí. Proto jednu dobrou zásadu si pamatuj, že není možné stavět na nikom, kdo je hrubý ve výrazech nebo v jednání. Jestliže člověk nedokáže bojovat se svojí neomaleností, je-li sám, jak může se odvážit připoutat k sobě někoho, kdo potřebuje ohleduplnost, něhu a laskavost. Proto Kristus ukazuje, že musíme být hotovi i k té nejnížší službě - apoštolům umývá nohy, abychom se vycvičili dříve, než je toho potřebí v oné ochotě pamatovat jeden na druhého. Každá ryzí služba očišťuje vlastní nitro. Jen sobec zůstává v sobě nečistý. Jak je to důstojně krásné, jestliže mladý člověk dokáže v troše pokory vzít na sebe aspoň nějakou službu, kterou může zjednodušit anebo zkrášlit život někomu z blízkých. Každá služba je jako očištný kartáč. Kristus se nebojí kleknout před člověkem a jako by ho prosil - nechej se očistit. I pro nás, pro každého, platí tato prosba zvláště v ty dny, kdy se nám podává tato pomocná ruka ve svátostech. Jestliže se bojíš překročit touto službou svoji vnitřní nerudnost, není možností, aby i Kristus mohl jakýmkoli způsobem zasáhnout. Stydíš se nebo se obáváš, nebo chceš se přizpůsobovat jiným? Podívej se na důsledky životů těch, kdo jsou slabší. Kristus obětuje všechno, co člověk má, zdraví, práci, čest i život za to, aby se sám sjednotil s otcem a aby sjednotil v lásce všechny ty, jímž o nebeském Otci hovořil. Jen sláva Bohu a mír k lidem může být tím nezlomným poutem. Kéž by to byla i pro nás norma jednání. Čeho se člověk zříká, jestliže poslouží? Co dává ze svého a obětuje jiným, aby získal mír pro svoji vlastní duši? Čím lépe projevíme i Bohu úctu než tím, že svoji duši učiníme služebníkem bratří či sester? Ptejme se častěji, co stojí v cestě mezi námi a Bohem? Je potřebné zamýšlení nad vším, co nám překáží, abychom se zbavili své závislosti na lidech a vyměnili ji za osobní nezávislost, ve které se můžeme obětovat Bohu. Neodmítejme anebo nepodceňujme ani ušlechtilé, přirozené názory na záležitosti svého zaměstnání. Kontrolujme se ve svém vztahu i k dnešnímu zaměstnání, k zálibám, ve kterých cítíme

i třeba jen částečnou závislost. Nevlídnost přichází z toho, že se bojíme odložit jen na chvíli svoje záliby. Někdy i vyspělost ve sportu dovede ušlapat víru a znamená rozklad ve vlastní duši. Kolika mladým lidem dovede sport usměrnit jejich život správným směrem nebo víc bere čas i možnosti využít všech prostředků a času k tomu, abychom posloužili vlastní duši a vzdali čest Bohu? Největším naším neštěstím bývají všechny náruživosti nebo zlozvyky, které zcela lehkým způsobem získáme a učiníme z nich program vlastního života. Pití, kouření nebo nezvládnuté náruživosti dovedou zcela zaujat, že nás vtáhnou v sebe. Najednou pomíjíme povinnosti, nevyužijeme volného času a stávají se pro nás oním nebezpečným úskalím, které nám vezme i jenom chuť ušlechtilě přemýšlet. Míč, kolo nebo kanoe mohou být pro nás prostředkem, kterými chráníme svůj duchovní život, ale též jestliže se dáme přemírou spoutat, mohou znamenat náš duchovní rozklad. Štasten, kdo dokáže udržet v mezích všechno, co je nebezpečím pro duši, co nám ubírá klid, radost, co rdousí nadšení a dovede je nahradit právě onou radostí, někdy až rozpustilou z toho, co dokáže člověk, který je zcela svoboděn. Je neštěstím, že většinou v dospívání ztrácíme pohled na správné pořadí hodnot. V nich věrnost k Božímu zákonu bývá často až tím posledním. Jen technické vzdělání nebo právní či filozofická erudice nesmějí být tím, co je směrodatné pro celý běh našeho života, tím méně výdělek anebo pochvala. Jen nezištná práce pro jiné, tedy služba, musí být tím prvořadým. Inteligence pro tolik i našich zdanlivě ušlechtilých lidí se stává důvodem, že vykořisťujeme nejvíce nejdříve své nejbližší. Chceme platit víc, než oni. Dnešní doba zpřevracela celé pořadí těchto hodnot. I tento tvrdý rudý režim nás nutí k úvaze, že majetek může být odcizen, vzdělání, že nám nepomůže, nemůžeme-li vykonávat svůj úřad a jediným měřítkem osobních kvalit zůstává poctivost, věrnost, píle a zbožnost, které naplňují naši vlastní duši. Musíme si pamatovat a připomínat to i těm, které máme blízko, že člověka mladého, ušlechtilého, s čistým myšlením, můžeme připoutat k sobě i k věcem Božím jen svojí nezištností a ryzostí pohledu i ve vykonávání svého praktického života. Nechme si aspoň v určité dny projít hlavou všechny okolnosti, které z člověka učiní člověka závislého, povrchního, zkorumpovaného, člověka bezvěrce a na druhé straně změř si tu druhou řadu třeba jenom prořídilých příležitostí, které ti pomáhaly k vnitřnímu i k vnějšímu růstu, činily z tebe objektivního, hodnotného člověka, který tkvěl svým vnějším životem ve službě jiným s hlubokou vírou v Bohu. Změř si obojí řádky těchto hodnot a zjistíš, co stojí za to, abys k nim přilnul nebo je odmítl. Jen odvrhnout od sebe všechno, co nás činí závislými na osobám i věcech. Teprve pravda, která vychází a tkví v Bohu, nás plně osvobodí.

Ž e n a

1/ Není přehnaný názor, že výše vnější kultury, duchovní byla vždy měřitelná vztahem k ženě, k jejímu postavení ve společnosti nebo v rodině, státě i zaměstnání žen. Stačí, abychom si všimli kulturního prostoru antického světa. Staří Řekové postavili ženu nejvýše, jak je možné ve světě člověka postavit, povznesli ženství a s tím i ženu Afroditu až na oltář. Ale sama žena väděla, že na oltář nepatří. Hledala únik z těchto výšin a dostává se až do propasti mravního úpadku v zástupkyni Heteře, která z Olympských výšin stáhla ženu ze všech jejích hodnot. A uctívá ji jako prostitutku, která se prodává, anebo spíše dává s tělem i duší, časem i schopnostmi nabízí celou svoji bytost. Uvažme tyto hrozné kontrasty. Čím je možné zladit tyto protiklady? Nebo je žena jen to, co hovoří o jejím vnějším zjevu? Krása těla, hloubka očí, vlnivý vlas, ladná postava a milý, podmanivý úsměv? Není toto všechno jen lákadlo, který zmaterializovaný svět nabízí, aby ji pošlapal jako nejnádhernější kytici květů? Je její hodnota jen v tom, jak dovede lákat, vábit, jak si podřizuje slabšího, v tomto případě muže a s úsměvem kokety dokazuje svoji nadvládu? Je možno hledat ještě něco mimo tyto záležitosti u ženy? Jak je to možné, že sám Plato se svým jemným přístupem prohlašuje, že žena nemá duši? On, který doslova připravoval půdu křesťanství. Žena byla hledána většinou jen pro tělo a pobavení. Ve všech úsecích dějin je si toho vědoma. Proto mužové všech ras a věků nehledali většinou nic jiného než její tělo a ona je nabízela. Brali svojí vášnivostí i její krásu. To, co nabízela, končilo v přeludu a nedokázali využít nic z těch jiných darů, které byly znesvěceny právě touto materialistickou hrubostí. Nikdo v ní neviděl duši. Názor antiky byl materialistický, hmotařský, jejich požitky končili právě na této úrovni. Jak chceme hovořit v tomto období o nějakém ušlechtilém vztahu muž a žena?

2/ Rozdíl a to tak podstatný, že se zdá, jako by byl znovu vytvořen, znovu zrozen názor křesťanský, myšlení věřícího člověka, vztah k věřící ženě. Vezmi knihu moudrosti ze Starého zákona - úryvek, kde je líčena poctivá žena, matka, představitelka domácnosti a pomocnice muže. Muž může být spokojen, šťasten jen jí a ona mu umožňuje, že může zasedat v radě starších, pečovat o blaho veřejné, protože vše doma i péče o čtenou rodinu i o potřeby, které si vyžaduje tato služba, je obstaráváno jeho manželkou. "Přede vlnu a zhotovuje z ní všechno, co je potřebné pro dům, tká, shromažďuje všechno, aby rodina mohla žít v hojnosti. Vyzná se i v obchodu, je šťastná a bohatá na děti i dětmi. Je jako úrodná réva, jako plodná oliva, která dovede naplňovat radostím a štěstím i jiné, ale rovněž dovede i žít a žít pro všechny drahé. Neodmítá nuzného, protože má srdce a to bylo teprve v Kristu určeno, aby z ní bohatla bytost a vyrůstala v postavu ušlechtilou, krásnou právě tím, co dovede obětovat"... Kráslí a obšťastňuje a teprve křesťanstvím se stává tím principem, který netáhne jen k sobě, ale dovede povznášet nad sebe. Antický muž viděl tělo, krásu, sledoval její projevy a viděl i práci, všechny efekty její činnosti, ale do duše ženy nepronikl. Jak by též mohl? Viděl sice, že ženou může být šťastný, ona jím silnější, ale nic kromě viditelného života. Proto muž viděl v ženě krásu bez duše, nebyl schopen jí cokoliv nabídnout, dát jí víc. Proto jí jenom využíval pro sebe. Byla to jeho libovůle, kterou jí přijímal nebo odmítal, zahnal, kdykoliv se mu zachtělo. Proto byla vždy považována za něco méněcenného, nečistého, proto nikde nečteme, že by seděla u nohou některého z významných učitelů. Nevystupovala nikdy na veřejnosti, nesměla ani hodovat s muži. Byla oddělována. Nemůžeme však popřít její pravé místo ani oddiskutovat tolik zásahů statečných žen. Stačí vzít Starý zákon. Ona velká Judit, která svým odhodláním zmohla víc, než celé vojsko, které si zoufalo obležené

v Bethulii.

3/ Moderní názor - co dá moderní žena člověku, co od ní očekává? Mužové nežádají většinou nic, než tělo a moderní žena nic jiného nečeká. Stačí jen sledovat, kolik lidí se mihá kolem a náš názor na jednání i tolika tzv. inteligentních lidí je shodný s názorem a jednáním těch nejhrubších nejspustlejších antických smyslných mužů. Je to jakoby jen vzájemné číhání, kdo koho může dostat níž, stáhnout do bahna nemravnosti. Co je víc než toto, je názor křesťanský, protože on jediný dává ženě místo, dává jí na výši, kde je stejným obrazem Božím jako muž, je stejně k této hodnotě vybavena. Co rozumíme emancipací? Je to nejhorší zbavení cti ženy, protože má být postavena ve všech vnějších záležitostech na stejnou úroveň jako muž, i když po vnější i vnitřní stránce je vybavena zcela jinak. Emancipovaná žena, i když usiluje o vyniknutí v mužské společnosti, ať je to v řemesle, ve sportu, v jakémkoliv postavení, které se na ní vyžaduje, mnohdy je podrobována i nadlidské námaze. Je nucena vyžít se, ale psychická stavba sama nám ukazuje, že to není možné zplna, než jen přes muže. Proto nemůže být ani šťastna jinak, nemůže ani toužit jinak vyniknout, protože žena je celá v bezpečí teprve v obou. Tedy v jednotě s milovaným mužem. Jak tuto otázku vyřešil Kristus, jak na ni odpovídá? Odhaluje jako první duši ženy. Proto je jeho styk s ženami naprosto revoluční po každé stránce. Jeho vztah k nim je neslýchaný. Nebylo známo, že by kdokoliv před ním vysvětloval Písmo ženám. Kristus dává naprosto odlišný pohled na ženu, ten diktuje nutnost našeho vztahu k ní.

Kristus v rozhovoru se Samaritánkou. Tento rozdíl by nám nevysvětlil, kdyby šlo o nějakou vznešenou dámu jeho vlastního národa nebo o ženu z nejvyšší společnosti ať římské nebo židovské. Ale jde-li o ženu národa, jímž všichni pohrdali jako národem nečistým - o Samaritánku, pak pochopíme onen naprostý zlom v celém pojetí. Jeho učedníci se divili, jak se může obírat ženou samaritánskou a k tomu ještě tím způsobem, jak jí vysvětloval svoji vlastní nauku. Vždyť se jeho vysvětlení nelišilo ničím od toho, kterým je samy instruoval. Poprvé ukazuje, že není a nesmí být rozdílu mezi mužem a ženou, jedná-li se o jejich vztah k Bohu. Vnější známky, jednání i hodnota je až na druhém místě. Přední zájem musí být mířen na duši, protože ona je sice poutána tělem, ale je tím principem, který tělo přetváří. Duše půjde jako svědek činů i po tom, když z celé krásy a lákavosti nezůstane než neurčitá hmota, která odpuzuje. Proto ukazuje, že je nutno obírat se obojím. Jestliže Samaritánka poznává jeho nauku z jeho vlastních slov, dává výraz své touze po lepším životě, po životě čistším než doposud svou prosbou - "Pane, dej mě té vody, abych nežíznila na věky". A touto prostou větou zahrnuje celou váhu své vůle, poznává ještě jiný svět, vidí jiné povinnosti v docela rozličných hodnotách, svůj poměr k věčnému, nekonečnému Bohu a ten považuje za vyšší. Tato touha vzbudí v ní všechny síly natolik dostatečně, aby jí to odvrátilo od prázdnoty a nicotnosti přítomného života. Jestliže stejně s láskou přijímal Maří Magdalenu, která nežila až do setkání s ním jinak, než jak jí k tomu pudila krása, živelná touha užít a vyžít se, jestliže mu padá k nohám a slzami chce smýt své vlastní hříchy, zašlapává v prach svoji minulost před ním. A Kristus jí přijímá prostou větou - "mnoho milovala, mnoho se jí odpouští". Jestliže zachrání ženu cizoložnou nejen před ukamenováním, ale vybízí ji k novému životu - jdi a více nehřeš, kolik to bylo jistě i jiných, kdo ukazoval onen naprostý kontrast od nauky učitelů a zákoníků židovství. Nemusel sám postavit tak důtklivě všechny tyto případy, aby otřásl svědomím současníků? Chtěl je varovat, aby sami vedli nejdříve život, který povznáší a posvěcuje? Proto si Ježíš Kristus - druhá Božská osoba volí svůj život ze ženy jako všichni ostatní smrtelníci. Proto utváří novou ženu a dává jí pevné místo ve svém království, naplňuje její život po stránce duchovní, ale posvěcuje i tělo, protože obojímu vytkl nové, pravé místo. Ženu čistého života obdarovává čistou opravdovou láskou. Proto chtěl, abychom se naučili správnému poměru k ženě od něho samého, od jeho vztahu k Marii, jeho vlastní matce. Žena - Marie. Nechejme na okamžik působit nyní skutečnost života Panny Marie. Anděl k ní přichází jako k dívence tím neslýchaným pozdravem "Zdrávas milosti plná, Pán s tebou, požehnaná tys mezi ženami a požehnaný plod života tvého" - ona překvapeně odpovídá. Jak by neměla být udivena, když je uvyklá pokoře, že se nepovažovala za nic jiného, než jen za služku Nejvyššího. A nyní jí oznamuje: "Ty budeš matkou Nejvyššího - Božího Syna". Prožívá v tomto okamžiku to, co musí prožívat každá čistá dívka - úlek. "Já, která nepoznávám muže, jak se to může stát?" A tu jí anděl dává vysvětlení: "Duch svatý sestoupí v tebe a zastíní tě, nemusíš tedy mít obavy o svoji čistotu, o stud, neboj se, že musíš porušit slib, Bohu daný, slib panenství". "Jak to ale, že mě nazývá plnou milostí?" Ty jediná jsi musela být uchráněna všeho, co je sebemenší skvrnou na duši tvorů. Ty jediná, protože sama jsi Bohem navržena za matku Vykupitele. Proto nesmí mít tvé nitro žádný stín. Musíš svoji podstatou být nejčistší. Proto bylo její početí života bez skvrny dědičného hříchu. Kolik to bylo divů, kterými Bůh připravoval místo svému synu. Bůh jí obdarovává milostí, láskou a láska se umocňuje vždy jen bolestí. Vždyť její jméno samo - Maria se rovná Marha - plná hořkosti, ukazuje, že svoji vznešenost bude vykupovat svým vlastním utrpením. Z jejího těla přichází přirozenost syna Božího, proto jí obdarovává takovou úctou. Ukazuje na ni jako na vzor všech žen a zdůrazňuje, že ke každé ženě nutno přistupovat s úctou. Ona se stává spoluúčastnicí na jeho vykupitelském díle. V ní je spojen dvojí prvek - Panna a Matka. Obojí musí být nejčistší, bez poskvrny. Období panenství i mateřství musí, má-li lidstvo pokračovat ve svém růstu k Bohu, být naprosto čisté. Každá nezkažená dívka a žena živelně touží po čistém mateřství. A žena nemůže být šťastná, kdyby zůstala jen pannou, jestliže nemůže být též matkou. Proto v její blízkosti vystupuje muž jako její ochránce, protektor, rytíř a svoji úlohu splní jedině tenkrát, když chrání tuto její základní ctnost. Ctnost dívky a matky nesmí mít na zřeteli nic jiného než blaho a štěstí jejich. Muž nesmí být sobec, hrubián, bezohledník, jinak by byl pustošitelem zahrady, osázené tak jemně křehkými květy, které si vyžadují naprostou odevzdanou péči. Nejdříve neporušené panenství, pak mateřství. Nejdříve má jít o zachování čistoty u každé dívky. Proto každý hoch má repsketovat, chránit a dávat z cesty všechno, co by mohlo případně vést ke ztrátě této vznešenosti. Dívka, kterou si hoch vyvolí, má být pod jeho jemnou péčí. Mohl by sis hochu říct později, že chceš

chránit, opatrovat a rozmnožovat štěstí až do okamžiku smrti, kdybys dříve, než je k tomu právo i povinnost, musel počítat se slzami, zklamáním a bolestí nad ztrátou něčeho, co je přímo darem od Boha? Kolik je to zábran, opravdového ryzího růstu právě tím, že se přibližuje muž bez úcty k tomuto tajemství ke své nejbližší bytosti. Nestačí jen slovy dokazovat lásku a náklonnost, nestačí jen básněmi získávat duši. Je třeba očistit i tento moderní názor na čistotu každé dívky, považovat ji zase za dar daný Bohem k uchování štěstí lidstva na celé věky. Pokud nebudou naši mužové stejně jemným způsobem respektovat i pěstít tyto ctnosti u dívky, nebudou mít ani k ní úctu jako k matce. I mateřství musí zůstat čisté, má-li být výraznou cestou k duchovnímu růstu. Takovému místu dává ženě jedině Kristus v křesťanství. Každý křesťanský muž je povinen obdarovávat ženu úctou, láskou a tím jí pomáhat snášet bolest, která umocňuje i tuto lásku. Muž to má být, který přivádí i svoji průvodkyni blíže k hodnosti vykupitelského díla. Žena v Marii se stala spoluúčastnicí díla vykoupení. Proto každá z našich dívek a žen ve svém statečném životě může nést spolu s Kristem i tíhu těch, kdo po této kráse šlapou. Jestliže nebudeš ani ty hochu natolik ukázněný, abys dokázal své vlastní ženě, že chceš všechno krásné v ní chránit, nemůžeš ji nabídnout nic jiného, než jen tělo, ale nic jiného si nebudeš brát též zpět. Na základě, který postavil Kristus, přijímáš nejen bytost, která dnes hvří krásou, zítra uvadá, ale i její duši, celou vznešenost i krásu, která nepomíjí, nezašlapává se, protože je napájena prameny vod, které prýští z Boha samého. Kdo z nás zná opravdu stavbu ženy i dnes cítí, že nikdy se nemůže plně rozvinout, než v mateřství. Je však jeden těžký neřešitelný problém - každá žena se nemůže vdát, ale každá může být opravdovou matkou. Ne-li matkou fyzickou - svých vlastních pozemských dětí, musí mít v sobě onen mateřský cit duchovní. Všechny matky v principu chtějí být jistě matkami jemnými, čistými. Proto se vyžaduje ohleduplnost, jemnost i stud. Jen tenkrát je též žena zachována pro svět, jen tehdy je schopna růstu a nikdo nemůže zastoupit její místo, chce-li sama zachránit svoji opravdovou, křehkou, nádhernou duši. Bůh ústy anděla ukazuje P. Marii, čím má být a ona po tom zatouží celou duší. Poslání hocha nemůže být ničím nižším. Má to být ona výzva, kterou každá solidní dívka pochopí, že s pomocí tohoto průvodce se může stát něčím, co ji pozvedne. Bůh ukazuje Marii celou krásu, zjevuje jí poprvé, jediné z lidí, tajemství Nejvyšší trojice. Bůh ve třech osobách. Aby toto tajemství pochopili i apoštolové, museli takovou dobu být vychovávaní samým Kristem. Maria, prostá dívka, to poznává v jednom okamžiku. Přílně k této pravdě celou silou své dobré vůle. Pane, jsem tvoje. Chci sloužit tímto úkonem lásky. Cítí, že byla stvořena právě k tomuto poslání. Jakou viru však musela mít ve svém vztahu k Bohu? Ale Bůh vyžaduje totéž i od nás, protože jinak bez světla víry nemůžeme nikoho brát jinak, než jak to je obvyklé u materialistů. Úkon víry je okamžitě sledován úkazem lásky. I v tomto tvém životě můžeš očekávat jen tolik lásky ke všemu a ke všem, kolik víry budeš v sobě vlastnit. Po onom okamžiku, kdy Maria si byla jistá, že je matkou Vykupitele, zachovává v celém nitru toto tajemství, ale hned se o ně dělí. Radostně rozprahuje své paže, aby to zvěstovala své tetě Alžbětě, aby část té své velké lásky věnovala své příbuzné. Alžběta čekala svým jemným způsobem otevření svého nitra novým tvorem - dítětem, které bylo předchůdcem Páně - svatého Jana. Maria se stává ihned apoštolkou, hlasatelkou, která sděluje, co sama prožívá. Poznává, že prostředí se dá přetvořit jen láskou. I když Josef Pěstoun, jak jej nazýváme, nechápal, co je posláním jeho snoubenky, přece pln víry se sklání k tomuto tajemství. Protože byl prost hříchu, nenastalo ani ono rozdělení, které v těchto případech je mezi lidmi zcela běžným. Centrem obojího života byl nyní Bůh. Pamatuj na jedno - jestliže i v manželství přijde do cesty hřích, má vzápětí projevy neshod, rozdělení. Jestliže však nebude mezi manželi nic, co by se dalo označit za hříšný vztah, i kdyby nastaly sebevětší nesnáze, těžkosti, vyrovnají se, protože se shladí všechna tíha vztahem lásky. Kristus se nazývá, že je branou k ovčinci. Je ale též branou k těm bytostem, které musíš mít rád nad všechny ostatní. Nauč se už ve svém jarém mužství zříkat všech vlastních požadavků z lásky pro druhého. Či může znát člověk něco vyššího ve světě než oběť, která je nesena láskou k milované bytosti? Kdo by se chtěl ve svém mládí vyhýbat obětím v době přípravy, jak by mohl potom poskytnout záruku, že i v manželství, kdy je spojen ve stejné víře, bude otevřený a statečný? Josef se zříká svého požadavku vůči Marii. I manželství musí znát tuto oběť s ohledem na svoji milovanou průvodkyni. Čisté lásce v manželství však musí předcházet i čistá láska v předmanželství. Jen tak můžeme poskytnout záruku, že bude možná ve všech formách i v tomto zkaženém světě. Tam, kde je láska, tam nemůže nikdy ubývat, protože není závislá na čase, ani na vnějších odpovědích. Všechno je prodchnuto jedním tónem - chci mít rád přes všechny překážky a ztrácí se každý z těchto milujících ve svém druhém "já".

Narození Páně

Nemůžeme minout tuto centrální událost. Místo i čas jeho narození byly přesně určeny, předpověděny ve Starém zákoně. Nyní v přítomném čase byly uvedeny všechny národy římského imperia do varu - sčítání a to zvláštní, důležité. Každý se musel dostavit do svého místa původu. Co to bylo putování, stěhování, kolik to bylo cest. Byl to zásah Boží prozřetelnosti. To všechno bylo uvedeno do pohybu kvůli těmto dvěma - aby se odebrali do Davidova města - Betléma, protože tam se měl narodit. Přesné místo nebylo určeno, bylo ponecháno jen vynalézavé lásce těchto dvou. Co muselo provázet Marii a Josefa na jejich cestě? Jistě znáš dobře, co všechno musí vydržet žena v jiném stavu. Bylo to v Praze. Park plný procházejících se mladých dvojic i starších lidí, lavičky obsazeny objímajícími se dvojicemi, všude zazníval řehot a smích. Po cestičce kráčí paní v jiném stavu. Přišlo jí nevolno, chce si usednout, ale není, kdo by jí uvolnil místo. Provázejí ji jen úsměšky, necudné pohledy. Paní téměř padá do mdlob. Tu jí zpozoruje mladý hezký muž, vstává, nabízí jí pomoc, vztahuje svoji ruku a pomáhá jí usednout na své místo. Paní - matka - pohledem plným něhy děkuje a děkuje přítom

jemně, vroucně za všechny ponižené a tupené matky, za všechny urážky i smích. Vyjadřuje celým vroucím srdcem tomuto mladému muži svůj dík a uznání. Jak bys jednal ty v této situaci? Pozorujeme, že právě v přítomné době žena zase ztrácí všechn svůj dřívější půvab. Tělesná krása jako by minula v počátečních měsících, tvář, pleť, i celý zevnějšek bere na sebe podobu, která nesouhlasí s dřívější krásou. Všechno se koncentruje jen na dítě. Celý její zjev jako by se ztrácel. A právě v této době jsou to většinou muži, kteří se od svých chotí odvracejí, opomíjejí je, znevažují, někdy opovrhují a prchají od té, již slibovali lásku. Doba největších a nejčastějších nevěr. V tomto období nejvíce hřeší právě tito manželé - už otcové rostoucího dítěte. Ženy většinou zůstávají samy, protože mužové se nenaucili přinést jakoukoliv obět a chtějí jen smysly zasytit nemravnými zážitky. Obdoba Betléma - nebylo místo ani v hospodě, ani u lidí ve městě, protože tam nebylo lásky. Proto Maria jde a prchá z takového prostředí, zbaveného ušlechtilosti, jde raději do stáje. Tam je jí volno, tam je místo důstojnější pro jejího syna, než mezi lidmi plnými nenávisti a nelásky. Všechno ustupuje do pozadí, nepozoruje ani toto prostředí, nemyslí na bohatství ani na chudobu. Zde má místo jen láska. Najednou nebylo nejenom místo, ale nebylo ani člověka. Vystávali jen samí nepřátelé. Kolikrát i každý charakterní hoch musí dokázat v podobných okolnostech být sám. Často nepoznáš člověka, nenajdeš srdce. A co tvá budoucí choť? Hleď prosím tě již s láskou k té, která bude, dá-li ti Bůh, nosit i tvé dítě pod svým srdcem, abys byl tím neohleduplnějším k nositelce nového i tvého života. Z lásky ke své matce i k matce Boží, z lásky k té, třeba ještě nyní vzdálené choťi, kterou máš zahrnovat jen láskou. Najednou překvapení. Tito tři jsou najednou navštíveni pastýři, které vedla pouhá láska. To lidské se spojilo s Boží velikostí a láskou a ve své prostotě nabízí všechny ty nejprostší dary, které mohli, jak jim to jejich ušlechtilé, jemné srdce diktovalo. Přicházejí tři králové, sklánějí se v ohleduplné lásce, ale brzy je uchvátí nenávistná zášť, která pronásleduje. Musejí prchnout do Egypta. Všechno ztroskotá na nelásce. Ale Spasitel nechal všechno záviset na lásce lidí. I svůj život chtěl mít chráněn jen láskou, čistotou, bez příměsí lidské neupřímnosti a zloby. Kolikrát se každý z mladých lidí dostane do podobných okolností? Počítej už s nimi a vybuduj si tak pevnou lásku, abys ji nezůstal nikdy dlužen těm, kdo mají výlučné právo na ni. Ty musíš vytvořit prostředí, které nesmí být stavěno ničím jiným, než ohleduplností a láskou, musí být naplněno projevy a zvláště v tomto období, kdy je potřeba jemnosti. Žádný pohled ani gesto nesmí zračit povrchnost nebo chlad. Tím méně netečnost anebo nevěru. Zajímavé postavy - ti Mudrci. Jsou první, kdo uznávají jejího syna jako Boha, jako krále. Kdo si dovede představit radost Božské matky? Nečekala takové uznání. Nebylo slýcháno v celých dějinách, že by přišli z dalekých krajů králové k novorozenému, aby jej uctívali jako budoucího krále. Toto dítě najednou ovládlo myšlení, srdce i čas moudrých. Čím asi bude? Každé nepatrné dítě má v sobě již celou budoucnost. Všechna moudrost, vznešenost, krása, kterou kdokoliv z tvorů může v lidském životě obsáhnout. Bůh vloží do duše každého dítěte všechny možnosti, které pak má rozvíjet. Celá láska vnější i krása života rodičů má být jemným odleskem jejich společného dítěte. Proto církev tak důvěrně nakládá, někdy varuje, někdy prosí a zapřísáhává, aby nikdo neposkvrňoval v sobě chrám, který je sídlem Boha, aby neničil vlastní srdce, nerdousil duši, která má v sobě soustředit celou velikost jeho lásky - totiž milost posvěcující. Člověk má žít plně v radosti, bez smutku, bez zklamání z pádů a nezdařených pokusů o duchovní pokrok. Proto nám ukazuje krásu čistého mládí, dobu přípravy pro plnost života. Proto i tebe prosím, uchovej si tolik lásky ve své mladistvé duši, pěstuj tolik toužebných přání po pouhé plnosti rozvinutého duševního i duchovního života, abys viděl před sebou vždycky, k jaké vznešenosti Bůh chce přivést tvoji duši. To nádherné, mladistvé srdce, plné možnosti, které mají být teprve začátkem tvého vzestupu do výšin Božích. Zde je třeba, abychom se všichni jednotlivě zastavili nad touto otázkou, kterou řeší Maria v chrámě při obětování. Simeon - mudrc, prorok, stařec - vyrovnán s životem, ale nevyrovnán se svou touhou uvidět Spasitele. Pro tento okamžik žil, namáhal se, připravoval všechnu svou vroucí víru, plnou zbožnosti, již byl schopen. Čekal, připravoval se a věřil, že mu Bůh dopřeje tento okamžik. Kolik to bylo lidí, kteří se smáli jeho utkvělé myšlence. Tolika lidem byl směšný svojí fixní ideou, ale on věděl, že uvidí Vykupitele. Pro tento okamžik žil, tato touha mu dokázala všechny jeho nesnáze smést z cesty. Jeho tužba po Vykupiteli převyšovala všechno. Pro tento okamžik žil a na něj čekal. Věř opravdově, hochu, že i čekání, příprava bude hrát ve tvém životě velkou úlohu. Nyní poznává i Simeon, že toto prostinké děťátko, které Matka přináší, aby je představila Bohu, aby mu je obětovala jako prvorozence, je onen vytoužený Spasitel. Jaká víra byla k tomu potřebná? Viděl v něm toho, kdo vyrovná poničený řád lidské duše, věděl, že to je on, který jediný může Bohu podat za nás dostiučinění? Může ho vzít na své ruce. Jeho zrak je zalitý slzami vděčnosti, neboť Bůh mu dopřál prožít svůj život až k tomuto okamžiku. Celou svojí lidskou lásku pěstil, uchovával, nechal růst, aby byl schopen přijmout přicházející lásku Boha. Světlo k osvětlení pohanů. Není možné říci totéž v určité míře o každém dítěti? Nemá být svému okolí světlem? Nemá rozehřívát svým jemným úsměvem všechny vrásčité, do smutku ponožené tváře? Nedokáže toto nepatrné dítě učinit šťastnými rodiče, okolí jen pouhými našpulenými rtíky? Kolik radostí z toho, když vyrůstá. Kolikrát je to ono nepatrné dítě, které znovu naučí rodiče mít se rádi. Někdy je to právě toto dítě, které je úhelným kamenem, na kterém může být postavena znovu láska rodičů. Každý nešťastný muž a žena, kteří svými zásahy zničí nebo nedovolí, aby se začal rozvíjet nový život, který už má Bohem vymezenou krásu i moudrost pro všechny ostatní a snad i velikost v tomto světě. Proto nikdo nemůže být šťasten z těch, kdo z nevážnosti a bez jakéhokoliv práva drze sáhnou zločinnou rukou na započatý život. Běda! Je to záhada v každém jedinci, tedy v muži i v ženě. Jak bychom chtěli v tomto prostředí hovořit o ctnosti? I v sociální sféře je to ničemnost přenášet se přes tento zločin. Simeon pokračuje. Tento není jen učiněn světlem pro pohany, ale je dán též jako znamení, jemuž bude odporováno. Toto nové dítě stojí jako mílový kámen, od něhož se začínají dělit dějiny na dvě části. Pro a proti. Je postaven jako někdo, kdo nebude k ničemu lhodostejný, ani k jednotlivcům ani k národům. Jedni jej budou přijímat

s láskou, budou sledovat jeho nauku i napodobovat život, jiným bude pro posměch a budou ho tupit. Vstupuje do dějin nový Božský element. Každý, kdo bude pro něj, kdo dokáže žít podle jeho nauky, řídit se jeho příkazy, bude brát podíl na nadpřirozeném životě, na věčném bohatství Božího života. Ten, kdo lhotejně odpírá anebo kydá hanu, odmítá a znevažuje možnost života Božího v sobě. Svět bude měřen jeho láskou i jeho spravedlností. Proto jedni budou pozvedáni k plnosti života a druzí sráženi dolů, protože Kristus přišel zachránit, co bylo zkaženo, povýšit všechny, kdo byli zbaveni své důstojnosti, ale též bude oddělovat nespravedlivé od poctivých. Tvou vlastní duší pronikne meč. Nyní už vidí Matku Boží, že se musí obětovat spolu s ním. Vidí na kříž a na něm tento Božský život. Maria se nezbaví této představy kříže před sebou. Ale už v tomto okamžiku jej přijímá, bere ochotně, stává se už v tomto momentě spoluvykupitelkou, protože byla silná v počátečním rozhodnutí. Je odhodlána vzít ho s ním na sebe. I ona byla středem nejvyšší lásky. Každý z mladých lidí musí nalézt v sobě odvahu nést bez reptání a rád i tíhu vlastního života, podobnou Kristovu kříži. Tak se každý člověk stává účastným Boží lásky. Odporovat lásce není lidské. A jediné lidskou láskou můžeš zasluhovat i projevy lásky Boží. Nikdo nemůže žít ani růst v lásce bez bolesti. Matka Maria touží být obětována s ním. Teď právě, když vidí svého Syna, už jej vidí v bolesti, pozoruje jej ve smrti. I teď jsem tvá služebnice a dávám sebe. Bůh přijímá její oběť a v tom spočívá právě i oběť každé ženy. Nejvíce bolestí musí usměrňovat růst lásky. Bude matkou především duchovní a to dříve, než se může stát matkou tělesnou. Proto je tak důležitá vnitřní příprava tím, že si každý z mladých lidí uvědomí nutnost vlastní oběti. Chuť trpět pro milovaného bez omlouvání, bez reptání, s úsměvnou láskou. Musí to působit radost, protože se obětuješ pro jiné, především pro své děti. Dovedeš pochopit, hochu, jak může růst a do jaké výše vstoupit toto vědomí i láska dívky, kterou budeš milovat, která se má stát tvou průvodkyní životem a matkou vašich dětí? Oba musíte být hodni toho, abyste vrůstali v toto vznešené poslání. Oba si musíte být jisti, že vyloučíte všechno, co by mohlo být jednomu či druhému závadou nebo příčinou bolesti. Tím více budeš schopen milovat, čím jistěji a statečněji překonáš bolesti ve svém ožehavém zápase o ryzí srdce. Možná, že málokterý mladý člověk vnímá utrpení vnitřního zápasu. Tolikerá bolest se nedá ani vydržet bez možného pádu. Být věrný poznaným dobrým zásadám, zůstat věrný svým ideálům. Jak často musí každý mladý člověk zvláště odpovídat na otázku, kterou vrhnou do očí nepředvídané okolnosti. Až se rozhodneš, musíš zůstat pevný, věrný. Bude to vyžadovat bolest, ale vytrváš-li, každým úkonem poroste v tobě láska. Čistá oběť nesmí poskvřnit ani tělo ani duši. Denně budeš mít příležitost mít nejen vědomí, ale denně budeš pozorovat, jak rosteš v oné dokonalosti. Smutek tě nesmí nikdy překvapit. Nauč se poctivým tréninkem přijímat každou oběť, protože milovat Boha pro dobrého člověka je velká záležitost duchovního růstu. Pokud se každý z nás naučí milovat kříž, naučíme se měřit všechno jiným metrem. Již v dětství, dospívání a v mládí se máme naučit nést všechno bez smutku. Překonávat jenom to, co odporuje naší touze růst, ale s radostí si dobrým cvičením odvahy vybojovávat krásu, kterou Bůh vkládá do duše, jen dokáže-li milovat. Kritériem pro všechno, co konáme anebo co žijeme, musí být Bůh a jeho oslava. Jestliže chceme dojít alespoň k relativní jistotě o správnosti své cesty, dejme si na tuto otázku ihned odpověď. Boha mohu oslavovat více v manželství nebo bez něho? Jestliže je mé přesvědčení, že budu moci láskou k dívce, k ženě, k matce svých vlastních dětí Boha víc chválit, pak je to jediná cesta. Jestliže ale člověk pozná, že ho tato cesta bude odvádět od Boha nebo že bude moci sloužit Nejvyššímu víc, zřekne-li se života v rodině, musí to být jeho definitivní rozhodnutí, že se bude ubírat tímto směrem. "Vezmi svůj kříž na sebe a následuj mě". Nejdříve však ale "zapři sebe", ale jak? Jestli chceš zůstat věren svému rozhodnutí, musíš dokázat zříc se i sebe sama. Musíš dokázat se obětovat. Pro koho se však já mám dávat na pospas? Především pro svoji vlastní duši, potom pro ty, kdo mají být středem tvé lásky. Každé dítě, tedy i každý z nás je postaven, aby byl buď k povstání, k oslavě, k růstu v ctnosti jiných nebo aby znamenal jejich pád. Chtěj být tím, kdo miluje opravdově a to i tenkrát, když je to spojeno s utrpením. Sám budeš postaven do života tak, že se musíš rozhodnout nejenom ty sám, ale s tebou i tvé děti, které musejí v tobě vidět onu dospělost v rozhodování. V Izraelském národě byl hoch, který ve 12 letech mohl vystupovat jako dospělý v konzorciu moudrých mužů. Seděl se staršími a mohl sám klást otázky i odpovídat. Sám Ježíš ve 12 letech byl do takového shromáždění přijat, mohl se účastnit všech slavností v chrámě i v Jeruzalémě. Od nejranějšího dětství v něm nebylo postupné uvědomování si jeho vlastního poslání, nýbrž věděl, co je jeho odvčným úkolem. Hovoří s nebeským Otcem a to se opakuje v jeho životě častěji. "Jdu k Otci". Uchyloval se k modlitbě, hledal samotu, hovořil s nebeským Otcem - modlil se. S ním samým hovořil o své vůli, povinnostech i poslání, s ním se radí, hledá poučení, pak teprve hovoří s lidmi. Jde k nim jako jeden z nich, ale ten, kdo může tlumočit Boží vůli i svým životem, stejně jako slovy. Kristus nám ukazuje, že není možné najít pravého poměru k lidem, než jen přes opravdový, vyladěný poměr k nebeskému Otci. Může někdo z nás doufat, že najde správný vztah k spolubližním, jestli se nebude zkoumat, nebude-li hledat vyjasnění svého vztahu k sobě, k bližním a k Bohu samotnému? Je třeba, abychom si na tomto vzoru ujasnili celý svůj postoj k lidem, svůj vztah k nim, ale též, abychom si uvědomovali, že je naší povinností jednat přímo, nesmlouvavě, ale s jemnou ušlechtilostí, v souladu s lidskými ohledy, ale též Božím zákonem - zákonem nejvyšším - zákonem lásky. To má být celý smysl všech našich akcí jako člověka, postaveného nejen do svého úzkého osobního okruhu, nýbrž mezi všechny ostatní a to nejen jako jeden jím podoben, ale jako ten, kdo může být vzorem, příkladem, ukazatelem lepší cesty a to cesty nejlepší. Z tohoto vzoru pak je nutno, abychom čerpali i způsob poučování sebe i jiných, abychom dovedli přenášet svůj osobní život ke všem, kdo jsou ochotni nám naslouchat. Jde tedy o způsob i vyplnění základního požadavku. Ježíš se posadí k představitelům světské vědy i moudrosti náboženské, mezi starší, učené muže, jako rovný mezi rovné. Usedl a nejdříve tiše naslouchal. Nebyla v tom pýcha, protože jeho věk mu to dovoľoval. Nebyla to ješitnost, protože nehledal vůli svoji. Zcela skromně, hnán opravdovou láskou k věci i k lidem.

K věcem především, protože chtěl spolu s jinými být svědkem výkladů, vyprávění, chtěl znát příklady, jaké dávali ti nejučenější mužové jiným. Nedotazoval se všetečně, nedotíral v předních řadách na ty, kdo chtěli na sebe upozornit. Naslouchal. Nejdříve se osamotil. Jestliže tímto způsobem se učí naslouchat rodiče i jejich děti, převezmou tuto krásu vztahu k moudřejším, protože jedině tak mohou mít rodiče vliv, i když budou vzdáleni od svých dětí, budou mít jistotu, že se děti dost poučily, aby vytrvaly jako dobré. Dítě nesmí pochybovat o pravdomlupnosti při líčení věcí a okolností, musejí vidět opravdovost v jednání bez obav ze strany rodičů anebo vychovatelů. Pak rodiče nemusí mít obavy ze zneužití poznanych pravd od nich samých. Tutéž dobrou vůli, kterou věnují rodiče svým dětem, mohou potencionálně vidět u svých dětí. To však platí i tenkrát, jestliže budeme zastupovat místo rodičů. Tím, že sám pozorně člověk přijímá, dává svůj souhlas, svoji náklonnost, lásku i své srdce tomu, co učí, ale tím, že se ještě nemísí do hovoru, dostává všechno záruku látky prožití. Všechny z vnějšku přijaté dojmy musí nitrem zpracovat a pak bude moci teprve jiným podávat ne jen rady, ale zkušenosti, aby mohli též růst v poznání a v moudrosti. Skutečná moudrost je vždy útočištěm, ochranou, je pomocí a nakonec vším pro všechny, kdo jsou slabší a nedokáží se rozhodovat sami. Tím, že jsi ochoten naslouchat, dáváš se zapálit více tím, co tě upoutává, zaujme, co se stává tvým ideálem. Nasloucháním dostaneš první chuť vzdělávat se, získat si opravdovou pohnutku k práci, ke studiu, k dovednostem. Jak je to důležité, abychom nevstupovali do žádného úseku svého života bez vědomosti o všem, co je dobré a na čem budeme moci postavit třeba svůj společný život. Nebudeme smlouvat se zlem, nebudeme si všimát anebo následovat hlouposti, tím méně nebudeme omlouvat hřích. Kdo dovede naslouchat, naučí se srovnávat a dovede pak brát za směrodatné jen to, co je dokonalejší, lepší nebo krásnější. Není potřeba zvláštních řečí ani v tomto sezení starších, k nimž přišel Kristus. Byl nejmladší, ještě skoro dítě a když se hovořilo o Mesiáši, který byl počátkem i závěrem všeho, po čem izraelský věřící toužil, byla tato pravda postavena i jako náplň našeho vlastního života. Touto skutečností byla dána i nám míra i váha všeho našeho podnikání, růstu i hodnoty našich činů. Na Mesiáše čekali jako na mezník a když byl mezi nimi, nepoznali ho. Když hovořil s nimi, nepřijímali jeho slova, aby se jimi nemuseli řídit. Byl to on, byl poslán nebeským Otcem a zůstal jim cizím proto, protože oni sami nehledali moudrost, ale chtěli sami vyniknout. Ani tito mudrci nehledali lásku, ale toužili se prosadit. Nic nechtěli zlepšit ve svém vlastním životě, proto to byla ztracená doba, kterou se zabývali i tímto vznešeným oborem, protože scházela dobrá vůle, aby poznané pravdy přijali a učinili je směrnicemi svého života. Každé denní solidní cvičení zajišťuje, zvláště mladému člověku, nadvládu nad sebou. Srovnáš, vyslechněš, prostuduješ a pak to, co budeš konat, podnikat nebo žít, už bude pod jiným zorným úhlem, protože zanítí v tobě čistý oheň lásky k věci, k lidem, k Bohu. Mladičký Ježíš nejenom poslouchal, srovnával celou dobrou vůli, ale též dával otázky. Ale opět to byl tentýž jemný způsob. Čekal na jejich odpovědi, chtěl znát jejich vývoje i důkazy. Poznává sice, že nedobře, nesprávně užívají textů, ale je dalek, aby používal sarkasmy, zesměšňoval, strhával jejich autoritu. Ptá se, a to opět jemně, mírně, ptá se slovy nového textu. Neodchyluje se ani v nejmenším od nahozeného tématu, drží svoji linii. Leč ten, kdo sám klade otázky, musí být vždycky připraven, že bude též tázán. Proto je nutné naprosto dobře připravit tematiku i rozpracovat osnovu, ke každému veřejnému hovoru patří důkladná příprava. Jinak není tvůj okamžitý neúspěch tečkou, jen nese sebou nebezpečí, že po prvním neúspěchu můžeš ztratit chuť do práce, protože půjdeš s hlubokým zklamáním, že ses zesměšnil v očích jiných. Kolikrát je to jen vlastní pýcha, nebezpečí, když se řečník pouští do akcí, na které nevyrostl. Kolik dnešních ukvapeností mává tolikrát zhoubný vliv na život a růst jiných. Učedníci se sami ptají Ježíše. Musí být a dokazuje, že je pohotový, zná i možnou úskočnost těch, kdo se táží. Vždycky není dobrá vůle u těch, kdo kladou otázku, ale ten, kdo odpovídá, se nesmí nikdy snížit k tomu, aby se zachoval zbrkle, ztratil takt jemnosti, odložil slušnost. Ať uváží, že tak chce sám učit. Ježíš se připravuje na tuto učitelskou dráhu. Každá jeho činnost směřuje k Otci. A tak i naše práce má začínat nejdříve hovorem s Bohem, ne tolik o Bohu. Bůh má být měřítkem, protože on bude posledním soudcem. On zaznamená úspěch, odmění námahu a to i tenkrát, jestliže bez vlastní viny nebudeme úspěšní. Proto je tolik potřebné, aby každý jinoch i dívka nezapomínali při všem na nejvyšší hodnoty věcí. Jestliže naše činnost bude stát pod vlivem Věčného, vyhneme se možnosti, že se budeme často mýlit. Toto má být normální způsob přibližování sebe ke každému úkolu, jak nám jej podává 12letý Ježíš. Ukazuje též, jaké má být pořadí hodnot, co patří na přední místo. Ježíš je po dlouhém hledání nalezen, šťasten je jeho průvodce i Matka - "Synu, s bolestí jsme tě hledali". A jeho odpověď zní jednoznačně: "Proč jste mě hledali, vy byste to měli vědět, že já musím plnit nejdříve vůli svého Otce". Nebeskému Otci, i když Josef nemohl mít toto ponětí, dává přede vším a ve všem přednost a nevádí mu ani, že tím působí bolest svým viditelným ochráncům. Zde bylo potřeba promluvit bez otálení. Ukazuje nám jasně, že nesmíme čekat až na nejvhodnější okamžik, nýbrž je třeba jít do akce, jakmile se po ní volá. Poprvé upozorňuje sám na sebe. Využívá tento okamžik, aby nám ukázal, že vhodná příležitost se naskytá vždy u každé věci jen jednou, je potřeba využít čas, příležitost i zájemce. Každé prodlení degraduje hodnotu díla. Snad je potřeba zmínit též onen problém: působit bolest rodičům. To známe všichni. Kolik starostí jsme způsobili svým vlastním rodičům. Zarmoutit je? Srazit? Zbavit je dobrého miněního sobě? Někteří rodiče hrají nepravou falešnou hru, když přemlouvají, aby dítě nežilo podle norem Božích a stahují je dolů. Tam je třeba se vzepřít, i když líčí tento vzdor jako bolest. Žádná rána nebo ztráta čehokoliv, dokonce ani největší možné neštěstí není ničím, srovnáme-li bolest a zármutek, který působíme zoufalým blízkým duším. I o tomto je potřeba, aby dokázali naši mladí přemýšlet. Teprve z tohoto uvědomení si možnosti bolesti, kterou zaviníme, můžeme vztahovat i neuralost každého hříchu, který způsobil Synu Božímu bolest. Nic nemůže být horšího v životě než vědomí - jsem od Boha opuštěn. Ve stupnici neštěstí, které může člověka stihnout, nemůže to znamenat nic horšího, než že jsme ztratili smysl života, upadli do beznaděje, propadli se do bezedna života.

A ani pod křížem, kde byla Matka u svého zmučeného Syna, před jeho posledním vydechnutím, nebyla naplněna touto beznadějnou bolestí. Neztratila svůj jasný pohled na Boha. I tento bol jí přimkl blíže k věčnému Otci. Kristus byl své matce vždycky blízko. Byl Synem Božím, ale byl jejím viditelným synem a každá vzdálenost musela mít vzápětí následnou bolest. Proto ta výtku Matky, proč jsi nám to učinil? Je třeba připravit na to mladého člověka, aby tenkrát, když bude slyšet tuto výtku vůči sobě od těch, kdo to s ním myslí dobře, ať je to od rodičů nebo vlastních dětí, dovedl reagovat tím, že pozná svůj omyl anebo svoji sobeckou cestu a dá jí správný směr. V tomto ohledu to může být to nejmenší, nejnevinnější dítě, které nás zbaví posledního zklamání. Každý správně žijící vychovatel nebo otec či matka musí nutně prožívat neúspěch nebo zklamání ze strany dítěte jako bolest. Jinak jejich život ukazuje trhliny. I když hájíme do důsledku svobodné rozhodnutí dětí, jen tenkrát je bez závad, jestli se rozhodují k dobrému. V těchto okamžicích ať se nikdo z mladých nesníží k nenávisti, protože tam, kde bychom hřešili proti lásce k blízkým, není možná ani láska k Bohu. Není možné zůstat na oné frázi tolik opakované u zdánlivě věřících - "milují Boha, ale tyto lidi nesnáším". Bylo by to jenom teoreticky odmocněné náboženství, které by nás odvádělo od ryziho vztahu k blízkému člověku. Zde je nutný soulad jako základ každého růstu. Je nutné hledat smysl, pátrat, ptát se, ustavit řádnou stupnici. Maria hledá, protože Syn je jí nejbližší, pátrá po účelu, ale neraní, nevyčítá, nevyhrožuje, jen se ohleduplně táže a očekává stejně jemnou odpověď od svého Syna. My nemůžeme hledat ani smysl ani účel či poslání na svých cestách jiným způsobem než tím, že ohleduplně přijmeme i skluzy na ní. Pro každou naši ženu a matku by to měl být opravdový vzor. Každá dívka i žena hledá smysl života, poslání, ale jen žena čistá, která si nelibuje v hříšných projevech, se může odvážit srovnávat své hledání s hledáním Magdaleny s odevzdáním Mariiným. Kristus klade jemně i svoji otázku. Neodpovídá příkře. "Proč jste mně hledali, já musím být v tom, co je vůlí Otce". Žádá oběť i po své vlastní matce, protože totálně, bez výhrady, podle stupně poznání, se oddává tomu, co je bezprostřední vůlí Boží. Bylo by to velmi málo, kdybychom hledali v životě jen to, co je dobré, užitečné, prospěšné. Je třeba vidět i to, co je Bohu milé. Kristus to poznává a dává na vědomí těm, kdo ve svém vztahu nedokáží nic, než ho milovat, že jeho vůle je sloužit nebeskému Otci. Je to pro něj jediný pramen ke štěstí. Maria hledá a Josef ji při tom vede. Nesráží, neodporuje, nýbrž pomáhá. Podpírá a posiluje, je jí průvodcem. Toto rozjímání by bylo potřebné pro všechny naše jinochy a muže, protože tato cesta Josefa - snoubence Mariina ukazuje jasně, že to má být muž, který zaručí ochranu i vedení své souputnici. Toto je úkol muže. A je to úkol tvůř, hochu. Při této kapitole by se měl každý z našich jinochů opravdu zamyslet, měl by se zcela otevřeně vpravit do tohoto problému i jeho řešení a vzít s díkem toto své vznešené poslání - mohu být oporou. Nebudeš však moci nikdy ukázat tu pravou svoji sílu, jestliže ji nebudeš brát přes Boha. Počítej s tím, že budeš-li žít v manželství, nemůžeš být šťasten sám anebo nejdříve ty a potom ona dívka, která je nyní tvojí manželkou, jestliže ty sám ji nebudeš podepírat přes Boha. Je potřebí pamatovat na ono schéma, kdy nám nestačí být jenom na krajních bodech. Mohlo by vás cokoliv rozdělit, kdokoliv cizí by mohl zničit váš ryzí vztah, mohli byste být ztroskotanci tělem i duší. Jestliže však nad těmito oběma body, které představuješ ty a ona, se klene Bůh, pak je vždy na světě možnost, aby i tenkrát, když by vás cokoliv viditelného rozdělilo, se mohli zase spojit, protože tím vaším společným poutem je Bůh. Jedině tak je možné vyrůst v siláka, povznášet, pomáhat. Potom může být tvoje paže rukou, která nerdousí, ale nadlehčuje. Tato láska postrádá všechno, co je jenom lidské, protože budeš brát svůj vzor jako v zrcadle z jednání Kristova. Maria hledá, Josef vede. Muž musí vést, on musí být nejenom pilířem, o který je možno se opřít, on musí být průvodcem s mohutnou holí, o kterou se opírá sám a vede jiné. Již ke každému prvotnímu hledání musí člověk mít v zástavě pozhennání, o které si žádá, protože hledáme-li lidskou lásku, najdeme ji opravdově jen tenkrát, jestliže vnoříme svoje jednání do Boha, protože Bůh je láska. Jedině v něm může člověk vidět jasně i sebe. V něm můžeš být šťasten sám i ti, kdo budou brát v všem tvém podíl. Nezastavujte se, volám toužebně k tobě i ke všem mladým dívkám i hochům, na poloviční cestě. Běž až do důsledku podle hesla "Kolik se můžeš odvážit, po tom sáhni". Ať každá dívka počítá s tím, že může být šťastná a má být doopravdy šťastná jen přes muže a s mužem. Maria sama viděla celý svůj život, své tužby i ideály, všechno vidí v životě a životem svého Syna Ježíše Krista. Neštítí se žádné práce, nic jí neponižuje, nic jí není proti mysli, protože nežije již jen ona svůj prostý život venkovské ženy, ale žije život matky Syna Nejvyššího. Sama se vtěsnává zcela do pozadí. Jen on, její Syn musí vyniknout. On se musí zjevit ostatním, dát o sobě i o svém poslání vědět celému lidstvu. A nyní je pravý čas, aby všichni viděli jeho život, slyšeli jeho nauku, sledovali jeho činy. A Kristus čeká na pravý okamžik, vhodný k tomu, aby i své matce ukázal, že je dítětem váženým. Maria viděla svoji slávu i čest ve cti, kterou dávali lidé jejímu Synu. Každá opravdová matka, pokud její láska je tím, co označuje tento výraz, nemůže vést, ba ani myslet ve výchově svých dětí jinak, jen má směřovat k tomu, co bude posilovat její dítě, co mu bude prospívat v jeho dospělém životě. Proto je důležitá i příprava na rodinný život a musí být celá vedená tímto směrem. I ty, i všichni ostatní jinoši a dívky mají žít touto jedinou touhou - žít tak, aby svým dětem ještě dříve, než začne jejich život, zaručili vlastnictví onoho kapitálu, který se získává jedině sebekázní. Dítě nemá zklamat, má se osvědčit, ale nejdříve se musí ve všem hledět osvědčovat rodiče. 30 let onoho ústraní syna Mariina neubírá na oné cti, kterou Maria cítí, že patří jejímu Synu. Nepředbíhá onen vývoj, nespíchá tam, kde vidí, že je třeba čekat. Tento omyl je tolikrát programem i našich mladých. Ztrácejí trpělivost k sobě, k jiným a proto přicházejí tolikrát z mylných cest i ke svým řešením a nebudou moci trpělivost projevovat ani svým dětem, i kdyby chtěli pak silou vlámat se do jejich uspěchaného života. Nejdříve sám a potom je možný růst i tvých dětí. Svatba v Káni Galilejské - všichni příbuzní - známí i všichni pozvaní byli ve veselé náladě. Nepovažují to za zcela správné, aby všechno, co člověk začíná, nebo kde se v životě zastavuje, jako v tomto případě - tento první společný den, kterým bere člověk na

sebe závazek zachovávání zásad věrnosti na celý život, byl znesvěcován nadměrným veselím nebo rozpustilým pitím. Totéž poznamenává při našich oslavách církevních jako minusové, i když obhájci tohoto tradičního způsobu slavení svátků anebo příležitostí, které jsou památné, obhajují tento vnější projev veselí. Právě tyto příležitosti by měly být žity jen těmi, kdo jsou přímo zúčastněni. Nikdo třetí nebude rozumět těmto dvěma, nikdo cizí nemůže rozumět onomu rozpoložení, ve kterém se má ocítat i primiciant. Tedy ani příležitosti vnější anebo zdůraznění duchovního začátku nám nesmí uvolňovat ona pouta mírnosti a slušnosti. V manželství nebude nikdo bližší a nesmí být, než právě tito dva. Ti dva mladí mají mít aspoň tolik krásných vzpomínek, že je nesmí kalit nic zvenku, co by mohlo být červem jejich vzájemného poměru. Tento den má být nejenom vzpomínkový, ale programový, kde znovu ožívají všechna předsevzetí a tam je možné se zamýšlet jen tehdy, jestliže chybí přílišná okázalost. Zde se začíná nové období. To, co začíná dnes, musí předčít všechno, co bylo minulé. Proto zvláště křesťan nesmí snižovat tyto velké zážitky jen na něco okrajového, občanského. Proč bychom měli vždycky tolik nezúčastněných cizích lidí mít na očích právě v tyto památné dny? Zde má vyniknout jen věrnost těchto mladých lidí. Už tento první den, jedná-li se o první společný den, musí být doslova první a musí být nejlepší, protože od něho, co do důležitosti, se budou odvíjet všechny ostatní. Tento den má být natolik silný, aby svým programem naplnoval všechny. Stejně tak v Káni jako v našich domovech, musejí být též pomocníci, kteří jsou pověřeni starostmi o to, co je potřebí po vnější stránce vyplnit. Ti přímo zúčastněni mají mít tolik času, aby mohli tyto okamžiky věnovat jen sobě. Matka Maria požívala plnou důvěru, proto ji byla svěřena jistě na starost péče o stoly. Bděle sledovala všechno, zajišťovala potřeby pro všechny přítomné. Věděli, že nezklame. Nebylo jiných pohnutek než dobrota, kterou vyzařovala. Proto všichni věděli, že budou mít záruku v jejím bdělém pohledu i pozornosti, protože nehleděla na sebe, ale na všechno, co bylo potřebou jiných přítomných. Chce odstranit i ono překvapení, že se něčeho nedostává. Zřejmě nikdo z přítomných nesledoval, jak rychle ubývají zásoby. A ona to pozoruje. Nedovede ale zneužít tuto důvěru, nehovoří veřejně o tom, co se přihodilo. I na nás má být ve všem spolehnutí. Maria v tomto prostředí není cizí. Ať nezapomínají zvláště mladí, že všechno dokáže člověk, který je jenom okrajově přítomen, zneužít. Není chybná ani ona částečná nedůvěra k těm lidem, kteří nemohou proniknout do myšlení přímo zúčastněných. Nikdo též nemá právo, a to ani nejbližší, kromě solidního zpovědníka, aby rozprostíral vaše záhyby srdce. I vy musíte mít tajemství, která nesvěříte nikomu. Nikdo třetí nesmí být manželům tak blízký, jako jsou si oni vzájemně. První nesnáze nastupují vždycky tam, kde se začíná vzájemná láska rozkouskovávat ještě zájmově na někoho jiného. Nikoho z lidí nepovažujeme nikdy za dost kvalifikovaného důvěrníka. Kdo nedostojí tomuto požadavku, zažije vždycky velkou škálu bolesti. Nebo může někdo z lidí dát záruku, že to myslí jen upřímně a dobře? Najednou vystupuje na svatbě v Káni bolestná skutečnost - nemají co pít. Ať je nedostatek čehokoliv, stává se vždycky trhlinou i třeba nepatrnou a při těchto příležitostech je to zvláště citelné. Je to celá řada otevřených problémů, řečí i pomluv, jsou to debaty o neschopnosti, lakomství nebo nedbalosti hostitelů. Matka Boží sleduje s bolestí, leč její srdce poznává nyní vhodný okamžik, kdy může zasáhnout její Syn. Nyní nastává pravá příležitost, kdy její Syn se musí zjevit světu. Nyní má ukázat své pravé poslání. Déle není možno otálet, přichází zázrak. Jak jemně dokáže Matka Ježíšova přednést tuto prosbu. Mohla se obávat stejné odpovědi jako v chrámu. "Nevíte, že musím plnit vůli svého Otce"? Nyní jde o naplnění důvěry a její Syn nezklame. Jak často je třeba vyslovit jemně prosbu, aby byla zachráněna čest jiných. Nepříjemná situace, skoro každá, se dá řešit. Každá matka cítí vhodnou příležitost použít k této léčbě svého nejbližšího člověka. Kolikráte jdou však rodiče bez vážných důvodů, bez ostychu k problémům, které si žádají jiné řešení. A tím znetvoří růst vlastního dítěte. Některé zásahy znamenají zničení důvěry. Maria jde přímo, projevuje důvěru a ví, že ji Syn nezklame. Jen jemné pokynutí "Synu, jsou v ostudě, nemají víno". Všichni ostatní nemusí vědět, o co se jedná. Jen ona upozorňuje, aby si pamatovali dobře, co teď vykoná její Syn. Nyní ho předala vlastně poprvé společnosti. On se projevuje před veřejností a začne, poctěn důvěrou, pracovat na získávání posluchačů pro Boha. Kristus nechává všechno probíhat tak, jak mu velí jeho poslání. Důvody, které ho vedou k prvnímu zázraku jsou stejné jako při všech, které ho následovaly. Aby se zjevila sláva Boží a lidé pochopili, že on byl poslán od Boha. Proto koná všechno před ostatními zjevně. V tomto případě dává naplnit vědra vodou, nečeká na rady, dává pokyn, ví, co je potřebí. A následuje množství vody proměněné ve víno. Přítomní se táží, jak je to možné a je-li to vůbec možné. Jen pokorní se sklánějí před tímto faktem a přijímají jej jako jasný důkaz, že poznávají jeho jako postavu neobvyklou a věří pak tomu, co on hlásá. Jen a jen kvůli víře jeho matky uvěřili i přítomní v něho. Ona vlastně vykonala všechno a proto ustupuje opět do pozadí. Je spokojena, přivedla svého Syna až k okamžiku, kdy se věnuje společnosti. Splnila všechno, co matka má splnit ve výchově svého dítěte, proto sama se ztrácí a žije jen přes něho. Žena může zachytit všechny jednotlivosti i podrobnosti života s větším bystrozrakem, s větší jemností srdce. Proto není a nebude možné, aby všechno bylo do všech podrobností dokonalé, co budou tito dva potřebovat pro sebe a rodinu, jestliže by se opomenula porada a hodnocení ve společném úsilí dvou milujících se postav. Žena má od přirozenosti snadnější a hlubší zájem o všechny věci, lehčeji se dá získat pro všechno, co je dobré. Ona je mistrýni ve všech okolnostech, kde je potřebí dobře rozlišovat. Pak dovede jako lvíce napřít všechny své síly i v nenápadné tiché práci, kterou třeba nikdo nedocení, jen může-li vidět i sebenepatrnější dobro, které je výsledkem její snahy. Tam je její domov, tam je její působiště. Proto je násilím na duši každé dívky a ženy, musí-li opustit prostředí, kde se dýchalo láskou, kde viděla růst dobro, kde mohla pozorovat blahodárný vliv na své nejbližší. Žena potřebuje vidět výsledky svých úvah i zásahů. Je násilím vrhat ji do ruchu továren, do špiny městského kraválu nebo jí svěřovat namáhavé, nadměrné vypětí tělesných sil. To je pustošící síla, která vysává srdce i duši především těm, kdo by mohli jinak žít z její lásky. Při jednoduchém vážení vody ženy Samaritánky

najednou vyvstává postava, která upoutá pozornost tím, že mluví o vodě, po které není žízeň. V prostředí bez vody, kde i země je vyprahlá jako všechno, co na ní žije, přichází Kristus s úvahou o živé vodě, která pramení ne ze země, ale z Boha. Je povzbuzena její pozornost, projevuje zájem o věc. Pane, dej mě též té vody. Nejdříve si dává vyložit tento problém, potom ihned začíná působit ve svém okolí. Nenechává si jen pro sebe ono poznání něčeho nového, vidí, že bude prospěšné ihned informovat a získávat zastánce tohoto učení. A vypráví všem, které potkává o člověku, kterého poznala, ale též vysvětluje jeho požadavky. Nejdříve je třeba předložit problém, myšlenkově zpracovat a pak je možno čekat úspěch. Muž to musí být, kdo v každém případě vzbudí zájem na věcech, na svém povolání, zaměstnání. Nesmí být sobcem, který se nepodělí o své poznatky, ale první posluchačkou by měla být jeho průvodkyně životem. Nemůže si nechávat ani problémy ani jejich řešení jenom pro sebe, je třeba, aby se dovedl podělit s lidmi, kteří jej chtějí chápat a dovedou spolupracovat s tím, co objeví jako prospěšné. Proto je tolik důležité, aby duše, která mu stojí blízko, byla ona jemná, milující, která mu zůstane věrnou oporou, posiluje ho v jeho námaze i utrpení, ale víc, dovede mu podat včas i nové návrhy, šťastné řešení i v beznadějných situacích. Muž si má doslova vychovávat ženu, nikoli naopak. Proto je pochybený i poměr, kde muž se dává zcela do vleku ženy místo, aby ji vedl a podepíral. Někdy dokáže pro ni zapomenout na všechno, na slušnost i na náboženství, zanedbává povolání, lásku k rodičům, nechá se unášet vášní a konec je nakonec jasný, neudrží se, veden ženou na výši a klesají oba dva. Je bezesporu jasné, že každý mladý muž musí působit ve svém výchovném procesu již dříve, než se odhodlá svůj život svázat s životem jediné bytosti. Nejdůležitějším obdobím celého života pro každého jedince, který vidí své poslání v rodině, je doba známosti. Je to doba předurčená Bohem samým, aby mladý muž i dívka spolupracovali na růstu svých vlastních duší. Mají se připravit na nejdůležitější úkon ve svém životě. Formovaný, dobře vychovaný mladý muž, silný duševně i tělesně, může dávat záruku šťastného svazku. V přirozenosti dívky je, že pozoruje muže nejdříve komunálně, při sportu, při výkonech, při tanci, pozoruje jeho vystupování ve společnosti i zaměstnání, nespouští z mladého člověka oči. Jsi viděn a sledován, pozorován a kritizován do všech podrobností. Dívky dokáží doslova jinocha svlékat, aby jim neuniklo vůbec nic z jeho života. Nenažde se žádný obor, kde by mladý muž nebyl sledován se zájmem dívkami. I ony hledají silného, ušlechtilého jedince. Proto se v tolika případech přízpusobují, dávají si záležet na svém jednání vůči jinochovi a nejsou-li již dotčeny světem a hříchem, touží po jednom - vidět se po boku tohoto ušlechtilého jedince. Proto působení jinocha musí být již chápáno v širokém úhlu. Je to vlastně působení na prostředí a tvé ušlechtilé vystupování může znamenat tolik, co působení apoštola. Není dobré nechávat bezuzdně bloudit fantazii, aby pochybovaly o tvé ušlechtilosti, jemnosti. Setká-li se leckterá dívka i nedobrého života s člověkem, který je ušlechtilý a ví dobře o svém stavu, může to být pro ni pobídka, aby změnila svůj život. Může to být ona, která svěří právě tomuto muži své srdce. Proto tolik vysněných ideálů a představ, jen dokážeš-li zůstat šlechetný a věst výše, není-li tvoje nitro zaplněno nacvičenými zlozvyky nebo neřestmi. Volání Boží zní - jdi za mužem. To je poslání určené ženě Bohem. Ženě, matce, protože celá tíha má spočívat na tobě, výchova k jemnosti a k obdivu kráse zase na ženě. Pro víru Matky Boží uvěřili v jejího Syna. Pro krásu života jinocha mohou uvěřit i v této době v možnost žít správně. Není to možné bez důkladného zkoumání sebe, bez opravdové víry, bez oné pokory, jestliže chceme žít těmito ideály. Svět nemá pro tyto záležitosti jiné měřítko, než okamžitý pudový vztah, než jen falešnou touhu užít a zůstává nezodpověděna otázka, co a jak dále. Člověk bez Boha a bez skutečného vztahu řízeného vírou je jen nedobře využitou pracovní silou, lehkým vyměnitelným motorem, poháněným veřejným míněním. Člověk a zvláště mladý člověk, který žije s Bohem, je nositelem jeho samého a naplňuje láskou všechno a všechny. Je hnán touhou po moci jiným a své štěstí měří jen krásou života bratří či sester. Člověk žijící podle víry je skutečným chrámem Božím. Je obrazem Boha, je druhý Kristus, který měří celou krásu svého vlastního života jen krásou života jiných. Nepřináší jiným jen starosti, námahu, práci a utrpení, ale dokáže se obětovat, umenšovat a pomáhat ke štěstí, zvláště k těm, kdo jsou mu přímo svěření. Člověk se srdcem a ušlechtilou duší se ztrácí pro všechno zlé a žije to štěstí, které zprostředkovává jiným. Nedává se deptat smutkem, netruchlí nad neúspěchy, je tím, kdo je pro celý svět i církve jedině prospěšný. Chápeš, hochu i dívko, kde je tvoje výše? Nedej se nikdy zklamat v životě přijdou-li slabé okamžiky a hlas rodné krve tě potáhne k vlastním pokrevním příbuzným, protože tyto svazky by tě mohly svést jenom na scestí. Jsi vázán daným slovem, kterému se nesmíš zpronevěřit. Kolikrát si musíš opakovat v rodině, tak jako kněz ve svém působení, nemohu hledět v první řadě na vlastní rodinu, stojím tu jako křesťan, jako otec, jako občan, který je spoluzodpovědný za všechno dění kolem. Jsi-li veden křesťanstvím, dáváš všem zásadám správné odůvodnění. Desatero musí ovládnout všechno. Nejdříve tebe. Nejdříve je musíš znát, žít podle něho a zprostředkovávat jeho život i těm, kdo jsou ti nejbližší. Každý den považuj za mezník dějin tvého života. Neexistuje žádná náhoda, je potřebí přijmout a podrobit se nejvyššímu řádu a nehledat únik z toho, co cítíš jako zásadně správné. Zastavíš-li se ve svém přemítání, odpověz si, jak znáš tento Boží zákon? A jak podle něho žiješ? Kolikrát v životě přijímáme zásady, které jsou jenom něčím navíc. Jak těžké bude držet slovo, které dáme někomu z přátel. Jak těžko si budeme získávat odůvodnění, abychom slovo buď zachovávali nebo je odložili. Žádný muž, který nebere vážně své sliby, i pokud se týkají věcí malých nebo jedná-li se o přesnost v práci nebo dodržení programu, není ani pravděpodobné, že by se mohl stát vůdcem jiných. Bude jenom vykřičníkem, který nikdo nebere vážně. Zásadu, kterou jednou považujeme za správnou a kterou jsme přijali, musíme bez mezer uskutečňovat. Zachovávání těchto velkých norem je tou nejbezpečnější cestou života. Často se musíš naučit říkat si, že všechno ostatní musí stranou, i to, co mě těší a láká, v čem mi bylo momentálně dobře a pohodlné, protože by bylo jenom újmou na tvé jednoznačně dobré cestě. Hlas krve nesmí být nikdy bližší než volání svědomí. Žádné přikázání nekomanduje, jen nám ukazuje nejbezpečnější cestu.

Nepovažuj ani toto dnešní zamýšlení za scestí. Jen nebýt nerozhodný. Musíš vážít, měřit a neodvažovat všechno na vázkách nejistoty. Neboj se opustit i vyjetou kolej, nebyla-li správně cílena, jinak ztratíš záruku, že bys mohl být šťastnější, spokojenější a lepší, než to bylo v minulých dnech. Dá ti to jedno velké sebevědomí, že se stáváš lepším i silnějším. Skutečná příprava na manželství, doba známosti, sňatek a rodinný život, je naplněním tohoto očekávání. Nesmíš se nechat vést výhradně vůlí rodičů, protože tvá vlastní duše má dost intenzity k tomu, aby určila směr tvého vlastního života. Vzpomeň na onu větu Spasitelovu: "Mým otcem, bratrem i matkou je mě ten, kdo mi pomáhá být lepším". Proto dříve, než uzavřeš vážnou známost si odpověz, zda můžeš být s touto konkrétní dívkou lepší, silnější. Při těchto větách nám nutně musí tanout na mysli požadavek Spasitelův, aby manželství bylo jednotné a nerozlučné. Před započítím jakéhokoliv díla je nutno mít již od samého počátku na paměti nejenom cíl všeobecný, ale i všechny jednotlivosti, které musím použít, abych získal jistotu, že dosáhnou cíle. Přitom je třeba vědět, jakého cíle chci dosáhnout a pak použít všechny prostředky, které k němu povedou. Podívej se na všechno očima křesťana, na své vlastnosti, na své celé myšlení. Pozoruj, co všechno přinese společný život v manželství. Ihned od počátku vynechej všechno, co by bylo nedůsledné v jednání jiných lidí, co je nešlechterné v pojetí slova, co činí život sobě blízkých buď nádherný anebo neúnosný. Ani pro tebe není tato doba tuze vzdálená, kdy budeš svůj obdiv vtěšňovat do jedné krásy, jemnosti, ušlechtilosti, kdy budeš sám hledat duši obětavou, ochotnou a pracovitou. Budeš zaměřovat všechny své snahy na jednu určitou dívku a všechny ostatní ti zůstanou, ba zdůrazňují musejí, od tohoto okamžiku, být lhostejné. Nesmějí zabírat ani tvé myšlenky, tím méně poutat na sebe tvé sympatie. Všechno vlnění tužeb i pohnutky srdce zaměř na tuto jedinou postavu. Stejně všechny své oběti i trénink, který tě má vychovat v muže pevného, statečného, pilíře, o který je možno se opřít v člověka, který miluje a má právo na lásku svého průvodce. Tedy nejenom vnější pohnutky, ale celé nitro. Je to vytváření bohatství pro vaše společné vytoužené dítě a to musí mít jistotu, že přijde mezi lidi, kteří je očekávají a mají je rádi už dříve, než přijde. Uvaž, co to znamená dát slovo a držet je celý život. Mohou přijít chvíle i ve tvém životě, že budeš brát něco jako chvilkové štěstí anebo povrchní, jako vystupování ve společnosti, která nic neví o plnosti duchovního života. Někdy může být mladý pár pokoušen, aby to nebral tuze vážně a šel stejně náruživou cestou jako většina kolem. Musíš se už nyní rozhodnout, jaké rysy vezmeš na sebe a jaké cesty určíš svému jednání. Pokud jsou mladí jedinci nezkažení, řekne jim všechno hluboký pohled. Nesmí to být jen společný zájem sportovní nebo zábavný. Není potřebí nikomu znovu líčit prostředí, ve kterém by se měly mladé duše poznávat, ale sám víš, že je třeba neustále kontrolovat celé své dění. Od této chvíle, kdy už vstoupí jeden druhému do duše, je třeba uspořádat i zájmy a zladit všechny snahy k jednomu cíli - k poznání, k lásce, k dítěti. Vybuduj si tak pevný hrad, aby v něm bylo bezpečno. Buď opatrný a sleduj i rod, ze kterého bude ta, které dáš čestné slovo na celý život. Jestliže budeš hledat krásu, nemusíš ji najít, ale budeš-li toužit po duši ušlechtilé, najdete se. Kritériem pro hledání, ve kterém budeš chtít pokračovat, nesmějí být jen vnější projevy. Ale nestačí jen jednotlivé projevy vlídnosti, vděčnosti či zjev krásy nebo šikovnosti. Zde jde o víc. Zde jde o celý život. Zjednodušená cesta je tenkrát, jestliže se poznáváte při jakémkoliv společném zájmovém projevu, ale to nemůže být nic víc, než jenom navázání prvního kontaktu. Prchej hned od začátku od každé osoby, která chce na sebe strhnout jen obdiv, nedostatečně se odívá, nerada prohraje a vystupuje provokativně a drze. Není složité poznat, zda řeči jsou jen mnohomluvnost, která zakrývá prázdnotu, anebo moudrost, která vychází z nadání. Koketerie je tím klamem, který bývá nejčastějším a nejsnáze odvede od skutečného domova. Z domova se pak stává jenom útulek, noclehárna anebo restaurace. Nejlepší předpoklady s užvaněným jedincem by bylo vytvořit konferenci, kde by manžel byl tím nejposlednějším a manželka jenom postavou hodnou pohrdání. Musíš vědět, co bude náplní vašich společných snah, ale v žádném případě ani nesovej plány do té míry, že ti ten druhý bude jenom sloužit. Od tohoto okamžiku je potřebí už počítat s tím, že budete spolupracovat. Úroveň každého z nás se měří tím, jak se dovedeme nejenom zhostit nabízeného úkolu, ale jakým způsobem se snažíme vzít na sebe větší kus námahy a větší zodpovědnost. Má-li vzniknout harmonický vztah, kdy je všechno zladěné ke skutečnému projevu dobroty a lásky, musíš vycvičit už nyní všechn svůj um, aby ses vyhnul všemu, co by bylo z tvého místa hranaté, nelaskavé nebo prázdné. Umísti si již nyní ve svém mládí ještě zcela svobodném onen třetí bod, z něhož Bůh pozoruje náš život i náš vztah a k němuž můžeme upírat všechny své snahy a to i tenkrát, když cítíme osamělost. Vypřemýšlej, a to důkladně, jaké oběti jsi ochoten přinést pro to, abyste mohli doopravdy být jednotou. Musíš se rozhodnout pro jedinou. Každé přílišné upínání se na víc nebo na mnohost nebo se omlouvat jenom pouhým přátelstvím, je jenom útekem od skutečnosti, protože člověk může mít doopravdy rád jen jednoho a jen jednomu slíbit celou svoji oddanost, kterou nemůže dělit mezi množství. 1/ Všechno snažení má cílit za tím, aby oba jedinci zůstali čistí i v tužbách i v projevech až do toho okamžiku, kdy se dokáže jeden druhému dát. Potom teprve je možné spojení v Bohu, potom mohu tvrdit, že z lásky k tobě, ať hoch nebo dívka, dokáže se zcela nabídnout. "Jen kvůli tobě jsem se udržel - nebo udržela čistá". Tato statečnost je nejenom potřebná, ale naprosto nutná k tomu, abychom mohli své spojení podepřít sebevědomím, že jsme se ničím nezpronevěřili, ba že vrstáme již do oné Boží jednoty. Šťasten, kdo nenaruší svoji obrazotvornost, nezatiží ji tím, co poskrvňuje a přemýšlí jen o tom, jakou oběti může svého partnera anebo průvodkyni překvapovat. 2/ Jestliže cítíme, že jeden anebo druhý již prošel cestou poklesků, pak musí poznat, že v lásce se dá smýt celá i pochybená minulost. Má to být vždycky nová touha - "pro tebe nejsem nikdy dost dobrý, dokonalý, ale přece bych chtěl si zasloužit tvoji naprostou lásku". Je to jakoby úpěnlivá prosba o přijetí a odčinění naprostou věrností ve slovu i ve skutcích, všeho toho, co by mohlo být stínem v minulém vztahu. Jak jinak ale září zrak obou, jestliže víme, že jsme nepatřili doposud nikomu a ničemu víc než právě nyní jeden druhému. Každý předešlý pád musí připomínat nutnost tím větší intenzity v

projevech dobroty a lásky, abych mohl zdůraznit - ale nyní a to vždy chci při tobě stát a ty se můžeš o mne opřít. 3/ Jestliže však oba dva dříve ještě, než se poznali nebo se odhodlali jít společně, vedli nešťastný - nedobrý život, ať je to obapolná upřímná lítost, kterou oba dva hledí vyrovnat provinění předchozího času. Manželství vyžaduje větší sílu, než aby dokonalý společný život mohl být postaven jen na čistě přirozeném podkladě. Kolik je to i tvých vrstevníků, kteří do určité míry vytrvají, stojí pevně, ale protože necvičili svoji odvahu, při prvním závanu se hroučí, protože člověk nemá dost zábran, aby nejenom závčas zpozoroval nebezpečí, ale aby dovedl zůstat na úrovni. Není možné přecházet cvičení vůle. Dej se jediné formovat řízením Božím a pak můžeš všechno vítězně přežít. Je to rozdíl žít svůj čistý ideál anebo propadnout jenom smyslnému životu.

Jedinnost

to znamená jen jediný muž a jediná žena mohou uzavírat manželství. Je to proti všem zásadám, hlásaným Kristem, pokoušet se žít s více muži nebo opačně. Je to skutečnost naprosto neodpovídající lidské přirozenosti, protože vezmeme-li v úvahu jen skutečnost dítěte, není možné zajistit ani jeho příchod, tím méně vedení v životě bez života v řádném manželství. Jestliže ve Starém zákoně Mojžíš dovolil propustit ženu a vzít si jinou, byl to jen trpký ústupek tvrdošijnosti židů. Mohamedanismus povoluje, pokud ženy užíví, aby jich bylo více, ale sami přiznávají nyní, že je to přivedlo k apatii a k vysílenosti. Mnohoženství je všude nižším projevem, než-li manželství jen s jednou.

Nerozlučnost

Tato vlastnost zajišťuje, že svazek mezi mužem a ženou, kteří si navzájem slíbili věrnost, oddanost i lásku, je celoživotní. Již z pouhého citu jemné lidské duše vyplývá, že by to byla ztráta, kdybychom neměli jistotu, že vytrváme jeden při druhém a to v každých okolnostech. Není možné žádné zlomení tohoto svazku bez charakterové úhony. Zrušit slovo, vzít zpět to, co bylo slíbeno přísahou a před svědky, aby se prokázala větší důležitost, slavnostnější ráz, není možné bez toho, že bychom nežádali před tímto úkonem pro sebe onen velký pardon nad naším zklamáním.

Posvátnost

Protože tento svazek církev považuje za důležitý, posvátný, nedovolí nikdy, aby byl uzavřen nový, pokud jedna z těch osob, již byla slíbena věrnost, je naživu. Tento problém nemůžeme brát jen izolovaně. Jeho oprávnění nám vysvětluje teprve tenkrát, když uvážíme hodnotu darované lásky a ta nesmí přestávat. S ohledem na děti nepochopíme onu nedůslednost, kterou společnost přijímá a schvaluje. Dané slovo při tomto ztroskotání manželství není ničím jiným než lží, věrnost byla jenom předstírána, jestliže ji můžeme k dané osobě zrušit a stejným způsobem slíbovat osobě třetí. Není možné vzít jenom část života a jít společně, pokud chceme hovořit o manželství. Bylo by to hledání na nejisté křižovatce. Dnes tam a zítřka jinam. Je to znesvěcení samého lidského já. Začátek zkázy vzájemného svazku začíná tam, kde jeden nebo druhý si vyžaduje více ohledů pro sebe. Je to bezohlednost, jestliže chci opustit toho, jemuž jsem slíboval celé své já, dostane-li se do nesnází. Být s někým jen pokud je mlád, bohatý anebo dobře umístěný a zdravý, není tak složité, ale přijde-li nemoc nebo neštěstí, pak můžeme svojí solidností zachránit člověka od zoufalství. A tento člověk, nám nejbližší, má na tuto jistotu plné právo. Nejistota vrývá člověku vrásky, bere mu klid, udělá z něho štvance, vyžene ho z klidu domova, aby prchal a hledal útulek u cizích. Kolik našich mužů, kteří se vrátili z války nebo z vězení, najde opravdovou věrnou manželku, která trpělivě čeká až se vrátí a touží po tom, aby se vrátil. Kolik jich ale musí přijímat jeho návrat jen z provinilým pohledem. Cítíme jasně, že to není možné jen z ryze přirozených pohnutek. Jak podlá nám připadá zrada toho, kdo relativně žil v méně nebezpečných poměrech, jak na druhé straně ale dovedeme ocenit onu statečnost, kdy přes šikany a výsměch zůstanou věrní jeden druhému. Takováto zrada zlomila nejméně jednoho i siláka. Nebo máme to považovat za nic? Jak dopadala manželství tolika uvězněných? Ať hledáme sebevíce, přece jenom tam, kde lidé žili z víry a ve víře dokázali si být blízko, byli schopni odříct se i svého vlastního pohodlí z lásky pro toho, kterého neustále milovali. Nemusí to být vždycky jenom vojna nebo vězení. Stačí dlouhotrvající nemoc a tolikerým slabochům dává oprávnění, že zrazují svůj slib věrnosti. Je to nelidské právě ve dnech, kdy trpící manžel nebo manželka potřebují jemnou ruku, usměvavou tvář, laskavé srdce, kdy chtějí mít vedle sebe postavu, která účastně sdílí jeho utrpení, ale ocitají se vyhození za okraj svého obvyklého domova. Cítíme, že to není lidské zasadit kdysi milované nebo milující postavě tuto smrtící ránu. Teď, kdy tolik trpí, kdy tolik zkouší, má být ještě trýzněním tím, že ztratil jediného člověka? V těchto okolnostech se nejenom tříbí, ale poznává stupeň přátelství mezi blízkými i vzdálenými. Nikdo z nás ale nemá právo podrobovat kohokoliv těmto zkouškám. Nemůžeme všetečně žádat potvrzení své jistoty, že náš vztah trvá, abychom neranili a závěrem, aby nebylo právě ono ztroskotání. Tak ty mi nevěříš? Všude tam, kde se má dojít k společnému cíli, musí se nutně znovu a opět hledat ujištění o věrnosti, poctivosti a upřímnosti, ale slova jsou málo. Nemusí být ani vyslovena ta otázka Spasitelova - miluješ mě, má mne opravdu rád? Celý způsob života může být tou jedinou odpovědí. Ty víš, že tě milují a to i přes všechno, i všechna protiventství. Připomeňme si onu scénu po zmrtvýchvstání, kdy tvrdý muž - Petr - musel odpovídat Spasiteli na tuto otázku. Chtěl to mít potvrzené veřejně, i když to věděl. "Ty víš všechno, ty víš, že ..". Nesmí mít žádné naše slovo ani gesto jiný výraz než ono zdůraznění opravdovosti a pravdivosti toho, co jsme si řekli a co jsme žili. Jeden vroucí pohled nebo jemná úsluha vyjádří víc, než všechny dlouhé věty. Spíše se máme tázat, co mohu ještě ve svých možnostech vykonat, aby tvá radost byla úplná? Je-li tím největším dobrodiním nalézt přítele, že samo Písmo to zdůrazňuje na kolika místech - kdo nalezl přítele, nalezl poklad, oč větším dobrodiním pak je pro nás, když najdeme duši, se kterou máme odvahu sdílet celý život - jít, pracovat a trpět společně. Za tím štěstím, které nedělíme

ani mezi sebe, ale které oba dva a dá-li Bůh s dětmi, budeme vlastnit celé. Tím pak můžeme přecházet i do oné blaženosti věčné. Pamatuji na to, že tvá - nyní dívka - později manželka - nebude zaměstnána jenom v domácnosti, nebudou to práce jen kolem rodinného stolu, krbu či domu. Musí být ve všem tvoji spolupracovníci, ve všem, předně však ve tvých duševních starostech. Proto je tak důležitá doba přípravy - posvátný čas známosti. Každý, kdo jakýmkoliv způsobem zrušil dané slovo a ukončil svůj kdysi ryzí vztah k milované osobě, nemůže být nazýván ničím jiným než ztroskotancem. Co to je jenom drahocenného času, který zůstane využitý k dobrému. Člověk se ale připravil sám k tomuto údělu tím, že přecházel vážné problémy právě v té době, kdy se měl cvičit, jakým způsobem překážky zdolávat. Přehlížeť maličkosti v této době je onou přípravou na hrozící katastrofu. Základním požadavkem uzavíraného manželství je požadavek daný samou přírodou - Bohem - narození dětí, přivedení nového tvora na svět a jeho výchova. Každé manželství, které ať zaviněně nebo bez vlastní viny nebo pro určité závady nedojde k tomuto naplnění, musí se považovat za ochuzené, prázdné, bez náplně. Cítí se to zvláště tam, kdy jeden nebo dva manželé potřebují se opřít o něco, co je společnou kotvou, kdy se chtějí domluvit na stejné plošině nebo kdyby chtěli zmnohonásobit svoji lásku. Musejí mít středem vlastní pokračování nebo-li své dítě. Tento nový tvor je vlastně výrazem jejich společného dechu, je to paprsek, který je vysílán vzájemnou láskou. Zde je naprosto nezbytné v době přípravy vyřadit zcela ze svého života, co by předem mohlo být kazem, do onoho jasného, slunného dne manželského života. Jaká je to nádhera zachytit první úsměv nebo když se rozléhá poprvé nepatrný hlásek v rodinném obydlí. Nepěstujme ani v této době lehkovážně žádné protiklady. Nestačí však jenom dát život, starat se o jejich růst. Tito dva jsou povinni připravit tohoto tvora pro život. Zkus si vzpomenout jenom kolik minulo času, kdy mladý člověk hledal, putoval z předmětu na předmět bez toho, že by se zachytil na něčem určitém. Kolik to bylo prázdných okamžiků, které nikoho z nás nepřipravovaly na životní dráhu. V životě sice máme mnoho učitelů, ale jen málo průvodců. Ani rodičů není mnoho, kteří by se starali o víc než o živobytí anebo o umístění v životě. Jak málo je těch, kdo skutečně vychovávají? Myslím tím výchovu opravdovou, s celoživotní náplní, kdy ušlechtilost těla zrcadlí krásu duše. Je třeba jednoho si všimnout a druhé neopomíjet. Jedno zušlechťovat a druhé doopravdy táhnout a to až do této výše a dokonalosti, jak jen to dokážem. Jestliže však přistupujeme i k tomuto velkému tajemství jen ledabyle, bez přípravy nebo spadneme do těchto kolejí jen neřestnou zvědavostí, nemůžeme tento úkol do důsledku zvládnout. Protože toto úsilí je nejdůležitější v celém životě, je třeba, aby bylo zmobilizováno všechno, aby dítě nemohlo poznat od svých nejbližších životní hrubost, drsnost, nešetrnost, ale aby bylo od prvních okamžiků jemně vedeno úsměvnou tichostí, čistotou, bez onoho zbabělého utíkání od pravdy. Jen slaboši se uchylují k tvrdým trestům. Jen tenkrát ubližují tímto tvrdým způsobem, když jim schází vnitřní osobní vyrovnání a ušlechtilost. Jak jsou šťastny ty děti, které všechnu krásu mohou odzírat od těch, kdo jsou jim nejbliže - vlastní otec, vlastní matka, či sourozenci. Ti mají být jako rozžatá světla. Rodina - nejenom má, ale musí představovat ono štěstí a ochranu, ve které se dítě může pohybovat. Správně vedené dítě se nemusí seznamovat s tvrdě trestající péstí, ale spíše s rukou stále štědrá, žehnající - ať otce nebo matky. Musí vidět, že tato ruka není žádným slabošským nástrojem. Kolik vnitřní síly musí vyvinout otec nebo matka, aby nepotřebovali v rozladěných příležitostech horší gesto než jenom pokynutí ukazováčkem. Tuto krásu může zdědit anebo též generace předešlá může nedovolit, aby dítě poznalo celou šíři lidské ušlechtilé osobnosti. Nechme platit pro tuto dobu kritéria přísná pro sebe, bychom tím, že omlouváme svoje chyby, neodsoudili naše nejbližší k povrchnímu životu. Je-li cílem tohoto vzájemného svazku dítě, je správně a logicky postaveno po něm toužit a těšit se na jeho příchod. To znamená, že přichází vždy do prostředí, které je chce a již napřed slibuje, že je bude mít rádo. Není možné však považovat za něco jenom nevážného, lehkého, život nenarozený hubit. Jak často i sama přirozenost trestá tyto zásahy a to mnohdy doživotní neschopností. Kolik je to zatížených dětí, které musejí bez vlastní viny pykat za ničemnost rodičů. Jestliže se však rodiče neustrnou sami nad vlastní krví, jak chceme, aby se svět zdokonalil do podoby tvorů, kteří se mohou mít rádi? Toto dítě se nemůže ještě ani bránit, ani si nemůže říct, jakým způsobem chce být vychováváno. Je zcela v moci těchto dvou párů rukou. Snad máme zde i odpověď, proč je tak málo vynikajících velkých, čistých a svatých lidí v národě, protože Bůh nedává žádné dobrodiní ani velikost ve stejné podobě vícekrát. A snad právě tyto zničené životy měly znamenat pro celý národ i pro církev postavy velikánů. Kolikrát stačí jenom hozená slina nebo urážka, výsměch a rodiče ustupují před touto ničemností a porušují to nejposvátnější právo na život. Nikdo nemá právo! Dávat život je právo Tvůrce. Bůh se zřekl ve prospěch tvora, že může dávat život dál. Tím je člověk uzpůsoben, aby rozmnožoval kolem sebe i radost, štěstí, sebevědomou hrdost. Zde musí stačit jen jemný pohled na ono požehnání, které z jeho odříkání a obětí či z čisté lásky vyrůstá. Pokračování v tomto životě je plynulou melodií písně tvorů.

Dítě

Dítě je vlastně obrovská pavučina všech možností, které se dají v jeho životě výchovou, jednáním a cvikem rozmnožovat až k neunesení. Nedáme žádnou výchovu dítěti, jestliže bychom je ošidili o skutečný pojem světa Tvůrce, kdybychom mu nic nehovořili o životě duše. Práva i povinnosti musí poznat z tvého bohatého života. Podle onoho idealismu, který mu otevíráš svými dlaněmi, mu můžeš přibližovat ony ideály nebeského Otce. Jestliže však sám se budeš sytit mlátem a budeš pít otrávenou vodu života, jakým způsobem bude nutně zkomírat i tvé dítě? Vybuduj si proto, moc tě prosím, všechno, na čem budeš stavět ty sám svůj život a jakým způsobem jej budeš zprostředkovávat svým dětem.

Vzájemná pomoc

Je-li člověk sám, může snadno klopýtat a upadne-li, není, kdo by jej pozvedl. Trpí-li, kdo mu podá šátek, aby otřel jeho skráň? Kdo zaplaší smutek? Kdo potěší člověka a kdo bude s ním sdílet jeho utrpení, trpí-li? Kdo se podělí s ním o jeho radost i o vlastní štěstí? Kdo konečně podepře,

až člověk zeslábně? Jen člověk nejbližší může porozumět stavům milovaného člověka. Proto stvořil Bůh člověka ve dvojí podobě - chtěl, aby tvrdá ruka mužova byla laskána jemnou dlaní ženy. Proto učinil, aby starosti muže byly umenšovány milujícím srdcem ženy. Učinil je tak, aby mohli splynout oba v jediného člověka, aby všechno, co dělí lidi, je dovedlo spojovat. Učinil je mužem a ženou a ti dva budou jedním tělem. Protože však jejich společný život je spojen s nejmávnějším úkolem na světě vůbec, proto není možné bez skutečné vážnosti spojovat tyto dva jedince. Katolické manželství vylučuje jakoukoliv jinou možnost spojení. Oba musejí mít pevný úmysl, vzájemně se podepírat a pomáhat si. Nestačí jen uspokojovat hmotné potřeby, ty dokážou svést i člověka statečného na scesti. Nemůže všechno být jenom ve vnějším zaměstnání nebo zaměstnanosti, ale jsme povinni pomáhat. To znamená použít všechno, co druhého těší, pozvedá, co mu působí radost, co ho vzdělává a vede k dobrému. Je ale nutno vyřadit především všechno, co působí opačně. Dovést pomáhat znamená mít vztah k oné ohleduplnosti a pochopení celého jednání druhého. Jistě není většího štěstí a není krásnější jednání, než vidí-li, že pomocná ruka, která jej podepírá, patří člověku nejbližšímu. Není nic význačnějšího v životě, než být vůdcem, oporou - ne jenom opěrnou holí. Jak zaplašíš stíny a zvětšíš jas, jak zdůrazníš, že ti doopravdy záleží na této bytosti, které jsi slavnostním způsobem slíbil, že budeš pomáhat? A nyní to slovo naplňuješ. To, co však je jako tužba i nevyšlovená milované bytosti, musí být i písní tvou.

Utišení vášně

Právě proto, že se člověk odhodlává jít s druhým, aby s ním splynul, ztrácí absolutní výlučné právo na sebe, tzn. na své tělo. Je povinen respektovat i přání druhého. Jestliže dovede vašeň člověka rozpálit tak, že zahodí všechnu ohleduplnost a jde jenom za hlasem krve, musí být dostatečná záruka, že člověk z vášně nezamění to, co je v něm ušlechtilého. Kolikrát je celá řada okolností, které člověka odvádějí od řádného manželství. Kolik je lidí, kteří chtějí k sobě připoutat druhého mimo tento posvátný svazek a člověk posledních desetiletí chce omluvit, že to není hřích, že to není provinění, že je to vlastně všechno v normálních mezích. Především je to křivda na onom druhém, s nímž jsme spojeni. A pak též je to opovržení k zásadě samé. Nesmí to být ani sebesilnější vašeň, která by nám dovolila lámat dané slovo. Většina lidských katastrof začíná právě zde a potom končí v onom bahně, kterého jsme si zpočátku jako spíny nevšímali. Tam přestává člověk být tvorem, který se ovládá rozumem a vůlí a jde jenom za nejasným pudem. Má-li slabou vůli, pudy nad ním vítězí. Jak je to důležité vzdorovat začátkům, bránit se nízkosti, nedovolit, aby se někde protrhla tato hráz. Žij a všiměj si jen toho, co je důstojné a bezpečné, aby tě ta nejhorší hrůza osobní zrady nepřivedla až k nešťastnému závěru života. Nedá se velebit neštěstí těžkého hříchu. V manželství je třeba možná ještě více ohledů než mimo ně, obzvláště v těch dobách, kdy si milovaná osobnost vyžaduje přímo svoji podstatou pozornost, jemnost, ohleduplnost. Ne tak ještě kdybychom porušovali dané slovo právě v té době, kdy přišlo mezi nás dítě. Byla by to rána nevléčitelná, byl by to skutek, který zasluhuje poslední opovržení. Právě v této době táhne ďábel k hříchu nejvíce, protože může ranit současně oba dva. Proto je potřebí znát celou podstatu věci. Poznáváš sám, jakým způsobem je ochranou ona zdrženlivost, ve které se cvičíš nyní a kterou ti nemůže nikdo srdečněji sdělovat a přát, než jak jsme ochotni o ní hovořit a jí přijímat. I po přirozené stránce musíš znát své možnosti i síly a dokázat je využívat právě v té době, kdy přichází na člověka největší slabost, protože ve slabosti člověk může vyrůst až do osobnosti, která má vůdčí poslání v národě, církvi, v lidstvu. Podstatné vlastnosti katolického manželství jsou jedinstvo a nerozlučnost. Proč jediný a proč jediná? Protože není možné ani úzké lidské srdce lidsky upoutat k více lidem, aby člověk mohl říct, že dává celé srdce. Tento svazek poutá všechny snahy, vůli, rozum, tužby, všechno, co má, co vlastní a to naprosto, aby mohl splnit všechny ty požadavky, které společný život, tzn. život v rodině, ukládá. Sebe musí vidět v jiném. Zdaž to není nelidský požadavek od církve chtít člověka tímto způsobem doslova znásilňovat, nedopřát mu, aby mohl ve svém krátkém životě hledat to, co se mu líbí, co mu momentálně vyhovuje, co je pro něho lehčí a být jen podle zdání krásnější? Člověk se snadno domnívá, že by nebylo třeba tolik námahy, kdyby se nesvazoval bezvýhradně, nemusel by se ohlížet na přílišný nadpočet ohledů na sebe i na jiného. Šel by prostě za jediným svým hlasem. Ten krátký život - celý lidský věk, tu omezenou řadu dní chce církev dávat výhradně tomu, komu člověk je ochoten a schopen dát své pevné slovo. Ať je to hochovi či dívce. Slíbit věrnost, je vážná věc. Ale tážeme se, zda to chce doopravdy Bůh a zda má církev právo takto zavazovat člověka, aby neměl žádnou únikovou cestu? A co když poznám, že tento svazek je pro mně neúnosný, těžký, obtížný, život se mi stal nesnesitelný právě s touto postavou, která kdysi libivými tóny si mě dokázala zavázat? Jen - kdysi - drahou bytostí? A člověk si opakuje tak často - ano, kdysi, ale to je dávno, to byla ještě i jiná gesta, měli jsme rozdílný názor i jiné požadavky, dívali jsme se jiným způsobem na krásu, na nadání, hodnotili jsme jinak ušlechtilost, jemnost. Nyní se jinak dívám na to, když vyslovuji výraz - my. Mám své požadavky, které jsou rozdílné od těch, které jsme kladli jeden druhému na začátku. Tenkrát jsme neviděli doopravdy nic mimo nás dva. Celý svět nám mizel v hlubokých očích, jeho velikost jsme chápali jen v oné dvojí tůni pohledu. Celé naše nitro bylo jedinou výhni, takže mráz nenávisti k jiné osobě byl nám nepochopitelný. Žili jsme blízkostí milovaného, který nám byl vším. Tato touha duše se doplňovala každou blízkostí milované bytosti. Jak to, že najednou vše vyvanulo a je všechno jiné? Nemohu přece vystačit celý život se stejnými představami, nemohu rovným dílem naplňovat všechny tužby a to pořád jen s jedinou osobou? Právě nyní je mi to k neunesení těžké, obtížné, nesnesitelné. Stali jsme se jeden druhému protivnými. Nemám nejmenší úmysl jít s tebou dále. Každé objetí je mně protivné. Jako kydáním jedu je každý tvůj úsměv, který spaluje moji mysl a brání mi v solidní práci, pronásleduje mně i tenkrát, když odpočívám. Vztah k tobě je pro mně jen balvanem, který mi zatarasil cestu, po které jsem chtěl pokračovat na své dráze života. Toužil jsem vzhůru, chtěl jsem být dokonalejší, moudřejší, platnější i pro lidskou společnost. Tys mi vzala nebo vzal

můj možný rozlet. A já to cítím, že nemohu, ba nesmím přes něj, všechno je mi výčitkou. Tvoje přítomnost mne bije do očí a rdousí můj dech, protože vidím všude napsáno - dnes ještě můžeš. Ale jako pod textem mi zaznívá - odvážíš-li se této jediné lži, není to pravda, že mě máš rád. A bylo to vůbec pravda, když jsme jeden druhému zdůrazňovali, že se máme nadevšechno rádi? Kdysi jsme nechtěli znát nikoho bližšího, než jenom sebe navzájem. Bylas moje jediná, ty můj jediný, chtěla jsem tě mít a měla nadevšechno na světě. Snad až po Bohu, protože i on byl ten první, ten nejbližší. Dokázali jsme se mít rádi a přes sebe i Boha. Chtěli jsme vidět smysl celého svého života jen v tom, že budeme vyhovovat jeden druhému vlastním přáním. Mé štěstí může být zakotveno jen v blahu tvém. Podobné texty jako by byly jediným románem uplynulého života. A nyní jsou jenom výkřikem nešťastné duše, který přehlušil všechno ve mně a žene mně k útěku z tohoto zajetí, i když to bylo zajetí lásky. Ale nevím, jakým způsobem mohu utlumit natolik hlas kdysi živého mého vyznání k tobě. Musel bych opustit své vlastní srdce, vytrhnout se po každé z tvé blízkosti i objetí, vrhnout se do hlubiny hříchu a dnes mi na ničem nezáleží, jen chci pryč. Nechci s tebou, nenávidím tě, protože jsi výčitkou tak živou právě svým čistým životem. Zatoužil jsem po životě naplněném hříchy. Nebo snad proto, že ty ty ses spráhla s hříchem nevěry? Jaký je to rozdíl úvahy na začátku a teď, když dávám všechno na kartu zrady. Jenže každého mohu přelstít, jen vlastní nitro ne. Zůstává k zodpovězení ona vtíravá otázka, zda jsi poznal opravdovou lásku? Jestli ano, myslíš, že je možné se z ní vyvléci, utéci od ní? Jestli mělš opravdu rád, pak tvůj útek je nemožný. Není vůbec jednoduché, ba není to možné nechat najednou stát předmět svého čistého milování na rozcestí a vyměnit za kalnou smysluplnost. Ne, to možné není. Tak, jak je nutné v manželství, aby bylo nerozlučné, je požadavkem lásky, aby nikdy nepřestala. Jinak to nebyla láska, ale zdání, klam, lež a podvodné verše. Každý, kdo utíká od osoby, kterou si vzal, jako bytost milovanou a utíká, nemohl mít lásku. Proto je potřeba se zamyslet nad tímto problémem. Mám-li lásku, dokáži dávat sebe. Jestliže ji nemám, nesmím vzít na sebe tento těžký závazek, protože se dotýká svojí podstatou samé věčnosti. Z tohoto pohledu pochopíme důležitost Božího zákona. Je nám bližší onen předpis nerozlučnosti. Je dán pro ty, kdo by chtěli najednou poznat, že nemilují, že nemají rádi, že ani nikdy nemilovali. Protože ten, kdo má rád, neprchá od sebe. Neodmocní se natolik, aby zapřel v sobě podstatnou náplň, kterou byla láska. Jestliže podstatou lidské lásky je vyhledávání blízkosti milované osoby, člověk už nemůže být jinak šťasten a nemůže ani své štěstí hledat jinde, než u této bytosti. Proto je potřeba, aby se úzkostlivě vyhýbal, bál a prchal od všeho, co by znamenalo nebezpečí, že se od sebe vzdálí nebo odcizí. Tito dva, mají-li se skutečně rádi, vyhýbají se i stínu podezření, který by se vtíral do jejich vzájemného poměru. Odmítají všechno, co by znamenalo povrchnost v jejich vztahu. Od všeho toho musejí pryč. Ten, kdo má rád, vyhýbá se příležitostí, ve kterých by působil bolest či mrzutost, to, co by mohlo vynutit potoky slz nebo jen pouhý přelud smutku. Nic svého nevidí ten, kdo má rád a to do všech maličkostí. Láska dobře chápána nemůže být ukončena. Z tohoto pohledu pochopíme, v čem tkví láska osob. Ale to je jenom lidská a víme, že neuspokojí zcela. Když jí pozorujeme přes Boha, je vrcholem lidského štěstí pro vzájemný ryzí vztah a člověk v životě nenalézá nic, co by bylo vyšší. Jak bys chtěl potom utéci z tohoto okruhu, kde bylo všechno pravdou? Láska nemůže být zbabělá. Neutíká tam, kde se objevují nesnáze, ale je tím silnější a vyrůstá výše, vidí-li, že může kus utrpení pro druhého přinášet. Pro milovanou osobu je radostí si odříct cokoli, aby byl možný růst v lásce. Pro ty, kdo milují, není tento zákon o nerozlučnosti těžký. Není ničím jiným, než jenom připomenutím, že Bůh všem, kdož jej zachovávají, je tím žehnajícím Otcem. Vede tyto dvě bytosti až k onomu vrcholu, kde jejich věrnost nekončí ani při překračování prahu života. Jen tam nastupuje síla zákona, kde není dobrovolné vůle držet dané slovo. Tam Boží zákon upozorňuje, varuje, zapřísáhá. Tam připomíná již jen onu větu, kterou tito dva opakovali před kvalifikovaným svědkem - chceme snášet dobré i zlé až do své nebo vaší smrti. Zachovávat a plnit. Pro ty, kdo nemají lásku a přece se zavázali, že půjdou spolu, je třeba pamatovat, že co Bůh spojil, člověk nesmí rozlučovat. Proto cítíš, že bez lásky se nesmíme vrhnout do náruče kteréhokoliv člověka. Pak, aby se vyhnul zoufalství to řeší tím, že buď odejde, jak to řeší většina lidí, kteří slovo nedrží, jímž není ničím, kteří čestné slovo považují jen za docela občansky vyřčenou frázi. Člověk posledních desetiletí se domnívá, že si vydobyl svobodu a že tedy může rušit, měnit, aniž by něco ztrácel na hodnotě daného závazku. Nezdálo by se i tobě, hochu, že to je hrozivá skutečnost zradit lásku? Nebo vážít tento důležitý rozhodný krok bez poměru lásky? Jaké je to řešení? Ani přirozenost nemůže být klidnější trvale, protože výčitky se nedají zašlapat. Při první životní ráně poznáš, že není pro tebe osoby, která by dovedla svojí jemností pozvednout, podepřít jako milosrdný samaritán. Jistě známe tolik jednotlivých případů, kdy to nemusí být tak docela pravda. Je třeba znát obě dvě strany. Proto je nutné ono vžívání se do lásky, abychom nepozorovali jen běh života vnějšího, abychom nebyli jenom těmi, kdo dovedou sice dát život dítěti, ale nedívají se na konec svého působení. Proto je důležité, abychom dokázali pozorovat běh i závěr života všech, kdo nám jsou blízko. Všechna slabost, i této doby, začíná i končí nevěrností k danému slovu. Jak vypadá člověk, který nedrží slovo ve vědeckém působení nebo ve veřejném životě? A oč je důležitější dané slovo těchto dvou. Život i slovo je upuštěno jen na jedinou osobu a to na tvou vlastní. I rozmařilý starý Řím si vážil manželky jediného muže. Křesťanství posvětilo tento vztah i všechno v něm, musí být nesené ohleduplností na toho druhého, pak se nese až k Bohu. Potom pomáhá, nic nebere na lehkou váhu, protože ví, že se zavázal před Bohem. Jiné řešení pro silné charaktery, když poznám, že nemám lásku, musím být pokorně hotov o ni prosit, usilovat, hledět, abych ji mohl nabýt, protože všechno, co vedlo k pokroku osobnosti bylo vykonáno ve jménu lásky. A že bych ji přítom neměl? Vzít na sebe zodpovědnost ještě i za tento sebeklam. Není možné dát se vnutit do tohoto svazku lásky. Láska může vyplýnout jen z osobní snahy dát sebe, obětovat, své štěstí hledat jen v tom druhém. Není možné ani se ukvapovat, protože do lásky se musí vrůst. Mnohdy si to vyžaduje dlouhé doby. Proto zdůrazňuji znovu, že nejdůležitějším

obdobím celého života, je-li člověk volán k rodinnému svazku, je doba známosti. Ono vzájemného vrůstání do života toho druhého. Jak by chtěl člověk udržet jakýkoliv sebeklam na celý život? Jen podlý člověk - slaboch, člověk neřestný se může snížit až tak daleko. Co tedy nám zbývá, jestliže ochladne náš vzájemný vztah, oslabí se láska, třeba závanem zvenku nebo nehodou? Jestliže jen ochladne, zeslábně, je možné ji znovu vzbudit. Každý z nás je-li pokřtěn, zná onu cestu a ví, jakých prostředků je k tomu potřebí užívat. Zde se nevystačí jen s přirozenými motivy. K tomu je potřebí síly nadpřirozené, i tolikrát nadlidské odvahy. Je třeba nejdříve v sobě zlomit onu nerudnou tvrdost - sobectví, případnou nelaskavost a zase všechno nechat vyrůst ve shodě a kráse nového vzájemného soužití. S pomocí Boží musíme využít všechny pohnutky, které vycházejí z víry, posílit se nadějí v lásku Boží. Je možné potom překonat, vytvořit v sobě novou ryzí sílu, která odpustí anebo přijme pokoření i od lidí vzdálených. Pak je možné zase získat novou sílu z vroucího a opět mladistvého objetí. Po této exkurzi je možné zase mít rád a to silou, která se v ničem neliší od síly lásky prvotní. Jak nádherné byly anebo jsou vždy první dny, kdy ještě ničím není zastřen jas vzájemné touhy. Onen návrat k původní lásce dovede být ještě silnější, protože mezi těmi dvěma termíny byla cesta utrpení, slzy, snad i zármutek obou. To všechno dokáže pochopit křesťan, protože má sílu, aby odpustil anebo přijal odušnění. Právě z lásky k této velikosti požaduje církev od všech, kdo nastupují tuto společnou cestu, aby dokázali za sebou nechat všechnu slabost minulosti, vyrovnali přítomně všechno nerovné, vyjasnili neurčité i špatné. Boží svátostné milosrdenství dokáže ve svátosti pokání vlít novou sílu v jistotě přítomného Krista v duši. Pak již není možné ani zůstat vzdálen svátosti oltářní, kde Bůh vstupuje v každém okamžiku do duše obou, aby je znovu naplňoval láskou, která je již bez stínu. Ani první rozlet není bez návaznosti na hodnoty věčné. Takto milující člověk s radostí bude odpírat všemu zlu, které již z vnitřního přesvědčení je jediným velkým nebezpečím pro člověka samého i v jeho vzájemném krásném vztahu k milované postavě. Kolik by ubylo neštěstí, jak by ve světě přibylo světla, kolik zločinů by se ztratilo, jak bychom se dostali mravně výše, kdyby lidstvo neumíralo právě touto nedůsledností. Tato zbabělost je proklínána těmi, kdo vzali ze ztroskotaného svazku svůj život. Je to jako důrazný výkřičník na rozcestí mezi manželstvím a známostí, mezi opěvováním lásky a jejím žitím. Je to ona vzdálenost mezi slovy a činy. Je nutné, abychom dokázali rozlišit zdání od podstaty věci samotné. Oddělme všechny vnější projevy od skutečného nitra. Nesmíš za žádnou cenu patřit k těm, kdo jsou povrchní ve vlastním jednání, kdo jsou hrubí ve výrazové formě anebo podléhají naučeným zlovykům. Člověk, který nedomyšlí věci ani jejich uspořádání k radosti jiných, je naplněn neustále trvajícím ledabylostí. Nechej si dost času na to, abys poznal, v čem je možné zušlechťovat svoji vlastní duši, co potřebuje nitro, ale tvé, nejenom akademicky každé jiné, abys unesl tuto zodpovědnost, kterou na tebe klade nikdo menší, než sám Bůh. Žiješ v období, ve kterém se můžeš vychovat až v siláka, velikána, který svou přímostí bude vidět v každém tvora, který mu dává důvod k tomu, by měl rád život a všechny lidi. Měl rád láskou, která pramení z víry, cílí k Bohu i ke všem lidem. Ale láska dobře organizovaná může začínat jen od tebe samého. Všechny projevy ať ušlechtilé anebo slabosti jsou podílem buď na hodnotách anebo znehodnocují náš vzájemný vztah k Bohu i k bližnímu.

Při každé příležitosti a každý ze spoluvěznů měl jiný přístup, tzn., že přicházel i s jinými otázkami, které chtěl mít bezprostředně zodpovězeny. Jedním z takových věděníchtivých hochů byl i Ruda, kterému jsem podával zcela ucelený pohled na poslání lidského jednání, na cíl, ke kterému je nutné se dopracovávat. Byl jedním z hochů, kteří nejenom pozorně naslouchali, a to bylo co říct, když v těchto tísnivých poměrech si dovedli ušetřit čas s rukama sedřenýma od balvanů uhlí anebo od uranové rudy, ale dovedli uvolnit pro tematiku věčna svůj drahocenný čas. Ale drahocenný byl jen pro toho, kdo jej dovedl využít, protože celá řada spoluvěznů jej promrhala jen zbytečnými hovory nebo popíjením zkvašeného piva z pětilitrových sklenic, které poschovávali v kdovíjakých skrýších anebo plivali o závod Taras Bulbu, aby dokázali svoje "mužství". Tito hoši, kteří nás obklopovali, nebyli zcela výjimkou. Byl jich velký zástup a mohu tvrdit, že všichni, pro které jsme si našli dost času, vydrželi ještě po celá desetiletí na stejné úrovni, v jaké jsme je propouštěli po úvahách o Bohu a o Božím řádu v člověku. Co je cílem člověka? Zde zůstaneme jenom na půdě náboženského názoru, kde poznání Boha a jeho následování je prvořadým úkolem. Svátý Ignác (1534) ve svých exerciciích dává krátké schéma. a) Cíl člověka je Bůh, protože člověka žene všechno k pokroku, ve všem se člověk snaží získat si vědomí nejvyšší. Ať je to v jakémkoli technickém oboru, v myšlenkových postupech nebo v umění, všechno tak obklopuje člověka, že ani nadměrný luxus jej nenechává v klidu, aby vyplnil celý svůj život jenom tím, co mu diktuje - nyní hoduj, užij. Člověk ve své podstatě nechce jenom ulpět na věcech nízkých. Jedinec ale nemůže dosáhnout žádoucího pokroku. Proto se shlukuje ve společnosti anebo společenstvích, aby dosáhl snadněji úspěchu, bohatství, štěstí. Člověk ale zůstává mezi celou tou mnohostí nešťastný. Všechny věci i záležitosti života jsou ohraničeny, jenom srdce stvořené k oslavě Boha je nekonečné. Člověk může ztratit život, ale tužba po nekonečnu, po rozšíření obzoru i po získání absolutního vědění o všem, co je na světě, je v něm stále živá, ale je zcela omezená. Člověk poznává, že i při vrcholných úspěších zůstává prázdný, koná-li cokoli bez lásky. Všechno má svoje tvrdé hranice. Při všem, co získává a jak se zdokonaluje, cítí ohraničenost předmětu i možnosti. Tak si dává otázku, odkud to ve mně vlastně přichází, jakým způsobem mám zlikvidovat onen neklid, který mě žene k neustálému pokroku? b) Řešení vědy, tzn. rozšiřování přirozeného poznání, vyžívání se v oboru, který je mu blízký, v práci, zdokonalování jídelníčku nebo pití, nedojde k žádnému trvalému závěru. Nic ho z těchto věcí neuspokojí natrvalo. Velikáni jako Goethe nebo Nitsche, Lenin anebo Claudel vtěsňávají tuto svoji otázku do věty: "Budu i já tak velký? Jak mi mohou pomoci k této velikosti lidé, kteří mě obklopují?" Proč ale pak všechno je doprovázeno bolestí jako údělem člověka? c) Člověk, i když nemá představu o Bohu, chce být jako on. A o to rychleji upadá do nicoty. Proto si neustále dává, pokud je jeho

myšlení nezkažené, otázku, jakým způsobem mohu z tohoto nicotného poznání vyjít? Sebepoznání neuspokojí. Tedy smysly plné poznání nemohou být ničím, co by nepominulo. A zase se ozývá ta velká otázka, kdo vlastně z lidí může být šťasten? Kdo odstraní všechny rozpory, uspokojí rozum, vůli, naplní srdce, kdo zabrání, aby přirozenost nebyla zničena? Byl už někdy někdo tímto dokonalým člověkem? Poznáváme, že vnější světské řešení se nedokáže ani přiblížit. Proto musíme sáhnout do oblasti náboženství, které se snaží vyplňovat všechny mezery a nabízí řešení. Nemáš v sobě tolik síly, abys sám mohl uvést vše do žádoucího pohybu, abys překonal všechny překahy, které onou časovostí jsou člověku postaveny. Jestliže člověk touží po kráse a ušlechtilosti, jak to vyjadřovali staří Řekové, tzv. Kalokagathia. Vždycky si dáváme znovu otázku, jak vlastně má vypadat krásný, lidský typ? Do duše nevidíme. Konkrétního člověka při hodnocení vždy nějakým způsobem strháváme. Cítíme, že dokonalost není možná. Náboženství ukazuje onu ušlechtilost vnitřní i jakým způsobem je možné zdokonalovat to, co v člověku už v jádru jako krása a ušlechtilost vězí. Ničím hmotným se nemůže člověk nasytit, uspokojení přichází do duše. Konečný člověk se může uspokojit jedině tím, že se naplní hodnotami, které vycházejí z nekonečna - z nejvyšší dokonalosti, tedy z Boha. d) Člověk je stvořen. To znamená že si nemohl nic nadiktovat k tomu, aby byl. Pro každého z nás je vystaven rodný list. Hodnověrnost svědků, přihlášení se rodičů. A my se ptáme, kdo nám může vystavit skutečný rodný list našeho původu i našich schopností? Ptáme se dějin, hledáme jakoby zrození všech prvků v přírodě, přemýšlíme nejenom o původu, ale i o stáří a složení. Kolik je to metod, které nám k tomu pomáhají. Radiativní záření dokáže zjistit věk i u člověka, ať je to člověk neandrtálský nebo jamajský nebo člověk pekingský. Hitler se pokoušel křížením získat člověka vyšší rasy. Výsledek byl žalostný. Pasteur tvrdí, že všechno, co je živé, může být jenom z živého. Věda, protože je výtvořem omezeného rozumu, nemůže v žádném případě nabídnout definitivní odpověď. Opíráme-li se ale v náboženství o vztah k Bohu, je tato hranice posunuta až k absolutnu. Protože existuje Bůh a Bůh skrytý, je možné všechny náhledy zacílit na tento absolutní bod. Židovský národ si uchovával víru v jednoho Boha proti všem zmaterializovaným pohanským kmenům a národům. V dnešním člověku, a tvrdím zvláště v člověku zkaženém, zůstává jen jeden požadavek a to po naplnění tužeb věcmi viditelnými, měřitelnými. Přílně k tomu, co pomíjí a někdy za velmi krátko a i s vnitřním rozčarováním. My však, protože jsme přijali víru v Boha, věříme, že je možné v jeho zákoně neustále růst až k oné jistotě, že se nic nemusí vracet z toho, co jsme získali. Poznání Boha uspokojí, jestliže přijímáme s jeho zákonem i způsob jeho života. Všimněme si postavy Pavlovy a jeho slavnou řeč v Athénách či v Korintě. Kolik to bylo ve starověku bohů - Pluto, Zeus, Fojbos, Athéna, Venuše, Bakchus. Bůh však podle naší nauky je čirý úkon. Jupiter vystupoval vždycky jako diktátor, stejně za takového musíme hodnotit i Stalina. Venuše ochraňovala každou nemravnost starověkého člověka, Pluto byl patronem kapitalistů, Erinie ochraňovala nenávisť v člověku. Je třeba ale přijmout pravdu o Bohu. Není tedy výmyslem, je skutečností podle Starého zákona a jeho podstatu vysvětluje, avšak jen z malé části, Nový zákon. e) Bůh se přiznává ke svému tvoru - člověku. Od něho máme odpověď, kde je původ člověka. A dotýkáme se faktů stvoření. Na přímý zásah Boží začíná člověk jako druh. Do těla - do hmoty, vdechl Bůh duši. Ona je příčinou bytí člověka. Tato duše nemá působit rozporně, ale jí ovládá člověk všechno hmotné. Byl učiněn jako muž a žena a dostal příkaz, že ve jménu Božím může rozmnožovat i lidský rod. Naplňte zemi. Člověk byl učiněn jako tvor společenský. Bůh jej stvořil ke svému obrazu. Každý člověk, pokud není zkažen anebo neodmítá tuto pravdu, musí nutně z Boha něco v sobě mít. Stvoření je část lásky Boží. Člověka stvořil jako tvora dokonalého a měl v této lásce zůstat a růst. Bůh nejdříve mně miloval, dřív než mi dal viditelné tělo. Tím, že vložil do mé povahy zákon lásky, umožnil člověku, že může růst až k jeho podobě. Protože stvořil duši, je k tomu, aby ve všech důsledcích člověk mohl splnit svoji úlohu. Uvaž, jaké poslání máš dnes a kde zůstávají mezery, abys vyplnil vůli Boží. Člověk je stvořen k tomu, aby Boha poznával. Už v prvotním člověku byla vytvořena idea Mesiáše. V prvním evangeliu, jak se nazývá zpráva o vyhnání z ráje, pak se rozšiřuje dále v životě Abrahámově, Jakubově, životě Izraelitů v Egyptě, první velikonoce, potom soudcové, David, proroci, všude zůstává ona vyslovená, ale ve své podstatě nevysovitelná touha po Vykupiteli. Starý zákon určil fyzickou dobu - rámeček, kde, kdy a za jakých okolností přijde Kristus. Ani jediná osobnost v celých dějinách nemá obdobnou přípravu. Všechny knihy Starého zákona cílí k této postavě Mesiáše. f) Všechny předpovědi se splňují v čase. Velikostí víry se rozděluje moře, vírou přichází v Mariině životě ona jistota, že Vykupitel je zde. Uskutečňuje se na její lase ono vtělení - člověk - Bůh. Nech si projít myslí postavu Josefovou, jeho asistenci při narození Ježíšově v Betlémě. Jeho svěřenkyně Marie je vybrána ze všech žen pro svoji božskou úlohu ve viditelném světě. Síla slov andělova pozdravu jí ženou k oné návštěvě Alžběty. Slovo působí. Stává se středem všech událostí. Nyní je to ono Dítě - vtělený Syn Boží, který na sebe strhuje jako středobod všeho, celý zájem i péči. Dějinné splnění všech nadějí. V Krista je vtělena všechna tužba lidstva. Boží vševědouce vtěsnána v toto nepatrné dítě. Stejně si nechej projít myslí postavu Jana Křtitele, jak on se mohl dopracovat k onomu pojmu nevystižitelného Boha. Mezi těmito velkými postavami se nehovoří o sobě. Jen zpracovávají myslí a silou duše zakotvené v lásce Boží všechno co četli a slyšeli. Všechny divy, zázraky, to všechno se slévá v jednu jistotu - tento je vtělený Bůh. Osud Jana Křtitele - tolik podobný osudům našeho množství. Jaké to bylo pohoršení pro všechny, kdo nám byli blízko, kolik to bylo zklamání pro ty, kdo nás už chtěli mít umístěny podle svých představ vysoko. A tu zaznívá ona prostá věta - nikdo nemá větší lásku než ten, kdo se dovede obětovat pro jiné. Jan Křtitel procitá ve svém velkém poslání připravit Mesiáši cestu. Člověk starověký neměl pochopení, nemohl je mít, protože je neměl vycvičeno pro rozměry Božské. Nedovedl brát člověka integrálně, tedy celkově. Aplikace tohoto našeho názorového směru nás vede k poznání, že by člověk sám nebyl schopen vytvořit pojem Boho-člověka, kdyby to nebyla skutečnost. Stačí mi poznání tak kusé, abych mohl z tohoto názoru brát užitek, žít a zdokonalovat se? g) Člověk má ve své podstatě

Boha nejenom poznávat, ale má mu vzdávat úctu. Jakým způsobem máme Boha uctívat nám podává vzor sám Kristus, protože on sám se nazývá synem Božím. Sv. Pavel jej nazývá knězem a volá: "Tělo jsi mi připravil, Bože". Marie se modlí, když byla její přirozenost připravena na toto posvátné poslání. Je to vlastně celkové vyprázdnění služebnice Boží. Kristus byl učiněn, podoben člověku, aby bylo možné člověka pozvednout k Bohu. Simeon jí předpovídá, že bude postavena před kříž a tam teprve pozná v utrpení svoji velikost. Dvanáctiletý Ježíš v chrámě zdůrazňuje, že jen tehdy může být člověk svoboděn a osvobozen, jestliže se zhostí řádně svého poslání - zvěstovat chválu Boží. Jen přes Boha může člověk získávat svoji rovnováhu. Jestliže Marie jako zástupce lidského rodu přijímá Boha, je diktována jejím vlastním způsobem života i naše úcta ke každému člověku přes Boha. Ježíš odchází před veřejnost, ale nejdříve se na toto vystoupení připravuje. Křest znamená ono ponížení, odstranění všeho, co z dřívějšího života uráželo Boha a on bere na sebe všechno ponížení i pokušení celého lidstva. Kristus se modlí, je to neustálé zasvěcování nebeskému Otci. Všechno bylo v celé jeho bytosti jen k oslavě Boží. Pouhé dílo nemůže oslavit Boha, jestliže nevyplníme ono poslání, které nám určil. Tedy v nás má být jen onen slabý impuls - mnoho se nestarat a nevyprávět, ale toužit po tom - ve všem oslavit Boha. "Jeho samého poslouchajte. Otče, oslav mé jméno", anebo jiný citát z Květné neděle: - "když vy nebudete Boha oslavovat, Bůh si vzkřísí z kamenů ty, kdo mu vzdají chválu." V Getsemanech: "ne má, ale tvá vůle se staň." Byl poslušen až k smrti a to k smrti na kříži. Svým zmrtvýchvstáním oslavil nejvíce Boha v lidské podobě. h) Aplikace tohoto velkého vnitřního vztahu k Bohu je dána ustanovením Eucharistie - onoho úkonu lásky, aby byl Bůh oslaven v člověku. Bohu sloužit znamená zmocnit se vlády. Proto i člověk, jestliže chce uctít nejvíce sebe, znamená to, že bude především hledat slávu Boží. Úctu vyjádříme hovorem s Bohem, modlitbou, meditací a dílem, které vykonáme k jeho oslavě. Člověk byl stvořen jako plně svobodná bytost a ta svoboda se umocní až do nekonečna ve službě Bohu. Sloužit Bohu znamená být naprosto nezávislý na lidech a jejich požadavcích. Člověk je vázán, aby Boha miloval. Jakým způsobem? Dáváme si otázku, co je vlastně tato láska, je to jenom ona tužba nebo jenom fyzicko - duchovní touha po jednotě? Slovo věčného Otce žádá, aby Bůh byl oslavován tím, že se oslaví ve tvorech v přirozenosti lidské. Plán stvořitelství padl odmítnutím, pýchou člověka. Věčné slovo Boží se obětuje ke spáse a k vykoupení vůlí věčného Otce pro ospravedlnění spolubratří v přirozenosti lidské. Aby nevyhasla láska mezi lidmi, udržuje jí proroky, kteří připravují a označují vtělení, které nastane v čase, aby člověk mohl být vykoupen. Ospravedlnění člověka se stává láskou Kristovou. Kristus do krajnosti miloval ve všech svých projevech nebeského Otce.

Vtělení: když se naplnil čas, tělo se stalo člověkem. Jím přestoupila láska věčného Otce, aby člověka pozvedl z jeho ponížení. Kristus přijímá pokorně ono ponížení přijetím těla. Vyprázdnil sebe sama. Jeho skrytý život pod srdcem Mariiným. Návštěva Mariina u Alžběty znamená očistu Jana podle těla. Původce chvalozpěvu Magnifikat a Benediktus. Kristus přichází v Betlémě, položen v jeslích jako poslední služebník člověka. Jeho obřizka je formálním úkonem, jeho útek do Egypta projevem lidské bázně. Život tesaře v Nazaretě naplní jeho služebného vztahu diktovaného láskou k člověku. Jeho veřejné působení začíná od jeho křtu, protože chtěl sám ve všem Bohu nabízet svoji služebnost. Abychom my, jako lidé mohli přijmout plnou svobodu, nechává se spoutat, předvést před synedrium, podrobit se lidovému, nemravnému soudu. Je zesměšňován, strháván až do prachu Herodem, Pilátem, Anášem a Kaifášem, předáván, aby jeho ponížení bylo větší, od jednoho k druhému. Korunován k posměchu, který neznal mezi. Byl odsouzen k smrti. K tomu ho vedla láska k Otci. Krví označuje cestu na Kalvárii, obnažením nám připomíná nutnost zachovávaní přikázání Božích. Aby nám zdůraznil nutnost úsilí po svobodě, nechává se přibíjet na dřevo kříže a tři hodiny umírá. Před svou smrtí nás však odevzdává ke službě nebeskému Otci. Tak Bůh miloval svět, že svého jednorozenného Syna dal, aby každý, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Co tedy je ona opravdová láska vůči Bohu? Zdůrazňuje to v té prosté větě - miluj svého Boha z celého srdce, z celé duše a bližního jako sebe. Pavel nechce tuto lásku hlásat jinak než v Kristu a to v Kristu ukřižovaném. "Nechci znát jinou slávu, než být ukřižován s Kristem." Jestliže bych se chtěl líbit lidem, nemohu být služebníkem Božím. Láska znamená sloužit a darovat se. Kristus podává dosti učinění nebeskému Otci z pouhého pocitu, aby byla zachována spravedlnost vůči Bohu. Nikdo nemůže projevit větší lásku než ten, kdo dokáže dát svůj život za své přátele. A náš vztah ke Kristu není možno označit za tak přátelský, aby tato věta měla v nás vždycky plné zdůvodnění. Kristus nás miloval až do konce. Tedy nejen časově, omezeně, ale vrcholně. Ukazuje nám, že věrnost v jednotě s nebeským Otcem nikdy nesmí přestat. Všechno nabízí a dává svým synům, bratřím, dětem, aby má láska zůstávala v nich a já, abych byl v nich. Aby oni v nás byli jedno jako já v tobě a ty Otče ve mně. Co nám zůstalo ještě z onoho velkého pohledu na první křesťany? Hleďte na ně, jak se milují. Jednota myslí i mezi lidmi může být vytvářena jen pojmem lásky Boží k nám. Láska člověka k člověku nikdy nevyčerpává úplnost. K této jednotě lásky není možno jinak, než skrze Krista. (Jen těsnou branou). Proto člověk chce-li dospět k této jednotě, musí bezezbytku všechno postavit do služby této lásky. Zde se nemůže hovořit jenom o zcizení, ale jde o projevy, které dokazují, že nepatříme sobě, patříme láskou jiným a tímto způsobem, aby člověk zachránil a spasil svoji duši. Je potřebí v sobě upevnit jistotu existence duše. Je to přesahování nad hmotu, zasahování do věčna. Život je procesem imanentním, který se dává do pohybu a dovede se obrátit k sobě. (Procesus imanens in se movens at se revertens). Duše, životní princip organizující všechno dění v člověku - principium vitae cum omnibus facultatibus memoriae intellectus, voluntate quae superant sensus. Je třeba vstoupit do všech psychologických procesů. Uvaž, jakým způsobem odpovídáš na onu ušlechtilou intuici v sobě. Srdce v člověku - scintilla - pramen života Božího v nás. Jednota smyslu myslí bez nesouladu, bez utrpení a bolesti v sobě. Ke Korintánům - 13. kapitola. Další z otázek, která je velmi bolestivá je, v čem vlastně spočívá blaho duše? Co to je pocit štěstí? Podle anket, uveřejňovaných několikrát v roce stoupá neustále zájem až do

závratných procent v sexuálním ohledu. Ale domnívá se někdo, že je trvalé štěstí v těchto zneužitých vztazích? Nebo může to být bohatství nebo umístění na vědeckém stupni? Nakonec všechno se hroutí v první bolesti, která člověku vezme i důvod ke štěstí. Kristus zůstává i v bolesti klidný, vyrovnaný, před Pilátem ani v nejmenším není zjevná jeho nervozita a tu se ptáme, jakým způsobem já sám zvládám tyto okolnosti? Indiference, nebo-li nelišnost. Člověk může být potud vyrovnaný, pokud se staví zcela nejetně ve svém vztahu k předmětům i k lidem. Pokud nám věci anebo lidé pomáhají, abychom rostli v poznání i v radosti, pokud nás zdokonalují, potud jsou pro nás k užítku. Jinak je třeba, aby člověk měl sílu je odmítnout. Srovnej si člověka v různých systémech jen v posledním století. V kapitalismu i v komunismu je člověk jen pracovním číslem. Jestliže nacisté vytvořili z člověka nadčlověka, záviselo jeho umístění, hodnocení i štěstí podle toho, jakým způsobem mohl na úřadech prokázat svoje umístění v nordické rase. Největší podvod, jaký v lidstvu za celá staletí vyvstal. V úctě k Bohu však člověk nemůže být nerozhodný, nejetný. Kristus upozorňuje na toto postavení člověka už svým narozením v chlévě, odmítá bohatství, prokazuje svůj odklon od všeho, co je přehnaně bohaté. Ani domova nemá. Dnešní člověk však spekuluje neustále vytvořením i přepychové kulisy pro onen pojem, zde jsem doma. Non erat locus in diversorio. Uvažme jenom, kolik je lidí na útěku, kolik v exilu, kolik jich nemá naději na jakýkoliv domov. Kristus na útěku do Egypta, aby mu nikdo nemohl vytýkat, že byl na tom lépe, než poslední lidé, kteří žili v nejistotě. Životem v Nazaretě ukazuje, že domov je potřebný, aby si uchoval svobodu bytí, ale pro sebe nekoná žádný zázrak, je nejetný v užívání moci božské ve svůj prospěch. Nedůstojné zaměstnání, jak bychom je označovali dnes. Tím chtěl ale posvětit jakoukoliv práci. Byl řemeslníkem. Všechno co potřeboval k obživě vychází z jeho vlastní práce. Teprve svým osobním postavením si můžeme zajistit i svobodu vnější. Proto má být člověk od svého útlého věku, pokud je jen možné, soběstačným. Základem, fundamentem osobní svobody musí být především vlastní povolání. A Kristus dokáže opustit klidný domov, z práce vnější odchází do duchovního působení. Jak těžké bývá ono rozhodování zvláště dnes, kdy všechno, uvaž sám, zda ty též nepočítáš své postavení i zisk jen na koruny. Kristus se odvolává na onu skutečnost, že i lišky mají svá doupata, ale Syn člověka nemá, kde by jistě mohl hlavu sklonit. Kristus odmítá únavu, stará se o to, aby k němu mohly v každém okamžiku děti. Všechny společenské styky jen za tím účelem, aby mohl hlásat evangelium. My se tolikrát hlásíme s odporem k onomu volání po nasazení. Co se mě přímo netýká, to minu. Kristus využívá všech příležitostí, aby upozornil na nutnost království Božího v duších. Žádá, aby inteligence nabízela celou svoji moudrost do služeb jiným. Tam potvrzuje tyto pravdy i zázraky. Ukazuje svoji nezávislost na ženách, na bohatství. Všechno dává do služeb, aby získal člověka pro Boha. Zamysli se též nad správnou hierarchií hodnot. Kolik lidí se upne jen na pokrm, na ustrojení, na šlechtění krásy těla. Člověk, který nepřestoupí zákon mírnosti může být považován za příklad dobrého života. Krista neláká ani sláva, nezachycuje ji, protože zná psychologii masy. Kolikrát my upadneme do onoho hrozného bludu, že dáme na míněni veřejnosti. Kolik to bylo i v tomto režimu lidí, kteří se dostali až na vrchol kariery, ale nepočítali s popravou. Abychom nestavěli nikdy na slávě, uvaž o Kristově zklamání při cestě do Jeruzaléma. Žádné velké hodování, jen 12 jich nechal při poslední večeři. Jidáš jako představitel celého lidského množství, které nechce zapomenout na své osobní požadavky. Nevzdal se své mzdy, proto zradil. Kristus pokorně svléká svůj vycházkový šat a umývá apoštolům nohy. "Vy jste čistí, ale ne všichni." Až sem se snižuje Syn Boží. Klečí před nedokonalými lidmi a prosí úpěnlivě, aby se nebránili očistě. Mytí nohou jen

obrazně, protože jeho úsilí cílilo za očistěním duše. I k Jidášovi se chová jako k příteli. Kristus jako mladý muž nešlechtí tělo, nepěstuje krásu, neudrzuje jen zdraví, nedbá o čest a nechrání za každých okolností život. Všechno je mu teď ničím proti tomu, co obětuje jiným. Chce za každou cenu dokázat celým svým bytím nutnost být s otcem. Gloria Patri et pax hominibus. To je norma celého jeho jednání. Odpověz si na otázku, co dovedeš dát, co odstraníš, aby ti nic nestálo v cestě mezi tebou a mezi Otcem. K čemu nedovedeš být indiferentní? Uvažuj konkrétně, zda tě velmi nezaměstnává myšlenka na tvé zaměstnání, na práci, na záliby, na kariéru, na vliv na ostatní. Kristus dává výraz svému sociálnímu smýšlení, všechno dává do služeb, aby pochopil člověka jako jednotlivce. Kolikrát naše inteligence není ničím jiným, než jenom pláštěm, který zakrývá naše chuti vykořisťovat jiné - žít na úkor jiných, brát výhody, které by spravedlivěji měly hodnotit naše bratry či sestry. Snad bychom mohli v tomto těžkém prostředí přehodnotit celý svůj život. "Všechno nám sebrali, zůstala nám jen naše víra." Jestliže znám jádro svého zklamání v životě, je potřebí vybudovat v sobě onu sílu, která mi dokáže dodat sebevědomí, abych nepřilnul k ničemu, co je nižší. Za žádnou cenu nezneužiji nic, ale budu toužit po tom, abych mohl všechno dát do služeb jiným. Uvažovali jsme někdy o hříchu tvorů dokonalejších než je člověk - o hříchu andělů? Písmo svaté nám podává tuto skutečnost ve faktickém světle. Vidi Luciferum sicut fulgur cadentem de coelo. Kristus zůstává nedotčen hříchem. Kdo mě může obžalovat z hříchu? Co bylo příčinou pádu andělů? Podle svatých otců Bůh zjevil druhou Božskou osobu - vtělené Slovo tvorům duchovým - andělům. Měli se mu klanět. Pokud se hovoří o vtěleném Kristu, byl nižší než duchovní andělé, pokud se jedná o ducha, byl učiněn rovný Bohu. Jen Bohu samému se budeš klanět. Zůstává zde nezodpovězené, proč Kristus nevzal na sebe podobu anděla, ale člověka. Proto, aby člověka pozvedl k podobě Boží (corruptio optimi pessima). Z toho vychází ona závist a v důsledku pád. Nepotřeboval se přizpůsobovat Bohu, sám byl Bohem. Jistě jsi už zkusil, že po každém nedůsledném skutku, po každém pádu, nastupuje rozčarování (přelud je krátký, ale lítost trvá). Bůh se nevměšuje do svobodné vůle člověka. Chce svobodné rozhodnutí a dobrovolné skutky. I Lucifer má svobodnou vůli, i když jako duch vidí více než člověk. Kdo je jako Bůh? Lucifer poznal ohraňčenost, protože se jednalo o bytosti stvořené. Bůh jej nechá, aby jednal podle své vůle. Byl ale nepodařeným ve své bezmocnosti, zanechal celému tvorstvu jen nenávist a zapříčinil existenci pekla. Jako vládce ztratil všechno a to svou vinou. Bůh ho nechal se zrakem oloupeného

tvora na výstrahu celým věkům. Nechal mu omezenou moc a trestá ho tím, že ukazuje tvorům zlo, nenávist, klam, pomstu a rozvrat, že ho nechává ničit všechno mimo sebe. Dábel není schopen jediného dobrého skutku. To je nejbolestnější i pro člověka, jestliže pozná, že je svázán a nemůže již pro nikoho nic vykonat. Člověk to nosí v sobě, ale pokud nehýčká v duši těžký hřích, může se znovu zase dostat na onu úroveň, kdy dokáže mít rád. Každá těžká vina oloupí ne o pomyslné štěstí, okrade ne o majetek, který člověk má, ale ničí, protože ponižuje do prachu, ponechává v beznaději všechno to, co člověk získal nebo čeho dosáhl a to nejhorší, že si to působí sám. Těžký hřích je smrt duše, ztráta štěstí, zničení naděje. Žádný tvor však nemůže Boha ohrozit. Přichází hřích Adamův. Bůh nechává slabiny ve svém díle, aby mohl být účasten sám člověk na tvůrčí práci i na zdokonalení věci i lidí. Bůh působí ruku v ruce s tvorem. Člověk dostal něco božského. Jsme jeho rodem. Můžeme být dokonalí jako Bůh. Kristus to požaduje. Tužba člověka cílí za tím, aby se mohl zbavit všeho závaží, které lpí na jeho lidském bytí a Bůh slíbil, že tu jeho tužbu splní, obstojí-li ve zkoušce. Člověk ale nevěděl kdy a jak. Tužba po poznání toho, co je skryté, v něm hárala do té míry, že nedbal ani na zákaz ani na vůli Boží. Měl čekat. Tak, jak každý mladý člověk může vyhrát svůj život, jestli se naučil v trpělivosti očekávat svůj příští úděl. V pokušení mu zaznívá: "budete všemocní jako Bůh. Budete všechno vědět a všechno vlastnit. Bůh vám závidí, proto vám nechce dát tyto možnosti. Bojí se, že mu budete rovni, nevěřte, nezemřete, ale budete mu podobní." Výsledek tohoto kolísání je celoživotní bolest, oslabení vůle, zatemnění rozumu, smrt, vyhnání z onoho faktického i vysněného ráje. Odtud pochází snad všechny rozpory v nazírání na vědu i na tvůrčí činnost člověka. Bůh stvořil člověka rozumného, zdravého, který dokáže ovládat svoje myšlenky. Už jako nevinné dítě žil v harmonii všeho tvorstva, měl všechny předpoklady pro dokonalé zdraví, sílu pro vykonávání všeho, co v životě je potřebné, ale prvotní člověk podle písma měl též dar nesmrtelnosti. A zde začíná trvalá bolest. Odtud všechny organické poruchy. Odtud touha žít nezřízeně, povolit uzdu náruživostem. To však nebylo dáno od Boha. Výsledek mých možností - rozhodnout se sám. Neptejme se dál, odkud závist, nenávist, pomsta. Ne od Stvořitele, který je láska. Odkud tyto dluhy života? Ne od toho, kdo nejtědřejí vložil do člověka všechny možnosti. Člověk zhřešil pýchou, domýšlivostí, nezřízenou touhou po uchopení a vyžití všech svých pudů. Musíme i my cítit tento zákon rozporů v sobě a vést statečně svůj boj. Naše otázky se prodlužují dál - odkud vojny, války, vraždy i celých národů? Zde máme odpověď - odkud je i smrt. Kde najdeme kořeny všeho toho zla? A odpověď - vtěsnána do syčeni pekelného hada - nevěřte, budete jako Bůh. A rodí se člověk nepodařený, zvrhlý, nedochůdče. Je těžko uvěřit, že toto je všechno důsledek Adamova hříchu. Zhřešil jednotlivec jako praotec lidského rodu a odsouzeno bylo celé lidstvo. Ptejme se raději, kde jsou kořeny dobra, které může vyrůst v životě? A naše odpověď je jednoznačná - jejich život vychází ze spolupráce s Bohem, z jeho úmyslů. Každé úsilí a práce bez Boha znamená jen ztělesnění zvrhlých úmyslů. Člověk se stává nedoukem ve škole Boží, není schopen dosáhnout jakéhokoli pokroku bez dozoru a vedení dobrotivého Boha. V čem spočívá kolektivní hřích dneška? Chce dávat odpověď na všechno. Slibuje ovládnout přírodu, hromadí haldy věcí, hospodaří bohatství, vymýšlí stroje, rozmnožuje objevy, všechno staví do svých služeb. Ale lidé se stávají jenom kořistí chytráků od malička. Naši všemocní vládcí žádají adorování pro sebe, aby v sobě uplatňovali onen pocit, že jsou jako Bůh. A člověk potřebuje mnoho bohatství, mnoho vědeckých knih, chce být ujišťován neustále o růstu pokroku, o vládě nad množstvím. Hřích nacismu, kapitalismu, komunismu. Je to ona kumulace, která počítá množství rukou a hlav, chce překonat ohraničenost množstvím lidí. A najednou člověk pocituje hroznou osamělost mezi věcmi. Bídu nahrazuje vědomím, že je bohat, samotou tím, že utíká do dalek a nakonec jako žebrák je opuštěn kolektivem, protože smrt mu všechno vyrve z rukou. Ale před tím ještě, než se ho zmocní, je nejdříve vyloučen z kolektivu těch, kdo se domnívají, že jsou ještě při síle. Tu i pro nás je blízko odpověď, co nám dává anebo o co nás připravuje tento moderní bůh? Nabídl koncentráky, rozšířil počet věznic, přivedl rozklad jednotlivců i množství, zavedl popravu za neposlušnost, tedy moderní bůh nepřináší ani štěstí, ani pokoj. Proto ať nám zaznívá ono betlémské, jemné - Pokoj lidem dobré vůle.

Celá doba, pokud ji hodnotím jako jednotu, je jednou básní o statečnosti tolika mladých hochů a odevzdaných starců, kteří nečekali jenom na své propuštění, ale využívali času k tomu, aby mohli poznávat, prožívat a dávat jiným kus toho duchovního bohatství, které získávali právě v utrpení z odloučení. Snažili jsme se nevynechat jeden památný den nikoho z těch, kteří nám byli blízko. Jedno přání, které v mikrořádcích zůstalo uchováno, je i to následující: Touha řady dní, prochvívaných leskem hvězd i září slunce, doprovod tolikerou duhou, pestrostí květů i různorodostí všech možných tvorů, které postaveny ve sledu zákonu Nejvyššího, opěvají velikost Tvůrcovu. V dechu i v jemném tepu nitra, v lidském chvalozpěvu anebo též jenom v naříkání rozbolavělé duše, ať jemným vánkem nebo vichrem bouřlivého nebe, či jemností vůně osobnosti, která je prodchnuta stejnou krásou jako koberec ušlechtilého květoví horských luk. Jak nádherně se třeptý jasem čerstvý sníh, jak zachází až do nitra nesnesitelný mráz anebo zase tvrdý žár v síle všeho, co dovede lidský duch vtěsnat do svého prostoru a víc ještě i nad to se silou duše zapálené láskou ke Králi všech věků, tvorů i vesmíru. Chtěl bych rozprostřít před všemi mladými dušemi svým nejvroucnějším objetím i tvoji duši. Láskou přidat něco k oné velikosti krásy i mohutnosti, kterou hlásáme ke svému Mistrovi. I ty i všichni tobě podobní synové a dcery musejí v těchto chvílích, které považují za památné ve svém životě, cítit blízkost všech těch ideálů, které pramení z Nejvyššího. Nic nesmí zastínit světlo úžasných výšin, k nimž jsi povolán ty i všichni bratři a sestry. I kdyby se naše přání psalo krví vlastního srdce, byla by to jenom pouhá hra ve srovnání s opravdovostí niterného šepotu každého kněze. Každý chce kus žáru svého nitra nabídnout jiným. Snad za všechny, kterým bychom mohli v

poměrně svobodě být nablízku, aspoň tobě dnes, chci spolu s ostatními spolubratřími vyslovit část svých blahopřejných myšlenek. Přeji ti, abys byl v tuto chvíli opravdu celým svým smýšlením i sledem vývodu vlastního nitra přítomen a pochopil málo výmluvnou stavbu těch několika žhavých výkřiků, které vycházejí z opravdové tůně věčna. Ať to není jenom dojem blízkosti fyzické, že je zde přítel, který nemá jiných požadavků pro sebe než darovat kus svého vlastního života. Nejdříve vděčnost za to, že sis dal mezeru ve vlastním myšlenkovém eposu a chceš vyslechnout to, co ti kněz je schopen v tuto chvíli dávat jako přání. Nejenom přání, ale cítím to, že každé slovo je jako by příkazem, který má být vyplněn tvým štěstím, které vyplývá z ušlechtilosti vlastní duše, která se chce darovat. Kolik se toho vejde jen do hrudi, která se může nadýmat šíří poznání. Budeme šetřit slova a naučíme se naslouchat společně tomuto velkému tichu lásky Boží, která jediná je hodna, aby naplňovala hodiny přelomu tvého věku. Končí 25. rok tvého života. Kolik to bylo pout - možná krásných přátelství, kolikráte věnčených úsměvem zklenutých do prožitých chvil. Tolikeré pevné objetí, které mělo vyslovit přízeň a pozornost. Kolik to bylo pomocných gest v dlaních, které se tolikráte obracely k tobě. V bezstarostných dětských jarech, chvíle prožité ve školních lavicích, kdy každý z nás spřádá plány - ne vždy ve shodě s úsilím studia. Kolik vážností bylo v přípravě pro určený životní běh. Jak často započatý nasmělý krok nebyl pochodem k Pánu nebes, ale byl jen opomenutím a odmítnutím volání Nejvyššího k následování vůle Boží. Někdy jen příklon k preludům naplňoval hodiny mládí. Kolik to bylo hlasů bludiček, které sváděly k otroctví přirozenosti, zálibě v pohodlí, v lhostejné bezstarostnosti, oddávání se klidu. Kolik to bylo ale též přerývných tónů touhy po lásce, po oné skutečné, která byla tolikrát věnčena nebezpečím ztráty a rizikem zklamání. Dnes defilují před tvou tváří mihotavé, matně jiskřící zraky tolikerých sympatáků. Co se dá vtěsnat do onoho úzkého "já"? Cítujeme to oba stejně dokonale, že tak, jak se dokáží střídát reje myzy, který se mihotá před naším pohledem, jak dovede obloha měnit svoji podobu, jak mraky dovedou střídát svoji rychlost, barvu, ale též otisky nálady, stejně hbitě reaguje i tvé vlastní nitro na všechno to, čím jsi obklopen. Jakým úsilím jsi hleděl též skládat kvádry stavby tvého vlastního života? Kolikráte jen v líbivosti, bez naděje na trvalou hodnotu. Dnes už jen sám Nejvyšší může přehlédnout tyto řady lidí, věcí i záležitostí, které naplňovaly čtvrt století tvého života. Nikdo nedovede určit jejich pravou hodnotu, cenu nebo váhu, kterou mají pro věčnost. Nechej to všechno jen na chvíli zaplanout, než se odhodláš vkročit do druhého čtvrtstoletí. Všechno, co prožije člověk, co vykoná, má na sobě pečeť dobra, zla anebo otisky bezmocnosti. Nic nezměníme na tom, co jsme prožili a vykonali, jen Nejvyšší může doslova odestát to zlé, čeho jsme byli příčinou. Může ztlumit a vyléčit každou bolest a zahrnout požehnáním, které na něm vynutí každý kousek dobré vůle, lásky a ušlechtilých pohledů. Nebylo to vždycky ctností, co jsme objímali, snad jsme měli příležitost seznámit se i s pachem nicotného hříchu, který zůstává, je-li neodpuštěn, svědectvím ztráty pro celou věčnost. Cítíš, jakou nádhrou byl onen dojem, kdy prostým projevem lítosti jsi našel zase rovnováhu? Dnes všechno křísí dech projevem lásky. Dnes každý pohled i gesto dodává novou mladistvou sílu. Bůh je svědkem našich slov, on též chce naslouchat tomu, v čem my nyní hledáme příval slov. Jako bychom si přáli, abychom zahlédli jemné ruce, které odvážně rozezvučí struny harfy. Však ve srovnání s tím, jak můžeme zasáhnout každý z nás do nástroje vlastní duše, je toto jen prchavý zákmit. Nenechejme však zvučet dál něco, co bylo v minulosti jen pachem anebo jen příšerným skřípotem. Dnešní hlas, a přeji ti tolik, aby každý tón, který bude zaznívat v příštím období, byl laděn výšinou, kterou Bůh rozprostřel nad celým vesmírem. Musí to být jeho dobrotivá ruka, která bude oporou, bude třímát rozžatou pochodeň a zářit ve všech útesech a změtích cest jako průvodce. Jeho zákon nesmí být tím, co tísni nebo odpuzuje, je onou laskavou matkou, která ukazuje nenáročnou cestu k plnosti života. Je to víc než dlaň laskající matky, kterou jsme neodmítali, kdykoliv jsme měli projevit kus své vděčnosti. Vše ostatní kromě hovorů s Nejvyšším musí zvláště v této chvíli být jen prázdnotou. Nejenom pouhým přáním, ale celým svým duchovním i niterným životem toužím po tom, aby se ti podařilo splýnout, a to naprosto, životem i činností, krásou celého snažení a víc ještě nad všechno, co znamená pohyb ve tvém nesmírném úsilí po poznání i po úspěších. Ať všechno, co budeš nazývat svým osobním je požehnáno touto chvílí jemného hovorů s Nejvyšším. Především však sám toužím po tom, aby tvá duše byla vyrovnána v sobě, bez záporů, nesouladů, nejasností a celé tvé čtvrt století života, aby mohlo začínat světlem milosti Boží. Odhodlání do nastupujícího dalšího úseku života ať je naplněno nejenom nadějí, ale jistotou, že kráčíš neustále výše. Jestliže sám půjdeš do těchto dnů se svou ušlechtilou myslí, pak i duše, které budeš spolu ztvárňovat v tvém životě, ve své vlastní rodině, budou usilovat o to, aby se ti mohly podobat. Ať ti dobrotivý Pán dá všechno, co zůstává touhou a někdy jenom bolestnou obavou, že nebudeš moci splnit nic z toho, co nyní žiješ. Všechno, co budeš prožívat, ať je zladěno s přáním Božím. Neznevej v životě žádné pausy, ve kterých se tápe, zbav je všeho bolestného hledání anebo prázdného pozorování nejisté budoucnosti. Žádnou denní šed' si nezaveď ani v koutku svých dnů a stejným způsobem hled, aby byly naplněny životy všech tvých nejbližších, i vrstevníků, kteří s tebou budou prožívat společně, doufám pevně, stejně krásné dny. Jak rád bych tebe i všechny tobě podobné viděl s opravdu šťastným úsměvem. Proto jsem dvojnásobně vděčen za to, že zvláště v posledních týdnech, které jsme mohli trávit spolu, a snažili jsme se o to před tváří Boží, jsme se mohli vzájemně ujišťovat, že to není jenom zdokonalování vnější, ale že nám jde o duši, o nitro, o celou stavbu osobnosti. V těch tichých okamžicích, kdy utichá i vzpomínka na domov, hled dokázat ještě všechny své prosebné steny nevyplněných přání položit jako oběť za všechny ty, s nimiž budeš toužit být šťastný. Kolikrát i ty to cítíš, že by bylo snazší vyrvat si vlastní srdce nebo rozrazit hlavu, rozedrat nohy či upracovat svoji dlaň. Bylo by to jenom hračkou ve srovnání s onou ochotou, ke které musíš vyrůst, abys dokázal obětovat i své zájmy k možnému dosažitelnému štěstí, ale též i kráse nejdrazších duší. Kolik je to i těch věrných, kteří nejsou než spadlým listem ve tvém životě. Nemá být žádný temný kout, žádné místo, které by se podobalo zdi nářku. Všechno má být jenom stavbou,

kteřá vyrosté nyní i z neuskutečněné lásky projevené navenek. Jestliže Všemohoucí nenechá zahynout jediné ptáče bez péče o ně, pak i nám musí svítit na cestu onen paprsek, kterým nás Pán povzbuzuje, abychom nezbloudili. Duše ušlechtilá, jemná, dobrá, statečná a čistá je schopna čist i hloubku ušlechtilých myšlenek i jiných. Sám bych ti přál, abys byl brzy už šťasten, že jsi blízko rukám, které ti kdysi žehnaly. A mohl nabízet svoji křišťálově očištěnou duši všem těm, jímž musí být tesknost po člověku ušlechtilém. Uvaž, kolik je to ctností, které mohou vytvořit pevnou ohradu tvého vlastního já. Celé své zbystrěné oko vbodni doslova do tváře Tvůrce a jeho díla a hled, aby každý den měl dost pohnutek k tomu, že tě povedou, aby ses neustále zdokonaloval v hledání blízkosti s ním - Nekonečným. Cítíš, že budeš-li ochoten každý den klást úcty ze svých poznání i činů, že celá i sebedelší cesta zůstane bez hany, protože je zaměřena k Němu. A budeš-li dost silný, dokážeš to i s těmi, které objímáš stejnou jemnou láskou. Bude to jenom chvála a dík Nejmocnějšímu, protože budeš prožívat ať v ústraní anebo v jakémkoliv společenství onu radost, která ti nedovolí, aby byla jenom tvá. Jak velké díky budeš vyslovovat pak Pánu - Králi věků. To všechno, co papír jenom dokáže takovým bídným způsobem rezonovat, je hlasem nitra duše, srdce, které se kdysi se stejnou houževnatostí, odevzdaností Bohu, odevzdalo v činnosti kněžské. Nabídnout víc, už ani v těchto poměrech, ani v jakýchkoliv jiných, není možné, protože neznám úsilí, které by mohlo vtisknout víc, než to dokáže i nejrůznější objety nejdražší bytosti. Víš sám, že nelze než to, co bereš jako celek svého života, naplnit nenápadným každodenním dobrým skutkem z lásky pro bratry a sestry. Nenechej nepovšimnutou i tuto nabízenou ruku, která chce tvoji dlaň vložit do ruky Boží. Jen Bůh může udělit plný pokoj i všechno, čím tvor může být šťasten. Nechci nic jiného, než ti ukázat tuto cestu a pro sebe nechci vzít nic víc, než pouhé vědomí, že jsem aspoň tobě hleděl být vždycky směrovkou k vytouženému cíli. Je to on, kterému sloužíme, kdo nám svěřil poklady svých bohatství a chce každého z nás připoutat k sobě. Chce nás naučit zákonu, chce nám ukázat cestu k opravdovému osobnímu štěstí. Jen těmito tichými obětmi, jen milostí Boží v duši je možné překlenout i tuto dálku. Jen objektivní normy, nikoliv mínění, ať naplňují celou dobu, kterou ti Pán určil. Ať každá minuta je novou příležitostí, kdy osvědčíš svoji statečnost, věrnost i lásku. Protože se střídali bratři a každý měl jiné otázky a hledal jiným způsobem řešení svých problémů, proto bylo potřebné reagovat velmi hbitě na všechno, s čím přicházeli. I tento následující text byl přenesen v gumáčkách na šachtu a pak na patřičnou adresu. Několik naléhavých slov k hochovi, který měl též stejné otevřené srdce, jako předcházející posluchač. Každý si staví svůj osobní program, časem se obklopí omezeným počtem lidí a jiní jsou odsunuti do koleji lhostejnosti. Jen několik předmětů ob stojí v našem zájmu z celé mnohosti a navzdory všem nabídkám i náhledům jiných si budeme hledět uchránit osobní způsob svého vlastního života a v něm hledáme svoje štěstí. Je-li člověk schopen žít podle svého receptu, bez ohlížení na okolí, bez kopírování cizích vzorů, může vytvořit ideální stavbu své vlastní duše podle přesvědčení, které prověřil solidním životem. Normou každého našeho jednání zůstává naše vlastní svědomí. Podle vlastního svědomí budeme odměňování i souzení. Žádný život ani v částech ani celý není jenom zábavnou hrou, ale též nesmí být jenom neradostnou, smutnou řadou údobí mezi východem a západem slunce. Jak utvářet tuto dobu podle svých představ, ke své i jiných opravdové radosti, o tom budeme spolu nyní chvíli uvažovat. Silná myšlenka dovede vzpružit, vést i udržet vědomí cíle, účelnosti, dovede zdůvodnit poslání, dodá vzmužilosti, posílí jistotu, že konám něco před zrakem člověka, kterého mám rád a kterého chci vidět na stejné mravní výši. Jak je to důležité, abych získal opětovný zápal pro věc i poslání. Každá silná myšlenka, ověřená jednáním jiných, chrání před případnou snahou odbývat věci, konat je jen formálně pro ně samé. Každý z nás potřebuje jistotu o účelnosti svého vlastního počínání. Vědomí cíle, že jdu za jistotou a nikoliv za přeludem, je základním požadavkem. Jestliže hledám jistotu jenom pro sebe, tím více ji potřebuji, jedná-li se o to, abych ji dokázal předávat i těm, kdo tvoří prostředí, v němž se pohybují. Proto tě prosím, postav začátek tohoto období na tak pevný podklad, aby se mohly i k jako základu obracet i tvé děti, i ti, kteří ti budou svěření třeba jen v zaměstnání. Každý z lidí cítí, že je možné umnožovat pozhennání i na těch, jímž dává fyzický život. Spolupráce s Věčným vzhledem k věčnosti. Zde již nestavíme jenom na představě, ale na jistotě, která je prověřena řadou úkonů, možná též i pochybení, ale znovu zase vzepětí v projevech, které naplňují život. Někdy je nám to protivné zabývat se něčím, co je neradostné, bezbarvé, co nás naplňuje v přítomnosti smutkem anebo neumnožuje v nás touhu po plném životě. Kolikrát musíme i my ve svém životě zaměnit škálu hřivých barev za tvrdost černě. Přijde-li do našeho života též ztráta života drahého, zkrříží-li někdo naše myšlení anebo zesměšní naše přesvědčení, ztrácíme vřelý vztah často k sobě, k světu, k povolání i k tvůrčí práci. Tam prožíváme onu skutečnost, že to může být jediné bod absolutní, tedy Bůh, který nám přesně oddělí to, co patří k minulosti, kterou jsme měli anebo máme vyrovnat a mezi tím, co nastupuje právě přítomným okamžikem. Dohadujeme se tolikrát o nicotných věcech. Někdy nepřicházíme na chuť tolikerému filozofování. Zde je potřebí si dokázat říci, že nebudu zatěžovat svoji mysl ničím, co ruší můj vztah k tomu, co je čisté anebo co je absolutně vznešené. Ne Bůh je rád, že jej beru na vědomí, že uznávám jeho existenci, že se starám o to, co snad řekl. Bůh nenechá na pokoji žádnou ušlechtilou duši, chce ji mít pro sebe, aby zobrazovala to, co on obmyslel tvorům dát - jeho skutečnost. Někdy nám stojí v cestě ono myšlení, které odsoudilo všechny krutosti minulých staletí, které znamenaly obětování celých národů, naplňovalo jednotlivce i celé masy vzájemnou nenávistí a ty těžko dostává, zvláště mladý člověk, do svého životního programu, který je přeplněn věcmi viditelnými, hmatatelnými, tím, co nás naplňuje někdy touhou, jindy odporem. Kolikrát mladému člověku je zdánlivě dobře v jeho lhostejnosti, snášenlivosti ke všemu, tedy i ke zlému a tím, že se nestará o nic, co druzí žijí nebo co vyznávají. A proto se ježatě obrátím, ať mi Bůh nevstupuje do cesty - ani mně, ani mým dětem. Chci být ohleduplný, chci nechat žít všechny i přemýšlet o všem. Hřích a ctnost jsou pro tolikerého člověka výmyslem. Z toho vyplývá i odpor k jakékoliv církvi, která nikdy nemyslí, že její členové

jsou dost horliví a chtějí zasahovat do života, určují nové povinnosti, zveřejňují jakési předpisy, chtějí mít své členy tolikrátě shromážděny na společných místech a dokonce někdy nešetrně zasahují i do mých niterních záležitostí. Všechny tyto záležitosti se zdají, že ruší už tak neklidnou hladinu mladého rozkolísaného člověka. Patřil-li bych k jakékoliv církvi, bude mně její náplň pronásledovat, jako by čekala jen na každý můj chybný krok života. Jednou žádá navázání na společenství křtem, docházkou do výuky, účastí na bohoslužbách. Pro většinu mladých lidí i u nás nezůstává než jenom materiálem vzpomínkovým, který zaplňuje ještě četné stránky dějin. Pro mně jsou přebytné všechny obřady, ať je to přijímání, biřmování, jsou snad jenom tak dobré pro děti jako vánoční idyla nebo velikonoční pomlázka, nechtějí ani mluvit o vzkříšení. Snad je dobré kvůli přehledu o lidech, kteří tomu všemu ještě věří i dnes, též věřit. Mezi nimi nejsou jen samí hloupí a je možné, že třeba mezi těmito zachovalými členy jakéhokoliv církevního souručenství je možno si nalézt i charakterního partnera pro život. Snad jsou dobré i kostely pro to, aby bylo kde umístit koncertní varhany, kostely jsou tak dobré právě pro tyto příležitosti, ale chodit na bohoslužby každou neděli? Kdo mi to může dokázat, že je to má povinnost? Pokud to Bůh přikazuje, není pro nás tím, kdo by byl vytoužený pro toto století. Člověk posledních desetiletí zásadně odmítá i zpověď. Vyjevovat člověku svoje nitro, hovořit o tom, co jsem vykonal anebo jak myslím? Kdo může dosti zdůvodnit to právo, které si kněz bere? Člověk, pokud ještě hovoří o Bohu jako o skutečnosti, tvrdí, že si to s ním dovede vyříkat sám, bez prostředníků. Všechny církve jako by jen hleděly i na mé ruce i na moji peněženku, číhají na všechny slabosti a nakonec nepopřejí ani klidu k okamžiku, kdy mám odejít z toho světa. Ještě se tlačí někdo z církve k mému lůžku a při vkládání do země zase ještě celá řada mumlavých formalit. Snad neminou jediný důležitý okamžik života člověka. Při tom všem mám uznat, že mají právo na to, abych se děлил s nimi i o své groše. Nechci tuto neupřímnost, farizejství, je to pro mne pochlebování, podvod a odvádění od skutečného života. Mladý člověk tvrdí, že nechce křivit svojí páteř podle cizí vůle. Kolika lidem je protivná příchut kadidla nebo znamení kříže, nic nikdy z tohoto světa pověr nesmí být náplní mojího života. A tak tolikrátě mladý člověk tvrdí, že chce stát jen na vlastních nohou. Nechce opatrovníka. Tím méně, aby jím byla církev. Je to pravda, to nemůžeme upřít, že přece jenom pro lidi něco vykonal, že něco znamenala, třeba jako sestry v nemocnici, ale nikdo mi nezdůvodní odříkání misionářů, celibát, konečně odmítnutí toho, co tolikrátě znamená jenom odříkání. Mladý člověk to chce řešit tím, že všechno označí za přežitky minulosti. Zapomenutá myšlenka z feudalismu. Mladý člověk má tolik výhrad proti Bohu, církvi, kněžím i lidem, proti všem, kdo upamatovávají na desatero, že nakonec bezradně sahá po utišujících lécích anebo v zoufalství odchází ze života. Není snad potřebí, abychom hovořili ještě o větším počtu námitek, o výhradách, které doslova zaujaly většinu našich mladých a které považují za rozumné proto, protože nemají na člověka žádné požadavky. To, co je pravým zlatem, odhazují od sebe a dělají všechno to, co má být trvanlivé pro celý život, jen z pozlátka. Nyní tě prosím, hochu, vezmi nejdříve všechny tyto námítky jako existující, jako myšlení těch, kdo tě obklopují. Někdy se ti zdá, že se přes ně nedostaneš. Někdy zůstávají hlavním tónem tvého jednání a stáváš se lhostejný ke všemu, co přichází k tobě s požadavkem, že je potřebí se cvičit ve statečném přemáhání zlého a v tom, co tě může vytáhnout poněkud výše. Co je živější ve tvé vlastní mysli? Nebo též považuješ, jako tolik jiných, i tyto naše myšlenky za omyl? Jak snadno odkládáme každého ze svých přátel, kdo upozorňuje na nesnáze, nedokonalosti, kdo nám připomíná nutnost změny názorů anebo způsobu života. Jak je to krásné, že můžeme hledat vyrovnání s těmito výtkami ještě dnes, než začneš žít s těmi, kdo mají právo jen na tvůj úsměv, na tvoji laskavost. Mají právo vidět tě s vyřešenými problémy, ne s jejím hledáním anebo s falešným řešením. Odlož všechno, co odpuzuje, protože to unaví a přestane časem bavit. Není vždycky nejlepší to, co považují za ryze své. Sám bych byl rád, kdybys přišel na to, v čem se mohu mýlit. Mé myšlenkové pochody mohou být už pro vás, o kolik let mladší neradostné nebo naivní. Ale přicházím se všim a ke všem s oním vědomím přestálých nesnází i krás života. Věř, že se neklamu v ničem, co ti předkládám jako životní pravdu. Kdyby člověk sám nevyhrával tento boj o principy, neměl bych ani způsob ani odvahu je podávat dál. A zdůrazňuji znovu, že bez cvičení statečnosti a bojů o podstatu v nauce i způsobech života by ani víra nebyla záslužná. A o tuto nám jde v každé naší debatě. Jde ale o víru opravdovou, životnou, ne jenom o zdání. Hovoříme o víře, která musí být mužná, pevná, životná. A zde ti Pán nabízí opravdovou dobu, ve které se můžeš propracovat, abys rostl směrem k absolutnímu. Jsi mužem, tedy nic polovičatě. Ani na oko se nesmíš pokoušet vyznávat něco, o čem nejsi přesvědčen. Ani v nejmenším nesmíš jenom být příslušníkem, nikoliv tím, kdo naplňuje požadavky, které vyznáváš na veřejnosti. Jen etická věrnost nestačí. A když, tak jak dlouho? Ani hledáš-li klid pro sebe, tím méně usiluješ-li poznat kritérium pro jednání svého okolí. Nic není tak pevné, jako vztah k Bohu. Ale zde musí jít o trvalou věrnost, oddanost, vytrvalou vděčnost či o osobní statečnost, která nezklamává nepoctivostí. Tento ryzí vztah však nenajdeš nikde jinde, aby byl měřítkem tvého přemýšlení i jednání, než v hluboké víře, či-li ve spočinutí v jistotě - Bůh je zde a volá mně. Zkus doopravdy začít s ním a budeš končit každý den zase u něho. Jestliže on bude tím, kdo bude hýbat tvým dnem, spočineš v míru a v jednotě s ním - věčným, nekonečným. Nechej vstoupit jeho jako skutečnost, ne jenom v představě. Tyto pravdy dávají v tolikrátě situaci záruku, že to není nerozumné, že to není přebytné věřit a řídit se jeho vůlí. A ta je vtěsnána v ono nenapodobitelné desatero. Nic, ani pohyb ve vesmíru, nemůže jít do nekonečna. Zastavíme se u prvního hybatele, který ale sám je nehybný, bez přijatého pohybu, bez pohybu odjinud. Sám ale hýbající všim. Pozoruj účelnost. Je to přísný zákon, který platí pro krystaly, květy i živočichy, je též ale duchovní náplní. Není nic většího nad to, a teprve vyplněním onoho tihnutí k cíli se může dojít k dokonalosti formy, ke krásě jedince, jeho plnému vývinu, tedy k tomu, co určuje jeho vlastní jméno. Jsou-li věci, které nás obklopují, které mohou a nemusejí být, musí se nutně dojít i k věcem, které nutně musejí být. Jinak by ani nebylo možné, aby věci, které vidíme kolem sebe, mohly stát v jakémkoliv řádu. Nemohlo

by se stát, že by najednou nebyla žádná věc. Je to vyloučeno. Protože anihilace je nemožná proto, že nic, co existuje nemůže zaniknout bez stopy. Proto musíme uznat, že jsou i věci nutné, je nutné i bytí, jinak by nemohlo být ani bytí náhodné. Tvrdím ale vždy, že náhoda jako taková v životě neexistuje. Poznáme-li však, že ve světě jsou věci, které mají svůj účel, poslání, cíl a ty skutečně existují, je nutný i rozum, který ovládne všechny a proto existuje. Nic není náhodného, všechno má svůj účel a spěje ke svému naplnění. Je-li v duši cit, touha po štěstí, musí nutně dojít i tento cit ke splnění. Protože ve světě nikdo nikdy nemůže být zcela šťasten, je nutné mít místo, kde se ke štěstí dojde. A to není zde na zemi, ale u toho, který je sám naplněním, je bodem, který je pro všechno a všechny konečný. Nejen to, že jsi Bože mocný, ale tvá existence je pro svět naprosto nutná. Jinak by nic nemohlo ani vzniknout, ze všeho, co je, ani jediný okamžik by nemohl vytrvat. Je-li tvé bytí nutné, je jistá i má závislost. Jsem-li ale závislý na tobě, je to závislost naprostá a z ní vyplývají i mé povinnosti k tobě, protože jsi mi dal svobodnou vůli, nechal jsi mě možnost, abych se rozhodoval, abych i z toho nejmenšího učinil věc svoji. Ponechal jsi mi možnost, že mohu být hrdý na svoji závislost na tobě. Jsem vděčen za to, že tvá přítomnost mě udržuje, posiluje, že mě neubíjí. Proto jsi Bože vložil i do mé duše hrdost ze synovství a vázanosti na tebe.

Slůvko na pokračování

V roce 1958 vystala jedna z obvyklých nesnází na lágru tím, že najednou se proláklo, že na mezinárodní výstavě se objevily kartotéky i z Tmavého dolu. Bylo velké shánění, vyšetřování a hledání možných proradců. Tři jsme byli vybráni jako možní delikventi a odvezeni na samotky do Kartouz. Vítal jsem tuto změnu po čtyřletém plahočení pod zemí jako další milost od Pána na to, aby si člověk mohl odpočinout od všeho, co bylo napětím, někdy nesnesitelným. Z oné špíny, nepořádku, z kraválu to bylo jediné možné řešení, jakým způsobem se dostat zase do poměrného klidu. Protože jsme se vraceli do pevného kriminálu, z tzv. komanda, věděli jsme, že se neprohlíží muklové tak podrobně, jako kdyby ta cesta byla opačná. Nebylo tuze mnoho nebezpečí, že bychom mohli nějaký nebezpečný materiál přenášet. Kluci mi nabalili nějaké kávy a zbytečnosti, které se daly v kantýně sehnat s určením pro kardinála Trochtu. Nebyla to jenom náhoda, bylo to řízení Boží, že jsem se dostal na stejnou chodbu a spojku, že jsme měli ze stejného kraje. Sice to byl lapka ze Želechovic, ale počítal se k Valachům a my jsme též nikomu nevymlouvali, že tam nepatříme. Jenže tento chodbař nám vypíkl to, co jsem měl pro pana kardinála. Přece jenom zlodějské svědomí se v něm hnulo a aby to nějakým způsobem zastřel, našidil nám oběma normy jako splněné na 130 %. Byla to jedna z těch obvyklých chodbařských lží, které mukly zachraňovaly a tak ještě ke všemu jsem měl možnost nejenom po obědě schrupnout na podlaze, ale řadu dní jsme mohli spolu chodit celé tři hodiny po onom nečistém muklovském dvoře a to byla krásná doba. I když si na samotky nikdo nemůže zvyknout, přece jenom to byla lebeda proti oné nemožné uřvané špině šachetní. A tam jsem se mohl pěkně pomalu připravovat celé měsíce na poslední rok odchodu domů. To, co jsme mohli duchovně vládnout v podzemí, se pomalu měnilo v ony plody, které se daly bohabojně zužitkovat v civilu. Nedá se už ani pochopit, a to ani my zúčastnění přímo to nedokážeme, jaký rozdíl v duchovním životě byl skutečností v těchto uzavřených prostorách proti všemu tomu, co se nabubřele hlásá a žije venku. Proto nikdo z nás zvláště nespíchal domů a hleděli jsme si všichni doplňovat ještě duchovní zásoby z toho, co jsme prožili. Nikdy nikdo z nezúčastněných nemohl být tak blízko všem tajemstvím, ale též ne lidem, jako právě tehdy, když většina naší inteligence byla izolována od všeho, co si vybrala jako svůj životní úděl. Osobně považují každý týden i den za velkou výzvu. Hleděli jsme je všechny využívat přítomně, proto se mně zdá, že křesťanství jsme byli poněkud blíže právě tím, že jsme žili přítomně. Pokud to nebyly fyzické neduhy, které kohokoliv z nás svíraly, byla to doba plná nadšení a požehnání, protože nebylo mnoho rušivých vlivů. Většinou sám jsem si došlapával teorie přenášení a zachycování myšlenek, umění koncentrace, cvičbu paměti a tělesné cvičení - nyní dobrovolné, které spočívalo ve všem tom, co umožňovala nemožně malá samotka. Za celou dobu jsme byli zvyklí brát život v jeho nahotě. Nespekulovali jsme, nevěšeli si budoucí buliky, hleděli jsme se vtěsnat do oné věty - "Bože, ty víš, ty víš všechno - snad nevíš jedno, že bych tě měl mít rád." Protože na těchto posledních mých samotkách nebylo jiné práce než s ovocem anebo se špendlíky, nebylo to na sedření a tak kus oné pravidelnosti pevného kriminálu značně konsolidovalo roztřesenou fyzickou z tolik nebezpečných šachet. Byla to pauza ve všem nejistém, naplněna již očekáváním, někdy bláhovým, jindy exaltovaným právě tím, že člověk uzavřený málo počítal s výměnou tekoucí vody života. Každý jednotlivý den byl diametrálně jiný od těch, které je člověk zvyklý prožívat, je-li volný. Po návratu domů jsme poznávali tuze tvrdě na vlastní kůži, že jsme determinováni tolika lidmi, okolnostmi i nutnostmi, že vlastně svobodu jsme neprožívali ani takovou jako tehdy, když vnějších věcí téměř nebylo. Šokujícími skutečnostmi bylo každý den dost na to, abychom ztratili kus oné sebedůvěry, kterou jsme pracně dávali s jinými spolubratři dohromady a přemýšleli o všech teoriích duchovního růstu. Nezbyvá než za všechny prožité týdny a skutečnosti i zkušenosti, které z toho vyplynuly, vyslovovat neustálý dík Nejvyššímu i všem, kdo jakýmkoliv způsobem nám k těmto zkušenostem pomáhal. Proto necítíme ani zvláštní zášť. Ta se změnila jen v bolest nad tím, že byl setřen jakýkoliv rozdíl mezi těmi, i spolubratři, kteří někdy jen zvláštním řízením Božím přežili a mezi těmi, kteří byli protektorováni našimi, v tomto případě i mluvčími církve. Tvrdou realitou zasahuje neustále do našeho myšlení vědomí, že tolik z oficiálního vedení bylo vynaloženo na tzv. možnosti porozumění a spolupráce se systémem, který na celá staletí bude jenom svojí hrůzou reprezentovat krutosti dozrávajících tisíciletí. I když se rány dovedou zahojit, a my to známe z působení uranu, neztratí se ony jizvy, které nám budou věčně připomínat tolikrát marnou snahu, kterou jsme vynakládali, abychom aspoň nejbližší přesvědčili o účelnosti i tohoto strádání. Jak požehnaný byl onen systém, který jsme znali z civilu, většinou ze skautské praxe, kdy jsme stačili s nejmenšími potřebami a bez reptání snesli i největší tvrdost. Pravdivost preventivního tréninku zůstane tím, co nepřestane

hlásat celý život. Je však nutná k tomu, aby se člověk dovedl radovat, tisícera bolest spravedlivých? V každém případě, kde byl člověk člověku blízký a zprostředkoval jistotu Boží, celá příští desetiletí se dalo odzírat už jenom z pouhého setkání ono požehnání. S hlubokou lítostí však poznamenávám ještě jako dovětek, že většina z těch hochů, ke kterým jsem mohl tyto prosté texty rozprostřít, už vědí na věčnosti o pravých a falešných hodnotách života. Velmi rychle ubývá přátel, takže se pomalu ocitáme v horší samotce, protože nás nic nechrání od oněch potup, které člověk člověku dokáže připravovat. Kéž by i tato doba byla jen Božím žehnáním všem příštím pokolením.